

**PATERICUL LAVREI
PEȘTERILOR DE LA KIEV**

(LAVREI PECERSKA)

**Mulțumim Sfintei Mănăstiri Paraklitos
pentru permisiunea de a traduce și publica
această carte în limba română**

**PATERICUL LAVREI
PEȘTERILOR DE LA KIEV**

**Istorisiri despre viața și izbânzile
duhovnicești ale cuvioșilor părinți de la
Lavra Peșterilor din Kiev**

Se tipărește cu binecuvântarea

Prea Sfințitului Părinte GALACTION

Episcopul Alexandriei și Teleormanului

Traducere din limba greacă de
Diac. Drd. Nicușor Morlova

Editura BUNAVESTIRE
Bacău, 2000

PROLOG

la ediția greacă

Lavra Peșterilor de la Kiev a fost asemenea unei *vițe purtătoare de viață*, ce a hrănit pentru aproape o mie de ani Ortodoxia Nordului cu «*ciorchinii vieții*». A fost arena unor lupte mai presus de fire. Punctul de plecare al unor mărețe ascensiuni duhovnicești. Pepinieră de bărbați sfinți. Bărbați, care cu rugăciunile lor de foc, cu luptele lor ascetice, cu puterea lor taumaturgică și cu sfințenia lor au întărit și consolidat pentru totdeauna mesajul Evangheliei în Rusia.

«*Patericul Lavrei Peșterilor de la Kiev*» conține acele fragmente de text, care s-au salvat până astăzi, despre viața și izbânzile duhovnicești ale cuvioșilor părinți ce au fost primii viețuitori ai peșterilor și despre ucenicii lor. Acest Pateric a fost alcătuit pe la jumătatea secolului al XIII – lea și a fost scris în limba slavonă. În primele trei părți ale cărții autorul, care a rămas anonim, a cuprins istorisiri din viața cuvioșilor *Nestor* cronicarul, *Policarp*, arhimandritul Lavrei și *Simon*, episcopul de Vladimir și Suzdal. Partea a patra cuprinde diverse informații biografice ale acestor trei sfinți scriitori și în același timp, sunt adăugate și două istorisiri mai târzii ce se referă la mănăstirea Peșterilor.

Acest Pateric s-a reeditat mai târziu și în alte ediții în slavonă și în rusă. Una dintre acestea, cea de la Odessa (din anul 1903), a constituit principala sursă pentru traducerea noastră în limba greacă, la care am adăugat și un scurt istoric al Lavrei Peșterilor. Tot de la

această ediție am cules și frumoasele gravuri populare care însoțesc textul de față.

În același timp am consultat și alte opere de specialitate, ce sunt menționate în bibliografia de la sfârșitul volumului, pentru a putea clarifica anumite împrejurări istorice necunoscute de publicul larg cititor, cât și chestiuni legate de cronologia exactă a evenimentelor și identitatea personajelor. Și aceasta deoarece se poate observa câteodată la acești cronicari sfinți fie o necunoaștere a anumitor evenimente, fie o oarecare indiferență față de exactitatea datelor oferite. Acestea, desigur, sunt justificate în primul rând de faptul că la vremea respectivă nu existau posibilitățile contemporane de cercetare istorică, iar în al doilea rând prin aceea că povestitorul nu «*scrie istorie*», ci «*vorbește, oamenilor; spre zidire, îndemn și mângâiere*», după cum ne învață Sfântul Apostol Pavel «*spre desăvârșirea sfinților...la zidirea trupului lui Hristos*».

Menționăm în sfârșit, că pe parcursul prelucrării traducerii în limba greacă am scos din text anumite fragmente prisositoare, repetiții sau exagerări frazeologice, ce ar fi îngreunat cu mult parcurgerea sa.

În ***Patericul Lavrei Peșterilor de la Kiev*** cititorul nu va întâlni *înțelepciunea lumii acesteia*. Va întâlni însă prezența Sfântului Duh, prisosul harului, al înțelepciunii și al puterii lui Dumnezeu dăruite din plin cuvioșilor și smeriților părinți ai peșterilor, acestor minunați întemeietori ai monahismului rus. Viața și exemplul lor au dovedit încă o dată că *Dumnezeu Și-a ales pe cele nebune ale lumii, ca să rușineze pe cei înțelepți; Și-a ales pe cele slabe ale lumii, ca să le rușineze pe cele tari; Și-a ales pe*

cele de neam jos ale lumii, pe cele nebăgate în seamă, pe cele ce nu sunt, ca să nimicească pe cele ce sunt».

Duminica a patra din Post 1990
Pomenirea Sfântului Ioan Scărarul

Sfânta Mănăstire Paraklitos
(Mângâietorul)

Lavra Peșterilor de la Kiev

Lavra Peșterilor de la Kiev (Lavra Pecerska) se găsește în latura de sud a Kievului, pe două coline de pe țărmul drept al râului Nipru. În secolul unsprezece întreaga regiune era acoperită de o pădure foarte deasă.

Primul ascet venit aici a fost preotul Ilarion, care a săpat o peșteră în stâncă și s-a dedicat vieții ascetice de post și rugăciune.

În 1051 Ilarion a fost ales Mitropolit de Kiev și astfel peștera va rămâne părăsită pentru o vreme. Mai târziu însă, va veni și se va așeza aici cuviosul Antonie Athonitul, părintele și întemeietorul monahismului rus.

În paginile acestui Pateric vom afla condițiile și împrejurările în care s-a întemeiat Lavra Peșterilor, pe locul unde s-a dedicat vieții ascetice cuviosul Antonie. Vom vedea de asemenea și modul prin care ea a devenit apoi mănăstire de obște, prin grija marelui organizator al monahismului rus, cuviosul Teodosie. El a organizat mănăstirea, având ca model tipicul Mănăstirii Studion de la Constantinopol.

În primele două secole de existență (sec. XI-XII) mănăstirea se distinge ca un mare centru monastic și duhovnicesc. Aici se lucra intens la copierea manuscriselor, se scriau cronici și sinaxare. Astfel, cam pe la anul 1113 cuviosul monah Nestor (1050-1114) a scris **Cronica** sa, prima de acest gen în literatura rusă. Grăitor este și faptul că în această perioadă a primelor două secole, de la această mănăstire provin nu mai puțin de douăzeci de episcopi ai Bisericii Ruse.

Până la jumătatea secolului al XIII-lea, mănăstirea Peșterilor va cunoaște o perioadă de mare înflorire. Excepție va face doar perioada de după 1096, când din cauza invaziei polonilor vor avea loc mari distrugerii materiale și umane. Au murit în decursul acelor lupte mulți monahi, au fost distruse chiliile și furate obiecte de cult prețioase. Biserica centrală a mănăstirii, ridicată în cinstea Maicii Domnului, a fost incendiată. Ea fusese sfințită cu doar șapte ani înainte. Au fost necesari aproape cincizeci de ani pentru refacerea distrugerilor provocate atunci.

Cu mult mai devastatoare se vor dovedi însă invaziile ulterioare ale mongolilor, care în 1240 și apoi în 1300 au distrus biserica centrală și cele mai multe dintre chiliile. Monahii care au scăpat cu viață au fost nevoiți să se refugieze în munții împăduriți din împrejurimi, unde fiecare și-a săpat în stâncă câte o peșteră – chilie. Se adunau însă adesea în vreme de pace la ruinele vechii mănăstiri, pentru a săvârși împreună sfintele slujbe.

De două ori se va restaura apoi mănăstirea Peșterilor și tot de două ori va fi din nou distrusă de către invaziile tătarilor din 1399 și respectiv 1484. Până la sfârșitul secolului al XVI-lea ea se va găsi sub jurisdicția Mitropoliei de Kiev. Apoi va deveni stavropighie a Patriarhiei de Constantinopol.

Tot în această perioadă mănăstirea Peșterilor va avea de înfruntat un nou dușman. Nu este vorba însă de o nouă invazie barbară, de acel dușman care poate *să ucidă trupul dar nu și sufletul*; avem de-a face aici cu pericolul uniației, pericol ce lovea cu putere în sufletele credincioșilor.

Astfel, la sinodul de la Brest-Litovsk (1596), regele Poloniei Sigismund al III-lea (1566-1632) și Papa Clement

al VIII-lea au hotărât ca starețul Lavrei să treacă din nou sub ascultarea Mitropolitului de Kiev, care semnase actul de unire. Pentru materializarea acestei hotărâri trebuia însă să fie îndepărtat starețul ortodox al mănăstirii, arhimandritul Nichifor Tura. În acest scop Mitropolitul unit al Kievului Mihail Rosonga a cerut ajutorul regelui polonez. Acesta din urmă a încercat arestarea arhimandritului Nichifor, dar nu a reușit datorită reacției, hotărâte a monahilor de a-l apăra, ajungându-se chiar la lupte crâncene.

Doi ani mai târziu, în 1598, regele împreună cu mitropolitul unit au făcut o nouă încercare de arestare a starețului. Ei l-au trimis la mănăstire pe vicleanul Ioan Cosiți. Porțile mănăstirii erau însă zăvorâte și păzite de sute de cazaci ortodocși. A urmat iarăși un adevărat război religios din care ortodocșii au ieșit din nou învingători.

Până la mijlocul secolului al XVII-lea mănăstirea Peșterilor va rămâne un puternic centru de rezistență împotriva uniației și a propagandei latine.

În 1688, la un secol de la înființarea Patriarhiei de Moscova (1589), mănăstirea va trece sub jurisdicția acesteia, ieșind definitiv de sub ascultarea față de Patriarhia Ecumenică.

La începutul secolului al XVII-lea arhimandriții Elisei și Zaharia vor pune bazele tipografiei mănăstirii. Până la sfârșitul aceluiași secol se vor tipări aici 117 cărți importante, cu conținut liturgic și dogmatic, combătându-se în același timp propaganda unionistă. Opera lor va fi continuată de către arhimandritul (de origine moldoveană) Petru Movilă (între anii 1627-1633), care a înființat și o școală teologică de învățământ superior. Această școală,

prima de acest gen din Rusia, se va transforma câțiva ani mai târziu în celebra Academie Teologică de la Kiev.

În același secol însă, din cauza conflictelor ruso-turce, mănăstirea a fost adeseori supusă la atacuri devastatoare din partea turcilor. În scopul apărării ei, țarul o va întări la început cu baricade de pământ iar apoi cu ziduri de apărare din piatră, pe toate laturile, și turnuri de supraveghere.

În 1718 un incendiu puternic a distrus tipografia, biblioteca, biserica centrală și cea mai mare parte a complexului monastic. Dintre ruine și cenușă monahii au recuperat celebra icoană făcătoare de minuni a Maicii Domnului, care în chip minunat nu a suferit nimic din cauza incendiului. În acea zi arhimandritul Ioanichie s-a dus să-i spună țarului Petru cel Mare trista veste a incendiului.

- *A fost salvată icoana Maicii Domnului?* a întrebat țarul.

- *Da a fost salvată!*

- *Dacă icoana a fost salvată, atunci și mănăstirea se va salva!* a spus monarhul cu bucurie.

Și din aceeași zi a dat ordin să se înceapă lucrările de reconstrucție cu sprijinul curții imperiale. Țarul Petru cel Mare a lăsat chiar prin testament urmașilor săi porunca de a se îngriji de soarta mănăstirii și de a o proteja.

În următoarele două secole, până la căderea regimului țarist, slăvita Mănăstire a Lavrei Peșterilor din Kiev (Lavra Pecerska) – stavropighie sinodală din 1721 – va străluci pe tot cuprinsul imperiului rusesc, dăruind roade bogate de sfințenie și evlavie. Va fi asemenea unui

castru al Ortodoxiei ce va triumfa în luptele împotriva ereticilor. Va fi de asemenea un puternic centru de artă și cultură bisericească, întărind teologia academică prin numeroase editări de carte.

Acest strălucitor far duhovnicesc va fi stins în mod brutal de către regimul comunist, ce a urmat revoluției din Octombrie 1917.

În 1941 mănăstirea a fost jefuită de către trupele germane, care au furat de aici diferite piese de arhitectură aparținând secolelor XI-XVIII.

În ultimii ani însă, în acest loc sfânt, unde vreme de mai multe decenii nu s-au mai putut auzi «*nici zvon de sărbătoare, nici slujbe*», prin Pronia Divină, după prăbușirea blocului și a ideologiei comuniste, a început din nou să strălucească dumnezeiasca lumină a vieții și culturii monahale.

Foto mănăstirea peșterilor

PARTEA ÎNTÂI

Cuviosul Antonie, ctitorul Lavrei Peșterilor

În anii de domnie pe pământul rusesc a marelui și evlaviosului domnitor Vladimir¹, a binevoit Dumnezeu să ne dăruiască un luminător al Bisericii Sale și un dascăl al monahilor, anume pe cuviosul și de Dumnezeu purtătorul părintele nostru Antonie.

---

1 Vladimir I cel Mare (aprox. 956-1015), sfânt, întocmai cu apostolii, «Constantin cel Mare al Rusiei», a fost domnitor de Novgorod (970) și de Kiev (980-1015). Era fiul lui Sviatoslav și nepot al Sfintei celei întocmai cu apostolii Olga. A unit sub conducerea sa cea mai mare parte a teritoriilor rusești. A fost creatorul slăvitei Rusii a Kievului și constituie figura istorică centrală, lăudată de legendele și doinele populare. În anul 988 s-a botezat la creștinism, alegând Ortodoxia și a cerut întregului său popor să se boteze. El a pus astfel bazele Rusiei Pravoslavnice, Ortodoxe, fiind trecut în rândul sfinților și al marilor protectori ai pământului rus. În anul 989 s-a căsătorit cu prințesa Ana, sora împăratului bizantin Vasile al II-lea (976-1025), întărind astfel legăturile duhovnicești culturale și politice dintre cele două imperii. Este prăznuit la 15 Iunie.

Cuviosul Antonie, după numele său lumesc Antipa, s-a născut în comuna Liubeț, patruzeci de verste² depărtare de Cernigov, în anul 983.

A fost crescut de către evlavioșii săi părinți în frica de Dumnezeu și de aceea, încă de la o vârstă fragedă, a simțit în sine o puternică atracție către viața monahală³. Dumnezeu l-a luminat să-și ducă la îndeplinire această dorință, mergând în pământul binecuvântat al Greciei.

---

2 Unitate de măsură rusească, o verstă echivalează cu 1067 metri.

3 Exista încă de atunci monahism în Rusia. Deja de la 1037 domnitorul Iaroslav întemeiase mănăstirile Sfântului Gheorghe și a Sfintei Irina. Cu toate acestea nu se poate stabili acest moment cronologic, ca fiind începutul monahismului rusesc. Și aceasta deoarece pe vremea respectivă domnitorii înființau mănăstiri pe cheltuiala lor, aduceau în acestea – de multe ori cu forța – monahi pe care-i recrutau chiar din armata lor, și pe care adeseori îi puneau să se ocupe mai mult de războaie decât de rugăciune. În aceste mănăstiri acești domnitori își găseau refugiul la vremuri de restriște, fiind protejați de către soldații – monahi. Alții construiau mănăstiri numai de dragul de a ajunge stareți. Din aceste motive nici una dintre aceste mănăstiri și nici toate la un loc nu pot fi considerate ca fiind începutul monahismului rus. Toți scriitorii bisericești sunt de acord asupra faptului că începutul monahismului rus trebuie considerat din 1051, anul în care a sosit la Kiev cuviosul Antonie, aducând cu sine din Athos modelul ascetic aghiorit.

Fără întârziere, a plecat din patria sa și a venit mai întâi la Constantinopol. De acolo a plecat mai departe spre Sfântul Munte Athos. A trecut pe la mai multe mănăstiri și a întâlnit mulți monahi, următori ai vieții celei îngerești. Atunci s-a aprins în inima sa și mai mult dragostea pentru Hristos. A ajuns la mănăstirea Esfigmenul și l-a implorat pe starețul acesteia să-l tundă în monahism. Starețul Teoctist, un mare trăitor, ce se învrednicise de darul vederii înainte, a putut deosebi calitățile sufletești ale tânărului din fața sa și a prevăzut în același timp viitorul plin de sfințenie al vieții sale. A acceptat deci rugămintea sa și l-a tuns în monahism, după ce mai întâi l-a învățat toate cele necesare începutului acestei noi vieți îngerești.

Din acel moment sfântul s-a străduit din răputeri să facă cele plăcute lui Dumnezeu. S-a smerit pe sine prin mari eforturi ascetice, în ascultare desăvârșită și în răbdare, devenind foarte curând un model demn de urmat pentru toți frații săi monahi.

După ce a trecut destul de multă vreme, și iată i s-a dat starețului său, în chip minunat, porunca dumnezeiască de a-l trimite pe monahul Antonie din nou în Rusia. L-a chemat deci și i-a spus:

- Antonie, du-te în Rusia, și să devii acolo exemplu și stâlp duhovnicesc al poporului. Binecuvântarea Sfântului Munte să fie totdeauna cu tine!

Cuviosul Antonie a acceptat porunca primită de la starețul său ca și cum aceasta ar fi venit din chiar gura lui Dumnezeu. A plecat deci spre Rusia și a ajuns în orașul Kiev cam pe la anul 1013. Căutând un loc în care să se așeze să locuiască, a vizitat mănăstirile ce se aflau prin împrejurimi fără să rămână însă la nici una dintre ele. Așa

a dorit Dumnezeu. A căutat apoi prin munții din apropiere, prin locuri izolate și nelocuite și a găsit în cele din urmă o peșteră săpată mai demult de varanghi⁴. S-a rugat lui Dumnezeu să-l lumineze și s-a așezat în aceasta, ducând o viață aspră, în cumpătare și asceză.

După moartea evlaviosului domnitor Vladimir, în 1015, pe tronul Kievului s-a urcat primul său fiu, necredinciosul Sviatopolk. Acesta, pentru a păstra doar pentru sine puterea tronului și moștenirea tatălui său, și-a ucis cu sânge rece frații mai mici, Boris și Gleb ce au fost mai apoi cinstiți ca martiri. Mai mult, a început o sângeroasă prigoană împotriva Bisericii și a bărbaților ei sfinți.

Din cauza acestei prigoane Sfântul Antonie a fost nevoit să plece din nou către Sfântul Munte și să se întoarcă la sfântul său părinte duhovnicesc, Teoctist. Acum însă nu va rămâne pentru mult timp în obștea mănăstirii Esfigmenul. Învățat deja cu dulceața duhovnicească a sfintei isihii (liniștea din pustie), a cerut binecuvântarea starețului său și s-a retras către vârful numit al Samariei, ce se află la mică depărtare, mai sus de mănăstire. Acolo unde s-a nevoit există astăzi o biserică, ridicată în cinstea sa.

Între timp, în 1019, binecredinciosul domnitor Iaroslav cel Înțelept⁵ l-a învins în război pe Sviatopolk, a cucerit Kievul și s-a urcat triumfător pe tronul de domnie.

---

4 Varanghii sau Variaghii era un trib de origine scandinavă, care pe la 862 d. Hr. sub conducerea lui Ruric au venit în Rusia și s-au așezat în regiunea Novgorodului. Aici au înființat un mic stat condus de dinastia Rurikizilor.

Sviatopolk a reușit să fugă dar a murit în același an, pribegind prin stepele Boemiei.

În anii de domnie a înțeleptului Iaroslav strălucea prin evlavia sa, prin viața sa ascetică și prin buna cunoaștere a Sfintei Scripturi un oarecare preot Ilarion. Nu știm foarte multe despre viața lui, ci doar că pe la anul 1040 era preot slujitor în satul Birstovo. De acolo a venit pe malul râului Nipru, pe colina unde mai târziu avea să se întemeieze mănăstirea Peșterilor. Acest loc era pe vremea aceea acoperit de o pădure foarte deasă.

Aici preotul Ilarion și-a săpat o mică peșteră în stâncă, cam de patru metri adâncime și a început să ducă o aspră viață ascetică susținută prin post, cântări din psaltire și rugăciunea minții.

În aceeași perioadă Dumnezeu l-a luminat din nou pe starețul Teoctist, spre a-l trimite a doua oară pe cuviosul Antonie în Rusia. L-a chemat deci și i-a spus:

- Antonie, este iarăși voia lui Dumnezeu să te duci din nou în țara ta. Binecuvântarea Sfântului Munte să fie mereu cu tine! Ai binecuvântarea mea să pleci. Mergi în pace! Și află că mulți se vor învrednici să primească din mâinile tale sfânta tundere în monahism.

---

5 Fiu al Sfântului Vladimir, s-a dovedit a fi un domnitor capabil și puternic (1019-1054). A întărit și consacrat definitiv creștinismul în Rusia. La Kiev a construit celebra catedrală mitropolitană a Sfintei Sofia. În anii săi de domnie, statul Kievului a ajuns la cea mai înaltă perioadă de înflorire.

Primind astfel binecuvântarea duhovnicului său, cuviosul Antonie a pornit din nou de la Sfântul Munte și a ajuns la Kiev.

Dumnezeu i-a condus pașii către colina unde se nevoiește preotul Ilarion. Peștera era însă acum pustie și nelocuită, deoarece preotul Ilarion fusese învrednicit de Dumnezeu să ajungă în 1051 mitropolit de Kiev.

Cuviosul Antonie a simțit în sine o mare pace sufletească în clipa în care s-a găsit în acel loc. Îi aducea aminte de iubitul său Sfânt Munte, așa cum era acel loc abrupt și pustiu, străjuit de râu și de pădurea cea deasă și greu accesibilă.

A îngenunchiat și s-a rugat cu lacrimi lui Dumnezeu zicând:

- Doamne, fă să fie acoperit acest loc cu binecuvântarea Sfântului Munte și a bunului meu duhovnic. Întărește-mă cu harul Tău, pentru a putea rămâne și a mă nevoi aici.

A rămas deci de atunci Sfântul Antonie în acea peșteră. A început o aspră viață ascetică, având ca permanentă lucrare rugăciunea inimii. Hrana sa era doar un pic de pâine uscată și apă, pe care le lua o dată la două, trei zile. Câteodată, cufundat în contemplație, nu mânca nimic câte o săptămână întreagă.

Oamenii de prin împrejurimi, care au aflat cu timpul despre viața sa sfântă, veneau din când în când spre a-i cere binecuvântarea și-i aduceau cele necesare traiului său atât de modest. Unii dintre aceștia au dorit chiar să-i devină ucenici, să rămână în preajma sa și să se nevoiască îndrumați de experiența sa duhovnicească. Printre ei s-a aflat și fericitul preot Nikon, împreună cu cuviosul Teodosie.

În 1054 binecredinciosul domnitor Iaroslav a murit și pe tronul Kievului s-a urcat fiul său cel mai mare Iziaslav.

Pe vremea aceea fama duhovnicească a cuviosului Antonie se răspândise pe întregul pământ rus, ca oarecând fama celui al cărui nume îl purta, a Sfântului Antonie cel Mare, în pământul Egiptului. Ea a ajuns curând și la urechea domnitorului Iziaslav, care s-a minunat de viața sfântă a monahului Antonie al Peșterii, căci sub acest nume era cunoscut. Atunci domnitorul a hotărât să meargă însoțit de suita sa de la curte spre a cere binecuvântarea sfântului. Aceasta era, pentru vremea aceea, un semn de mare cinstire acordat cuviosului.

De atunci fama sa s-a răspândit tot mai mult și din ce în ce mai mulți tineri veneau la dânsul spre a-i deveni ucenici, spre a-i conduce spre viața cea îngerească.

Cam prin anul 1060 au venit la cuviosul Antonie fericitul Varlaam, fiul boierului Ioan și iubitorul de

Pag.23- original

Dumnezeu Efrem, unul dintre cei mai îndrăgiți sfinți ai domnitorului, dorind să-și dedice viața lui Hristos. Cuviosul a dat poruncă preotului Nikon să-i tundă în monahism.

Prin îngăduința lui Dumnezeu însă cuviosul Antonie și întreaga sa obște aveau să pătimească multe neazuri din cauza acceptării acestor doi tineri în cinul monahal.

Boierul Ioan, împreună cu mai mulți ostași și supuși ai săi, a venit înfuriat la mănăstirea Peșterilor și i-a prigonit cu sălbăticie pe ucenicii cuviosului Antonie, risipindu-i care încotro. Pe fiul său l-a scos apoi cu forța

din peștera în care intrase, i-a rupt cu furie hainele monahale, l-a îmbrăcat forțat cu hainele boierești strălucitoare și l-a condus legat către palatele sale.

Dar și domnitorul Iziaslav s-a supărat pe cuviosul Antonie pentru pierderea sftenicului Efrem. A dat ordin să fie arestat preotul Nikon, cel ce făcuse tunderile în monahism și i-a amenințat pe toți că îi va închide în închisoare și va da foc mănăstirii.

Văzând atâta dușmănie din partea domnitorului, cuviosul Antonie s-a hotărât să părăsească peștera unde stătea și să plece în alt loc mai îndepărtat. A plecat deci, și ucenicii săi s-au răspândit și ei în diverse regiuni.

Când însă soția lui Iziaslav a aflat despre plecarea cuviosului, s-a întristat foarte tare și l-a implorat pe soțul său să nu-i mai prigonească pe monahi, pentru a nu aduce asupra familiei lor mânia lui Dumnezeu. Această înțeleaptă femeie i-a adus aminte lui Iziaslav despre evenimentele tragice petrecute nu demult în patria sa de origine, Polonia. Tatăl ei, împăratul Bolieslav, prigonise și alungase din împărăția sa pe toți monahii, fiind furios pe cuviosul Moise Ungarul. După această faptă îngrozitoare împăratul a murit brusc de o moarte cumplită. În același timp poporul s-a revoltat împotriva tuturor boierilor și a avut loc multă vărsare de sânge. L-a sfătuit așadar pe soțul ei Iziaslav să-și potolească mânia și să înceteze prigoana, spre a nu primi și el aceeași pedeapsă de la Dumnezeu.

Împăratul s-a înfricoșat, auzind aceste cuvinte. A trimis de îndată mai mulți soli către Sfântul Antonie, rugându-l să-l ierte și să se întoarcă împreună cu toți ucenicii săi la locurile din care au plecat. Solii trimiși l-au căutat pe cuvios vreme de trei zile. Când în sfârșit l-au găsit, au îngenuncheat în fața sa și l-au rugat să se întoarcă

la mănăstirea sa. Cuviosul i-a ascultat și s-a întors din nou la peștera sa mult îndrăgită. Aici s-a rugat neîncetat lui Dumnezeu să-i aducă înapoi oile cele risipite ale turmei sale cele sfinte și să le dăruiască putere, spre a putea să înfrunte pe mai departe ispitele vrăjmașului. Iubitorul de oameni Dumnezeu a ascultat rugăciunile sale și a adunat din nou împreună pe toți ucenicii risipiți de prigoana domnitorului.

Pe lângă aceasta și încă mulți alți bărbați, însetați de mântuire, au început să vină la mănăstirea Peșterilor, rugându-l pe cuvios să-i lumineze, să-i izbăvească de legăturile păcatului și să-i conducă pe calea care duce spre Împărăția Cerurilor. Cuviosul i-a primit pe toți cu dragoste, i-a învățat tainele monahismului și după perioada de încercare le-a îngăduit intrarea în cinul monahal. Astfel a crescut numărul obștii, ajungând la doisprezece. De aceea, au fost nevoiți să sape și mai adânc în peșteră, să construiască înăuntru un paraclis și mai multe chilii, care se pot vedea până astăzi.

Odată, cuviosul i-a chemat la sine pe toți ucenicii săi și le-a spus:

- Frații mei și copii mei, știți că Domnul ne-a adunat pe toți împreună aici, și ne-a sălășluit ca un bun început al binecuvântării pentru tărâmul acesta și pentru poporul nostru. Voi purtați în inimile voastre binecuvântarea Sfântului Munte și a Maicii Domnului, pe care o avem ca apărătoare și mângâietoare. Și așa cum pe mine m-a făcut monah duhovnicul meu aghiorit, tot așa și eu, cu binecuvântarea Sfântului Munte, v-am făcut pe voi monahi și vă las ca pe o moștenire sfântă pe aceste plaiuri.

Să trăiți așadar și să înaintați duhovnicește după înălțimea binecuvântării ce vi s-a dat.

Apoi cuviosul a tăcut pentru o vreme.

- Copiii mei, a spus după aceea, cred că a sosit timpul să mă retrag din stareție. Simt în mine dorința de a trăi din nou în isihie, singur, doar eu și Dumnezeu. Voi lăsa în locul meu un alt stareț și eu mă voi retrage în pustie. Nu voi pleca însă departe și de aceea nu ne vom despărți, desigur, definitiv. Pe aceste plaiuri voi rămâne și cât voi trăi voi continua să vă fiu de folos pe cât se va putea, ca duhovnic și ca părinte.

Și într-adevăr, cuviosul l-a numit stareț pe fericitul Varlaam, ca unul ce era cel mai experimentat și înaintat în virtute. Apoi s-a închis pe sine într-una dintre chiliile din peșteră evitând orice zgomot sau tulburare. Mai apoi însă a plecat un pic mai departe, pe o altă colină, unde și-a săpat o nouă peșteră izolată, care se poate observa până în zilele noastre, un pic mai jos de mănăstirea Peșterilor. Acolo și-a continuat viața sa ascetică, slăvind pe Dumnezeu prin rugăciuni neîncetate și străduințe ascetice, cultivând toate virtuțile și înălțându-se *din putere în putere*. De aceea și Dumnezeu l-a preaslăvit, împodobindu-l cu bogatele harisme ale Duhului Sfânt, în special cu darul vindecărilor și al vederii înainte.

Cuviosul Antonie s-a dovedit a fi un doctor tămăduitor și un mare profet al pământului rus. El a vindecat o mulțime de bolnavi prin rugăciunile sale și printr-o plantă otrăvitoare, pe care o binecuvânta și pe care o dădea apoi celor în suferință să o guste. Înaintea rugăciunii și a binecuvântării sfântului planta respectivă era vătămătoare pentru oricine ar fi gustat din ea, datorită

otrăvii foarte puternice pe care o conținea. După binecuvântarea cuviosului însă, ea dăruia viață și vindecare de orice boală celor suferinzi.

Cât despre darul vederii înainte al cuviosului este de ajuns să amintim faptul că el a prevăzut dureroasa învingere a armatelor ruse din partea poloștilor⁶, ceea ce a însemnat o mare catastrofă pentru majoritatea teritoriilor rusești. Aceasta s-a întâmplat prin îngăduința lui Dumnezeu din cauza înmulțirii păcatelor oamenilor.

Însă și cuviosul Antonie avea să sufere o nouă încercare, spre a străluci încă și mai mult răbdarea și smerenia sa.

După înfrângerea suferită de ruși din partea poloștilor, domnitorul Iziaslav s-a retras la Kiev. Acolo se găsea și domnitorul Poloșkului Vsieslav, încarcerat în închisoare de către frații săi Iziaslav, Sviatoslav și Vsevolod.

Locuitorii Kievului au început să insiste către domnitorul Iziaslav să se ridice din nou la luptă împotriva barbarilor, care se răspândiseră și jefuiau întreaga țară. Domnitorul însă, înfricoșat de prima sa înfrângere, nu s-a hotărât să-i înfrunte din nou. Atunci locuitorii capitalei s-

---

6 Popor nomad, idolatru, de origine turcă, o ramură a cumanilor înrudiți și cu pecenegii. Numele de poloști l-au primit de la cronicarii ruși. Provin din regiunea de nord a Mării Caspice. De acolo au pornit în secolul X și s-au așezat în Rusia Meridională, între Urali și Volga. Mai târziu poloștii vor fi asimilați de către tătari, pe parcursul secolului al XIII-lea.

au răzvrătit împotriva sa, l-au eliberat din închisoare pe Vsieslav și l-au proclamat domnitor.

Iziaslav a reușit să fugă atunci în Polonia, țara de origine a soției sale, unde timp de șapte luni a strâns o armată, s-a aliat cu împăratul Poloniei și s-a pornit spre recucerirea Kievului și a întregii țări. Când Vsieslav a aflat ce pericol îl pândește, a părăsit Kievul și s-a retras la Poloțk. În urma sa Iziaslav a intrat triumfător în Kiev în anul 1069.

De atunci însă a început și noua încercare prin care avea să treacă fericitul Antonie. Unul dintre sfătuitorii domnitorului, din răutate, l-a mințit zicându-i că monahul Antonie îl simpatizase pe Vsieslav și că de fapt el ar fi fost principalul organizator al revoltei populare, în urma căreia acesta își pierduse tronul. Iziaslav a fost convins de minciunile acestui defăimător și a fost cuprins de o furie năpraznică împotriva cuviosului.

Pe vremea aceea părintele Antonie locuia lângă peștera unui alt monah pe nume Isaac zăvorâtul, care pătimise o mare luptă din partea diavolului, ce-l lăsase pe jumătate mort. Cuviosul Antonie îl ajuta pe cât îi era cu putință să înfrunte această grea ispită. Se pare însă că dușmanul diavol turbase din cauza încercării lui Antonie de a-l salva pe Isaac și căuta prin orice mijloc să-l îndepărteze de la această faptă. Și se vede că pentru o mică perioadă a reușit.

Mai înainte de a apuca Iziaslav să-i facă rău cuviosului Antonie, domnitorul de Cernigov, Sviatoslav, care aflate despre mânia fratelui său, a trimis pe ascuns noaptea câțiva oameni ca să-l aducă pe părintele în hotarele țării sale. Cuviosul a acceptat și și-a ales un loc liniștit de lângă capitala de domnie, pe muntele Boldin,

unde a săpat o nouă grotă în care s-a așezat să locuiască. Pe acel loc se va ridica mai târziu o mare mănăstire.

Dar vicleanul diavol nu avea să se bucure prea mult. Domnitorul Iziaslav a aflat adevărul despre nevinovăția cuviosului față de acuzațiile aduse de acel sfetnic răutăcios, prin mărturia mai multor oameni vrednici de încredere. Furia sa s-a potolit încet, încet. S-a convins despre curăția și virtutea monahului pe care-l prigonea. A înțeles că acuzațiile erau doar defăimări, care veneau din partea celui viclean. Cu pocăință și durere în suflet a trimis un sol la Cernigov, rugându-l pe cuviosul Antonie să se întoarcă la Kiev aproape de păstoriiții săi. Cuviosul, *cel blând și smerit cu inima*, a răspuns acestei chemări și s-a întors la obștea monahilor săi, care pentru atâta timp se simțiseră orfani, în lipsa părintelui lor duhovnicesc.

După întoarcerea la Kiev cuviosul s-a dedicat și mai mult vieții ascetice. Întreaga sa viață înăuntrul peșterii era un neîncetat și puternic război împotriva *«viclenilor diavolului, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac»*.

Înainte de plecării sale către corturile cele cerești a avut grijă, prin rugăciuni și prin minunate vindecări, să se înalțe încet, încet și biserica centrală a mănăstirii Peșterilor, așa cum vom vedea în continuare.

După ce a binecuvântat locul în care urma să se ridice sfântul locaș, cuviosul Antonie a început să se pregătească pentru mutarea sa către veșnica împărăție a cerurilor.

În vreme ce presimțea apropierea sfârșitului, i-a adunat în jurul său pe toți ucenicii săi, i-a povățuit, i-a mângâiat și le-a promis că și după despărțirea sa de trupul

cel stricăcios, nu va părăsi acest loc al luptelor sale duhovnicești.

- Mă voi găsi întotdeauna printre voi, copiii mei. Voi urmări străduințele și progresele voastre duhovnicești în viața monahală. Voi avea grijă de toate sufletele care vor alerga spre acest sfânt loc, ca să fie plăcuți lui Dumnezeu. Vă fac această promisiune, care este cea mai prețioasă moștenire pe care v-aș putea-o lăsa. Și din ceruri voi mijloci către Domnul, pentru ca toți să aflați mila Sa la înfricoșătoarea zi a Judecării.

Astfel, după ce se împliniseră șaisprezece ani de ședere a sa la această a doua peșteră, la venerabila vârstă de nouăzeci de ani, cuviosul a părăsit lumea cea trecătoare și a trecut la cele veșnice, la data de 7 Mai⁷ a anului 6581 de la facerea lumii și 1073 după Hristos, în anii de domnie a domnitorului rus Sviatoslav Iaroslavici și ai împăratului bizantin Mihail al VII-lea Ducas.

Sfintele moaște ale cuviosului Antonie, cel ce a fost primul stareț al Lavrei Peșterilor, au fost îngropate atunci în peștera în care se nevoise, undeva la baza mănăstirii de astăzi. Și așa cum în toată viața sa a locuit departe de ochii oamenilor, tot așa, rugându-se «*în ascuns*», a cerut de la Domnul să rămână cinstitul său trup tănuțit față de ceilalți oameni. Iar Dumnezeu a ascultat rugăciunea sa, astfel încât peștera în care a fost îngropat cuviosul a rămas necunoscută până în zilele noastre.

Și toți care au încercat, odată cu trecerea timpului, să caute și să descopere sfintele sale moaște, au fost

---

7 După alte izvoare la 10 Iulie, când are loc de fapt și prăznuirea sa.

pedepsiți pentru curiozitatea lor. Adeseori, limbi de foc ieșeau în calea lor și le ardeau mădulele trupului. Iar dacă, pocăiți, își cereau iertare de la sfânt pentru îndrăzneala lor, erau cu milă vindecați de suferințele lor.

Deși ascunse ochilor omenești, sfintele moaște ale cuviosului Antonie nu încetează a fi un izvor de sfințenie, ajutor și putere pentru cei ce i se roagă cu credință. Multe minuni și vindecări au avut loc la Lavra Peșterilor către cei ce cu evlavie au cerut ajutorul cuviosului.

Cuviosul Teodosie, stareț al Lavrei Peșterilor

În orașul Vasiliev (astăzi Vasilikov), aproape de Kiev, trăiau evlavioșii părinți ai cuviosului Teodosie. La opt zile după nașterea sa, petrecută în anul 1029, părinții săi l-au dus la preot, pe care l-au întrebat ce nume s-ar cuveni să pună pruncului. Acela, îndată ce l-a primit în brațele sale, a prevăzut cu ochii sufletului că acest copil va fi dedicat încă din pruncie lui Dumnezeu și de aceea l-a numit Teodosie. Apoi, după patruzeci de zile, l-au botezat cu acest nume. Copilul a crescut prin grija părinților săi, fiind umbrit de harul lui Dumnezeu.

Nu a trecut mult timp și părinții săi au fost nevoiți, din porunca domnitorului, să se mute departe, într-un alt oraș, numit Kursk. Aceasta era rânduiala Proniei Divine, spre a străluci și acolo viața plină de virtute a micului Teodosie.

În acest oraș a crescut și în același timp a înaintat duhovnicește, dobândind treptat înțelepciune și iubire față de Dumnezeu. Studia cu luare aminte cuvântul dumnezeiesc, devenind în scurt timp un bun cunoscător al

întregii Sfintei Scripturi. Toți rămâneau uimiți de înțelepciunea lui, de puterea de pătrundere a tainelor divine și de repeziciunea cu care putea învăța.

În fiecare zi se ducea în biserica Domnului și urmărea cu toată atenția sfințele slujbe.

Evita cercurile de prieteni de aceeași vârstă cu el și nu-i plăcea să participe la jocurile lor. De asemenea nu-și dorea deloc să poarte haine luxoase, ci căuta să se îmbrace cât mai simplu și decent.

La vârsta de treisprezece ani a rămas orfan de tată. De atunci tânărul a devenit din ce în ce mai ascet. Mergea împreună cu servitorii casei lor și participa cu smerenie la toate muncile câmpului. Mama lui îl certa adeseori din cauza acestui comportament. Îi cerea să se îmbrace în haine bogate și să se întovărășească cu cei de același rang cu el.

- Tu, îi spunea, așa cum te porți te jignești pe tine însuși și originea ta nobilă.

Teodosie însă nu numai că nu o asculta, ci își dorea din ce în ce mai mult să devină asemenea celor simpli și săraci. Aceasta însă o înfuria foarte tare pe mama sa, care de multe ori îl bătea fără milă.

Între timp fericitul tânăr medita la modul în care și-ar fi putut afla salvarea din această situație. Astfel, când într-una din zile a auzit despre Țara Sfântă, acolo unde Domnul săvârșise lucrarea Sa mântuitoare, a început să-și dorească foarte mult să ajungă și el până acolo, spre a se închina. Și, în timp ce se ruga fierbinte pentru îndeplinirea acestei dorințe, iată că la Kursk au sosit de la Locurile Sfinte mai mulți închinători. Văzându-i Teodosie a alergat la ei plin de bucurie. A făcut o metanie în fața lor, i-a

îmbrățișat cu evlavie și i-a întrebat de unde vin și către ce se îndreaptă.

- Venim din orașul sfânt Ierusalim, i-au răspuns. Și, dacă va fi voia lui Dumnezeu, dorim să ne ducem din nou acolo.

Atunci fericitul i-a rugat ca atunci când vor porni din nou în această călătorie, să-l ia și pe dânsul. Și, când aceștia i-au promis că îi vor îndeplini dorința, s-a întors plin de bucurie la casa sa.

Când a venit timpul plecării, închinătorii l-au anunțat să se pregătească. Atunci el s-a sculat în timpul nopții și pe ascuns, luându-și doar cele absolut necesare pentru drum, fără să fie băgat în seamă de nimeni, a ieșit din casă. Astfel a plecat cu grupul închinătorilor. Dar Preabunul Dumnezeu nu a dorit ca să plece de pe pământul rus acela, care *din pânțelele maicii sale* fusese ales, spre a păstori oile cele cuvântătoare ale neamului său, prin îmbrățișarea vieții monahale celei îngerești.

Astfel deci, atunci când după trei zile mama sa și-a dat seama că fiul ei cel mic plecase cu închinătorii, a dat ordin să fie urmărit, pornind chiar și ea în căutarea lui. După un lung drum, i-au ajuns din urmă și l-au prins pe Teodosie.

Era atât de mare furia ei încât l-a prins de păr, l-a trântit la pământ și a început să-l lovească cu picioarele. Apoi, după ce i-a muștrat aspru pe închinători, au luat calea întoarcerii. Legat asemenea unui răufăcător era adus bietul tânăr Teodosie. Mânia mamei sale a fost atât de mare, încât și după întoarcerea acasă continua să-l bată până când obosea.

Apoi l-a condus într-o cameră, l-a încuiat și l-a lăsat acolo legat. Iar binecuvântatul tânăr primea toate

acestea cu smerenie și bucurie duhovnicească. Se ruga și mulțumea neîncetat lui Dumnezeu.

Abia după două zile l-a dezlegat și i-a dat să mănânce. Însă mânia ei nu se potolise încă. I-a legat de picioare o greutate de fier, pentru a nu mai putea fugi și-l ținea permanent sub supraveghere.

Astfel a petrecut mai multe zile «*deținutul*». În cele din urmă însă, se pare că mamei sale i s-a făcut milă de el. L-a rugat fierbinte să nu mai fugă niciodată de lângă ea. Îl iubea mai mult decât pe oricare alt copil al ei și nu se putea despărți de dânsul.

El a promis că nu va mai pleca, de vreme ce aceasta părea să fie voia lui Dumnezeu, și astfel i-au scos fiarele de la picioare și l-au lăsat din nou să umble liber.

Fericitul Teodosie și-a revenit încet, încet la vechile sale străduințe ascetice, mergând în fiecare zi la biserica Domnului.

A observat însă cu tristețe că Sfânta Liturghie nu se putea săvârși în fiecare zi, deoarece nu se aduceau zilnic prescuri din partea credincioșilor. Cu cumințenia și cu smerenia care-l caracterizau, iată ce a făcut: a cumpărat grâu, l-a măcinat cu mâinile sale, a copt mai multe prescuri și le-a dus la biserică. Pe cele pe care le avea în plus le-a vândut, spre a putea din nou să cumpere grâu și să facă prescuri pentru a doua zi. Baniile care-i rămâneau în plus, îi împărțea la cei săraci. O astfel de faptă a plăcut desigur mult lui Dumnezeu, pentru că biserica avea de acum prescuri bune și curate, făcute de mâinile acestui tânăr nevinovat.

Mai mult de doi ani a continuat să facă această lucrare sfântă. În acest timp însă, copiii care erau de-o seamă cu el îl batjocoreau, îi strigau tot felul de insulte și-l

tratau cu dispreț. El însă nu le răspundea și le primea pe toate cu bucurie și tăcere. Dușmanul binelui însă, văzându-se învins prin smerenia harnicului tânăr, nu se liniștea nicicum. Vrând să-l oprească de la această lucrare bineplăcută, a pornit-o împotriva pe mama sa. Aceasta care nu suferea să-l vadă pe fiul ei făcând această muncă umilitoare, după părerea ei, i-a spus cu iubire următoarele cuvinte:

- Te implor, copilul meu, oprește-te de la acest lucru. Faci de rușine neamul și originea ta. Nu mai pot suporta să aud de la toți numai insulte. Unui copil ca tine nu i se potrivesc astfel de fapte.

- Ascultă-mă te rog, mamă, a răspuns cu smerenie fericitul Teodosie. Domnul și Dumnezeu nostru Iisus Hristos S-a făcut pe Sine sărac și smerit. Ne-a dăruit astfel exemplul după care să devenim și noi smeriți. El a acceptat defăimările, lovirile, pălmuirile și toate le-a suportat pentru mântuirea noastră. Câte deci ar trebui noi acum să suportăm de dragul harului Său! Cât despre lucrul pe care-l fac ascultă: Domnul nostru, la Cina cea de Taină, a luat în mâinile Sale pâinea, a binecuvântat-o și împărțind-o ucenicilor Săi le-a zis: «*Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu care se frânge pentru voi spre iertarea păcatelor*». De vreme deci ce Domnul a numit acea pâine, ca fiind chiar trupul său, nu ar trebui la rândul meu să mă bucur pentru că mă învrednicesc să pregătesc aceste pâini, care prin marea Taină a Sfintei Euharistii se transformă în Trupul lui Hristos?

Auzind aceste cuvinte, mama sa îi admiră înțelepciunea și-l lăasă în pace.

Nu după mult timp însă, într-una din zile, îl văzu că era afumat tot de la cuptor. Îndată s-a supărat din nou și a

început să-l dojenească – când mai cu vorba bună, când cu amenințări sau cu bătaia – ca să se oprească de la acest lucru.

Acest comportament al ei îi producea fericitului tânăr o mare tristețe. Neștiind ce să mai facă, într-una din nopți a fugit pe ascuns de acasă și a plecat într-un alt oraș, aproape de Kursk. Acolo a rămas în casa unui preot, o mai veche cunoștință de-a sa și a continuat lucrarea sa obișnuită.

Mama sa, după ce l-a căutat prin tot orașul și nu l-a găsit, s-a supărat foarte tare. Iar când după mai multe zile a fost informată despre locul unde se ascundea, s-a pornit pe urmele lui plină de furie.

L-a găsit într-adevăr în casa preotului. Lovindu-l neîncetat, l-a adus înapoi acasă.

- De lângă mine, l-a amenințat, nu vei mai putea pleca niciodată! Dacă vei mai încerca să fugi te voi ține numai legat!

Smerit cu inima și ascultător cum era față de toți, Teodosie reuși să câștige simpatia și dragostea guvernatorului de Kursk, care observase smerenia și dăruirea sa față de Biserică. Îl invită deci să vină și la biserica sa voievodală. Îi dăruie chiar și un frumos costum, pe care să-l poarte cu această ocazie. Fericitul însă, purtând pentru câteva zile costumul cel strălucitor, se simți stânjenit de acest fapt și de aceea îl dezbracă și-l dăruie săracilor. Astfel apăru la biserică îmbrăcat din nou în hainele sale cele modeste. Guvernatorul, când l-a văzut astfel, i-a dăruie un nou costum, încă și mai frumos ca cel dintâi și l-a rugat să-l poarte. Tânărul însă-l dăruie și pe acesta săracilor. Lucrul acesta se repetă de mai multe ori

și-l făcu pe guvernator să-l iubească și mai mult și să admire smerenia sa.

Altădată Teodosie s-a dus la o fierărie și a comandat acolo o centură grea de fier. După ce a fost gata, a luat-o și s-a încins cu ea direct pe piele, fără să o mai scoată deloc multă vreme. Era foarte strânsă și-i provoca suferințe, pe care el le îndura cu hotărâre în semn de asceză.

La una dintre mesele festive pe care le-a organizat guvernatorul, la care erau chemați mulți oaspeți de seamă, a fost chemat și Teodosie spre a sluji la masă. A fost forțat însă de mama sa să se îmbrace cu cel mai bun costum al său. În timp ce se îmbrăca, ochiul atent al mamei sale a zărit că bluza sa era pătată de sânge. Apropiindu-se a descoperit centura de fier pe care o purta și s-a înfuriat foarte tare. I-a smuls-o cu mânie, l-a bătut și i-a aruncat-o. Iar binecuvântatul nostru tânăr se purta în continuare ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, s-a îmbrăcat cu cele impuse de mama sa și a plecat să slujească la palat.

Într-o zi a auzit cuvintele Evangheliei în care Domnul spune: *«Oricine iubește pe tată sau pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine...»*. *«Mama Mea și frații Mei sunt aceia care ascultă cuvântul lui Dumnezeu și-l împlinesc pe el»*. De asemenea a auzit și acestea: *«Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi. Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre»*. Aceste cuvinte au înflăcărat inima celui de Dumnezeu luminat, Teodosie. Și arzând pentru dragostea divină, se gândea în fiecare zi cum ar fi putut, pe ascuns față de mama sa, să se îmbrace în sfânta haină monahală.

Odată, prin Pronia Divină, s-a întâmplat ca mama sa să lipsească mai multe zile din orașul Kursk. Iar fericitul, plin de bucurie, și-a făcut rugăciunea către Dumnezeu și a plecat pe ascuns de acasă.

S-a îndreptat către orașul Kiev, deoarece auzise despre monahii care trăiau acolo. Nu știa însă pe ce drum să o apuce și de aceea s-a rugat la Dumnezeu să-i trimită pe cineva, care l-ar fi însoțit și l-ar fi condus până acolo. Și iată că prin Pronia Divină, au trecut pe lângă el câțiva negustori, ce aveau căruțele încărcate cu marfă și care se îndreptau către Kiev. Când a auzit care era destinația lor, fericitul a dat slavă lui Dumnezeu și a pornit pe urmele lor, de departe, spre a nu fi văzut de aceștia. Când negustorii se opreau pentru popasul de noapte, se oprea și el - la o distanță oarecare, astfel încât să nu-i piardă din vedere - și se odihnea, sprijinindu-se doar pe ajutorul lui Dumnezeu. Trei săptămâni a durat drumul de la Kursk la Kiev, care era și capitala țării.

Când a ajuns acolo, a vizitat toate mănăstirile din împrejurimi, rugându-i pe monahi să-l primească în obștea lor. Aceștia însă, când îl vedeau așa de tânăr, dar sărac, cu hainele ponosite de atâta drum, nu se arătau binevoitori ca să-l primească. Era voia lui Dumnezeu să ajungă acolo unde era chemat «*din pânțelele maicii sale*», cum de altfel avea să se și petreacă.

S-a întâmplat să audă atunci de cuviosul Antonie, care trăia o aspră viață ascetică în peșteră. A tresăltat inima sa și a pornit să-l caute.

Îndată ce l-a văzut pe sfântul părinte, a căzut la pământ și i s-a închinat, rugându-l cu lacrimi ca să-l primească lângă dânsul ca ucenic.

- Fiul meu, i-a spus cuviosul Antonie, nu vezi cât de îngustă și săracă este această peșteră? Tu nu vei putea să faci față acestui loc sălbatec.

Nu i-a spus aceste cuvinte ca să-l încerce, ci prevedea în mod profetic faptul că Teodosie era acela care avea să mărească acel loc și să înființeze o mănăstire ce va deveni celebră, în care vor trăi mulți monahi.

Luminatul de Dumnezeu Teodosie i-a răspuns:

- Să știi, cinstite părinte, că Mântuitorul Hristos m-a condus la sfinția voastră ca să mă mântuiesc și sunt gata să fac tot ceea ce îmi vei spune.

Atunci cuviosul Antonie i-a răspuns:

- Binecuvântat să fie Dumnezeu, copilul meu, Cel care întărește astfel de străduințe. Iată locul în care vei sta. Acolo vei locui.

Fericitul Teodosie a căzut din nou în genunchi, cerând binecuvântarea duhovnicului. Acela îl binecuvântă și apoi îi dădu ascultare fericitului Nikon, care era preot, să-l tundă în monahism. Acesta îl luă pe Teodosie, îl tunse ca pe un miel nevinovat, după rânduiala Sfinților Părinți, și-l îmbrăcă în haina monahală. Era la vârsta de douăzeci și trei de ani, în vreme ce la Kiev era domnitor Iaroslav Vladimirovici.

Cuviosul Teodosie se dăruie cu tot sufletul lui Dumnezeu și duhovnicului său, Antonie. Începu un susținut efort ascetic și ducea cu bucurie jugul vieții monahale.

Noaptea le dedicase slăvirii Domnului, fără să se mai odihnească dormind. Ziua se întărea pe sine prin cumpătare, post și lucrul mâinilor. Întotdeauna își amintea

Psalmul care spune: «*Vezi smerenia mea și truda mea și iartă-mi toate păcatele mele*».

Prin cumpătare și post își smerea sufletul, iar prin priveghere și lucrul mâinilor își înfrâna trupul, astfel încât era admirat de cuviosul Antonie și de fericitul Nikon. Îl prețuiau pentru cumințenia sa, pentru smerenia, ascultarea, curajul și dârzenia de care dădea dovadă, cu toate că era atât de tânăr, și slăveau pentru toate acestea pe Dumnezeu.

Între timp mama sa l-a căutat peste tot, în oraș și în afara lui, dar nu l-a găsit nicăieri. Cu suspine amare îl plângea ca pe un mort. A dat de veste în toată țara, că cel, care-l va vedea și o va informa despre locul unde se află fiul ei, va primi o mare recompensă. Și iată că niște oameni care tocmai sosiseră de la Kiev i-au spus:

- Noi l-am văzut în orașul nostru, la Kiev, înainte cam cu aproximativ trei ani, căutând o mănăstire la care să devină monah.

Îndată ce a auzit aceasta, fără cea mai mică întârziere și fără să se gândească la distanța sau la lungimea călătoriei, porni către Kiev. După ce a căutat în zadar pe la toate mănăstirile, i-au spus să se ducă și la peșteri, la duhovnicul Antonie. Când a ajuns acolo l-a căutat pe vestitul ascet.

- Spuneți cuviosului, le-a zis părinților, că vin de foarte departe ca să mă închin și să iau binecuvântarea sa.

Duhovnicul, îndată ce a fost anunțat, a ieșit din peșteră. Atunci ea a făcut o adâncă metanie în fața lui, până la pământ, cerându-i să o binecuvânteze. Bătrânul a binecuvântat-o și apoi a acceptat să stea de vorbă cu dânsa. Ea îi spuse mai multe lucruri, iar la sfârșit îi descoperi motivul pentru care venise de fapt.

- Te implor, deci, părinte, i-a spus. Spune-mi adevărul. Este aici fiul meu, pentru care atâtea am suferit, fără să știu dacă mai este în viață?

- Fiul tău este viu. Să nu te mai întristezi și nici să nu te mai îndurerezi pentru el. Se află aici.

- Aș putea, părinte, să-l văd? Am mers atâta drum ca să ajung până aici. Să-l văd numai și apoi voi pleca.

- El și-a luat votul de a nu mai vedea pe nimeni, i-a răspuns bătrânul. Cu toate acestea, vino mâine dimineață, iar eu am să-l anunț că ai venit.

Femeia făcu din nou o metanie adâncă și se îndepărtă. Cuviosul a intrat în peșteri ca să-l anunțe pe fericitul Teodosie. Tristețea acestuia a fost foarte mare, când a auzit că mama sa aflase unde se găsește. Foarte devreme, a doua zi de dimineață, mama sa a venit. Teodosie însă nu accepta să o vadă, cu toată insistența duhovnicului.

- L-am rugat mult pe fiul tău să iasă să te vadă, dar nu vrea cu nici un chip.

Auzind aceste cuvinte femeia, care se arătase atât de smerită până atunci, se înfurie și începu să țipe plină de îndrăzneală:

- O! Am ajuns eu să mă rog de acest bătrân! De acesta care mi-a luat copilul și mi l-a ascuns în peșteră și nu vrea să mi-l mai arate! Îndată să-mi aduci băiatul! Nu mai suport, mor dacă nu-l voi vedea. Ori îl vei aduce, ori mă voi sinucide chiar acum, aici în fața intrării peșterii!

Supărat din cauza acestor amenințări cuviosul intră din nou în peșteră ca să-l roage pe Teodosie să iasă. De data aceasta, de dragul duhovnicului său, acesta ascultă și ieși. Îndată ce l-a văzut atât de slab și cu fața adâncită de

asceză, maica sa a căzut de gâtul lui și a început să verse pentru mult timp lacrimi amare.

Când a început apoi încet, încet să-și revină din suspine a început să-l roage fierbinte:

- Întoarce-te, copilul meu, acasă. Ceea ce faci aici pentru sufletul tău poți să faci la fel de bine și acolo. Vino să fii lângă mine. Vino să poți să îngropi bătrânul meu trup, când voi pleca din această lume, și după aceea vei putea să te reîntorci la peșterile acestea. Eu, copilul meu, nu pot să mai trăiesc fără să văd chipul tău.

Atunci fericitul Teodosie i-a răspuns astfel:

- Ah, mamă, dacă vrei să mă vezi, rămâi aici la Kiev. Intră într-o mănăstire de maici, astfel încât să mă vezi din când în când și mântuirea ta să ți-o lucrezi. Altfel te asigur că nu vei putea niciodată să mă mai vezi.

Câteva zile la rând, timp în care mama sa a venit mereu să-l vadă, a povățuit-o și a încercat să o facă să se răzgândească. Ea însă nici nu dorea să audă despre mănăstire.

Între timp cuviosul, de îndată ce aceasta pleca, intra în peșteră și înălța rugăciuni fierbinți. Îl ruga pe Dumnezeu să schimbe gândul inimii ei, astfel încât să accepte sfaturile sale mântuitoare. Iar Dumnezeu a ascultat rugăciunile robului său, după cuvântul profetului care spune: *«Aproape este Domnul de cei ce-l cheamă pe Dânsul întru adevăr. Voia celor ce se tem de El o va face și rugăciunile lor Le va asculta»*.

Astfel, nu după mult timp, mama sa a început să se poarte diferit.

- Da, copilul meu, îmi spunea, voi face ceea ce îmi ceri. Nu mă voi mai întoarce înapoi, ci, dacă așa este voia lui Dumnezeu, voi rămâne la o mănăstire de maici și voi

trăi acolo ca maică pentru tot restul vieții mele. Acum am înțeles cât de trecătoare este viața aceasta.

S-a bucurat duhul cuviosului când a auzit aceste cuvinte și s-a dus de grabă să-i dea de veste părintelui Antonie. Acesta a dat slavă lui Dumnezeu pentru întoarcerea roabei Sale și a ieșit spre a-i da un cuvânt de învățătură. Apoi a mijlocit către principesa locului, spre a ușura acceptarea ei la mănăstirea de maici a Sfântului Nicolae. Acolo a fost tunsă în monahism și după ce a mai trăit încă mulți ani în pocăință și smerenie, a adormit întru Domnul.

Străduințele ascetice ale cuviosului Teodosie în peșteră l-au condus repede la biruința împotriva duhurilor celor necurate. După ce mama sa a depășit durerea ei și a intrat în monahism, s-a dăruit unor eforturi ascetice și mai mari, rănit fiind de dragostea divină. Înăuntrul peșterii putea să vadă cineva trei lumini duhovnicești aprinse, care prin rugăciune și post străpungeau întunericul demonilor. Iar aceste trei lumini erau: Cuviosul Antonie, Fericitul Teodosie și Cuviosul Nikon.

Când mai târziu, pe la 1062, domnitorul s-a înfuriat împotriva monahilor de la peșteri, pentru că îi acceptaseră în obștea lor pe boierul Varlaam și pe sfetnicul Efrem, fericitul Nikon a fost nevoit să fugă în pustiu împreună cu alți frați. Au mers la Tmutaracan, în partea de est a mării de Azov, unde au întemeiat o nouă mănăstire, în care au stat până la 1068. Atunci cuviosul Teodosie a fost hirotonit preot.

Ca preot săvârșea în fiecare zi Sfânta Liturghie cu duhul smereniei. Se putea observa ușor blândețea sa naturală, statornicia gândurilor și curățenia inimii. Era plin

de înțelepciune duhovnicească și simțea pentru toți monahii adunați în jurul cuviosului Antonie o adâncă iubire frățească.

După mai mult timp cuviosul Antonie a încredințat stăreția fericitului Varlaam și el s-a retras într-un loc mai pustiu. Acolo și-a săpat o altă peșteră și a continuat în singurătate și liniște viața sa ascetică.

Egumenul Varlaam și ceilalți frați călugări au continuat viața cuvioasă de obște în prima peșteră. Deoarece însă numărul lor a tot crescut cu timpul, iar spațiul din peșteră era de acum prea mic pentru nevoile lor liturgice, evlaviosul Teodosie împreună cu cuviosul Varlaam, primind binecuvântarea duhovnicului Antonie, au construit deasupra peșterii o încăpătoare biserică de lemn, cu hramul Adormirii Maicii Domnului. În aceasta se strângeau toți frații pentru a participa la sfintele slujbe.

Faptul că în peșteră locul era atât de strâmt, împreună cu asceza atât de aspră pe care și-o impuseseră, provocau desigur părinților o luptă chinuitoare și aprigă, pe care Dumnezeu o vedea, dar pe care oamenii obișnuiți cu greu și-o pot închipui. Se hrăneau doar cu puțină pâine de secară și cu apă. Mâncare gătită serveau numai Sâmbăta și Duminica și nu totdeauna, deoarece de multe ori nu aveau decât rădăcini fierte.

Printre alte munci pe care le făceau zilnic era și aceea de a împleti coșuri de nuiele. Apoi le vindeau și cu banii obținuți cumpărau grâu. Noaptea fiecare își măcina rația sa de făină iar apoi adunau făina, spre a coace pâinea.

Înainte de a se lumina de ziuă se adunau în biserică pentru slujba Utreniei. Apoi mergeau la ascultările pe care le aveau. Dacă le mai rămânea timp lucrau și la grădină. Apoi slujeau în biserică Ceasurile și Sfânta Liturghie și în

continuare, mâncând doar un pic de pâine își continuau lucrul lor, care dura până la ora Vecerniei și a Pavecerniței. Astfel se nevoiau în fiecare zi, dăruiți iubirii lui Dumnezeu.

Cuviosul Teodosie, care era de acuma preot, îi depășea pe toți frații prin post, curaj, vrednicie, smerenie și ascultare. Era întotdeauna gata să-i ajute pe toți. Căra apă și lemne de la pădure. Câteodată, când aceia se odihneau, aduna grâul, pe care aceia ar fi trebuit să-l macine și-l măcina el pe tot, lucrând și rugându-se întreaga noapte.

Odată, când în regiune au apărut mulți țăntari, ca să se întărească în asceză, ieșea noaptea afară din peșteră, se dezbrăca până la brâu și se lăsa ciupit de aceștia, în timp ce mâinile sale continuau să împletească coșuri, iar buzele sale să rostească psalmii lui David. Cu toate că trupul lui se învinețea de ciupituri, el rămânea nemișcat până în zori. Apoi mergea în biserică la Utrenie și pe parcursul întregii slujbe nu se mișca deloc din locul său și nici nu se îndepărta cu mintea de la rugăciune.

Astfel, îl iubeau toți frații săi monahi, îl considerau ca pe un tată al lor și-l admirau foarte mult pentru smerenia și ascultarea sa.

Odată s-a întâmplat să fie chemat fericitul Varlaam, starețul obștii, de către voievodul Iziaslav, ca să-l pună stareț la o altă mănăstire, a Sfântului Dimitrie, pe care acesta o construise pe cheltuiala sa. Domnitorul își dorea ca această mănăstire, prin bogăția cu care era înzestrată, să depășească faima Lavrei Peșterilor. Degeaba însă. Deoarece multe mănăstiri se clădesc cu tezaurele voievozilor și domnilor, nu au valoarea acelor care se

clădesc pe temelia rugăciunilor și a lacrimilor, pe temelia posturilor și privegherilor sfinților. Întemeietorul Lavrei Peșterilor, cuviosul Antonie nu avusese aur și argint; a sădit însă via sa cu posturi aspre și a udat-o cu lacrimile rugăciunilor. De aceea ea a crescut și a fost slăvită și binecuvântată cu bogăție de către Dumnezeu.

Atunci când deci, fericitul Varlaam a plecat la mănăstirea Sfântului Dimitrie, frații au mers și au cerut cu toții de la cuviosul Antonie să-l numească pe fericitul Teodosie starețul lor. Cuviosul Antonie a fost de acord cu bucurie. Cu binecuvântarea sa, fericitul Teodosie a ajuns stareț pentru cei douăzeci de frați ai obștei.

Vrednicul de prețuire Teodosie, cu toate că devenise stareț, nu și-a schimbat duhul său smerit, ci își aducea aminte întotdeauna de cuvintele Domnului care spunea: «*Oricine dorește să fie cel dintâi, să le fie tuturor slujitor*». De aceea se smerea pe sine, făcându-se mic și slujitor al celorlalți. În orice împrejurare se oferea pe sine model de bună lucrare. La muncă și la biserică era primul care venea și ultimul care pleca.

Rugăciunile dreptului Teodosie au adus multe binecuvântări, iar viața obștii a înflorit și a progresat. Era asemenea seminței care căzuse în pământul cel bun și rodise însutit. Așa a crescut în scurt timp și obștea mănăstirii, ajungând să aibă peste o sută de monahi. Și toți înaintau în viața de rugăciune și de virtute.

Prin creșterea obștii peștera nu mai oferea deja atmosfera unei vieți de liniște. De asemenea mica biserică de lemn de deasupra devenise și ea neîncăpătoare. Cuviosul însă nu se arăta niciodată supărat de strâmtoarea locului și de atmosfera sa sufocantă. Dimpotrivă, îi

mângâia în fiecare zi pe frați și-i îndemna să nu se ocupe cu cele lumești. Le aducea aminte cuvintele Domnului: *«În casa Tatălui meu multe locașuri sunt»* și *«Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate celelalte vi se vor adăuga vouă»*.

Între timp a văzut că nu departe de peșteră se afla un loc foarte frumos, care era foarte potrivit pentru ridicarea unei mănăstiri. A început să creadă și să spere că acest lucru se va îndeplini și a arătat mult interes spre a-l putea dobândi.

Au cerut binecuvântarea cuviosului Antonie și s-au adresat domnitorului Iziaslav, pentru acea bucată de pământ. Și într-adevăr acesta le-a cedat locul respectiv și în scurt timp, cu ajutorul lui Dumnezeu, a fost ridicată în acel loc o mare biserică de lemn, cu hramul Adormirii Maicii Domnului. S-au construit de asemenea mai multe chilii și frații s-au instalat în ele. Locul a fost foarte curând binecuvântat de Dumnezeu și Mănăstirea Pecerska a devenit curând, foarte renumită pretutindeni. Numele acesta Pecerska (a Peșterii) se datorează desigur peșterii unde a locuit la începuturi întreaga obște și care se păstrează până astăzi.

Luând mănăstirea această nouă formă de viață (de obște), cuviosul Teodosie s-a gândit la ce tipic ar trebui impus întregii obști. Se gândea foarte mult la acest lucru. A apelat la rugăciunile și binecuvântarea cuviosului Antonie și Dumnezeu nu a întârziat să răspundă. În iconomia Sa, a făcut astfel încât, să le devină cunoscut tipicul mănăstirii Studion.

Cuviosul monah Mihail, grec de origine care venise de la această mănăstire, se găsea pe atunci în obște.

Venise de la Constantinopol, ca însoțitor al noului hirotonit Mitropolit de Kiev, Gheorghe (1062). El l-a înștiințat, deci pe cuviosul Teodosie, despre viața ascetică a monahilor de la Studion, viață pe care el însuși se învrednicise să o trăiască.

Aceste informații i-au plăcut mult cuviosului. Fără întârziere, a trimis pe unul dintre monahi la Constantinopol cu misiunea de a-l găsi pe monahul Efrem, fostul sfetnic al domnitorului, care pe atunci tocmai se întorcea de la Sfintele Locuri, și să-i dea spre îndeplinire următoarea ascultare: să viziteze deci mănăstirea Studion, să cunoască el însuși în mod exact tipicul și rânduiala ei și să le scrie cu toate amănuntele: cum cântă, ce citesc, cum fac metaniile, cum stau așezați la biserică, la trapeză, ce mănâncă în zile diferite și altele.

Și într-adevăr, fericitul Efrem, urmând porunca cuviosului, a urmărit rânduiala mănăstirii, a scris în mod exact tot tipicul ei și s-a întors la Kiev.

Îndată ce a primit în mâinile sale textul respectiv, cuviosul Teodosie a dat poruncă să fie citit pentru toată obștea. De atunci Lavra Peșterilor a început să-și desfășoare viața liturgică și monahală după tipicul studit. De aici l-au luat apoi și celelalte mănăstiri, punându-l în practică exact după rânduiala stabilită de cuvios. Astfel toate mănăstirile rusești, care mai înainte nu avuseseră un tipic mănăstiresc în sine, se orientau după Lavră, pe care o considerau ca un bun model în toate chestiunile monahale.

Pe toată perioada în care a fost stareț cuviosul Teodosie nu a încetat să strălucească prin viața sa virtuoașă. Pe cei care doreau să devină monahi îi accepta cu multă dragoste frățească.

Cunoscuse tristețea pe care o are cineva care își dorește viața monahală și nu este acceptat într-o mănăstire. El însuși simțise această tristețe atunci când, tânăr fiind, a vrut să intre în monahism, iar mănăstirile din Kiev i-au închis porțile neprimitoare.

Nu se grăbea însă să-i tundă imediat în monahism pe cei doritori și nici să le dea să poarte imediat rasa (să-i facă rasofori). Îi lăsa o perioadă să poarte hainele lor civile, până când aceștia cunoșteau bine viața mănăstirească. După ce-i încerca, trecându-i pe rând pe la toate ascultările, îi făcea rasofori. Mai târziu, după ce aceștia se distingeau prin curățenia vieții lor, îi învrednicea de a intra în îngereasca obște monahală.

Nu înceta să-i îndemne pe ucenicii săi, spre dobândirea unei vieți de continuă pocăință. Avea obiceiul să treacă noaptea pe la toate chiliile spre a vedea cum trăiește viața de rugăciune fiecare frate. Dacă-l vedea că se roagă, dădea slavă lui Dumnezeu plin de bucurie. Dacă însă vedea că doi sau trei frați se adunau într-o chilie după Pavecerniță și stăteau la discuții inutile, îi îndruma cu bunătate să nu piardă timp prețios. Astfel îi făcea să simtă permanent prezența sa printre ei. Dimineața îi chema și cu exemple înțelepte îi învăța cum să-și întărească și mai mult dăruirea lor către Dumnezeu. Fratele care greșea și avea inima smerită înțelegea greșeala sa, făcea metanie și-i cerea iertare. Cel care însă avea inima sa întunecată de viclenia diavolului și care nu-și dădea seama de greșeala sa, ci se considera pe sine nevinovat, iar cuvintele duhovnicului le socotea nefolositoare, era mai multă vreme sfătuit și i se dădea și un canon spre îndreptare. Astfel, deci îi învăța pe toți să se îngrijească de rugăciune, să nu stea la discuții după Pavecerniță, să nu se ducă pe la

alte chilii, ci să rămână doar în chilia lor și să se roage neîncetat. Le spunea de asemenea ca în timpul zilei, atunci când lucrau, dacă le era cu puțință să spună Psalmii lui David.

Printre altele îi învăța:

- Vă implor, fraților. Haideți să înaintăm în posturi și rugăciuni, să ne îngrijim de mântuirea sufletelor noastre, să ne întoarcem fața de la răutăți și de la căile celui viclean. Haideți să ne apropiem de Dumnezeu cu suspine negrăite, cu lacrimi, cu pocăință, cu privegheri și cu ascultare, astfel încât să dobândim mila Sa. Să nu punem preț pe lumea aceasta trecătoare și să avem întotdeauna în mintea noastră cuvintele Domnului, care a spus: *«Și dacă vine cineva la Mine și nu urăște pe tatăl său și pe mamă și pe femeie și pe copii și pe frați și pe surori, chiar și sufletul său însuși, nu poate să fie ucenicul Meu»*. De asemenea: *«Cine ține la sufletul lui îl va pierde, iar cine-și pierde sufletul lui pentru Mine îl va găsi»*. Așa și noi fraților, care ne-am lepădat de lume, să ne lepădăm și de lucrurile lumii acesteia. Să urâm minciuna, care ne atrage către lucruri josnice, și să nu ne mai întoarcem la păcatele noastre mai vechi *așa cum câinele se întoarce la vărsătura lui*. Pentru că așa cum ne spune Domnul, *«nimeni care pune mâna pe plug și se uită îndărăt nu este potrivit pentru împărăția lui Dumnezeu»*.

Și cum vom scăpa de iadul cel veșnic, dacă ne terminăm viața noastră în trândăvie și fără pocăință? Pocăința este cheia împărăției cerurilor și fără pocăință nimeni nu o poate câștiga. Este drumul care duce în patria cea veșnică. Să o urmăm deci cu frică de Dumnezeu și să ne întărim pașii noștri către ea. În calea pocăinței nu se arată cel viclean, și cu toate că acum ea aduce întristare,

mai târziu ea vă va umple de bucurie. Mai înainte de a se apropia zilele cele de pe urmă haideți să apucăm pe acest drum, ca să câștigăm bunătățile cele veșnice.

Făptuind el însuși fiecare dintre virtuți, învăța prin chiar exemplul său pe frați, care primeau ca și pământul cel bun învățătura sa și rodeau, după cuvântul Domnului, «*unul o sută, altul șaiszeci, altul treizeci*».

Îi puteai vedea pe acești oameni trăind asemenea unor îngeri pe pământ, iar Lavra Peșterilor semăna cu împărăția cerurilor, în a cărei cupolă strălucea ca un mare astru cuviosul Teodosie cu lucrarea sa cea virtuoaasă.

De multe ori strălucea chiar și în realitate, luminat de lumina cea necreată, cu care-l slăvea Dumnezeu. Astfel odată, într-una din nopțile întunecate, cuviosul Sofronie, starețul mănăstirii Arhanghelului Mihail, se întorcea la mănăstirea sa și a văzut deodată deasupra mănăstirii Peșterilor o lumină extraordinară, care căpătase forma trupului cuviosului Teodosie. Rămas fără grai în fața acestei viziuni minunate a dat slavă lui Dumnezeu zicând:

- Mare este harul Tău, Doamne! Că ai arătat în zilele noastre un asemenea luminător care strălucește în toată Pecerska!

Încă și mulți alți martori au văzut o astfel de lumină, de multe ori, și au dat mărturie despre aceasta pretutindeni.

Atunci au început să vină la cuvios foarte mulți oameni, ca să-și mărturisească păcatele lor și se întorceau întotdeauna la casele lor cu o mare mulțumire duhovnicească. Au început de asemenea să ofere și multe ajutoare mănăstirii în vederea susținerii și construirii celor necesare. Mulți dintre ei au donat mănăstirii chiar și multe pământuri.

Foarte mult îl iubea pe sfânt și domnitorul Iziaslav. De multe ori îl chema la dânsul sau de multe ori îl vizita chiar el la chilie, spre a se bucura de cuvintele sale duhovnicești.

Printre alte rânduieli ale mănăstirii cuviosul a așezat-o și pe aceasta: portarul mănăstirii să nu deschidă nici unui vizitator, între masa de prânz și ora Vecerniei. Aceasta pentru a avea timp frații să se odihnească un pic, după efortul care-l depuneau anterior (privegherea de noapte, slujbele de dimineață și munca de peste zi).

Într-o după-amiază, domnitorul a pornit spre mănăstire împreună cu fiul său. Îndată ce a ajuns la poarta mănăstirii, a coborât de pe cal – nu se permitea nimănuui să intre cu calul în incinta mănăstirii – a bătut cu putere și a cerut să i se deschidă. Portarul însă i-a răspuns:

- Avem poruncă de la duhovnicul nostru să nu deschidem nimănuui până la ora Vecerniei.

- Nu-mi vei deschide nici mie? Sunt chiar domnitorul.

Portarul însă nu a înțeles ultimele cuvinte, cum că era vorba chiar de domnitor și i-a strigat din nou prin poarta închisă:

- Nu ți-am spus...? Am ascultare de la stareț, care mi-a spus că de-ar veni chiar și domnitorul în persoană să nu-i deschidem. Ai un pic de răbdare până la ora Vecerniei și vei intra.

- Dar sunt chiar eu, domnitorul! strigă din nou Iziaslav.

Atunci portarul se uită pe vizor și văzu că este chiar domnitorul. Cu toate acestea nu-i deschise, ci se duse

repede să-l anunțe pe părintele stareț. Cuviosul ieși ca să-l întâmpine și-l primi cu multă cinste.

- Ce poruncă severă mai e și aceasta, îl întrebă Iziaslav, de mi-a spus portarul că nici domnitorul în persoană nu va fi primit la ora destinată odihnei?

- Binecuvântat să fiți înălțimea voastră, i-a explicat cuviosul, am stabilit această regulă spre a se odihni obștea, după oboseala privegherilor de noapte. Înalta dumneavoastră dăruire însă, către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu este întotdeauna binevenită printre noi, iar venirea voastră, care arată odată în plus progresul vostru duhovnicesc, ne face întotdeauna o mare bucurie.

Au intrat în biserică, unde cuviosul a slujit o scurtă doxologie, iar apoi s-au așezat să discute pe diverse teme duhovnicești. Atât de mult se bucura Iziaslav de cuvintele înțelepte ale cuviosului, că nu se mai sătura să-l asculte. La sfârșit, se întoarse cu mult câștig duhovnicesc la palatul său, dând slavă lui Dumnezeu. Din acea zi a început să-l iubească și mai mult pe sfânt, pe care-l considera de aceeași valoare cu Sfinții Părinți din vechime, și de aceea asculta de fiecare sfat al său.

Toată această cinstire din partea domnitorului și a celorlalți demnitari ai țării nu-l făceau pe cuvios să simtă vreun fior de mândrie păcătoasă. Dimpotrivă, cu toate că era atât de luminos, încerca să iasă cât mai puțin în evidență.

Se smerea pe sine mai mult ca oricând. Muncea cu mâinile sale toată ziua și învăța nu doar cu cuvântul, ci și cu fapta.

Cu toate că era stareț, se ducea de multe ori la bucătărie și muncea împreună cu ceilalți frați. Frământa

pâinea, fiind foarte priceput și-i întărea pe cei care aveau această ascultare.

Într-o zi, în apropierea sărbătorii Adormirii Maicii Domnului, se terminase apa la bucătărie. Fratele Teodor, care era pe atunci bucătar, s-a adresat cuviosului:

- Nu am pe nimeni care să-mi aducă un pic de apă.

Atunci cuviosul s-a ridicat și a început el însuși să care apă de la izvor. Când unul dintre frați l-a văzut ostenindu-se astfel, s-a dus de îndată și le-a spus celorlalți. Îndată au venit cu toții și au început să care apă, încât la scurtă vreme, s-au umplut toate vasele destinate pentru apă, de la bucătărie.

Altădată când se terminaseră lemnele tot la bucătărie, același bucătar Teodor, i-a spus cuviosului:

- Părinte, spune-ți cuiva care nu are de lucru să aducă niște lemne, deoarece este mare nevoie.

Iar cuviosul i-a răspuns:

- Iată, eu sunt acela care nu are nimic de lucru. Voi merge eu.

Era chiar la ora mesei. Fericitul a dat poruncă fraților să se ducă la masă, în timp ce el luă toporul și începu să taie lemne. Când masa a luat sfârșit și frații l-au văzut pe starețul lor tăind lemne, îndată i-au sărit în ajutor și au tăiat și ei atât de multe, că au ajuns pentru foarte multe zile.

Când fericitul Nikon s-a întors la Pecerska, cuviosul, cu toate că era stareț, îl cinstea ca pe un părinte duhovnicesc al său. Și de multe ori, dat fiind că Nikon se îndeletnicea cu legatul cărților, îl ajuta. Îi pregătea firele, pe care le folosea la cusut. Atât de smerit și simplu era.

Încă și hainele pe care la purta ca stareț, erau foarte modeste și sărăcăcioase. Purta pe trup o cămașă de lână aspră care-l zgâria. Din același material era și fesul călugăresc, care era foarte strâns, astfel încât să nu se vadă nici un fir de păr de pe cap.

Odată cuviosul s-a dus pentru o problemă la palatul domnitorului, care era foarte departe de oraș și a întârziat acolo până când s-a înnoptat. La plecare Iziaslav i-a pus la dispoziție o trăsură, care să-l ducă înapoi la mănăstire, spre a-i fi mai ușoară călătoria aceasta nocturnă.

Pe drum micul vizitiu care conducea trăsura, văzându-l că poartă haine atât de sărăcăcioase, nu și-a imaginat că este starețul mănăstirii. Îi spuse deci:

- Călugăre, tu toată ziua lenevești. Eu însă întotdeauna muncesc și aș vrea și eu acum să mă odihnesc. Fiindcă tu ești odihnit, vino și stai în locul meu pe cal.

Cuviosul, plin de smerenie cum era, s-a ridicat, l-a ajutat pe tânărul vizitiu să se urce și să se lungească în trăsură și apoi el s-a urcat pe cal. În vreme ce înainta călare, îl mai apuca amețeala din cauza postului. De aceea, mai cobora din când în când și mai mergea pe jos, pe lângă trăsură. Când obosea se suia din nou pe cal.

Spre dimineață au început să întâlnească pe drum tot felul de demnitari, care se îndreptau spre palatul voievodului. Îndată ce de la depărtare îl recunoșteau pe cuvios, coborau de pe caii lor spre a-i face metanie și a-i cere binecuvântarea.

Atunci cuviosul i-a spus vizitiului:

- Iată, copilul meu, s-a făcut dimineață. Vino să stai tu pe cal acum.

Tânărul vizitiu, când îi văzu pe boieri că vin și se înclină în fața cuviosului, a fost cuprins de o frică îngrozitoare și stătea pe cal mai mult tremurând. Înaintând pe drum au întâlnit tot felul de personalități ale cetății, care se înclinau în fața cuviosului. De aceea frica vizitiului creștea din ce în ce mai mult.

Când au ajuns la mănăstire și a văzut că toți călugării i se închină la fel, deja se simțea pierdut. «*Cine să fie acesta în fața căruia se închină cu toții?*», se gândea în sine sa.

Cuviosul l-a luat de mână și l-a dus la bucătărie. Acolo a spus să i se dea să mănânce, apoi i-a dat o recompensă bănească pentru drum și l-a lăsat să se întoarcă. Toate cele petrecute s-au aflat mai târziu de la însuși tânărul vizitiu, care le-a mărturisit fraților de la mănăstire, deoarece cuviosul nu spusese nici o vorbă despre cele petrecute.

În fiecare zi cuviosul îi îndemna pe frați, să nu se mândrească pentru nimic. Monahul, spunea, trebuie să fie smerit și să se facă față de toți, ca fiind cel mai mic. Model de monah smerit este acela, care cu mâinile încrucișate la piept se apleacă și face metanie în fața tuturor, așa cum prevede și ascultarea.

În mod repetat cultiva între monahi duhul smereniei și-i îndemna ca pentru orice lucru să ceară binecuvântarea celor mai mari decât ei. Cel ce seamănă cu binecuvântare, le spunea, cu binecuvântare va și secera roade dulci.

Aceste adevăruri le trăiau în viața lor de zi cu zi, așa cum vom vedea în continuare.

Celor care veneau să viziteze mănăstirea, spre a se folosi duhovnicește, împreună cu dumnezeiasca învățătură li se oferea și o masă cu pâine, vin și mâncărurile gătite în ziua aceea la bucătărie. De multe ori chiar și domnitorul rămânea la masă. Astfel odată, în timp ce mânca, acesta i-a spus starețului:

- Acasă la mine, părinte, există din belșug toate bunătățile pământului. Și cu toate acestea, niciodată nu am găsit mâncărurile mele atât de gustoase, cum sunt acestea de aici de la mănăstire. Slujitorii mei îmi pregătesc tot felul de delicatose și mezeluri, dar ele nu întrec mâncărurile voastre. Ia, explică-mi, te rog, care este secretul acestei reușite?

Iar luminatul de Dumnezeu Teodosie, care dorea să-l atragă în orice chip pe domnitor spre iubirea de Dumnezeu, i-a răspuns:

- Înălțimea voastră, de vreme ce îmi cereți să vă dezleg acest mister, o voi face. Aici la mănăstirea noastră, mai înainte de a începe frații gătitul, respectă următorul regulament: Bucătarul șef vine și-mi cere mie binecuvântarea. Apoi îngenunchează de trei ori în fața Sfintei Mese, cu o lumânare ia foc de la candela de acolo și aprinde cu ea cuptorul de la bucătărie. Ajutorul său, mai înainte de a pune apa în cazane, cere binecuvântarea superiorului său: «*Binecuvântează părinte!*», și primește răspunsul: «*Dumnezeu să te binecuvânteze frate!*». Și ca să nu spun prea multe, toate se fac în acest fel, și de aceea ies atât de bune mâncărurile noastre. În vreme ce slujitorii tăi, din câte știu, își fac serviciul lor certându-se unul cu altul, plângându-se și bârfindu-se unul pe altul. De multe ori cei mai mici sunt și bătuți de către supraveghetorii lor.

Și în general toate se fac însoțite de păcate. De aceea nu poți găsi un gust plăcut în mâncărurile lor.

- Într-adevăr, părinte, este exact așa cum spuneți, răspunse Iziaslav.

Când cuviosul afla că se făcuse ceva fără binecuvântare și ascultare o caracteriza ca fiind «*partea vrăjmașului*». Dacă era vorba de o mâncare, atunci nu le permitea fraților să o guste. Dădea poruncă să fie aruncată în râu sau în cuptor, spre a fi arsă. Această practică o poate înțelege cineva, urmărind următoarea întâmplare.

Era la sărbătoarea Sfântului Dumitru, iar cuviosul împreună cu mai mulți călugări din obște au mers în vizită la mănăstirea care purta hramul acestuia. Acolo câțiva creștini evlavioși le-au dăruit câteva pâini mari și proaspete. Cuviosul le-a trimis îndată la Pecerska și a dat ascultare chelarului să le pună în acea seară la masă, pentru restul de frați care rămăseseră la mănăstire. Acela însă nu făcu ascultare. «Mai bine să le pun la masă mâine dimineață când vor fi aici toți frații», se gândi în sinea sa. «Acum mai bine să pun din pâinea noastră». Astfel s-a și întâmplat.

A doua zi de dimineață, când toți frații erau adunați la masă, cuviosul a văzut pâinile trimise de cu seară. L-a chemat pe chelar și l-a întrebat:

- De unde sunt pâinile acestea?

- Sunt cele pe care le-ați trimis sfinția voastră ieri.

Însă pentru că erau puțini frați la masă, m-am gândit să le pun astăzi, când suntem cu toții.

- Ar fi fost cu mult mai bine să fi făcut ascultare și să nu te fi încrezut în judecățile tale, i-a răspuns cuviosul.

Apoi a poruncit unui alt frate să pună acele pâini într-un coș și să le arunce la râu, în vreme ce chelarului i-a dat canon pentru neascultarea sa.

Cunoscând că lăcomia și grija pentru cele viitoare caracterizează numai pe acei monahi care nu sunt consecvenți cu făgăduințele lor, cuviosul Teodosie a luat următoarea hotărâre: să-i formeze neîncetat pe frați în virtutea tăierii oricărui simț de proprietate față de cele trecătoare, spre a se putea astfel îmbogăți în credință și în nădejde, fără a se sprijini pe existența celor materiale.

De multe ori făcea vizite pe la chilii și dacă găsea ceva în plus de mâncare, sau de îmbrăcăminte, sau orice altceva prisositor, le arunca în foc. Le considera, așa cum am spus, «*partea vrăjmașului*» și faptă de neascultare.

- Nu trebuie, fraților, îi învăța, noi care am îmbrățișat viața monahală și ne-am lepădat de cele lumești, să le adunăm din nou în chilia noastră. Ce rugăciune curată să dăruim lui Dumnezeu, când avem atâtea lucruri în chilia noastră? «Căci unde este comoara ta, acolo va fi și inima ta!» ne spune Domnul. Să ne limităm deci, fraților, doar la haina noastră curată și la hrana care se dă la trapeză. Nimic în plus să nu existe în chiliile noastre. Astfel rugăciunile noastre se vor ridica fierbinți către Dumnezeu, din minte curată.

Cu astfel de sfaturi îi forma duhovnicește pe frați. Și niciodată nu era nedrept, sau furios, sau ironic cu ei, ci cu duhul blândeții îi cerceta pe toți. Dacă se întâmpla ca vreunul dintre monahii mai puțin râvnitori să se smintească și să părăsească mănăstirea, îl cuprindea o mare tristețe. Făcea rugăciuni cu lacrimi fierbinți către Dumnezeu, spre a se întoarce în staul oaia care a fugit. Iar dacă se întorcea îl primea cu bucurie și-i dădea sfaturile

necesare. «Acele suflete care fug din obște sunt stăpânite de lașitate», spunea, «și cad în cele mai josnice patimi și sunt cucerite de diavol».

Era odată în mănăstire un frate care era lipsit de răbdare, care de multe ori pleca și apoi, după o vreme, se întorcea. Cuviosul îl primea de fiecare dată cu bucurie. Îi asigura, de asemenea pe ceilalți frați, că Dumnezeu nu-l va lăsa să moară în afara mănăstirii, ci la sfârșit îl va lua de la mănăstire către cele cerești.

Odată, după mai multe plecări, fratele se întoarse și-l rugă pe cuvios să-l primească din nou. Și iarăși, cu milostivire, cuviosul l-a primit printre oile păstorite de dânsul.

După puțin timp, fratele a venit la el ca să-i dea banii pe care-i câștigase cât fusese plecat în lume, unde lucrase ca și croitor bisericesc. Cuviosul i-a spus însă:

- Dacă vrei să fii ascultător desăvârșit, aruncă-i în foc, deoarece sunt rodul neascultării.

Fratele a strâns mica sa avere, pe care o câștigase în lume și urmând cuvântul cuviosului, i-a dat foc. De atunci nu a mai plecat niciodată din mănăstire. A murit, se arată, în pace, după ce trăise în pocăință restul zilelor sale. Astfel s-a adeverit și vederea înainte cu duhul a cuviosului.

Cu astfel de exemple a știut starețul Teodosie să-i formeze în duhul lipsei oricărui simț de proprietate și să le insuflă în schimb credința și nădejdea, astfel încât nici una dintre oile cele cuvântătoare să nu mai părăsească restul turmei.

Cuviosul îi iubea foarte mult și era foarte milostiv cu cei săraci. Când vedea vreun cerșetor sau vreun sărac

necăjit și zdrențăros, simțea durere pentru situația lor și-i milostivea cu lacrimi în ochi. Astfel s-a hotărât să construiască lângă mănăstire un azil și o biserică cu hramul Sfântului Ștefan, în care să-i adăpostească pe săraci, orbi, schilozi sau leproși. Ei erau îngrijiți de mănăstire și li se dădea zeciuală din câștigurile acesteia. De asemenea în fiecare sâmbătă trimitea o căruță plină cu pâine la închisoarea din apropiere.

Milostivirea sa se arăta nu numai cu cei săraci, dar și cu aceia care produceau vreo pagubă mănăstirii. Odată, de exemplu, au fost aduși la dânsul doi hoți, care fuseseră prinși că furau de pe unul din domeniile mănăstirii. Când i-a văzut legați și într-o stare jalnică a lăcrimat de durere. A pus să fie dezlegați și să li se dea de mâncare. Apoi i-a sfătuit timp de mai multe ceasuri cum să evite răutățile și fărădelegile. La plecare le-a dăruit diverse bunuri de care aceștia aveau nevoie și i-a lăsat să meargă în pace la casele lor. Ei au plecat slăvind pe Dumnezeu și pe cuvios pentru mila cu care-i învrednicise și de atunci nu au mai furat niciodată, începând să muncească cinstit.

Data fiind creșterea obștii mănăstirii, cuviosul a fost nevoit să dea ascultarea de a se mări corpul de chilio. A început chiar cu mâinile sale, împreună și cu ceilalți frați, să mărească incinta. În acea perioadă deci, când aflându-se în construcție mănăstirea era oarecum expusă pericolelor din afară, într-o noapte întunecoasă, a fost atacată de o bandă de hoți. Voiau să intre în biserică, crezând că acolo este ascuns tezaurul mănăstirii.

Fără să intre în nici o chilie, s-au apropiat de biserică, dar s-au oprit, deoarece înăuntru se auzeau voci care cântau psalmi. Au crezut că monahii sunt înăuntru și

slujesc Pavecernița. De aceea s-au îndepărtat. Au petrecut ceva vreme în pădurea deasă din apropiere, după care s-au apropiat din nou, sperând că slujba se va fi terminat. Când au ajuns lângă biserică însă, din nou au auzit vocile care cântau psalmi și în același timp au observat și o lumină extraordinară, nemaivăzută, în sfântul locaș. În același timp se răspândea și o puternică mireasmă de mir. Psalmodiau îngerii!

Hoții au crezut că monahii slujesc acum Miezonoptica. De aceea s-au îndepărtat din nou, așteptând. Aceasta se repetă de mai multe ori la rând și întotdeauna se auzeau cântând aceleași voci îngerești.

Între timp a venit ceasul slujbelor de dimineață și, conform rânduielii, eclesiarhul s-a dus mai întâi la chilia starețului Teodosie.

- Binecuvântează părinte, strigă.

A primit binecuvântarea acestuia și a început să bată toaca pentru Utrenie.

Hoții, când au auzit toaca și clopotele s-au ascuns în pădure.

- Ce să facem acum? se întrebau. Se pare că mai devreme am avut halucinații și am auzit fantasme. Să-i lăsăm să intre cu toții în biserică și după aceea ne năpustim asupra lor și-i omorâm pe toți. Așa vom pune mâna pe comorile lor.

Astfel îi sfătuiseră diavolul, nu doar pentru că ar fi vrut ca monahii să-și piardă tezaurul mănăstirii, ci mai ales spre a distruge întreaga obște, prin care atâtea suflete și-ar fi găsit mântuirea. Nu a reușit însă vrăjmașul, fiind învins de rugăciunile cuviosului Teodosie.

Au așteptat deci tâlharii o vreme, până când s-a strâns în biserică aleasa turmă, împreună cu fericitul lor

păstor Teodosie și îndată ce au început psalmii Utreniei, s-au năpustit asemenea unor fiare sălbatice, asupra lor.

Când au ajuns însă în fața bisericii, au fost opriți de o înspăimântătoare minune: Biserica, împreună cu toți cei ce se găseau în ea, a început să se înalțe de la pământ. Și s-a ridicat în aer la o asemenea înălțime încât, nu putea să mai ajungă nimeni la dânsa. Părinții care erau înăuntru nu și-au dat seama de nimic. Iar hoții, în fața acestei minuni, au fost cuprinși de o frică îngrozitoare și s-au întors fiecare pe la casele lor. De atunci s-au pocăit și s-au hotărât să nu mai facă rău nici unui om. Conducătorul lor, împreună cu încă alți trei hoți, au venit mai târziu la mănăstire și s-au mărturisit cuviosului, povestindu-i toată întâmplarea. Acesta, îndată ce a auzit cele petrecute, a dat slavă lui Dumnezeu, pentru că pe de o parte pe ei i-a salvat de la o moarte îngrozitoare, iar pe de alta pentru că a păzit mănăstirea de o groaznică pagubă. Hoții, după ce au auzit multe cuvinte de învățătură, au plecat și ei dând slavă lui Dumnezeu și laudând înțelepciunea cuviosului Său.

Aceeași minune s-a repetat și altădată. Astfel a devenit foarte evident faptul că erau protejați de Domnul atât monahii, cât și mănăstirea lor.

Unul dintre boierii lui Iziaslav trecea odată noaptea pe câmp, cam la zece kilometri distanță de mănăstirea cuviosului Teodosie. Și iată! Văzu de acolo o biserică ce era atât de mult urcată către cer, încât atingea norii. Uimit de această revelație a început să se îndrepte către ea. Voia să ajungă aproape, spre a vedea mai bine despre ce biserică era vorba. Când s-a apropiat de mănăstire a văzut din nou biserica, coborând din înălțime și așezându-se la locul ei în mijlocul curții mănăstirii.

A alergat îndată la cuvios și i-a povestit cele văzute. De atunci, nu a încetat să-l viziteze tot mai des pe sfânt și să-i asculte sfaturile înțelepte. Mai mult, a devenit unul dintre susținătorii materiali ai mănăstirii, făcând numeroase donații ce au ajutat la ridicarea noilor chilii și la restaurarea bisericii.

Și nu doar pentru biserică, ci și pentru întreținerea întregii mănăstiri Dumnezeu și-a arătat în chip minunat grija Sa.

Odată s-a întâmplat să treacă pe lângă unul dintre terenurile mănăstirii un convoi de hoți, care erau duși legați spre oraș, pentru a fi judecați. Atunci unul dintre ei, văzând terenul respectiv, a început să-și miște capul zicând:

- Într-o noapte am venit aici să furăm roadele care erau, dar nu am reușit. Am găsit un gard atât de înalt, încât nimeni nu ar fi putut să-l sară.

În acest mod Dumnezeu, pentru rugăciunile cuviosului Teodosie, care își punea toată nădejdea în El, păzea averea mănăstirii de hoți. Pentru că de multe ori sfântul obișnuia să se plimbe noaptea prin curtea mănăstirii și să se roage. Cu aceste rugăciuni înconjură, ca și cu un zid de apărare, mănăstirea și grădinile ei.

Cuviosul Teodosie, dascălul lepădării de cele deșarte, credea că însuși Dumnezeu avea grijă, în afară de cele necesare, să înfrumusețeze mănăstirea Sa. Această credință a sa a fost confirmată și de următoarea întâmplare, în care s-a arătat în chip minunat Preasfânta Născătoare de Dumnezeu.

Unul dintre boierii lui Iziaslav, care se numea la început Sutislavos Geuevici, iar după primirea sfântului botez Clement, pornind odată împreună cu domnitorul la război a promis următoarele:

- Dacă mă voi întoarce nevătămat la casa mea, voi da mănăstirii cuviosului Teodosie două monede mari de aur pentru icoana Născătoarei de Dumnezeu. Voi face de asemenea și o coroniță de aur pentru aceeași icoană.

A trecut războiul și au murit foarte mulți din ambele tabere. În cele din urmă au reușit să-i învingă pe dușmani, iar cei care se salvaseră s-au întors la casele lor. Printre ei și acel boier, care acum însă dăduse uitării promisiunea făcută. Dar iată ce s-a întâmplat după câteva zile.

Era pe la amiază și dormea la el acasă, când deodată a auzit în somn o voce puternică ce-l striga pe nume:

- Clement...!

S-a ridicat brusc și a văzut în fața sa icoana Preasfintei Născătoare de Dumnezeu – aceea care se găsea la mănăstirea cuviosului Teodosie – care i-a spus:

- De ce, Clement, nu mi-ai dat ceea ce ai promis?
Ai grijă să duci la îndeplinire promisiunea ta!

Îndată ce a terminat de spus acestea, icoana a dispărut.

Speriat cum nu mai fusese niciodată în viața sa, Clement luă cele două monede de aur, dădu comandă să se facă de grabă coronița de aur și alergă într-un suflet cu ele la mănăstire, unde le încredință cuviosului Teodosie. Acesta le luă, fără să știe cele întâmplate.

După câteva zile același boier, luminat de Dumnezeu, a hotărât să dăruiască mănăstirii o frumoasă și

prețioasă Evanghelie. Astfel într-o zi, ascunzând Evanghelia sub paltonul său, a venit la cuvios. După slujbă s-au așezat să discute. Clement nu spusese nimic despre Evanghelie și despre intenția sa. Atunci cuviosul îi spuse deodată:

- Frate Clement, dă-mi mai întâi Sfânta Evanghelie pe care ai promis-o Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și pe care o ții ascunsă sub haina ta, și apoi vom sta la discuție.

Auzind aceste cuvinte, boierul se miră de darul vederii înainte, pe care cuviosul îl avea, și o dăruie cu evlavie.

Întors acasă, le poveste tuturor cum virtuosul părinte Teodosie, care în toate este ajutat de Dumnezeu, are pe lângă celelalte însușiri duhovnicești și darul vederii înainte.

Cu cât mai multă încredere arăta cuviosul în Dumnezeu, în diferitele probleme și nevoi ale mănăstirii, cu atât mai mult Acesta îl acoperea cu binefacerile Sale. Vom relata în continuare doar câteva din multele minuni petrecute, spre dovedirea acestei virtuți.

Monahul Ilarion se ocupa zi și noapte cu copiatul cărților de cult în chilia cuviosului Teodosie, în timp ce acesta psalmodia și torcea lână.

Într-o seară, în timp ce lucrau, a venit la dânșii economul mănăstirii, monahul Anastasie și le-a spus că nu mai sunt deloc bani pentru cumpărarea hranei de dimineață și pentru celelalte necesități ale obștii.

- După cum vezi, acum este noapte. Până mâine dimineață mai avem timp. Du-te, deci, și te roagă, ai un

pic de răbdare și Dumnezeu va avea grijă de noi, i-a spus cuviosul.

După ce a plecat economul, sfântul s-a dus în adâncul chiliei pentru a-și face, ca de obicei canonul său. După rugăciune se întoarse din nou la lucrul său.

Iată însă că nu după mult timp, economul veni din nou să se plângă pentru aceeași problemă.

- Nu ți-am spus să te duci să te rogi, i-a spus iar cuviosul. Liniștește-te! Dimineață te vei duce în oraș și vei lua pe datorie cele necesare și mai târziu, când Dumnezeu ne va trimite prin grija Sa bani, ne vom achita datoriile. Este vrednic de crezare Acela care a spus: *«Nu vă îngrijiți pentru ziua de mâine, căci ziua de mâine se va îngriji de ale sale»*. Domnul nu ne va lăsa fără binecuvântarea Sa.

După plecarea din nou a economului s-a arătat în chilia cuviosului un tânăr strălucitor îmbrăcat în haine ostășești. Făcu o mică plecăciune, puse pe masă o monedă de aur, după care se făcu nevăzut, fără să spună nimic. Cuviosul se ridică și luă în mâinile sale moneda, slăvind cu lacrimi în ochi pe Dumnezeu.

Dimineață îl strigă pe portar, ca să-l întrebe dacă a văzut pe cineva intrând, pe parcursul nopții, în mănăstire. Acela l-a asigurat că poarta a rămas încuiată de ieri de la asfințitul soarelui și că nu intrase nimeni peste noapte.

L-a chemat apoi pe econom și i-a spus:

- Cum spui, frate Anastasie, că nu mai avem bani? Cu această monedă de aur să te duci și să cumperi tot ceea ce ne este necesar.

Economul nu și-a dat seama de binecuvântarea lui Dumnezeu. A crezut că nu a căutat el bine în sertarul destinat banilor și de aceea și-a cerut iertare făcând metanie.

- Frate, l-a povățuit cuviosul, să nu disperi niciodată. Să ai credință. Orice problemă ai, să o lași în seama lui Dumnezeu. Acesta are grijă de toate nevoile noastre. Astăzi chiar să pregătești o masă mai bogată pentru frați, pentru că este o zi în care ne-a vizitat harul lui Dumnezeu. Și când nu vom mai avea din nou bani, Dumnezeu va avea grijă – cum de altfel s-a și întâmplat.

Într-o altă zi chelarul a venit la cuvios și i-a spus:

- Astăzi nu mai avem nimic de pus pe masă pentru frați.

- Du-te, i-a răspuns acesta, și roagă-te cu stăruință lui Dumnezeu pentru ca să-și arate pronia Sa. În caz că nu vom fi vrednici de aceasta, vei fierbe niște grâu, îl vei amesteca cu miere și-l vei da fraților să mănânce. Cu toate acestea să sperăm în ajutorul Domnului. El care a trimis neascultătorilor evrei hrană din cer în deșert, poate să facă același lucru și cu noi astăzi.

După plecarea chelarului cuviosul a început să se roage fierbinte.

Și iată! Ioan, primul dintre boierii domnitorului Iziaslav, a fost luminat de Dumnezeu să trimită mănăstirii trei căruțe încărcate cu tot felul de alimente – pâine, brânză, pește, vin, grâu miere, și altele.

Îndată ce a văzut aceasta, cuviosul a slăvit din tot sufletul pe Dumnezeu.

- Vezi, frate Teodore, i-a spus chelarului, că nu ne părăsește Preabunul Dumnezeu? Este de ajuns să credem din tot sufletul în El. Du-te, deci, și pregătește o masă bogată pentru frați, pentru că astăzi ne-a vizitat Domnul.

Altă dată a venit la cuviosul Teodosie un preot din orașul Kiev și i-a cerut niște vin pentru Sfânta Liturghie. Cuviosul i-a poruncit eclesiarhului să-i dea. Acela însă i-a răspuns că vinul s-a împuținat și că abia le va mai ajunge lor pentru două trei zile.

- Să-l dai pe tot preotului și pentru noi va avea grijă Dumnezeu, îi răspunse cuviosul.

Eclesiarhul însă, opri o parte din vin, pentru Liturghia de a doua zi.

Preotul luă vinul, și când văzu că totuși e cam puțin i-l arătă cuviosului. Acesta îl chemă din nou pe eclesiarh și-l certă zicându-i:

- Nu ți-am zis să-i dai tot vinul? Nu te mai îngriji pentru mâine, pentru că nu este cu puțință ca Dumnezeu să lase biserica Maicii Sale fără Sfânta Liturghie. Și nu doar atât, ci vei vedea că astăzi, prin voia lui Dumnezeu, vor geme butoaiele noastre pline de vin!

Atunci eclesiarhul i-a dat preotului tot vinul. După masa de seară, așa cum prevăzuse cuviosul, a venit binecuvântarea lui Dumnezeu: O femeie evlavioasă, care se îngrijea de aprovizionarea palatului regal, a trimis la mănăstire trei butoaie mari pline cu vin.

Eclesiarhul nu mai știa cum să dea slavă lui Dumnezeu, admirând în același timp și harisma vederii înaintea starețului său, care-i spusese: *«Astăzi, prin voia lui Dumnezeu, vor geme butoaiele noastre pline de vin!»*

Același eclesiarh a povestit și o altă minune care s-a petrecut prin rugăciunile cuviosului.

Se apropia sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului și nu mai era ulei de măsline pentru candelă. Astfel eclesiarhul s-a gândit să folosească ulei de floarea

soarelui, care nu ardea însă tot atât de bine. Întrebându-l pe cuvios ce să facă, acesta i-a răspuns să facă cum o crede mai bine de cuviință. Însă ce s-a întâmplat. Pe când eclesiarhul se ducea să ia din uleiul de floarea soarelui, a observat că în butoiul respectiv căzuse și se înecase un șoarece. Se duse repede și-i spuse starețului:

- Deși am închis cu multă atenție butoiul, fără să pot înțelege cum s-a întâmplat, am găsit înăuntru un șoarece mort.

Cuviosul, înțelegând că aceasta o îngăduise Dumnezeu pentru a pedepsi necredința lui, spuse:

- Trebuie, frate, să nădăjduim în ajutorul lui Dumnezeu. Să credem că El poate să ne trimită tot ceea ce avem nevoie. Să nu ne purtăm cu necredință. Să arunci acum uleiul din acel butoi. Să ne dăruim rugăciunii fierbinți și Dumnezeu ne va trimite chiar astăzi, ulei de măsline din belșug.

Eclesiarhul ascultă porunca starețului, iar acesta se dedică unei rugăciuni adânci. Spre seară, unul din bogătașii orașului dăruie mănăstirii un butoi mare cu ulei de măsline. Și din nou cuviosul a dat slavă lui Dumnezeu, care atât de repede a răspuns rugăciunii sale. Astfel nu numai că toate candelile au fost umplute, ci a mai rămas și o mare rezervă. Iar în ziua hramului, biserica Născătoarei de Dumnezeu strălucea de lumină.

La multele minuni, care s-au făcut prin rugăciunile cuviosului spre plinirea nevoilor mănăstirii, o adăugăm și pe aceasta:

Domnitorul Iziaslav, care nutrea, cum am văzut, sentimente de caldă iubire creștinească către cuviosul Teodosie și venea deseori să-l viziteze și să se bucure de

sfaturile sale duhovnicești, odată, într-una dintre aceste vizite, a rămas la mănăstire până seara târziu, după Pavecerniță.

Peste puțin – aceasta era voia lui Dumnezeu – a început o ploaie puternică. Atunci cuviosul a dat ordin chelarului să-i pregătească domnitorului masa de seară. Acesta însă-l anunță că tocmai se terminase rachiul din miere, cu care de obicei îi serveau pe invitați, și astfel nu avea ce să pună la aperitiv domnitorului și boierilor săi.

- Nu mai este deloc? întrebă cuviosul.

- Deloc, a răspuns chelarul.

- Ia, du-te și vezi, poate a rămas măcar puțin.

- Credeți-mă, părinte, am întors butoiul cu gura în jos.

- Du-te și în numele Domnului nostru Iisus Hristos vei găsi, i-a spus plin de har cuviosul.

Când a coborât chelarul în pivniță, a găsit butoiul drept și plin până la gură cu rachi de miere. Zguduit de această minune, a alergat de îndată să-i spună starețului cele văzute.

- Păstrează tăcerea, fiul meu, i-a spus cuviosul. Nu spune nimănui nimic. Așază acum masa pentru domnitor. Pune și fraților din obște din rachiul de miere. Este din binecuvântarea lui Dumnezeu.

Mai târziu, după ce ploaia a încetat, domnitorul s-a întors la palatul său. Acea binecuvântată băutură a ținut pentru multă vreme la mănăstire, spre mângâierea fraților obștii.

Altădată brutarul mănăstirii i-a spus cuviosului că nu mai era făină pentru a coace pâine.

- Uită-te, i-a spus cuviosul, poate mai este măcar puțină, ca să ne ajungă până când se va îngriji din nou Dumnezeu.

Brutarul însă a insistat:

- Chiar eu am făcut ordine și am măturat în toată magazia. Mai sunt doar trei, patru ciururi de boabe.

- Crede-mă, copilul meu, că din această cantitate mică de boabe Dumnezeu ne poate da multă făină. Așa a făcut pe timpul profetului Ilie acelei văduve, și au trăit și ea și copiii ei până când a încetat seceta. Și acum același Dumnezeu există și are puterea de a le înmulți pe cele puțin. Du-te, deci, ca să vezi că ne va trimite binecuvântarea Sa.

Brutarul a plecat și când a ajuns la magazie a văzut că era plină de făină. Uimit de această minune extraordinară, s-a întors să-i spună cuviosului. Iar acela l-a povățuit:

- Nu spune nimănui nimic, copilul meu, ci mergi și pregătește pâine pentru frați. Datorită rugăciunilor lor, Dumnezeu ne-a trimis mila Sa cea bogată.

Învățându-i, mângâindu-i și povățuindu-i în fiecare zi pe frați, cuviosul Teodosie îi întărea în virtuți și-i ajuta să se dedice ascezei cu și mai mult zel. Iar Domnul L-a susținut și a pecetluit cuvintele sale cu atâtea minuni care au urmat.

Noaptea și le petrecea întotdeauna în rugăciune. Cu nenumărate îngenuncheri și lacrimi mulțumea și slăvea pe Dumnezeu pentru toate binefacerile Sale. De multe ori frații care slujeau ca eclesiarhi își dădeau seama de aceasta în următorul chip:

Înainte de a se da deșteptarea pentru slujba de dimineață și de a se bate toaca, eclesiarhul mergea încetișor, fără să facă nici cel mai mic zgomot la chilia starețului, ca să ceară binecuvântarea. În timp ce se apropia îl auzea că se ruga fierbinte cu suspine și cu lacrimi, făcând metanii mari și atingând cu capul podeaua. Se dădea atunci un pic mai în urmă și începea să pășească cu pași apăsați, zgomotos, ca să-l audă cuviosul. Acesta, îndată ce-l auzea, se oprea din rugăciune și se prefăcea că doarme. Eclesiarhul bătea la ușă strigând: *Binecuvântează părinte!* Cuviosul însă nu răspundea decât la a treia strigare, când se prefăcea că abia s-a sculat: *Domnul nostru Iisus Hristos să te binecuvânteze, fiul meu!* După aceea, era primul care ajungea la biserică. Din smerenie deci, a continuat să facă așa în toate nopțile vieții sale.

Pe toată perioada în care a fost stareț s-a distins și prin alte eforturi ascetice, nu doar spre folosul său duhovnicesc, dar și spre al păstoriților care-i erau încredințați de Dumnezeu.

Astfel niciodată nu a fost văzut de către frați dormind sau întins pe pat. Când se termina Pavecernița și dorea să se odihnească se așeza doar un pic pe scaun undeva. După un scurt răgaz se scula și începea din nou metaniile și rugăciunile până la ceasul Miezonopticii.

Niciodată nu l-au văzut făcând baie, ca să ofere astfel o plăcere trupului său. Se spăla doar pe mâini și pe față. Când le porunca cumpătare fraților monahi era primul care dădea exemplu în acest sens, mulțumindu-se numai cu puțină pâine uscată, apă și legume fierte.

De asemenea niciodată nu se arăta supărat. La trapeză niciodată nu l-au văzut posomorât. Înfațișarea sa

era bucuroasă, luminoasă plină de prezența harului lui Dumnezeu.

În fiecare an în Postul Mare se retrăgea într-o peșteră. În aceasta mai târziu a fost așezat și sfințitul său trup. Izolat, se dedica acolo ascezei până în săptămâna Floriilor. Vinerea seara, la Vecernia pentru Sâmbăta lui Lazăr se întorcea și stătea în ușa bisericii. Îi povățuia pe frați, dăruindu-le curaj și putere pentru efortul postului îndelungat. Străduințele sale ascetice le prezenta ca fiind neînsemnate, față de cele făcute de ei.

În acele zile de multe ori, noaptea, se retrăgea într-o peșteră și mai îndepărtată, fără ca frații să prindă de știre, și se nevoia acolo singur, văzut numai de Dumnezeu. De acolo, într-una din seri, mai înainte de Vinerea din săptămâna Floriilor, se întorcea la prima peșteră. Iar Vineri se întorcea la mănăstire.

În peștera unde se dedica ascezei, demonii încercau mult să-l chinuiască, în special după Pavecerniță, în timp ce stătea un pic ca să se odihnească. Unii dintre demoni strigau cu putere, alții treceau chipurile în viteză cu niște trăsuri uriașe ca să-l sperie, alții băteau tobe, alții se jucau cu flăcări. De strigătele și de zgomotele lor se tulbura toată peștera. Cuviosul însă nu se speria de toate acestea. Se însemna cu Sfânta Cruce, se ridica de pe scaunul său și începea din nou spunerea de psalmi până când strigătele demonice încetau. Aceasta se repeta de mai multe ori, fără să reușească aproape deloc să se odihnească. Până când în cele din urmă, cu harul lui Dumnezeu, îi învingea. Și-a dobândit astfel harisma alungării demonilor astfel încât, după o vreme, aceștia nu mai îndrăzneau să se apropie de peștera sa.

Cunoaștem multe alungări de demoni săvârșite de cuvios. Vom relata în continuare numai câteva dintre ele.

Se obișnuiseră demonii să se arate la brutăria mănăstirii și să producă multe pagube. Împrăștiau făina, dădeau coca pe jos și alte neajunsuri. Fratele responsabil de brutărie a povestit atunci cuviosului cele ce se întâmplau. Acesta a trecut seara pe acolo și încuindu-se pe dinăuntru, s-a dedicat rugăciunilor fierbinți până dimineață. De atunci nici un demon nu s-a mai arătat la brutărie.

Un alt frate, care lucra la grajdurile mănăstirii, a venit la cuvios și s-a plâns:

- În grajd s-au instalat niște demoni care produc o mare dezordine. Sperie animalele și nu le lasă să mănânce liniștite. Fratele mai mare s-a rugat de multe ori ca să-i alunge, a dat și cu aghiasmă dar fără nici un rezultat.

Cuviosul, înarmat pentru încă odată cu postul și cu rugăciunea, s-a dus în grajd. A ajuns acolo seara. A închis poarta și toată noaptea s-a dăruit rugăciunii. Rezultatul a fost că de atunci, nu numai la grajduri, dar nici în întreaga regiune nu s-au mai arătat diavolii și nu au mai produs nimănui nici o pagubă.

Cuviosul nu se mulțumea însă numai cu propriile sale izbânzi împotriva diavolului. Dorea ca și alți frați călugări să reușească aceasta. De aceea, când afla că anumite gânduri viclene îl chinuiau pe vreunul dintre frați, îl chema lângă dânsul și-l învăța cum să le înfrunte. Îl sfătuia să nu se sperie de atacurile demonice, să nu părăsească niciodată lupta, să se înarmeze cu postul și cu

rugăciunea și să se lupte până când Dumnezeu îi va dăruia victoria.

În legătură cu lupta sa împotriva demonilor, cuviosul le-a povestit fraților următoarea întâmplare, petrecută pe vremea când era mai tânăr:

- Într-o noapte, pe când mă găseam în chilia mea și citeam la Psaltire, am văzut deodată chiar în fața mea un câine mare negru. Stătea acolo nemișcat și mă împiedica să-mi fac metaniile. La început nu l-am băgat în seamă. Au trecut mai multe ore și atunci am luat hotărârea să-l lovesc. În momentul în care mă pregăteam să o fac, a dispărut din fața mea. M-am speriat așa de tare, încât îmi venea să fug și să părăsesc acel loc. Și poate că aș fi făcut-o, dacă nu m-ar fi ajutat Domnul. Când mi-am revenit din acea mare spaimă, am început să mă rog fierbinte și să fac metanii. La sfârșit frica mi-a dispărut definitiv. De atunci nu m-am mai speriat de arătările diavolilor care au mai apărut în fața mea.

Cu asemenea cuvinte și sfaturi îi întărea cuviosul pe frați, în lupta lor împotriva duhurilor necurate.

Fratele Ilarion, despre care am amintit și mai înainte, i-a povestit fericitului Nestor următoarele:

- Am suferit multe în chilia mea din partea demonilor. Într-o noapte, abia mă așezasem pe pat când s-a înfățișat înaintea mea o întregă ceată. M-au atacat. Mă trăgeau de păr, mă târau pe jos și mă băteau. Alții au ridicat tot zidul din fața mea și mi-au spus amenințător: *«O să-l aruncăm peste tine ca să te omorâm!»*

Situația aceasta s-a repetat și în nopțile următoare. Nu mai puteam deja suporta și am mers la cuviosul Teodosie. I-am spus că mă gândesc să-mi schimb chilia. El

însă nu a fost de acord. «Nu frate!», mi-a spus, «nu pleca, să nu se bucure duhurile cele necurate, văzând că te-au învins și te-au forțat să fugi. În acest mod îți vor provoca un rău și mai mare, deoarece vor obține o anumită putere asupra ta. Să rămâi acolo și să-ți cultivi rugăciunea. Iar Dumnezeu, văzând răbdarea ta, îți va dărui izbânda asupra lor». Atunci eu i-am spus din nou: «Părinte, te implor, îmi este imposibil să mai rămân în chilia mea. Are înăuntru o mulțime de demoni». Atunci cuviosul m-a însemnat cu semnul Sfintei Cruci și mi-a spus: «Du-te, fratele meu, în chilia ta. De acum înainte nici nu-i vei mai vedea, nici nu-ți vor mai face nici un rău». Am crezut ceea ce mi-a spus, am făcut metanie și m-am îndepărtat.

Viclienii demoni nu s-au mai arătat în chilia mea niciodată. Rugăciunile cuviosului Teodosie îi alungaseră.

Cuviosul Teodosie s-a arătat a fi plin de curaj, nu numai împotriva vrăjmașilor celor nevăzuți, dar și împotriva celor văzuți. De multe ori obișnuia să plece noaptea în chip tainic de la mănăstire și să se ducă la comunitatea evreilor din oraș. Intra în polemică cu ei pe seama Persoanei Mântuitorului. De multe ori, mârșnit pentru îndârjirea lor, îi numea trădători ai legii și ucigași de Dumnezeu. Își dorea foarte mult să mărturisească pretutindeni credința cea adevărată și era gata să se și jertfească pentru aceste adevăruri. Ar fi vrut să fi trăit în epoca martirilor și să se jertfească pentru Hristos, spre a deveni pe deplin un următor al Său. Aceasta s-a văzut și din următoarea întâmplare.

Cu un an înainte de trecerea sa la Domnul, la 1073, prin lucrarea diavolului a început un război civil între cei trei frați care conduceau Rusia. Domnitorul de Cernigov,

Sviatoslav împreună cu cel de Pereghiaslav, Vsevolod, au declarat război celui de Kiev, Iziaslav, care era fratele lor mai mare. Au reușit chiar să cucerească Kievul și să-l alunge de aici⁸.

Odată l-au chemat la o cină oficială pe cuviosul Teodosie. Acesta, știind că Iziaslav a fost alungat pe nedrept de la tron, a răspuns cu curaj trimisului lor:

---

8 După Sfântul Vladimir (+ 1015) statul rus s-a împărțit în șapte voievodate conduse de moștenitorii săi. Deoarece însă, după moartea fiecărui domnitor în parte, domnia se împărțea între moștenitorii săi, în scurt timp aceste șapte state au devenit și mai multe. Unele dintre ele au rezistat mai mult în istorie – cum ar fi cele de Smolensk, Riazan-Murom, Suzdal, Rostov și cel de Kiev – cel mai important, mai bogat și mai râvnit dintre toate. Și cu toate că aceste voievodate erau independente unul față de celălalt, recunoșteau însă supremația Kievului, unde domnea întotdeauna cel mai mare dintre frați, urmaș al dinastiei de Rurik. Când murea deci domnitorul de Kiev, îl urma la tron nu fiul său cel mai mare ci fratele său următor ca vârstă, indiferent de locul în care s-ar fi găsit atunci domnitor. Aceasta însă a fost un izvor de nesfârșite conflicte armate și războaie civile. Astfel, perioada dintre moartea domnitorului Iaroslav (1054) până la apariția tătarilor (1224) a fost cea mai tulburătoare din istoria Rusiei. Istoricul rus Pogadin a numărat 64 de voievodate, 83 de războaie civile și 293 de domnitori, care s-au luptat în aceste două secole pentru cucerirea și supremația asupra Kievului.

- Nu este demn de mine să vin la masa lui Izabel și să gust o mâncare ce este îmbibată cu sânge și miroase a crimă.

I-a mai spus și altele, iar la sfârșit a adăugat:

-Să transmiți, te rog, tot ce ți-am spus stăpânilor tăi.

Și într-adevăr, domnitorii au fost informați despre poziția sa, dar nu s-au mâniat pe el. Înțelegeau că avea dreptate. Cu toate acestea nu au ascultat sfaturile sale și nu au încetat să-l urmărească pe fratele lor, până când nu l-au îndepărtat dincolo de granițele țării. Astfel Sviatoslav a condus regiunea Kievului, în timp ce Vsevolod, care era mai mic, regiunea Pereghiaslav.

Cuviosul a pornit însă o aspră campanie de acuzare împotriva lui Sviatoslav. Îl condamna pentru nedreptatea de a fi ocupat prin forță tronul și de a-l fi prigonit pe fratele său mai mare. Toate acestea le transmitea domnitorului fie prin epistole, fie prin diverșii oficiali de la curte, care veneau să viziteze mănăstirea.

În cele din urmă i-a trimis o lungă scrisoare, în care-l acuza zicând:

- «Glasul sângelui fratelui tău strigă către Dumnezeu», la fel ca oarecând cel al lui Abel împotriva lui Cain.

Apoi îi enumera diverse exemple din Vechiul Testament și din antichitate în legătură cu uciderea și prigonirea de frați. Îndată ce a citit această scrisoare, domnitorul s-a înfuriat foarte tare. A aruncat-o jos și a călcat-o nervos în picioare, învârtindu-se ca un leu turbat în cușcă și fiind hotărât ca de data aceasta să-l bage în închisoare pe cuvios.

Frații de la mănăstire, plini de tristețe, îl implorau să înceteze cu aceste proteste. De asemenea diferiți oameni de la curte îl sfătuiau să nu se mai opună domnitorului. «Este gata să te bage în închisoare», îi spuneau. Cuviosul când a auzit de închisoare s-a bucurat.

- Acest lucru, fraților, îmi dă o mare bucurie, spunea. Nimic nu mă poate fericii mai mult decât aceea de a suferi prigoniri pentru cauza adevărului. Nu cumva îmi voi pierde bogățiile? Nu cumva mă voi despărți de copiii mei și de patria mea? Când am venit pe lume nu am adus nimic cu noi. Goi ne-am născut și goi vom pleca. Eu sunt gata și pentru închisoare și chiar și pentru moarte.

Își dorea foarte mult martiriul și de aceea nu înceta să-l acuze pe nedreptul domnitor. Dar cu toate că furia lui Sviatoslav era mare nu a îndrăznit să se atingă de cuvios, deoarece vedea că este un om drept și foarte respectat de către toți oamenii din țară.

După puțin timp însă cuviosul Teodosie, presat de către frați și de către oficialii de la curte și-a schimbat atitudinea. A văzut de altfel că domnitorul nu este deloc schimbat în urma acestor intervenții muștrătoare. De aceea a hotărât să încerce și cu vorba bună, ca să-l facă să-și dea seama astfel de răul pe care-l făcuse fratelui său, și să se îndrepte.

După câteva zile Sviatoslav a aflat de schimbarea produsă în atitudinea cuviosului și s-a bucurat. De mult își dorea de altfel, să poată și el să se bucure de sfaturile duhovnicești ale starețului. Și-a făcut deci curaj și a cerut să i se permită vizitarea mănăstirii. A fost informat despre aprobarea dată de cuvios și cu bucurie a pornit împreună cu boierii de la curte spre mănăstire.

Cuviosul și frații, ieșind din biserică, i-au primit cu toate onorurile convenite. După schimbul de saluturi oficiale, domnitorul l-a îmbrățișat pe cuvios zicându-i:

- Eu, părinte, nu am îndrăznit până acum să vă vizitez. M-am gândit că nu-mi veți permite intrarea, pentru că erați supărat pe mine.

- Și ce este, înălțimea voastră, supărarea noastră, în fața puterii voastre? Noi suntem însă obligați să spunem și să subliniem cele ce sunt folositoare pentru mântuirea sufletului, iar dumneavoastră aveți datoria să ne ascultați.

După ce a avut loc o scurtă slujbă în biserică, cuviosul a început să discute cu domnitorul. Sprijinindu-se pe exemplele din Sfânta Scriptură, cuviosul i-a vorbit despre dragostea care trebuie să existe între frați.

Domnitorul la rândul său a încercat să-și justifice atitudinea sa, acuzându-l pe fratele său de mai multe nedreptăți pe care i le făcuse în trecut și peste care-i era foarte greu să poată trece, pentru a se ajunge la împăcare. Apoi au discutat pe teme duhovnicești. Domnitorul a plecat foarte bucuros către palatul său, pentru că avusese în sfârșit ocazia să discute cu acest mare om al cetății. De atunci l-a vizitat tot mai des. Însă și cuviosul l-a vizitat la palat, punându-i mereu în vedere frica de Dumnezeu și dragostea pentru frați.

Într-una dintre aceste vizite, pe când intra în palat, cuviosul a văzut o mare trupă de muzicanți. Din viori și din trompete răsunau melodii care-l distrau pe domnitor. Cuviosul s-a așezat atunci lângă el posomorât și cu privirea în jos. Apoi s-a apropiat de el și i-a spus:

- În viața de apoi, vor exista oare toate acestea...?

Observația aceasta l-a mișcat pe Sviatoslav, care a poruncit îndată să se oprească muzica. Și de atunci, de

fiecare dată când era vizitat de stareț, dădea ordin să se oprească instrumentele. Iar când știa că se apropie de palat îi ieșea în întâmpinare cu mare bucurie. Odată l-a întâmpinat cu următoarele cuvinte:

- Părinte, îți mărturisesc cu toată sinceritatea. Dacă cineva mi-ar spune că va învia tatăl meu din mormânt și tot nu aș simți aceeași bucurie, care mi-o dă venirea voastră. Și nu aș simți nici frica și respectul pe care mi le inspiră cuvioșia voastră.

Atunci sfântul i-a răspuns:

- Dacă într-adevăr îți inspir atâta teamă, ascultă de sfatul pe care ți l-am dat și dă-i înapoi tronul fratelui tău mai mare, pe care acesta l-a moștenit de la tatăl vostru.

Când a auzit aceste cuvinte domnitorul s-a pierdut cu firea, fără să știe ce să mai spună. Însă ura pe care cel viclean o sădise în inima sa, îl făcea să rămână neschimbat în hotărârea sa.

Trebuie să mai amintim aici că sfântul Nikon, cel care-l tunsese în monahism pe cuviosul Teodosie, atunci când a început războiul dintre domnitori, a plecat de la Pecerska și s-a refugiat împreună cu încă doi frați monahi la Tmutaracan, întemeind acolo o mănăstire. Cuviosul Teodosie îl rugase atunci să nu plece de lângă dânsul. Vroia ca să-l aibă încă aproape, în acești ultimi ani ai vieții sale.

Voia lui Dumnezeu era însă ca el să nu fie prezent la această înfruntare, pe care cuviosul o purta cu domnitorul, ci să-i lumineze și pe aceia care se aflau în acele ținuturi îndepărtate.

Văzând cuviosul Teodosie că obștea s-a mărit foarte tare și mănăstirea era deja mică pentru atâția frați, nu știa ce să facă. Atunci a cerut cu rugăciuni fierbinți de la Dumnezeu să-i arate ce să facă, gândindu-se că ar fi fost bine să găsească un loc mai larg în care să se zidească o biserică mare de piatră pentru Preasfânta Născătoare de Dumnezeu. Și într-adevăr, rugăciunile sale au fost ascultate de Dumnezeu, care în chip minunat i-a descoperit locul unde trebuia ridicată marea catedrală.

Un creștin evlavios și cu frică de Dumnezeu mergea într-o noapte pe dealurile din apropierea Pecerskăi, și iată ce s-a învrednicit să vadă: deasupra mănăstirii se ridicase o minunată lumină – ca aceea pe care o văzuse și starețul Sofronie – iar în mijlocul acestei lumini se găsea cuviosul Teodosie. Era în fața bisericii și cu mâinile ridicate către cer se ruga fierbinte. Uimit peste măsură de această viziune, acel om al lui Dumnezeu a văzut în continuare o flacără imensă ce a țâșnit din biserică. Asemenea unei săgeți luminoase a zburat către unul dintre dealurile din apropiere, exact acolo unde mai târziu s-a construit noua biserică. Flacăra a rămas întinsă de la biserică către acel deal pentru multă vreme, până ce omul a trecut de cealaltă parte a muntelui. Ceea ce a văzut în acea noapte, a spus apoi fără întârziere cuviosului.

O minune asemănătoare a făcut Dumnezeu și cu locuitorii unui alt sat din apropiere. Era noapte. Deodată s-au auzit imnuri de psalmi, cântate de nenumărate voci. Treziți din somn, oamenii din sat s-au urcat pe dealul din apropiere, ca să vadă de unde proveneau acele voci. Și iată! Înconjurată de lumină, s-a arătat în fața lor Pecerska. Din biserică ieșeau o mulțime de monahi. Unii țineau pe umeri icoana Născătoarei de Dumnezeu și ceilalți

psalmodiau, ținând în mâini lumânări aprinse. În frunte înainta starețul lor Teodosie. Când au ajuns la locul unde s-a construit mai târziu noua biserică, au înălțat către Dumnezeu imnuri și rugăciuni. Apoi s-au întors psalmodiind la mănăstire.

Și nu doar unul sau doi oameni au văzut aceste lucruri minunate, ci aproape toți oamenii satului. Și s-a adeverit apoi că aceia care psalmodiaseră nu erau monahii de la mănăstire, ci îngerii, deoarece monahii nu văzuseră nimic din toate acestea și nici nu organizaseră o astfel de litanie. Au slăvit deci toți într-un glas pe Dumnezeu, care pentru rugăciunile cuviosului Teodosie a binecuvântat atât de mult acel loc.

Astfel, în timp ce cuviosul se rugase în mănăstire pentru construirea noii bisericii, a primit în chip minunat acest răspuns la cererile sale. Și mai era ceva foarte minunat și nesperat: cuviosul Antonie venea să ajute. În urma sa veneau zidarii, care erau de la Constantinopol. Cu semne minunate Dumnezeu îi adusese aici ca să zidească biserica Maicii Sale⁹.

Când prin descoperire dumnezeiască a început ridicarea noului locaș, însuși cuviosul lucra în fiecare zi la fel ca și ceilalți muncitori. Oricine îl vedea muncind, nici nu-și dădea seama că acesta ar fi putut fi starețul. Hainele sale și înfățișarea sa smerită îl făceau să pară unul dintre zidari.

O văduvă săracă, care venise să ceară ajutorul său, l-a văzut printre muncitori.

---

9 Referire la acest episod se va face în paginile următoare.

- Hei, călugăre, i-a spus, este la mănăstire starețul vostru?

Iar cuviosul i-a răspuns:

- Ce treabă ai cu el? Este un păcătos.

- Dacă este păcătos sau nu eu nu știu, a spus femeia. Ceea ce știu este că a salvat pe mulți nefericiți și sperați. Vreau să mă ajute și pe mine, care am fost nedreptățită de către un judecător.

Atunci cuviosul s-a interesat să afle problema ei și a simțit pentru aceasta o adâncă compasiune, atunci când a aflat în ce mod fusese nedreptățită.

- Întoarce-te la casa ta, i-a spus, și eu îți voi povesti toate acestea starețului. Acela te va scoate din această încurcătură.

Și într-adevăr, a intervenit pe lângă acel judecător, cerând să i se returneze femeii tot ceea ce-i fusese luat pe nedrept.

Cu astfel de fapte vrednice de laudă se îmbogățea cuviosul, luptând totodată pentru ridicarea cât mai grabnică a noii biserici. Nu a apucat însă să o vadă terminată, deoarece timpul vieții sale ajunsese la apus. Însă și după stingerea sa, de acolo de sus de lângă Dumnezeu, a întărit cu rugăciunile sale lucrul celor de pe pământ, lucrare ce a fost terminată de fericitul Ștefan, urmașul său în scaunul stăreției.

Deși era numai de patruzeci și cinci de ani, cuviosul părintele nostru Teodosie se apropia însă, de sfârșitul vieții sale pământești. El a prevăzut chiar și ziua în care avea să plece din această lume. De aceea, a dat poruncă să se adune în jurul său întreaga obște; și aceia

care erau în mănăstire și aceia care se găseau la vreo ascultare în afara ei.

Cu emoție a început apoi să-i povățuiască pe toți. I-a îndemnat să-și îndeplinească cu multă atenție și sârguință ascultările. În timp ce lacrimi fierbinți îi curgeau de pe obraji, le vorbea despre mântuire, despre viața în Dumnezeu, despre asceză, despre post. Le-a spus să se îngrijească pentru înfrumusețarea bisericii și să între într-înșa cu multă evlavie și frică de Dumnezeu. Să aibă dragoste între ei și să facă ascultare nu numai de cei mai mari decât ei, ci și față de toți ceilalți frați. La sfârșit i-a binecuvântat pe fiecare în parte și le-a spus cu emoție să meargă în pace.

Apoi a venit la dânsul să-l vadă și domnitorul. L-a povățuit și pe acesta cu multă dragoste. L-a îndemnat să cultive evlavia în popor, să apere Ortodoxia și să se îngrijească de sfintele biserici.

- Mă voi ruga, i-a spus, Domnului și milostivei Maicii Sale, ca să-ți dăruiască o domnie liniștită și pașnică. Și încredințez evlaviei tale să ai grijă de această mănăstire, care este casa Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și a cărei zidire s-a datorat bunăvoinței Sale.

Apoi cuviosul a fost cuprins de frisoane și de o puternică temperatură. Epuizat, a fost nevoit să se întindă pe pat – pe care altădată, până atunci, de-a lungul vieții sale monahale, nu se așezase.

- Fie să se facă voia Domnului, a spus. Să facă Domnul ceea ce a hotărât pentru mine. Te rog însă, Stăpâne al meu Iisuse Hristoase, să ai milă pentru sufletul meu. Să nu fie amenințat de viclenele duhuri, ci să fie întâmpinat de îngerii tăi. Aceștia să-l treacă de vămile întunericului și să-l conducă spre lumina milei Tale.

După aceste cuvinte se opri din vorbit. A urmat o lungă tăcere. Nu a mai putut spune nimic și nici nu și-a mai deschis ochii săi. Cu durere în suflet, frații călugări urmăreau starea sa de slăbiciune, ce a durat trei zile. Dacă nu l-ar fi văzut că încă respiră, ar fi crezut că a murit.

După trei zile situația s-a mai ameliorat un pic și cuviosul a putut să se ridice de pe pat. S-au strâns din nou în jurul său toți frații.

- Fraților și părinților, le-a spus, iată că timpul vieții mele pământești se apropie de sfârșit. Aceasta mi-a descoperit-o de mult Domnul, odată, în timpul Postului Mare, pe când mă rugam în peșteră. Ceea ce cer de la voi este să vă adunați împreună și să vă alegeți un nou stareț, pe care să-l instalez în locul meu.

Auzind aceste cuvinte frații au fost copleșiți de durere și au izbucnit în plâns. Cu inimă grea s-au dus și s-au sfătuit pentru alegerea noului stareț. Cu toții împreună l-au ales pe cuviosul Ștefan, care era eclesiarhul mănăstirii.

În ziua următoare cuviosul i-a chemat din nou pe frați.

- Ce ați hotărât, copiii mei? Pe cine îl considerați a fi vrednic de stăreție?

- Părintele Ștefan este vrednic, au răspuns cu toții.

Cuviosul l-a chemat lângă sine pe părintele Ștefan, l-a binecuvântat cu mâinile sale și l-a declarat în mod oficial urmașul său la stăreție.

- Acum, fiul meu, i-a spus, îți încredințez mănăstirea. Să păstrezi cu multă băgare de seamă regulamentul ascultărilor. Să păstrezi vii tradițiile care

s-au impus cu timpul. Să nu schimbi niciodată tipicul și să lucrezi întotdeauna după ordinea canonică monahală.

Apoi s-a adresat către frați. I-a povățuit să facă ascultare de noul lor stareț. A insistat foarte mult în această privință. La sfârșit le-a spus ceasul în care el va trece la cele veșnice.

- Sâmbătă, la apusul soarelui, sufletul meu va părăsi trupul acesta stricăcios.

Încet, încet, cuviosul se simțea răpus de boală. Părintele Ștefan nu se îndepărta o clipă de la capul său. Îl slujea cu smerenie și asculta ultimele sale sfaturi în legătură cu noua sa misiune.

Sâmbătă dimineată cuviosul i-a chemat din nou pe frați la dânsul. Într-o atmosferă de suspine și lacrimi, a dat fiecăruia îmbrățișarea cea de pe urmă.

- Iubiții mei, copii, frații mei, le-a spus, v-am dat îmbrățișarea iubirii, deoarece se apropie plecarea mea către Stăpânul meu Iisus Hristos. Iată-l aici și pe starețul, pe care voi înșivă vi l-ați ales. Să-l aveți toți ca pe un părinte duhovnic, să-l respectați și să ascultați poruncile sale. Dumnezeu, Înteleptul Creator a tot ce există, să vă binecuvânteze, să vă păzească neîntinați de vicleniile vrăjmașului și să vă țină întotdeauna uniți, cu credință nezdruncinată, nădejde și iubire. Fie să vă învrednicească să-i slujiți fără patimi, uniți, în iubire, înțelegere, smerenie și ascultare, astfel încât să deveniți desăvârșiți, «după cum și Părintele nostru Cel ceresc desăvârșit este». Domnul să fie întotdeauna cu voi.

În continuare cuviosul le-a cerut să nu facă înmormântarea sa cu onoruri și fast:

- Și acum vă mai rog fraților, și în același timp vă dau și o ultimă ascultare, să mă îngropați în peștera în care îmi petreceam zilele postului. Nici să nu spălați sărăcăciosul meu trup, nici să nu-mi schimbați rasa pe care o port acum. Și în afară de voi cei din obște, nimeni altcineva străin să nu fie prezent la înmormântarea mea.

Cu mare tristețe au acceptat frații și aceste ultime povățuiri. Și ca să-i întărească în suferința lor a adăugat:

- Vă promit, fraților și părinților că, chiar dacă plec cu trupul, cu duhul voi fi întotdeauna împreună cu voi.

Apoi îi rugă pe toți să plece să-l lase singur. Unul dintre frați însă, care-l îngrijise permanent de-a lungul suferinței sale, a rămas la ușa sa și a putut urmări printr-o mică crăpătură ultimele clipe de viață ale cuviosului.

S-a ridicat de pe pat, a îngenuncheat și a început să se roage cu lacrimi fierbinți către milostivul Dumnezeu pentru mântuirea sufletului său. S-a rugat și către toți sfinții, dar în special către Maica Domnului, sub a cărei protecție încredința mănăstirea și obștea sa.

Apoi s-a așezat din nou pe pat să se odihnească un pic. În cele din urmă, întărit, s-a sculat în picioare. Și-a ridicat privirea către cer și fața sa a început să strălucească de bucurie. Atunci cu voce tare a strigat:

- Binecuvântat este Dumnezeu! Dacă este astfel precum văd, atunci nu-mi este frică deloc. Dimpotrivă, mă bucur fără margini pentru plecarea mea din această lume.

Desigur că avusese o revelație din partea lui Dumnezeu. Apoi s-a întins pe pat cu atenție, și-a încrucișat mâinile pe piept și și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu. Era la apusul soarelui, așa cum prevăzuse, la data 3 Mai 1074.

Îndată ce s-a răspândit vestea adormirii sale , frații au lăcrimat cu tristețe.

L-au adus cu jale în biserică, pentru a i se face slujba înmormântării după rânduială.

Mulți dintre creștini, fără să fi fost anunțați de nimeni, ca și cum o forță divină i-ar fi împins, s-au adunat la porțile zăvorâte ale mănăstirii, așteptând cu jale ceasul în care trebuia dus la groapă. Frații însă, după cuvântul cuviosului, nu au permis intrarea nimănui.

În timpul în care lumea aștepta, nu au putut ieși cu sfințitul trup din incintă. Pronia Divină a rânduit însă să se pornească o ploaie puternică, ce i-a risipit pe creștini pe la casele lor. Îndată ce lumea s-a îndepărtat, soarele a strălucit din nou. Astfel obștea a reușit să ducă trupul cuviosului la peștera indicată și să-l îngroape acolo după rânduială. După ce au zidit intrarea, s-au întors cu tristețe la mănăstire. În acea zi toți au postit desăvârșit.

În ceasul în care a adormit cuviosul, Sviatoslav se găsea departe. Privind de acolo către Pecerska, a văzut un stâlp de foc care se ridica de la mănăstire către cer. A înțeles atunci că sfântul, pe care-l lăsase în ziua precedentă grav bolnav, a plecat din această viață.

- Îmi pare că astăzi cuviosul Teodosie s-a urcat către cer, a spus supușilor săi.

A pornit deci către mănăstire, unde i s-a spus că într-adevăr, sfântul trecuse la cele veșnice și l-a jelit cu tristețe.

În acel an Lavra Peșterilor a cunoscut multe binecuvântări. S-au înmulțit bogățiile mănăstirii, au rodit bogat grădinile și ogoarele sale, s-au înmulțit viețuitoarele.

Era ceva ce nu se mai întâmplase niciodată până atunci. Frații și-au amintit atunci de promisiunile sfântului și au slăvit pe Dumnezeu, pentru harul de care se bucura starețul și învățătorul lor.

Și nu numai atunci, ci vedem că și până astăzi, prin rugăciunile sale, Dumnezeu nu a părăsit mănăstirea sa. Se adevăresc astfel cuvintele Scripturii care spun: «*Drepții vor trăi în veac, și la Domnul este răsplata lor, și paza lor de la cel Înalt*».

Și cu toate că din punct de vedere trupesc cuviosul s-a despărțit de fiii săi duhovnicești, duhul său a rămas mereu împreună cu ei, lucru ce se poate vedea și din multele minuni ce le-a săvârșit după adormirea sa. Ne vom referi, în continuare, la câteva dintre acestea.

Unul dintre boierii de la curte era foarte întristat, deoarece căzuse în dizgrația domnitorului și auzise de la apropiații săi că ar urma să fie chiar aruncat în închisoare.

A început atunci să se roage. A cerut și ajutorul cuviosului Teodosie: «*Știu, părinte, că ești un sfânt, și de aceea te rog, acum când se apropie ceasul pericolului, ai milă de mine. Roagă-L pe Stăpânul Cerurilor să mă izbăvească*».

Și iată! Într-o după-amiază, în timp ce se odihnea, a apărut în fața sa cuviosul și i-a spus:

- De ce ești atât de întristat? Crezi că am plecat de lângă voi? Cu trupul meu da, dar cu sufletul meu sunt tot aici. Măine dimineață te va chema domnitorul și nu doar că nu te va pedepsi, ci te va pune din nou în demnitatea în care ai fost.

Boierul credea că are un vis. Îndată ce a deschis însă ochii, l-a văzut pe cuvios că ieșea din camera sa!

A doua zi, tot ceea ce spusese cuviosul s-a adevărit.

Un creștin care pleca într-o călătorie îndepărtată, a trecut pe la Pecerska și a încredințat o cutie plină cu monede de argint monahului Coman, care-i era cunoscut de mai multă vreme. Acest fapt a fost observat însă și de monahul Nicolae, care învins de demonul iubirii de arginți, a luat pe furiș cutia și a ascuns-o într-un loc secret.

Când monahul Coman și-a dat seama că lipsește cutia de la locul ei, a căzut într-o adâncă tristețe. Cu lacrimi a început să se roage la cuviosul Teodosie. Îi cerea să-l ajute. Nu dorea să se facă de rușine față de omul care avusese atâta încredere în dânsul.

A adormit un pic și îndată l-a văzut în somnul său pe cuvios, care i-a spus:

- Lucrul pentru care ești întristat, l-a luat la sfatul diavolului fratele Nicolae și l-a ascuns în locul cutare. I-a arătat exact locul unde se găsea cutia.

- Du-te acum și ia acea cutie, dar nu spune nimănui despre furt.

S-a sculat bucuros monahul Coman, a aprins o lumânare și s-a dus în locul indicat de cuvios. A găsit cutia acolo și nu știa cum să mai mulțumească lui Dumnezeu și bunului Său rob, Teodosie.

Unul dintre preoții de la catedrala din Kiev, numită Sfânta Sofia, suferea foarte mult de malarie. Îndată ce și-a revenit un pic din temperatură, s-a rugat fierbinte la Dumnezeu și la sfântul Teodosie ca să se vindece. La un moment dat a adormit. L-a văzut atunci în vis pe cuvios, care ținea în mână un toiag.

- Ia toiagul acesta al meu și mergi un pic sprijinit pe el, i-a spus.

Când s-a trezit, a simțit că temperatura îi scăzuse mult. Le-a spus cu bucurie apropiaților săi despre vizita și binefacerea din partea cuviosului. Apoi s-a dus și la mănăstire și le-a povestit fraților monahi cum s-a vindecat. Îndată ce au auzit acestea, L-au slăvit pe Dumnezeu, pentru harul pe care L-a dăruit părintelui lor.

La câțiva ani de la moartea cuviosului s-au întâmplat și următoarele:

Fericitul stareț Ștefan a fost nevoit să plece de la mănăstire într-o altă regiune. Locul său a fost luat de marele Nikon, care între timp se întorsese de la Tmutarakan.

Se apropia Vinerea din prima săptămână din Postul Mare. În această zi cuviosul stabilise să se dea la trapeză pâine bună din făină de grâu, miere și semințe de susan, deoarece frații erau foarte osteniți de post. Fericitul Nikon i-a dat ordin chelarului să respecte regula instituită de cuvios. Acesta însă, din lenevie, nu a făcut ascultare. Ba a mai și mințit, spunând că s-a terminat făina. Dumnezeu însă nu a dorit să treacă cu vederea străduințele și rugăciunile robilor săi și nici să se ignore tradiția instituită de cuviosul Teodosie.

După Sfânta Liturghie frații s-au dus la trapeză pentru a mânca cele rânduite. Au văzut atunci cu mare surpriză cum pe poarta mănăstirii intrau două căruțe încărcate cu pâine caldă, donație de la cineva bogat. Cu toții au slăvit Pronia Divină. Părintele și învățătorul lor, cuviosul Teodosie se îngrijea dintru cele înalte pentru nevoile mănăstirii lor.

La două zile după aceasta chelarul a vrut să facă pâine din făina aceea despre care spusese că se terminase. Dar ce s-a întâmplat? În timp ce fierbeau apa pentru aluat, a căzut în cazan o broască. După ce au făcut aluatul au descoperit broasca la fundul cazanului. A trebuit atunci să arunce tot aluatul care se spurcase. Era rodul neascultării și Dumnezeu nu permitea, după un efort ascetic de o săptămână să se întineze toți frații cu *partea celui vrăjmaș*. Astfel au aflat cu toții să fie mult mai atenți cu ascultarea.

Au trecut optsprezece ani de când sufletul cuviosului Teodosie fusese condus către cer. Toți frații Lavrei, împreună cu starețul lor Ioan, au hotărât să cerceteze sfintele moaște și să le mute în biserica cea mare. Acolo pregătiseră o frumoasă raclă din piatră în care să le pună.

Cu trei zile mai înainte de sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului, prin porunca starețului au început săpăturile în peștera respectivă. În frunte se găsea fericitul Nestor, care s-a învrednicit primul să vadă sfintele moaște ale cuviosului. Dar iată ce povestește el însuși:

«Ceea ce am să vă istorisesc nu am aflat de la altcineva, ci am trăit eu însumi în de-aproape. Mi-a spus starețul să merg la peștera cuviosului Teodosie. Am ajuns acolo fără să bage nimeni de seamă și am stabilit locul unde trebuia să se înceapă săpatul. Apoi m-am întors la mănăstire și starețul mi-a dat binecuvântarea să încep:

- Ia cu sfinția ta câți frați ai nevoie și mergi, și începe lucrul. Ai însă grijă să nu mai afle nimeni nimic, până când nu veți scoate sfintele moaște.

În aceeași zi, era Marți, am pregătit uneltele. Seara, după ce s-a întunecat de-a binelea, ne-am pornit. Mă însoțeau doar doi frați, recunoscuți pentru viața lor virtuoașă. Ceilalți monahi nu știau nimic despre începerea lucrărilor. Am ajuns la peșteră și ne-am pus pe lucru, făcând la început metanii și psalmodiind neîncetat.

Am început cu mare zel să sap. După ce am oboșit, m-a înlocuit fratele următor. Noaptea deja trecea. Ajunsesem la miezul nopții, fără să avem nici un rezultat. Nu reușeam să găsim nimic.

Am început să ne întristăm. Din ochii noștri cădeau picături de lacrimi. Cumva oare sfântul nu dorea să ni se descopere, ne întrebam? Oare trebuia să săpăm în cealaltă parte? Astfel de gânduri ne nelinișteau.

Cu toate acestea am luat din nou uneltele în mâini și cu mare atenție am continuat.

- La mănăstire a sunat clopotul de Utrenie, mi-a strigat unul din frații care se găseau la gura peșterii.

- Am să termin și eu îndată, i-am răspuns.

Fără să știu săpam chiar deasupra sfintelor moaște. Când după puțin timp mi-am dat seama de acest lucru, am fost cuprins de o mare frică.

- Doamne, pentru rugăciunile cuviosului Teodosie, miluiește-mă, am început să spun.

I-am trimis îndată pe frați ca să-l anunțe pe părintele stareț. Mai târziu s-au întors toți trei. Eu între timp înaintasem destul de mult cu lucrul. În timp ce săpam, iată ce s-a înfățișat înaintea ochilor mei: Sfintele moaște erau întregi, nestrucate, neatinse și o mireasmă de nedescris umplea peștera! Fața sa era luminoasă, ochii închiși, buzele unite, părul capului la locul său. Cu

ajutorul fraților l-am așezat pe o targă și l-am transportat în fața peșterii».

Cele povestite de sfântul Nestor ne produc o puternică admirație față de măreția minunilor lui Dumnezeu. Se mai relatează însă și alte lucruri minunate.

Mulți dintre monahii de la Pecerska, îndată ce sunase de Utrenie și în timp ce se îndreptau către biserică, au văzut către locul în care se afla peștera o minunată lumină ce se ridica către cer. Această lumină a fost văzută și de mulți creștini evlavioși din orașul Kiev.

Tot la fel, alesul Ștefan – cel care fusese urmașul cuviosului la stăreție și care apoi a întemeiat mănăstirea Klov, fiind apoi ales episcop de Vladimir – se găsea în acea zi la Klov. Uitându-se către Pecerska a văzut și el în noapte o lumină minunată, ce se ridica din direcția peșterilor. Și-a dat seama că a avut loc scoaterea moaștelor cuviosului și s-a întristat că nu fusese prezent, mai ales că fusese anunțat că aceasta va avea loc abia a doua zi.

Atunci, însoțit de monahul Clement, pe care-l lăsase urmaș la stăreția Klovului după ce el ajunsese episcop, au pornit călare către Lavra Peșterilor.

În vreme ce înaintau, au văzut din nou acea lumină. Apoi tot de la mare distanță au văzut deasupra peșterii foarte multe lumânări aprinse. Când au ajuns însă, nimic din toate acestea nu se mai vedea. Au înțeles atunci că toate au fost doar semne minunate, ce descopereau harul care se afla în sfintele moaște.

În ziua următoare s-au adunat la mănăstire o mulțime de personalități bisericești – episcopul Efrem de Pereghiaslav, locțiitor al mitropoliei de Kiev, Ștefan,

episcopul de Vladimir, Ioan, episcopul de Cernigov și Marin, episcopul de Gheorghiev, precum și alți stareți ai mănăstirilor din apropiere. Aceștia li s-a adăugat o mare mulțime de creștini, evlavioși veniți de pretutindeni.

Astfel a avut loc o mare litanie cu moaștele sfântului, fiecare purtând în mâini lumânări, în timp ce nori de tămâie se ridicau către cer. Moaștele au fost așezate apoi în locul pregătit din biserică.

Atmosfera din biserică era de nedescris.

Lumânările aprinse răspândeau o mare de lumină. Ierarhii se închinau la sfintele moaște, preoții erau îngenuncheați în fața lor, monahii și mulțimea de lume așteptau cu nerăbdare să ajungă să se închine. Imnuri și doxologii se ridicau din piepturile tuturor către Dumnezeu și către sfântul Său.

Într-o astfel de atmosferă au fost așezate sfintele moaște în partea dreaptă a bisericii Născătoarei de Dumnezeu. Era în ziua de Joi 14 August 1091. Acea zi s-a sărbătorit cu mare evlavie.

Vrând Domnul să-l slăvească și mai mult pe robul său, a binevoit în așa fel încât, la optsprezece ani de la scoaterea sfintelor sale moaște din peșteră, în anul 1108, să fie slăvit pe tot cuprinsul Bisericii Ortodoxe. Atunci îl scosese din întunericul peșterii, acum îl scotea din întunericul necunoașterii sale de către toți. Și iată cum s-a petrecut aceasta:

Domnul, care cunoaște inimile tuturor, a inspirat în inima starețului de atunci, a cuviosului Teoctist, să lucreze astfel încât, să se facă înscrierea oficială în calendar a cuviosului, în rândul sfinților prăznuiți de Biserica Ortodoxă. Astfel starețul Teoctist a vorbit în acest sens cu

domnitorul Mihail Sviatopolk Iziaslavici. L-a rugat, deci să intervină pe lângă mitropolitul Nichifor, ca să se țină un sinod pe această temă.

Domnitorul Mihail auzise despre viața sfântă a cuviosului Teodosie și de aceea a arătat un viu interes în această problemă.

În sinodul care s-a ținut s-au adunat toți episcopii, stareții și preoții din mitropolie. Mitropolitul le-a făcut cunoscută tema dezbaterilor. Domnitorul Mihail, plin de entuziasm le-a vorbit despre viața și faptele cuviosului, care erau desigur foarte proaspete în memoria tuturor. Cu toții deci, au fost de acord cu declararea sa oficială ca sfânt al Bisericii Ortodoxe.

Astfel mitropolitul a dat poruncă la toți episcopii să se scrie în dipticele tuturor bisericilor numele cuviosului Teodosie, ceea ce aceștia au făcut cu mare bucurie. De atunci a început să fie pomenit numele cuviosului în toate bisericile, să se roage către el și să fie sărbătorit cu toate onorurile în fiecare an la 3 Mai, spre slava lui Dumnezeu.

Foaie albă

ISTORISIRI

despre biserica Adormirii Maicii Domnului de la Lavra Peșterilor

Măreța biserică a Lavrei Peșterilor a fost înălțată prin Pronia Domnului și Dumnezeului nostru, și prin rugăciunile ctitorilor mănăstirii, ale cuvioșilor Antonie și Teodosie. Și iată cum:

Unul dintre fiii principelui Africanos de Varangon, cu numele Sinon, a plecat din Scandinavia și a venit în Rusia, alungat fiind de către unchiul său Ghiacun, cel care-i uzurpase domnia. S-a refugiat la curtea evlaviosului domn Iaroslav, care l-a primit cu multă dragoste și l-a numit aghiotant al fiului său, Vsevolod. Sinon a câștigat repede încrederea lui Vsevolod și a avut asupra lui o mare influență.

După moartea lui Iaroslav, pe când domnea la Kiev fiul său, Iziaslav, pământul rusesc a fost cotropit de poloști. Împotriva lor s-au aliat toți cei trei fii ai lui Iaroslav – Iziaslav de Kiev, Sviatoslav de Cernigov și Vsevolod de Pereghiaslav – alături de care a luptat și Sinon, ca și conducător al unui corp de oaste.

Înainte de a începe războiul Sinon a trecut pe la cuviosul Antonie. Voia să primească binecuvântarea acestuia pentru a pleca la război. Cuviosul, luminat în chip tainic de Dumnezeu, a prevăzut catastrofa ce avea să se întâmple armatei ruse și l-a avertizat în acest sens pe Sinon. Atunci Sinon a căzut la picioarele duhovnicului și l-a rugat să-l salveze de la această nenorocire.

- Fiul meu, a răspuns cu lacrimi în ochi cuviosul, din cauza păcatelor domnitorilor și a tuturor creștinilor,

armata voastră va fi nimicită de către barbari. Mulți dintre soldați vor cădea străpunși de săbiile inamice. Alții se vor îneca în apele râului Alta și foarte mulți vor fi răniți și luați prizonieri. Tu însă, prin harul lui Dumnezeu, vei scăpa. Și după mulți ani, când vei muri, trupul tău va fi înmormântat în biserica ce urmează să se înalțe aici la Lavra Peșterilor.

Înfrângerea pe care cuviosul Antonie o prevăzuse s-a împlinit întocmai. Cele două oști s-au ciocnit aproape de râul Alta. Oastea creștină a fost învinsă. Domnitorii ruși abia au scăpat fugind – Iziaslav și Vsevolod la Kiev, iar Sviatoslav la Cernigov. Dintre soldați mulți au căzut pe câmpul de luptă și mulți s-au înecat în râu. Sălbaticii polofți s-au împrăștiat pe tot cuprinsul pământului rus, arzând și nimicind totul în calea lor și luând mulți robi dintre locuitori.

Sinon însă a fost salvat în chip minunat, așa cum avea să-i povestească mai târziu cuviosului Antonie:

- Eram rănit, căzut pe câmpul de luptă printre ceilalți soldați uciși. Privind către cer, am văzut o biserică mare și frumoasă. Atunci am strigat: Doamne, salvează-mă de la această moarte amară, pentru rugăciunile Preacuratei Maicii Tale și ale sfinților Antonie și Teodosie de la Lavra Peșterilor! Îndată o putere dumnezeiască nevăzută, m-a răpit dintre acei morți și m-a adus la Kiev. Aici i-am găsit pe soldații mei care mai scăpaseră. Mi-am dat seama în același timp că mă vindecasem, tot în chip miraculos, de toate rănilor avute!

Aici Sinon făcu emoționat o scurtă pauză. Apoi respiră adânc și continuă.

- Tatăl meu Africanos ridicase în orașul nostru o cruce înaltă. În semn de cinstire pusese pe trupul răstignit al Mântuitorului o centură făcută din cincizeci de galbeni

de aur iar pe cap o coroană de aur. Când am plecat spre Rusia, prigonit de rudele mele, am luat aceste obiecte de aur cu mine, pentru a le avea ca binecuvântare. Atunci am auzit foarte clar o voce care mi-a spus: Această coroană să o duci la locul pentru care am destinat-o, la locul unde cuvioșii Mei robi vor înălța biserica Maicii Mele. O vei preda în mâinile lor, pentru a o pune în Sfântul Altar! Era vocea Domnului. De frică am căzut la pământ și am rămas așa pentru multă vreme ca și mort. Nu am înțeles însă atunci pe deplin ce voise să-mi spună. Mai târziu, în timp ce călătoream cu corabia spre Rusia, a început o groaznică furtună. Corabia era din clipă în clipă în pericol de a se scufunda. Toți călătorii așteptam de acum moartea. Atunci mi-am adus aminte de centura Mântuitorului, pe care o aveam cu mine și am strigat: Doamne iartă-mă! Pier pentru păcatul de a fi luat această centură de la crucea Ta! Apoi mi-am ridicat ochii către cer și iată ce am văzut: O biserică mare și frumoasă ce se legăna pe firmament. Și în timp ce mă gândeam uluit ce poate reprezenta această viziune, am auzit o voce dintru înălțime zicând: Biserica pe care o vezi este aceea pe care cuvioșii Mei robi o vor ridica în numele Maicii Mele. Mărimea acestei biserici se va stabili după centura pe care ai luat-o de la crucea Mea – douăzeci de centuri lățime, treizeci lungime și cincizeci înălțime. În această biserică va fi depus și trupul tău, atunci când sufletul îl va părăsi. Vocea a încetat apoi și marea s-a liniștit. Până acum, sfinte părinte, nu cunoșteam unde se construiește această biserică și nici cine sunt acei cuvioși ce o vor ridica. Numai atunci când v-am întâlnit, înainte de lupta de la Alta, am auzit cinstitele voastre buze zicând că după ieșirea sufletului meu din trup, acesta va fi așezat în biserica ce se va zidi aici. Iată deci, vă predau

metrul după care se vor măsura dimensiunile acestei biserici - și Sinon dăruiește cuviosului centura de aur. Vă dăruiesc de asemenea și această coroană de aur, spre a fi pusă în Sfântul Altar - unde este destinată.

Duhovnicescul părinte a dat slavă lui Dumnezeu și a spus emoționat:

- Copilul meu, de azi înainte numele tău, ca un fiu al harului ce ești, să nu mai fie Sinon ci Simon, deoarece ai avut marea binecuvântare și cinste să auzi glasul Domnului.

Apoi l-a chemat pe cuviosul Teodosie.

- Acesta este acela care va ridica biserica pe care ai văzut-o în revelația ta, i-a spus lui Simon, în timp ce preda vrednicului său ucenic centura și coroana de aur.

Din acea zi Simon a nutrit o adâncă iubire și un profund respect pentru cuviosul Teodosie și a dăruit tot mai multe în vederea zidirii bisericii. De multe ori se ducea să asculte cuvintele folositoare pentru suflet ale cuviosului, rămânând ore întregi în prejma sa.

Odată, la una dintre aceste întâlniri, i-a spus cuviosului:

- Cinstite părinte, aș dori să vă cer un dar.

- Ce dar, copilul meu? De vreme ce știi în ce sărăcie trăim. De multe ori nu avem nici pâinea cea de toate zilele. Nu știu ce dar ți-am putea face noi.

- Dacă vrei, părinte, îmi veți da ceea ce cer, insistă Simon. Dumnezeuastră aveți această putere, prin harul ce va fost dăruit de Domnul. Când am luat coroana de pe capul Mântuitorului Răstignit, Acesta mi-a spus: «Această coroană să o duci în locul unde cuviosii Mei vor construi o biserică pentru Maica Mea». Iar eu acum te rog să-mi faci o promisiune: și anume că mi se vor ierta de către Domnul

toate păcatele mele. Asigură-mă de acest lucru, și sufletul meu îți va fi recunoscător atât în viața de acum cât și în cea viitoare.

- Ei, copilul meu, ceea ce îmi ceri depășește cu mult puterile mele. Însă-ți spun următorul lucru: dacă vei fi de față la momentul în care eu voi pleca din această lume, și dacă după aceasta, vei vedea că aici se va termina zidirea bisericii iar monahii vor păstra intacte toate canoanele pe care eu le-am impus, atunci să știi că eu am aflat har înaintea lui Dumnezeu. Acum însă eu nu cunosc dacă orice rugămintă a mea este bine primită de către Domnul.

- Bine, dar despre dumneavoastră părinte mi-a vorbit însuși Dumnezeu, a răspuns Simon. Am să vă rog deci, așa cum vă rugați pentru toți frații din obște, așa să vă rugați și pentru mine, pentru fiul meu Gheorghe și pentru toți urmașii mei.

- Mă rog și mă voi ruga pentru ei, așa cum mă voi ruga și pentru toți cei care iubesc acest loc binecuvântat, îl asigură cuviosul Teodosie.

Atunci Simon a îngenuncheat în fața cuviosului, a făcut metanie până la pământ și a început să-l roage:

- Dați-mi vă rog, părinte, această promisiune scrisă. Cu simplitate și fără nici o ezitare cuviosul Teodosie a scris pe o bucată de hârtie rugăciunea de dezlegare a păcatelor și i-a dat-o lui Simon. Mai târziu, când Simon a trecut la cele veșnice, acea hârtie a fost pusă în mâinile

Pag.85-original

sale și a fost îngropat cu ea. Aceasta a fost dorința acestui iubitor de Dumnezeu¹⁰.

---

10 De atunci există acest obicei în Biserica Rusă, ca morții să fie îngropați, având în mâini, scrisă pe o hârtie, rugăciunea de dezlegare a păcatelor.

După toate aceste evenimente Simon, împreună cu toată familia sa, au îmbrățișat credința ortodoxă, îndepărtându-se de cea romano-catolică, pe care o avuseseră inițial. Și după revelația dumnezeiască pe care o avusese, a fost îngropat în biserica Lavrei Peșterilor, după terminarea zidirii acesteia.

Au trecut câțiva ani de când Simon adusese la Pecerska centura și coroana de aur. Și iată! Într-o zi au venit de la Constantinopol patru arhitecți vestiți, care cereau să se întâlnească de grabă cu cuvioșii Antonie și Teodosie. Când i-au găsit, i-au întrebat:

- În ce loc doriți să construiți biserica?

- Acolo unde ne va descoperi Domnul, a răspuns cuviosul Antonie.

- Ciudat lucru, au răspuns arhitecții. Voi știți de pe acum ziua în care veți muri și nu știți încă locul în care vreți să construiți biserica mănăstirii, mai ales când ne-ați dat și atât de mult aur ca plată pentru aceasta?

De neînțeles erau pentru cuvioșii părinți aceste cuvinte ale străinilor. I-au rugat atunci să explice mai bine lucrurile în fața tuturor fraților din obște.

- Într-o dimineață, au început aceia să povestească, au apărut, în mod separat, la fiecare din casele noastre, patru tineri. Ne-au spus la fiecare: «Vă cheamă Împărăteasa la Vlaherne».

I-am strâns pe toți ai noștri și ne-am prezentat în biserica de la Vlaherne. Acolo am aflat unul de la celălalt, despre vizita la fiecare dintre noi a celor patru tineri. Ne chemaseră pe toți în același loc, folosind exact aceleași cuvinte.

Deodată am văzut în fața noastră pe Împărăteasa, îmbrăcată în haine strălucitoare, șezând pe un tron și înconjurată de ostași. Am căzut cu toții în fața ei și ne-am închinat. Aceea ne-a spus: « – Vreau să zidesc o biserică în Rusia, la Kiev. Vă dau de pe acum în aur, valoarea muncii voastre pentru trei ani, cu porunca să mergeți și să realizați această lucrare». Apoi ne-a arătat pe sfinții voastre, care stăteau lângă dânsa și ne-a spus: «Iată, veți merge la acești doi monahi, Antonie și Teodosie, care vă vor spune ce să faceți».

- De ce atunci, Doamnă, am întrebat noi, ne dați de pe acum aurul? Aceștia care vor zidi biserica ar putea să-l aibă la dânsii și să ne plătească în timp ce lucrăm.

- Deoarece, răspunse Împărăteasa «Antonie nu va mai trăi pentru mult timp pe pământ. Îndată ce va da binecuvântarea de începere a lucrărilor, va trece în cămărilor cele cerești. Apoi nu după mult timp îi va urma și cuviosul Teodosie. De aceea, deci, vă dau de pe acum aurul pentru lucrul vostru și puteți să luați oricât doriți, deoarece acolo nu va mai fi nimeni care să vă plătească».

Acestea le-a spus Împărăteasa și apoi v-a dat vouă aurul – ați uitat? Iar voi la rândul vostru ni l-ați împărțit nouă. Iată, îl avem aici împreună cu noi. După aceea ne-a dat și moaștele a șapte martiri – ale sfinților Artemie, Polieuct, Leontie, Acachie, Aretas, Iacob și Teodor – ca să le așezăm la temelia bisericii.

Am întrebat, la sfârșit, despre dimensiunile și planurile bisericii pe care o vom construi și aceea ne-a spus: «- Pentru dimensiuni am trimis deja centura Fiului meu, după dorința Sa. Când veți ajunge la Kiev o veți găsi și veți afla acolo dimensiunile. Cât despre forma construcției, ieșiți acum afară și o veți vedea»!

Am ieșit afară și am văzut deodată, pe cer, o măreață biserică plutind în aer. Am rămas pentru mult timp muți de uimire, privind-o și admirând-o. Apoi am intrat din nou în biserică, ne-am închinat Împărătesei și am întrebat-o cu frică: «-Doamnă, hramul cărui sfânt îl va purta această biserică?» «- Va purta hramul numelui meu, ne-a răspuns și ne-a dat o icoană a Maicii Domnului – pe care o avem aici cu noi – și ne-a mai spus: - Aceasta este cea care vă va conduce!»

Am luat icoana, ne-am închinat și am plecat la casele noastre pentru a ne pregăti de călătorie.

Fără grai au rămas cei doi cuvioși și frații din întreaga obște în fața celor povestite de arhitecții greci. Și-au ridicat mâinile la cer și au dat cu lacrimi slavă lui Dumnezeu și Preasfintei Maicii Sale, pentru aceste lucruri minunate pe care Le-au săvârșit.

Apoi cuviosul Antonie le-a spus străinilor:

- Fraților, nici unul dintre noi nu a venit în țara voastră, nici nu a călcat vreodată în pământul vostru, așa cum spuneți.

Atunci constructorii au început să se jure, zicând că i-au întâlnit în cetatea Constantinopolului.

- Aurul Împărătesei, au spus, l-am primit din mâinile voastre, de față cu mulți martori. Apoi după o lună ne-am pornit către țara voastră și astăzi, în a zecea zi a călătoriei am ajuns. Cum, deci, spuneți voi că nu ne-am întâlnit?

- Nu vă îndoiiți, fraților, le-a spus cuviosul Antonie. Învredniciți-vă de marele har de a realiza această lucrare sfântă. Aflați deci că acei tineri luminoși, care v-au chemat la biserica din Vlaherne, nu erau oameni ci îngerii lui Dumnezeu. Iar acea femeie nu era împărăteasa cetății, ci

era Împărăteasa Cerului și Maica Domnului nostru. Cât despre cei doi monahi care v-au dat aurul nu am fost noi. Dumnezeu știe cine au fost. Dumnezeu care are grijă de toate, pentru ca noi să nu ducem lipsă de nimic. Dumnezeu care și acum, în iconomia sa a aranjat astfel lucrurile încât să se zidească biserica sfântă a Maicii Sale. Venirea voastră, copiii mei, este binecuvântată de Maica Domnului. Aceasta vă va răsplăti pentru munca voastră și vă va învrednici să aveți parte și de bunurile cele cerești *«pe care ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit»*. Iată, aici avem și centura cea aurită, despre care v-a vorbit Născătoarea de Dumnezeu. Cu aceasta veți măsura, după cum vă vom spune, lungimea, lățimea și înălțimea bisericii.

Au rămas uimiți arhitecții de explicațiile date de cuvios și au căzut tremurând la pământ, slăvind pe Atotputernicul și Atotțiitorul Dumnezeu.

- În ce loc se va zidi biserica, au întrebat apoi?

- Ne vom ruga timp de trei zile Domnului, a spus cuviosul Antonie, și Acesta ne va arăta locul.

Între timp locuitorii Kievului, aflând despre minunata venire a arhitecților greci, s-au adunat la mănăstire. Mulți își dădeau cu părerea despre locul în care ar fi fost potrivit să se ridice biserica, părerile fiind foarte diverse.

Tot atunci s-a întâmplat să treacă pe acolo și domnitorul Sviatoslav. A văzut mulțimea adunată și a întrebat ce se întâmplă. Când i-a văzut pe arhitecții greci și a auzit din gura lor cum au fost conduși de către Maica Domnului în Rusia, a fost cuprins de uimire și de mare bucurie duhovnicească. Îndată, luminat de Dumnezeu, a arătat una dintre proprietățile sale aflate în apropiere și a

dăruit-o cuvioșilor în vederea ridicării aici a bisericii. Acel loc era cel mai potrivit pentru această lucrare, cum de altfel o vor confirma apoi și semnele minunate ce au urmat.

Astfel, în timp ce cuviosul se ruga la Dumnezeu să-și arate voia Sa, a auzit încă din prima noapte o voce care-i spuse:

- Antonie, ai aflat har înaintea Mea!

- Doamne, răspunse cu smerenie cuviosul, dacă am aflat har înaintea Ta, atunci Te rog să se acopere cu rouă locul în care dorești să se construiască Casa Ta, în timp ce celelalte locuri să rămână uscate, așa cum s-a întâmplat cu profetul Tău Ghedeon.

Și într-adevăr, de dimineață găsi locul dăruit de domnitor acoperit cu rouă, în timp ce celelalte locuri din jur erau uscate.

În cea de a doua noapte cuviosul, asemenea lui Ghedeon, rugă din nou pe Domnul:

- Doamne, ca să se arate sfânta Ta voință, binecuvântează să se întâmple acum invers: locul pe care se va zidi biserica să fie uscat, iar cel din jurul său să fie ud de rouă.

De dimineață s-a realizat și această rugămintă a cuviosului. Astfel, însuși Dumnezeu a revelat locul în care era bine să fie zidită biserica Sa.

Pag.89-original

A treia zi cuviosul i-a adunat pe toți frații din obște, luând cu sine și centura de aur, și a măsurat și a stabilit locul de temelie al bisericii. Apoi a binecuvântat acel loc și ridicându-și mâinile către cer s-a rugat cu glas mare zicând:

- Auzi-mă Doamne, auzi-mă și trimite foc din înaltul tronului Tău, ca să creadă cu toții că este voia Ta ca să se zidească în acest loc casa Ta cea pământească!

Și nu a apucat să termine rugăciunea sa, că iată, foc din cer s-a pogorât deasupra locului stabilit cu centura. Au ars toți copacii și plantele ce se aflau pe el, au fost îndepărtate de o forță nevăzută pietrele și pământul și a rămas o imensă groapă pentru temelie.

Cu toții au căzut la pământ de frică și au rămas așa multă vreme, ca și cum ar fi murit.

În acest mod cu totul extraordinar, a binecuvântat Dumnezeu alegerea locului pentru zidirea mării biserici de piatră a Lavrei Peșterilor.

Îndată cuviosul Antonie a dat binecuvântarea începerii lucrărilor.

Începutul zidirii bisericii, care a avut hramul Adormirii Maicii Domnului, a avut loc în anul 1073, pe când la Constantinopol era împărat Mihail Dukas și patriarh Ioan Xifilinos, în timp ce la Kiev domnea Sviatoslav Iaroslavici și mitropolit era evlaviosul Gheorghe.

Domnitorul Sviatoslav a participat și el la începerea lucrărilor, punând în mod simbolic prima piatră de temelie. A oferit de asemenea o sută de monede de aur cuviosului Teodosie pentru cheltuielile aferente. La temelie au fost așezate cu mare evlavie moaștele celor șapte sfinți martiri, ce fuseseră aduse de la Constantinopol.

Și după cum desigur descoperise Împărăteasa Cerurilor, în același an, la puțină vreme după așezarea temeliei bisericii, cuviosul Antonie a adormit în pace, în timp ce anul următor, pe când zidurile se înălțaseră, l-a urmat și cuviosul Teodosie. Biserica a fost terminată trei ani mai târziu, atunci când stareț era fericitul Ștefan, urmașul cuviosului Teodosie. De atunci harul lui

Dumnezeu se odihnește neîncetat în casa Preasfintei Maicii Sale.

* * *

Trecuseră aproape zece ani de la ridicarea sfintei biserici de la Lavra. Era egumen pe atunci cuviosul Nikon.

Într-o zi au sosit de la Constantinopol niște pictori bisericești greci. Au cerut să-l vadă pe stareț și când acesta a venit i-au spus:

- Vă rugăm să-i chemați pe acei monahi, care s-au înțeles cu noi pentru pictarea bisericii voastre. Vrem să ne înțelegem din nou cu dânsii, deoarece atunci când am făcut prima înțelegere ne-au arătat o biserică mai mică, în timp ce noi acum vedem că biserica dumneavoastră este mare. Fie ne veți da mai mult aur, fie vă vom înapoia pe acela pe care deja ni l-ați dat și ne întoarcem înapoi în capitala noastră.

A rămas uimit starețul Nikon de cuvintele străinilor și i-a întrebat:

- Și cum erau acei monahi, care au discutat cu frațiile voastre? Vă mai aduceți aminte?

- Nu numai că ne aducem aminte foarte bine înfățișarea lor, dar și numele lor îl știm. Se cheamă Antonie și Teodosie.

Uimit de cele auzite, starețul își mișca nedumerit capul.

-Ah, copii mei, le-a spus, îmi este imposibil să vi-i arăt pe acești doi monahi, deoarece au trecut deja zece ani de când au plecat către cer. De acolo acum se roagă pentru noi, pentru mănăstirea și biserica noastră și au grijă de toate cele ce ne sunt necesare.

Pictorii nu au crezut aceste cuvinte.

- Bine, dar aici sunt atâția martori, cum sunt acești preparatori de vopsele greci, care au venit împreună cu noi. Aceștia au fost de față la încheierea înțelegerii și pot să și jure că i-au văzut pe cei doi monahi, atunci când ne-au dat aurul. Ni se pare că vrei ca să-i ascunzi, ca să nu-i vedem.

Atunci cuviosul Nikon a adus icoana celor doi cuvioși și le-a arătat-o pictorilor.

- Nu sunt aceștia? a întrebat.

- Aceștia sunt, au strigat toți într-un glas.

Doar așa s-au convins că starețul spune adevărul și au făcut o metanie mare în fața icoanei celor doi sfinți, cerând iertare și spunând cu admirație:

- Într-adevăr, robii lui Dumnezeu au fost aceștia și credem că ei trăiesc și după moartea lor.

Atunci preparatorii de culori, care veniseră împreună cu pictorii, au dat în dar culorile pe care le aduseseră spre vânzare. Pictorii la rândul lor, cu lacrimi de pocăință, au povestit cum prin intervenție divină au ajuns, vrând, nevrând, la Pecerska:

- Navigam cu corabia pe râul Nipru, ca să ajungem la Lavra. Când am ajuns în orașul Kaneva, am văzut în depărtare o biserică mare ce se înălța pe un deal. I-am întrebat pe localnici ce biserică este aceea și ne-au răspuns că este Lavra Peșterilor. Când am văzut că este atât de imensă biserica la care urma să lucrăm am fost foarte dezamăgiți, deoarece aurul pe care-l promisem nu era de ajuns pentru atât de multă muncă. Ne-am hotărât atunci îndată să ne întoarcem în țara noastră. Însă în aceeași noapte s-a pornit o furtună înspăimântătoare, care a ridicat corabia noastră deasupra apei, în timp ce o putere nevăzută

o împingea cu o viteză amețitoare în susul râului! Frica și groaza ne stăpâneau inimile. Ne-am ridicat atunci ochii către cer și iată ce-am văzut: Biserica Lavrei plutea pe firmament și lângă ea era icoana Maicii Domnului care ne-a spus: « O oamenilor, de ce vă răzvrățiți în zadar împotriva voinței Fiului Meu și vreți să vă întoarceți înapoi? Eu cu puterea vântului vă voi duce să pictați biserica mea. Și vă fac cunoscut de pe acum, că în cele din urmă nu veți mai pleca de la Lavra Peșterilor. Veți rămâne pentru totdeauna în aceasta, veți deveni monahi și veți sfârși într-înșa viața voastră pământească. Să aveți însă curaj! Eu voi fi întotdeauna ajutorul vostru și mijlocitoare către Fiul Meu pentru mântuirea sufletelor voastre, împreună și cu rugăciunile sfinților ctitori ai casei mele, ale cuvioșilor Antonie și Teodosie». Când am auzit noi că nu ne vom mai întoarce la casele noastre și nu-i vom mai vedea pe cei apropiați nouă, ne-am speriat foarte tare. Am încercat din nou, cu și mai mari străduințe să mișcăm corabia, urmând curentul apei. Ne-am epuizat trăgând la rame, fără nici un rezultat. Nu numai că barca nu urmărea cursul apei, dar dimpotrivă urca din ce în ce mai repede către izvoare, învingând legile firii. Când am văzut că toate încercările sunt zadarnice, ne-am gândit că nu există altă soluție decât să ascultăm de voința Preasfintei. Astfel corabia noastră nu a întârziat să ajungă lângă zidurile mănăstirii.

Au rămas foarte uimiți toți frații din obște, când au auzit aceste lucruri minunate și au slăvit pe Dumnezeu și pe cuvioșii săi, Antonie și Teodosie, care din cer neîncetat se îngrijeau pentru mănăstirea lor.

Pictorii nu au întârziat să se apuce de lucru. Au pictat întâi icoana Pantocratorului, în cupola cea mare, și

apoi sfinții și pe Maica Domnului din Sfântul Altar. Când au terminat și această icoană a Preasfintei, o altă minune a avut loc în fața ochilor lor. Deodată fața Maicii Domnului a devenit foarte luminoasă, strălucind asemenea soarelui. Pictorii au orbit pentru moment și au căzut la pământ foarte înspăimântați. După ce lumina aceea a mai scăzut în intensitate și pictorii au putut să o privească din nou, cu surpriză au văzut că din gura Preasfintei a ieșit un porumbel alb ce a zburat către icoana Pantocratorului și s-a pierdut într-însa. Apoi porumbelul a ieșit din gura Domnului și a început să zboare pe la icoana fiecărui sfânt, așezându-se câteva clipe pe mâinile sau pe capul acestora. După ce a trecut pe la fiecare icoană, a dispărut din nou în spatele icoanei Maicii Domnului.

Pictorii și câțiva credincioși, care fuseseră martori la această minune, au încercat în zadar să prindă acel porumbel sau să descopere în care loc din zid se ascunsese. Au căutat prin toată biserica fără să găsească nimic. Porumbelul se făcuse nevăzut.

Stăteau cu toții cu atenția încordată, plini de nedumerire.

Deodată, iată! Porumbelul se arată iarăși, ieșind din gura Preasfintei și zburând către icoana Mântuitorului.

- Prindeți-l! au strigat aceia care-l văzuseră primii.

Câțiva dintre cei care lucrau sus pe schele au încercat fără nici un succes să-l atingă. Acela însă urcă până în cupolă și se pierdu în gura Mântuitorului definitiv.

O nouă lumină cerească, la fel de puternică, se arată, luminând de această dată fața Mântuitorului. Din nou lucrătorii au căzut orbiți la pământ. Acea revelație minunată se terminase.

În acest fel a dorit Dumnezeu să le arate tuturor, că în sfânta biserică a Lavrei Peșterilor locuiește și se odihnește Sfântul Duh.

Văzând aceste lucruri minunate, pictorii s-au apucat cu o și mai mare bucurie de celelalte icoane, ce urmau să împodobească zidurile bisericii, dând slavă lui Dumnezeu că-i învrednicise de o asemenea cinste. Iar când au terminat această lucrare sfântă, pătrunși fiind de minunatele revelații dăruite de Dumnezeu și în același timp fiind atrași de modul de viață al călugărilor din obște, au rămas pentru totdeauna la mănăstire, îmbrăcând haina monahală, așa cum prevăzuse Maica Domnului. Iar viața lor monahală s-a distins prin asceză, prin rugăciune și prin făptuirea tuturor virtuților. Iar când au adormit în pace, au fost îngropați în peșterile de la subsol, acolo unde se odihnesc sfintele lor moaște până astăzi, nesticăcioase și de mir izvorătoare, mărturisind despre harul pe care l-au aflat în fața lui Dumnezeu sufletele lor curate.

* * *

Trebuie să mai amintim aici și un alt eveniment minunat, care se leagă de icoana Născătoarei de Dumnezeu din biserica Lavrei Peșterilor.

În orașul Kiev trăiau doi boieri bogați, ce se numeau Ioan și Sergiu. Aceștia veniseră să se închine la mănăstire chiar în acea zi în care s-a întâmplat minunea cu porumbelul și cu dumnezeiasca lumină. S-au întâlnit atunci acolo amândoi și s-au împrietenit.

Au trecut mai mulți ani și Ioan s-a îmbolnăvit foarte tare. A înțeles că i se apropia sfârșitul. De aceea l-a chemat la el acasă pe starețul Lavrei – pe vremea aceea era

stareț cuviosul Nikon – și după ce a dat deoparte o anumită sumă de bani, ca moștenire pentru fiul său de cinci ani Zaharia, a dispus ca restul averii sale să se împartă săracilor. A încredințat această sarcină starețului Nikon și în același timp l-a rugat să aibă grijă și de îndrumarea duhovnicească a fiului său.

Apoi s-a întors către prietenul său Sergiu, care era lângă dânsul, și i-a spus:

- Frate Sergiule, eu plec în curând. Îți las în grijă acest copil al meu. Îți încredințez de asemenea o mie de monede de argint și o sută de monede de aur, pe care i le las ca moștenire. Peste zece ani să-i dai acești bani, ca să-i poată folosi în continuarea vieții sale.

La puțin timp după aceasta Ioan a adormit întru Domnul.

Când Zaharia a împlinit cincisprezece ani, a vrut să intre în posesia averii sale de la Sergiu. Acesta însă, învins fiind de demonul iubirii de arginți, se hotărâse să păstreze banii pentru dânsul.

I-a spus tânărului:

- Ai fost greșit informat că eu dețin bani care îți aparțin. Toată averea ta a dăruit-o tatăl tău lui Dumnezeu. De la Acela să te duci să o ceri! Și dacă va avea milă de tine și-o va da! Eu nu-ți sunt dator cu nimic. Necugetatul tău tată a cheltuit tot ce avea, făcând milostenie și pe tine te-a lăsat sărac!

Atunci Zaharia a început să plângă, auzind vorbele neîndurătoare ale lui Sergiu. Știa că îi spune minciuni, dar nu știa cum ar putea să dovedească aceasta.

A început să se roage de dânsul, ca să-i dea măcar jumătate din averea sa. Boierul însă, din nou îi vorbi cu vorbe urâte și dure la adresa fostului său prieten Ioan.

Zaharia continua să-l roage cu lacrimi să-i dea fie și mai puțin din cât i se cuvenea, o treime, o pătrime, chiar și a zecea parte măcar, din averea pe care i-o lăsase tatăl său. La toate acestea însă Sergiu rămânea neînduplecat.

Atunci tânărul i-a spus:

- Dacă într-adevăr nu ai primit nimic de la tatăl meu, haide să mergem împreună la Lavra. Și acolo, în fața icoanei Maicii Domnului, să juri că îmi spui adevărul!

Nefericitul Sergiu a acceptat această propunere. Ajungând la mănăstire, în fața icoanei Născătoarei de Dumnezeu, a îndrăznit să afirme:

- Jur că nu am primit de la Ioan o mie de monede de argint și o sută de monede de aur, pentru fiul său Zaharia.

Îndată ce a terminat de spus acestea a vrut să se apropie să sărute icoana. Îi era însă imposibil. O putere nevăzută îl ținea la distanță. Și cu cât se chinuia să se apropie, cu atât mai mult acea putere îl arunca înapoi. A intrat în panică și s-a întors să fugă și să iasă din biserică. Îndată ce a trecut însă de ușa bisericii, un diavol îngrozitor l-a prins și a început să-l chinuiască. A căzut jos și a început să se lovească și să strige:

- Cuvioase părinte Antonie! Cuvioase părinte Teodosie! Aveți milă de mine! Scăpați-mă! Opriți acest înger care mă chinuiește! Rugați-o pe Maica Domnului să mă scape de demonii care m-au prins! Am să dau tot aurul! Este la mine acasă ascuns într-un vas mare de lut!

O mare frică i-a cuprins pe toți cei ce se aflau în acea zi în biserică.

Au trimis îndată pe cineva la casa lui Sergiu, unde au găsit vasul sigilat, ascuns în pivniță. L-au luat și l-au adus la biserică. Iar când l-au deschis, ce să vadă! În el se

aflau două mii de monede de argint și două sute de aur!
Iubitorul de oameni Dumnezeu înmulțise suma de bani!

Tânărul Zaharia, impresionat de această minune, nu a mai vrut însă să ia banii. I-a dăruit starețului de atunci al mănăstirii, cuviosului Ioan, iar el a lepădat cele lumești și a intrat în cinul monahal, trăind în ascultare și asceză până la sfârșitul vieții sale.

Cuviosul stareț Ioan i-a citit lui Sergiu rugăciunile de dezlegare, scăpându-l de tortura demonilor. Acesta s-a pocăit din toată inima pentru păcatul pe care-l săvârșise și a trăit pentru tot restul vieții ca un al doilea David, rugându-L pe Domnul să-l miluiască și să-l ierte.

Cu acei bani Zaharia a construit un paraclis cu hramul Sfântului Ioan Botezătorul, lângă biserica cea mare, în amintirea evlaviosului său tată, boierul Ioan.

* * *

Biserica Lavrei Peșterilor a fost slăvită de Dumnezeu și cu alte semne minunate, petrecute cu ocazia sfințirii sale, în August 1089, pe când la Kiev domnea Vsevolod Iaroslav¹¹ iar mitropolit era Ioan al Doilea.

Iată ce s-a întâmplat:

Îndată ce s-a terminat pictarea bisericii, monahii de la Lavra au dorit să se facă sfințirea acesteia. Au început să facă pregătirile necesare, dar nu reușeau să găsească o placă mare de marmură, potrivită pentru Sfânta Masă. După mai multe căutări fără rezultat, și în timp ce nici unul dintre sculptorii în marmură nu reușeau să se

---

11 L-a urmat la tron pe fratele său Sviatoslav (1073-1078) și a domnit până în 1093.

angajeze la o lucrare atât de mare, au hotărât în final ca să facă Sfânta Masă din lemn.

Mitropolitul Ioan însă nu considera de cuviință să sfințească un astfel de locaș măreț și aflat sub permanenta protecție a lui Dumnezeu, având ca Sfântă Masă o astfel de improvizație. De aceea a tot amânat data sfințirii. Această amânare însă le provoca o mare tristețe fraților din obște și cuviosului stareț Ioan.

Pe 13 August seara părinții au deschis biserica pentru slujba Vecerniei. Și ce să vadă! Minunat ești Doamne întru sfinții tăi! În fața Sfântului Altar o imensă placă de marmură, sprijinită pe patru coloane tot din marmură, adică exact ceea ce era necesar pentru construirea Sfintei Mese!

Fără nici o întârziere l-au înștiințat pe mitropolit. Iar acesta, înălțând mulțumiri către Domnul, a dat poruncă să se pregătească cele necesare pentru sfințire, chiar pentru ziua următoare.

Mulți au încercat să afle de unde, de la cine și în ce mod se aflase acea placă de marmură în biserica încuiată. În zadar însă. Părinții din Lavra au spus pretutindeni că ar da recompensă trei monede de argint, aceluia meșter care ar fi dovedit că el a făcut acea placă. Cu cât au căutat și cât au așteptat meșterul nu a apărut. Era evident că însuși Dumnezeu, izvorul tuturor bunătăților, avusese grijă să aducă mănăstirii Sfânta Masă, pe care urma să ofere scump Trupul Său și cinstit Sângele Său.

Mitropolitul Ioan era întristat însă, deoarece în ziua următoare, pe 14 August urma să facă sfințirea și nu apucase să-i invite și pe ceilalți mitropoliți din țară, din cauza distanțelor foarte mari până la orașele acestora. Ce era să facă? Nu avea decât să facă singur sfințirea.

În ziua următoare însă, cu puțin timp înainte de a începe slujba de sfințire, au ajuns la mănăstire episcopii Ioan de Cernigov, Antonie de Gheorghiev, Luca de Belgorod și Isaia de Rostov.

Surprins de neașteptata lor venire mitropolitul Ioan i-a întrebat:

- Cum ați venit, de vreme ce nu am putut să vă anunț?

Episcopii l-au privit cu îndoială și i-au răspuns:

- Păi, Sfinția Voastră, noi am primit vestea de la un tânăr monah, care spunea că este trimis de dumneavoastră! La 14 August, ne-a spus, se va face sfințirea bisericii Lavrei Peșterilor. Să vă pregătiți din timp să mergeți ca să slujiți împreună cu mitropolitul Ioan.

Mai mult, episcopul Antonie de Gheorghiev a adăugat:

- Și gândiți-vă că eu până ieri eram foarte bolnav la pat. A venit deci acest necunoscut monah și mi-a spus: «Măine va avea loc sfințirea bisericii Lavrei Peșterilor. Să fii acolo». Nu am apucat să-i explic că sunt bolnav, deoarece a dispărut. Însă ce să văd! În timp ce până atunci nu puteam sta pe picioarele mele, după plecarea monahului m-am ridicat și m-am simțit complet sănătos! Am pornit îndată către Pecerska, și iată sunt aici, după cum ne-ai poruncit!

Mitropolitul Ioan a vrut atunci să-i cerceteze pe toți monahii, ca să vadă cine a fost acela care i-a anunțat pe episcopi. Nu a apucat însă, deoarece o voce din ceruri se auzi spunând:

- «Să înceteze cercetarea voastră!»

Plin de cutremur ierarhul și-a ridicat mâinile sale către cer și a spus:

- O Preasfântă Născătoare de Dumnezeu! Așa cum la Sfânta Ta Adormire i-ai chemat pe Apostoli de la marginile pământului, ca să se găsească la cinstita Ta îngropare, așa și acum i-ai chemat pe urmașii apostolilor și împreună-slujitorii mei, pentru sfințirea sfântului tău locaș! Binecuvântează lucrarea noastră, spre slava lui Dumnezeu și a Voastră!

Un fior sfânt i-a cuprins pe toți robii lui Dumnezeu cei prezenți – episcopi, preoți, monahi și laici – care împreună au strigat:

- Doamne miluiește-ne! Preasfântă Născătoare de Dumnezeu miluiește-ne pe noi!...

Dar iată! Și alte minuni aveau să urmeze. Deoarece peste puțin timp, în vreme ce se săvârșea slujba de sfințire, în momentul în care se găseau cu toții în afara bisericii și făceau rânduita litanie în jurul sfântului locaș, s-a întâmplat și altceva neobișnuit. Când s-au apropiat de ușa închisă a bisericii, zicând după rânduială: *«Ridicați, căpetenii, porțile voastre și vă ridicați porțile cele veșnice și va intra Împăratul slavei!»*, nimeni nu rămăsese înăuntru bisericii care să răspundă după rânduială: *«Cine este acesta Împăratul slavei?»*

A urmat o tăcere de câteva secunde.

Și îndată dinăuntru s-a auzit o extraordinară psalmodie, parcă din gura a mii de îngeri, zicând:

- *«Cine este acesta Împăratul slavei?»*

- *«Domnul cel tare și puternic, Domnul cel tare în război, domnul puterilor, Acesta este Împăratul slavei!»*

Ce melodie dumnezeiască era aceea! Cu toții o auziseră fascinați, crezând că nu se mai găsesc pe pământ, ci în cer.

Îndată însă ce au intrat în biserică nu au găsit pe nimeni înăuntru! Era goală...

Au înțeles atunci că Domnul le dăduse încă un semn minunat, trimițând pe îngerii săi să slujească la slujba sfințirii bisericii Născătoarei de Dumnezeu.

Cuviosul Ștefan, episcopul de Vladimir

După adormirea cuviosului Teodosie, stareț al Lavrei Peșterilor a fost ales fericitul Ștefan.

Cuviosul Ștefan a fost foarte vrednic și activ, îngrijindu-se de terminarea lucrărilor de construcție a mănăstirii. Cu ajutorul harului lui Dumnezeu și cu rugăciunile cuvioșilor Antonie și Teodosie a terminat îndată zidirea bisericii, a chiliilor de jur împrejur, asemenea unui zid de apărare, în care foarte curând s-a mutat întreaga obște. Vechea mănăstire a peșterilor a mai fost folosită doar pentru îngroparea celor adormiți. Acolo au mai rămas doar câțiva frați, în vederea întreținerii și supravegherii ei.

Cuviosul Ștefan a stabilit ca în mănăstire să se slujească în fiecare zi Sfânta Liturghie, pentru sufletele fericților ei ctitori și ale fraților adormiți, precum și pentru mântuirea monahilor obștii și a poporului binecredincios.

Harul lui Dumnezeu acoperea și proteja acel loc sfânt și se îngrijea de toate nevoile obștii și ale mănăstirii.

Pag.102-original

Vicleanul diavol însă, văzând acest zel dumnezeiesc al starețului Ștefan, era plin de răutate și stricăciune. Cu vicleniile sale reuși să-i facă pe câțiva călugări să se revolte împotriva starețului lor, provocând o mare tulburare în întreaga obște. Au reușit chiar, nu numai să-l depună din funcția stăreției, unde fusese ales cu acordul tuturor, dar și să-l facă să părăsească mănăstirea.

Starețul a întâmpinat toate aceste încercări fără să se plângă sau să țină răutate față de uneltitori. Inima sa a rămas plină de iubire chiar și față de nerecunoscătorii săi fii duhovnicești, de care chiar dacă se despărțise trupește, continua să fie aproape de ei sufletește. Se ruga neîncetat lui Dumnezeu, repetând și cuvintele pe care oarecând le spusese și protectorul său, Sfântul martir Ștefan: «*Doamne nu le socoti lor păcatul acesta!*»

Iar Bunul Dumnezeu l-a binecuvântat atât de mult pe robul său, astfel încât, la scurtă vreme l-a învrednicit să întemeieze o nouă mănăstire la Klov, nu foarte departe de Lavra Peșterilor, cu o frumoasă biserică de piatră, cu hramul Acoperământul Maicii Domnului.

Virtutea cuviosului Ștefan a atras multe suflete evlavioase, care au venit la dânsul și au primit din mâinile sale rasa monahală. Urmărind același tipic cu cel al Lavrei Peșterilor, frații de la mănăstirea Klov, având și exemplul de viață sfântă al starețului lor, au progresat foarte mult duhovnicește.

Faima cuviosului Ștefan s-a întins pe tot pământul rus. De aceea, atunci când la 1091 episcopul Vladimir a adormit întru Domnul, cuviosul a fost hirotonit episcop de către Mitropolitul de Kiev, Ioan și a fost instalat în episcopia celui trecut la cele veșnice.

Ca arhiereu cuviosul Ștefan a continuat străduințele sale ascetice, păstorind în același timp cu zel și frică de Dumnezeu turma pe care pronia divină i-o încredințase. Era un model pentru toți credincioșii săi cu cuvântul, cu cumpătarea, cu iubirea, cu duhovnicia, cu credința și cu curăția. Astfel a fost sfințit și încununat de către Domnul cu neveștejita coroană a slavei dumnezeiești.

Fericitul ierarh a adormit în pace la 23 Aprilie
1094.

Cuviosul Nikon, starețul Lavrei Peșterilor

Când Domnul a rânduit să se sădească în Rusia roditorul pom al vieții monahale, prin cuviosul părintele nostru Antonie, i-a dăruit acestuia și un vrednic ucenic și împreună nevoitor. Acesta a fost cuviosul Nikon.

Îndată ce a venit lângă harnicul și bunul învățător Antonie, a început cu zel să imite străduințele ascetice ale acestuia, urcând cu repeziciune pe treptele scării virtuților. În plus a dovedit însușiri speciale de bun organizator și înțelept conducător al oilor celor cuvântătoare ale lui Hristos, pe calea vieții ascetice.

Cinstit de Dumnezeu cu harul preoției, Nikon tunde în monahism, din porunca cuviosului Antonie, pe cei care își doreau cu putere să intre în cinul monahal, desigur după rânduita perioadă de încercare și după perioada de pregătire duhovnicească.

Nimic absolut nu făcea fericitul Nikon fără să aibă binecuvântarea duhovnicului său. Toate le făcea în duh de ascultare, respingând cu bărbăție ispitele și distrugând cu smerenie și discernământ vicleniile diavolului. S-a învrednicit de altfel, să-l tundă în monahism și pe cuviosul Teodosie, pe acest mare întemeietor al monahismului rus.

A tuns de asemenea și pe alte două personalități de la Lavra Peșterilor, pe boierul Varlaam și pe sfetnicul domnitorului, Efrem. Pentru aceștia doi avea însă să pătimească multe încercări și tristeți. Deoarece domnitorul s-a supărat foarte tare când a auzit că a pierdut pe acești

doi oameni de nădejde de la curte și a pornit o prigoană împotriva cuvioșilor monahi. A dat ordin, deci, să fie adus la curte acela care îndrăznise să-i primească în cinul monahal pe cei doi.

Peste puțin timp cuviosul Nikon a fost adus în fața domnitorului. Acesta l-a privit plin de furie și i-a spus:

- Tu, călugăre, ai îndrăznit să-i faci asemenea ție pe boierul Varlaam și pe sfetnicul meu Efrem?

- Da eu, din porunca cuviosului meu părinte și cu binecuvântarea cerescului Împărat Iisus Hristos, care i-a chemat pe acest drum al ascezei, a răspuns liniștit și cu curaj cuviosul.

Domnitorul s-a aprins și s-a înroșit de furie.

- Ascultă ce îți spun, urlă cu mânie, fie îi vei convinge să se întoarcă înapoi, fie te voi trimite și pe tine și pe toți ceilalți călugări în exil! Iar peștera aceea voi porunci să fie astupată!

- Puteți să faceți orice doriți, stăpâne. Eu unul nu am puterea să-i despart pe ostașii lui Hristos de lângă Împăratul cel ceresc!

Aceasta a spus cuviosul Nikon și a plecat de la palatul domnitorului.

Pag. 105-original

După acest episod, frații au fost nevoiți să părăsească peștera și să plece departe în alt loc, unde nu i-ar fi ajuns furia domnitorului.

Atunci marele Nikon a plecat la Tmutaracan și acolo, lângă micul orașel, a găsit un loc pustiu, unde s-a și instalat. Îndată și-a reluat viața ascetică, trăind în tăcere, singur, doar cu Dumnezeu, la care se ruga neîncetat, adăugând în fiecare zi străduințe peste străduințe.

Desigur că nu a întârziat să fie cunoscută prezența sa în acele locuri și să se întindă faima sa ascetică în toată regiunea. După cum știm însă, în acea vreme credința ortodoxă nu era încă pe deplin însușită de către toți locuitorii Rusiei, iar viața monahală era ceva și mai rar întâlnit, aproape necunoscută.

Încet, încet, locuitorii din împrejurimi s-au apropiat de cuvios și au rămas profund impresionați de această viață ascetică a sa, total necunoscută până atunci pentru ei. Acesta, a început să le propovăduiască credința în Dumnezeu cel în Treime, oferindu-le toate învățăturile creștinismului ortodox. Cu toții au fost atrași de înțelepciunea sa, de sfințenia și de cunoștințele sale și au fost convinși să îmbrățișeze această nouă credință, botezându-se, slăvind pe Dumnezeu și schimbându-și viața și obiceiurile barbare.

Mai târziu, câțiva dintre aceștia au cerut de la cuvios să-i primească în cinul monahal. Și acesta, după ce i-a trecut prin toate treptele încercărilor și i-a catehizat despre noua lor viață, i-a tuns în monahism. Astfel s-au pus bazele noii mănăstiri ce avea să se ridice în cinstea Maicii Domnului și care avea să devină mai târziu un important centru mănăstiresc al Rusiei, la fel de reprezentativ ca și Lavra Peșterilor.

După moartea domnitorului de Tmutaracan Rostislav Vladimirovici, locuitorii țării l-au rugat pe cuviosul Nikon, față de care nutreau o adâncă încredere și devotament, să se ducă la domnitorul de Cernigov, Sviatoslav Iaroslavici și să ceară ca fiul acestuia Gleb să devină domnitor de Tmutaracan. Cuviosul a îndeplinit cu succes această sarcină pe care i-o încredințaseră păstoriții săi.

Întorcându-se împreună cu principele Gleb Sviatoslavici, a trecut și pe la Kiev și a vizitat mănăstirea Peșterilor. Iar atunci când cuviosul Teodosie l-a revăzut, după atâția ani, pe vechiul său prieten, a fost nespus de bucuros.

Au căzut amândoi la pământ, făcând metanie mare unul față de celălalt. Apoi s-au îmbrățișat plângând de emoție și au șezut îndelung să vorbească. Aveau atât de multe să-și spună...

După mai multe ore de discuții duhovnicești, atunci când cuviosul Nikon s-a ridicat și se pregătea să plece, cuviosul Teodosie a izbucnit din nou în lacrimi și l-a rugat cu stăruință să rămână din nou la Lavra Peșterilor, pentru a continua împreună calea ascetică a vieții acesteia pământești.

- Trebuie să plec acum, i-a răspuns cuviosul Nikon, ca să aranjez toate cele necesare pentru noua mea obște. După aceea, dacă este voia lui Dumnezeu, mă voi întoarce bucuros.

Și într-adevăr, cuviosul a plecat împreună cu principele Gleb la Tmutaracan, unde acesta a preluat conducerea țării. După aceasta fericitul Nikon a stabilit toate cele necesare tipicului noii sale mănăstiri, a numit un nou stareț în locul său, iar el, conform promisiunii făcute, s-a întors la Lavra Peșterilor, spre a fi din nou lângă cuviosul Teodosie și vechea sa obște. A intrat din nou cu smerenie sub ascultarea sfântului său stareț, tăindu-și voia și îndeplinind toate ascultările ce-i erau încredințate. Iar fericitul Teodosie, atunci când era nevoit să lipsească de la mănăstire, îl lăsa pe acesta ca locțiitor al său, ca unul ce era cel mai vechi, mai experimentat și mai ascet decât toți ceilalți frați ai obștei.

De multe ori cuviosul Nikon, care cunoștea meșteșugul legării cărților, se ocupa cu aceasta în timpul liber. Atunci cuviosul Teodosie stătea lângă dânsul ajutându-l și pregătindu-i cele necesare. În acele ore, precum și cu alte ocazii, îi adunau în jurul lor pe ceilalți frați ai obștei și-i povățuiau amândoi cu neprețuite sfaturi și învățături duhovnicești spre sporul vieții lor ascetice.

Mai târziu din păcate, a izbucnit acel conflict între cei trei frați domnitori, Iziaslav de Kiev, Sviatoslav de Cernigov și Vsevolod de Pereghiaslav, care a provocat în zonă o mare tulburare. Aceasta l-a forțat pe iubitorul de pustie și de liniște cuviosul Nikon să plece din nou de la Pecerska, împreună cu alți doi monahi. S-a întors la Tmutaracan, unde a trăit câțiva ani cu același zel ascetic.

Abia după ce a aflat că lucrurile s-au liniștit în țară și la Kiev, fericitul s-a întors din nou la Lavra. Ajungând însă acolo a aflat despre moartea starețului Teodosie și despre alegerea cuviosului Ștefan la conducerea mănăstirii.

Cu toate acestea fericitul Nikon a hotărât să-și petreacă ultimii ani de viață aici la mănăstirea sa de metanie. De multe ori se ducea la mormântul cuviosului Teodosie și plângea cu lacrimi fierbinți pentru pierderea prietenului său atât de drag. Era trist deoarece se despărțise de acest frate duhovnicesc. Era în același timp și bucuros, deoarece era sigur că acesta se odihnea deja lângă tronul lui Dumnezeu.

Atunci când prin viclenia diavolului a izbucnit în cadrul obștei acea tulburare, ce a dus la îndepărtarea din stareție a cuviosului Ștefan, părintele Nikon a fost ales, vrând, nevrând stareț al Lavrei. Cu discernământ și înțelepciune a trebuit atunci să aducă din nou pacea și

înțelegerea între frați. Și după multe străduințe, răbdare și multă rugăciune a reușit să atingă și acest scop. Frații din obște, recunoscând integritatea sa morală, cumpătarea și sfințenia vieții sale, s-au liniștit și au făcut ascultare de dânsul, ca de un luminat părinte, învățător și conducător duhovnicesc.

De multe ori vicleanul și neobositul diavol s-a străduit să provoace noi scandaluri și să pună noi piedici în calea grijii neobosite a cuviosului de a conduce pe drumul mântuirii acele suflete pe care Domnul i le încredințase. Loviturile sale întunecate nu au reușit însă să învingă lumina virtuților credinciosului rob al lui Dumnezeu.

În anii stăreției cuviosului Nikon s-a săvârșit în chip minunat pictura bisericii Lavrei de către zugravii greci, trimiși de chiar Maica Domnului, așa cum am văzut în relatarea de mai sus.

În sfârșit, în anul 1088, pe când la Kiev era domnitor Vsevolod Iaroslavici, cuviosul Nikon și-a predat sufletul său în mâinile Domnului. A fost îngropat în mănăstirea Peșterilor, unde până în zilele noastre sfințele sale moaște se odihnesc nestrucate și izvorâtoare de mir, cinstite fiind de harul lui Dumnezeu și săvârșind nenumărate minuni față de cei care vin să le atingă cu credință.

Cuviosul Varlaam, starețul Lavrei Peșterilor

Cuviosul părintele nostru Varlaam se trăgea dintr-o distinsă familie de boieri. Era fiul celui mai vestit general al marelui domnitor Iziaslav, al boierului Ioan.

Domnul L-a înzestrat pe Varlaam cu foarte multe harisme – frumusețe trupească, vigoare și înțelepciune. De

la mama sa, Maria, tânărul boier a primit o aleasă educație creștinească și foarte repede s-a distins prin curăția sa sufletească.

Pe când era încă copil, în toată regiunea Kievului erau vestite deja viața ascetică și minunile săvârșite de cuvioșii părinți Antonie și Teodosie de la Lavra Peșterilor. Iar când a crescut mai mare se ducea adeseori împreună cu alți prieteni ai săi în vizită la mănăstire și nu se mai sătura să asculte povețele duhovnicești și caldele învățături ale acestor doi mari asceți.

Astfel, sufletul curat și nevinovat al tânărului Varlaam a fost pătruns de dulceața acestor cuvioase învățături și și-a dorit încă de la început, cu mare ardoare, să se învrednicească și el de îngereasca viață a sfinților asceți. Nu a întârziat să simtă dezgust față de bogăție și față de slava deșartă a vieții boierești și să fie cuprins de dumnezeiasca iubire față de viața smerită și ascetică a monahilor de la peșteri. În viața monahală Varlaam vedea cel mai sigur drum către împărăția cerurilor, în timp ce viața lumească i se părea plină de ispite și pericole pentru viața duhovnicească. Îl înfricoșau mai ales cuvintele Domnului: *«Mai lesne este cămillei să treacă prin urechile acului, decât să intre un bogat în împărăția lui Dumnezeu»*.

Hotărât deja să schimbe bogăția cea lumească cu sărăcia monahală și onorurile princiare cu patimile Mântuitorului Hristos, Varlaam, cu toate că fusese forțat de părinții săi să se logodească cu o bogată prințesă, s-a dus la fericitul Antonie, a căzut la picioarele sale și i-a împărtășit dorințele inimii lui, rugându-l să-l accepte ca ucenic și ascultător al său.

- Intenția ta este foarte bună, copilul meu, i-a spus cuviosul. Trebuie să fii însă atent, deoarece mulți au fost aceia care au pornit pe acest drum, având același entuziasm ca și tine dar care nu au rezistat până la sfârșit. Bogățiile, plăcerile și slava lumească sunt cele mai puternice arme ale vicleanului diavol. Cu acestea se va strădui să te învingă și pe tine. Tu însă să-ți aduci aminte întotdeauna de cele spuse de Domnul: *«Nimeni, care pune mâna pe plug și se uită înapoi, nu este potrivit pentru împărăția lui Dumnezeu»*.

Aceste cuvinte ale bătrânului cuvios au aprins și mai mult în inima lui Varlaam dorința sa pentru viața monahală și hotărârea de a-și încerca puterile cu înșelătorul diavol.

Într-una din zile se îmbracă cu cele mai alese haine boierești, încăleacă pe unul dintre cei mai frumoși cai de la curtea sa și însoțit de mai mulți soldați și slujitori o porni către mănăstirea Peșterilor.

Când au ajuns, monahii le-au ieșit în întâmpinare spre a-i primi cu toate onorurile cuvenite. Atunci Varlaam coborî de pe calul său, făcu o metanie mare în fața cuviosului Antonie și apoi se dezbracă de veșmântul său bogat și-l puse jos, la picioarele sfântului. Apoi aduse calul său în fața cuviosului, precum și întreaga sa suită și spuse:

- Iată întreaga frumusețe lumească! Mă lepăd de ea! Faceți ce știți cu dânsa... Pentru mine toate acestea nu valorează nimic. Vreau să trăiesc în peșteră, și să-l câștig pe Hristos. Și vă promit că niciodată nu mă voi întoarce înapoi!

- Să-ți aduci aminte, copilul meu, îi spuse cuviosul, către Cine faci aceste promisiuni și Cine este Împăratul al Cărui soldat vrei să devii. Aici se găsesc îngerii nevăzuți ai

lui Dumnezeu care ascultă și reține aceste cuvinte ale tale. Fii atent însă! Dacă va veni tatăl tău ca să te ia de aici cu forța, ce se va întâmpla? Noi nu te putem apăra, iar tu vei fi pus în situația să nu-ți poți respecta aceste promisiuni pe care le-ai făcut lui Dumnezeu.

Însă Varlaam rămase hotărât și convins.

- Chiar dacă mă va supune chinurilor celor mai mari tatăl meu, spuse, nu mă voi întoarce înapoi în lume. Ceea ce vă rog însă, părinte, este să mă faceți cât mai curând posibil monah.

Văzând hotărârea tânărului Varlaam și prevăzând totodată cu duhul viitoare sa evoluție duhovnicească, cuviosul Antonie a poruncit fericitului Nikon să-l tundă în monahism.

Când boierul Ioan a aflat despre intrarea în monahism a iubitului său fiu a fost ca trăsnet și a căzut jos leșinat. O tristețe de moarte l-a cuprins apoi. Foarte repede însă tristețea se transformă într-o sălbatică furie împotriva monahilor de la mănăstirea Peșterilor. Credea că aceia l-au influențat pe fiul său să ia această hotărâre și de aceea a venit însoțit de mulți soldați la mănăstire și i-a împrăștiat pe monahi care încotro, sub amenințarea săbiilor. L-a prins apoi pe Varlaam, i-a rupt veșmântul monahal, l-a îmbrăcat cu forța în hainele sale cele boierești și l-au condus spre palat.

Pe drum, Varlaam a aruncat de multe ori de pe sine cu scârbă hainele cele boierești în noroi și le-a călcat în picioare. Tatăl său, Ioan însă, ca să-l pedepsească, dădea ordin soldaților să-l îmbrace din nou cu ele, așa cum erau murdare și să-l lovească fără milă atunci când se opunea.

Când au ajuns acasă Varlaam s-a izolat de părinții săi și de logodnica sa. Nu dorea să stea nici măcar la masă

cu ei. Îl aduceau cu forța slujitorii, iar el stătea tăcut cu ochii în pământ, fără să mănânce nici o înghițitură și fără să bea nimic, cu toate amenințările tatălui său și cu toate rugămintele mamei sale și lacrimile logodnicei sale.

Boierul Ioan a dat ordin să fie încuiat în camera sa și să fie atent supravegheat, pentru a nu fugi cumva din nou la mănăstire. Apoi a chemat la sine pe cea mai frumoasă dintre tinerele sale slugi și i-a promis o mare recompensă, dacă va reuși să-l corupă pe Varlaam și să-l convingă astfel să rămână acasă. Din acea clipă, acea femeie nerușinată nu a încetat să-l provoace în fel și chip pe robul lui Dumnezeu, cu toate vicleșugurile pe care i le inspira prietenul ei diavolul. Se îmbrăca cu haine provocatoare, se dădea cu tot felul de parfumuri, purta tot felul de ținute țipătoare, având ca unic scop să-l prindă pe nevinovatul tânăr în mrejele ei diavolești.

Cumpătatul Varlaam însă, concentrat numai la a da neîncetat slavă lui Dumnezeu, s-a așezat jos într-un colț al camerei sale, îmbrăcat cu o cămașă aspră de lână. Timp de trei zile nu a mâncat și nu a băut nimic. Se ruga doar neîncetat Domnului să-i dăruiască putere, pentru a putea rezista slăbiciunii firii omenești, pentru a învinge ispita trupească și pentru a ieși biruitor, cu ajutorul dumnezeiescului har, din această încercare îngrozitoare, ca să se slăvească astfel numele lui Dumnezeu și să se rușineze vicleanul și nerușinatul diavol.

Slujitoarea, prefăcându-se că are poruncă să aibă neîncetat grijă de dânsul și să-l slujească, era tot timpul împreună cu el. Și fără rușine îl mângâia, îl săruta, îi spunea cuvinte îmbietoare de dragoste și-l îndemna să păcătuiască cu ea. Cuviosul însă o respingea și i se opunea cu toate forțele sale atât ei cât și pornirilor firii sale către

păcat. Cu toate acestea, cu cât el opunea o mai mare rezistență, cu atât femeia devenea și mai provocatoare și mai insistentă.

Între timp cuviosul Antonie împreună cu toți ceilalți frați din obște se rugau neîncetat cu lacrimi Mântuitorului să aibă milă de robul său și să-l izbăvească din această cursă.

Și într-adevăr, Domnul cel Iubitor de oameni a auzit rugăciunile aleșilor Săi și a produs o neașteptată schimbare în inima boierului Ioan. Iubirea părintească a biruit înverșunarea și slava deșartă. Când a auzit că fiul său nu a mâncat și nu a băut nimic timp de trei zile, i s-a făcut frică nu cumva să moară de foame și de sete. Duritatea sa s-a transformat în milă și furia în compasiune. L-a luminat Dumnezeu și a înțeles că în zadar încerca să-l facă pe fiul său să se răzgândească. A acceptat, deci ca fiind voia lui Dumnezeu hotărârea lui Varlaam și l-a chemat îndată lângă dânsul, cerându-și cu lacrimi iertare și lăsându-l să se întoarcă fără nici un obstacol la mănăstirea Peșterilor.

Emoționantă a fost clipa despărțirii: în pragul casei tatăl și mama tânărului suspinau cu amar după fiul lor, ca și cum ar fi fost deja mort pentru dânsii. Logodnica sa a leșinat și a căzut îndurerată în brațele acestora. Încă și cea neobrăzată slujnică se prăbușise de durere, plângând cu amar pentru plecarea iubitului ei domn și pentru banii pe care i-ar fi putut câștiga dacă ar fi reușit să-l corupă. Doar cuviosul strălucea de bucurie. Ca o pasăre care scăpa din colivie, se grăbea să plece către mult dorita peșteră a nevointelor sale.

Cu mulțumiri și doxologii către Domnul, Care auzise rugăciunile lor, l-au întâmpinat monahii de la Lavra pe iubitul și duhovnicescul lor frate.

După întoarcerea sa, Varlaam se dăruie cu un și mai aprins zel ascezei și rugăciunii. Viața sa virtuoasă strălucea ca o flacără luminoasă între ceilalți monahi. Mai târziu, văzând acest progres duhovnicesc, cuviosul Antonie, care ajunsese înaintat în vârstă și dorea să se retragă în pustie la o altă peșteră, l-a lăsat pe Varlaam stareț în locul său, așa cum am văzut și în descrierea vieții sale.

Cu multă vrednicie și dăruire și-a îndeplinit cuviosul Varlaam ascultările sale. A construit apoi, cu binecuvântarea cuviosului Antonie, o biserică de lemn, deasupra peșterilor, cu hramul Adormirii Maicii Domnului. Acolo săvârșea apoi sfintele slujbe întreaga obște, deoarece mica biserică subterană devenise deja neîncăpătoare.

Tot în acea perioadă domnitorul Kievului Iziaslav Iaroslavici, care s-a numit mai apoi, după ce a primit Sfântul Botez, Dimitrie, a construit o mănăstire în cinstea protectorului său, a Sfântului Mare Mucenic Dimitrie și l-a chemat pe cuviosul Varlaam ca să o organizeze, ca unul ce era deja vestit pentru viața sa sfântă, pentru virtuțile și harismele sale.

Și aici, la mănăstirea Sfântului Dimitrie, cuviosul a continuat viața sa virtuoasă și slujirea sa fierbinte, dând primul exemplu de dăruire către toți spre dobândirea harului lui Hristos și conducând pe drumul spre sfințenie turma cea nou încredințată. Astfel, Dumnezeu a binecuvântat lucrarea sa și foarte curând, întreaga obște a mănăstirii Sfântului Dimitrie a devenit vestită pentru viața ei virtuoasă și pentru sporul duhovnicesc.

După ce a organizat mănăstirea și a orientat întreaga obște pe drumul către Dumnezeu cuviosul Varlaam s-a hotărât să se întoarcă la Lavra Peșterilor. Mai întâi însă a dorit să-și îndeplinească o mai veche dorință a sa și anume să se ducă și să se închine la Sfintele Locuri. Și într-adevăr, s-a dus în Palestina, pe pământul sfințit de Domnul Nostru Iisus Hristos prin prezența Sa mântuitoare în Trup, și s-a închinat în toate locașurile sfinte de aici, dobândind o mare bucurie duhovnicească și întărire sufletească.

La întoarcere a trecut pe la Constantinopol și a vizitat și aici cele mai importante mănăstiri, de unde a primit în dar foarte multe vase de cult, icoane și veșminte prețești. Apoi a pornit pe drumul către patria sa.

Ajungând însă în orașul Vladimir cuviosul Varlaam s-a îmbolnăvit grav. A apucat să le transmită celor care călătoreau împreună cu dânsul că dorește să fie îngropat la Lavra Peșterilor și că toate obiectele bisericești pe care le avea cu dânsul trebuie să ajungă la cuviosul Teodosie. Imediat apoi a adormit întru Domnul.

Dorința fericitului rob al lui Dumnezeu s-a împlinit. Trupul său a fost transportat la Pecerska, unde se odihnește până astăzi nestruciat și de mir izvorâtor.

Cuviosul Efrem, episcopul de Pereghiaslav

Cuviosul părintele nostru Efrem se trăgea, ca și fericitul Varlaam, dintr-un ales neam de boieri. Era unul dintre sfetnicii cei mai buni ai domnitorului Iziaslav.

Și-a dorit și el să se dedice exclusiv Domnului și să ridice *«jugul lui Hristos»*, intrând în viața monahală. A

mers, deci la cuviosul Antonie și cu lacrimi fierbinți și insistente rugăciuni i-a cerut să-l primească lângă dânsul la peșteri și să-l tundă în cinul monahal. Cuviosul Antonie, văzând cu duhul luminat de Dumnezeu sinceritatea dorinței sale cât și viitoarea înaintare duhovnicească a respectuosului sfetnic, a dat ascultare cuviosului Nikon să-l tundă în monahism.

Din păcate vrăjmașul diavol a turbat de furie, văzând creșterea sfintei obști a călugărilor de la peșteri. L-a făcut, deci pe domnitorul Iziaslav să se înfurie pentru pierderea sfetnicului său drag și să provoace mari neajunsuri monahilor, așa cum am văzut în descrierea vieții cuviosului Antonie și a fericitului Nikon.

Când cu ajutorul harului lui Dumnezeu această ispită a fost învinsă, fericitul Efrem, având conștiința că din cauza sa au fost provocate atâtea prigoane de la cel vrăjmaș, s-a dăruit cu un zel neîntrecut vieții ascetice, rugăciunii, postului și privegherilor, ca să mulțumească astfel lui Dumnezeu și să învingă puterile întunericului. Era ascultător în toate față de cuviosul său părinte Antonie și încerca să-i urmeze întru toate.

Odată, mai târziu, și-a dorit foarte mult să meargă și el să se închine la Sfintele Locuri și la Constantinopol. Era însetat să vadă acele locuri în care trăiseră, se

Pag. 117-original

jertfiseră, propovăduiseră și se sfințiseră Sfinții Apostoli, mărturisitorii, mucenicii, cuvioșii și Sfinții Părinți ai Bisericii, care cu exemplul lor înflăcăraseră sufletul său cu dulcea dorință a dobândirii sfințeniei.

Cuviosul Antonie i-a dat cu bucurie binecuvântarea să meargă în această călătorie, deoarece prevăzuse duhovnicește că intențiile sale erau dintre cele mai curate.

Astfel s-a învrednicit fericitul Efreem să ajungă la Sfintele Locuri. S-a dus mai întâi să se închine la sfintele

locașuri ale Constantinopolului, la nenumăratele sale mănăstiri și biserici. A ajuns apoi la Ierusalim, la maica Bisericilor, la locurile unde călcaseră picioarele Mântuitorului. S-a închinat la Sfântul Mormânt și la Sfânta Peșteră a Nașterii. Se sfinți intrând în binecuvântata apă a Iordanului. A vizitat apoi Tiberiada, Cana Galileii, Capernaumul și Betania. A rememorat astfel duhovnicește toate momentele evanghelice trăite de Mântuitorul în aceste minunate locuri.

Peste tot a întâlnit mari asceți, diverși monahi îmbunătățiți de la care a plecat cu bogate impresii și povețe duhovnicești.

Întorcându-se la Lavra cuviosul a adus cu sine, așa cum am văzut și mai sus, din porunca cuviosului Antonie, tipicul mănăstiresc și canoanele vieții monahale urmate de călugării de la Mănăstirea Studion de la Constantinopol. În baza acestui tipic s-a organizat apoi viața monahală a Lavrei Peșterilor și a tuturor celorlalte mănăstiri de pe pământul rus.

Când pe la anul 1090 a trecut la cele veșnice Petru, episcopul de Pereghiaslav, prin voia Domnului a fost ales și hirotonit în locul său fericitul Efrem, a cărui faimă de monah virtuos, ascet și duhovnicesc se răspândise pretutindeni. A fost hirotonit de Ioan, mitropolitul de Kiev.

Din momentul în care a primit harul arhieriei acest ales slujitor al Domnului nu numai că și-a întetit și mai mult eforturile ascetice personale dar a și avut o grijă deosebită față de viața duhovnicească a păstoriților ce-i fuseseră încredințați. Prin eforturile și munca sa personală s-a zidit o mare biserică mitropolitană de piatră în cinstea Arhanghelului Mihail, în centrul orașului Pereghiaslav. În afară de aceasta a reușit să mai zidească o biserică mare,

purtând hramul Sfântului Apostol Andrei, la porțile orașului, cât și multe alte biserici mai mici ce au împodobit pe rând cetatea. Din păcate multe dintre acestea vor fi distruse de invaziile tătarilor de la începutul secolului al XIII-lea.

Cuviosul Efrem, a fost prezent la aflarea moaștelor cuviosului Teodosie, așa cum am văzut în paginile de mai sus. Curând după aceasta a fost și el chemat către locașurile cerești ale veșnicului Împărat.

Cuviosul Isaia taumaturgul, episcopul de Rostov

Fericitul Isaia s-a născut la Kiev dintr-o familie de creștini evlavioși și iubitori de Hristos, care i-au dăruit o aleasă educație creștinească.

Încă din tinerețile sale s-a dedicat Domnului, ignorând toate plăcerile lumești și mergând hotărât la mănăstirea Peșterilor ca să devină monah. Pe atunci era stareț al mănăstirii cuviosul Teodosie, care a putut vedea

duhovnicește creșterea vieții spirituale a noului frate și a poruncit să fie acceptat în obște și mai târziu să fie tuns în monahism.

Din acea clipă tânărul Isaia s-a predat «trup și suflet» Mirelui Hristos și a început o aspră viață ascetică. Era smerit, simplu, ascultător, iubitor de aproapele, dăruit cu totul vieții celei îngerești. Prin cumpătate și răbdare și-a înfrânt rând pe rând, pornirile pătimeșe ale trupului. Împodobit astfel cu înțelepciune, discernământ, curaj și cuminenie a devenit curând un părinte îmbunătățit, cu viață îngerească, îndreptându-se cu pași siguri către Ierusalimul cel ceresc.

Și pentru că «nu poate o cetate aflată pe vârf de munte să se ascundă», faima virtuților sale s-a răspândit cu repeziune în regiunea Kievului, ajungând curând și la urechile marelui domnitor Iziaslav Iaroslavici.

Acesta a început să-l roage insistent pe cuviosul Teodosie să-i dea binecuvântare monahului Isaia spre a fi numit ca stareț al mănăstirii Sfântului Dimitrie, de vreme ce fericitul Varlaam adormise întru Domnul. Luminatul Teodosie a fost inspirat de Duhul Sfânt că este voia lui Dumnezeu ca ucenicul său să preia această sarcină. Astfel a fost de acord și a dat binecuvântarea ca Isaia să devină stareț. Iar acesta, urmând ascultării încredințate, ridică și acest jug greu, cu durere că se despărțea de învățătorul său, și deveni «păstorul cel bun» al monahilor de la noua mănăstire. Aceasta însă nu a adus nici o schimbare în viața sa interioară de rugăciune. A rămas la fel de smerit, fără să se lase furat de ispitele oferite de acest post înalt de conducere. Mîntea sa era tot timpul concentrată către Dumnezeu și către înfricoșata clipă a morții, a judecății și a împărăției cerurilor. De aceea a continuat, cu și mai

multă râvnă, viața sa ascetică și nevoințele, devenind astfel un exemplu viu de viață îngerească pentru monahii obștei sale, chemându-i către înălțimile virtuților și împlinind întotdeauna primul ceea ce dorea ca și ceilalți să facă.

Domnitorul Iziaslav se bucura și mulțumea lui Dumnezeu și cuviosului Teodosie că au trimis la mănăstirea Sfântului Dimitrie un asemenea «*diamant însuflețit*». Mai mult, cuviosul Isaia a fost cinstit de către Domnul, dăruindu-i-se vrednicia arhieriei. După trecerea la cele veșnice a fericitului Leontie, episcopul de Rostov, cuviosul Isaia, prin voia comună a lui Dumnezeu și a poporului a fost ales episcop al acelei eparhii.

Când a ajuns la Rostov cuviosul a găsit mulți creștini care fuseseră de curând botezați și care nu fuseseră încă întăriți în credință. Mai păstrau încă vechi obiceiuri idolatre, păgâne și săvârșeau din neștiință păcate mari. De aceea cuviosul a fost nevoit să înceapă o grea misiune păstorească, spre luminarea și întărirea poporului său în credința și învățătura Mântuitorului Hristos.

- «*Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și îmbrăcat!*», le spunea în predicile sale. De aceea numai în Hristos să credeți și numai lui Hristos să-I urmați. Numai învățătura Sa și a Apostolilor Săi să o aplicați în toată viața voastră. Să vă lepădați de înșelăciunile păgâne și de vicleniile demonilor, ca să nu păcătuiți, ci să slăviți prin faptele și viața voastră numele lui Dumnezeu!

Cuviosul mergea prin toate orașele și satele eparhiei sale, în regiunea Rostovului și Suzdalului, învățând, predicând, povățuind, combătând ereziile și cursele vrăjmașului celui înșelător.

Oriunde vedea că mai existau încă idoli și temple păgâne, dădea poruncă să fie dărâmate și arse, apoi îi

catehiza pe locuitori în credința ortodoxă a lui Dumnezeu cel în Treime. Toți cei care erau nebotezați și se converteau la noua credință, erau îndată botezați chiar de cuvios în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Iar cei ce nu credeau în predici și în cateheze erau degrabă convinși de minunile pe care sfântul le făcea cu dânsii, vindecându-i pe cei bolnavi cu ajutorul Atotputernicului Dumnezeu. Încă și cele mai învârtoșate inimi erau convinse până la urmă prin exemplul iubirii, al milei, al bunătății și al smereniei pe care fericitul Isaia le arăta cu prisosință. Era mângâietorul celor suferinzi, hrana celor înfometați, ajutorul văduvelor și al orfanilor, milostiv față de cei săraci și apărător al celor nedreptățiți. «*Ochi era pentru cei orbi, picioare pentru cei ologi*», asemenea dreptului Iov, astfel încât toți se bucurau și dădeau slavă lui Dumnezeu, pentru că le dăruise un astfel de părinte și de învățător.

Cuviosul ierarh Isaia s-a învrednicit să fie de față și la sfințirea bisericii Lavrei, chemat de către un înger, așa cum am văzut în istorisirea de mai sus.

După sfințire a mai trăit doar nouă luni. La 15 Mai 1090, după ce adusese la credința cea adevărată nenumărate suflete ce trăiau «*în latura și umbra morții*» și după ce-l câștigase pe Domnul prin viața sa virtuoaasă, a adormit în pace și și-a predat sufletul său sfințit în mâinile îngerilor, care l-au condus către cer.

Cuviosul Damian ieromonahul taumaturg

Minunatul Damian a trăit în mănăstirea Peșterilor în anii de stăreție ai cuviosului Teodosie. El a devenit în

scurt timp un fidel imitator al vieții îngerești a duhovnicului său. Cu fierbinte râvnă se străduia să-și depășească firea și să se apropie de desăvârșire prin urmarea virtuților evanghelice. Toți frații din obște mărturiseau cu admirație despre adâncă sa smerenie, desăvârșita ascultare și simplitate a cuviosului. Cu toate că se străduia să-și ascundă lucrarea sa duhovnicească, ea a fost observată de cei împreună nevoitori cu dânsul, care simțeau un adânc respect și evlavie față de credinciosul slujitor al lui Hristos și neobosit luptător împotriva demonilor. Cuviosul nu dormea aproape deloc. Zilele și nopțile și le petrecea în priveghere, studiul sfințelor scrieri patristice și rugăciune neîncetată. În plus se dăruia postului și cumpătării. A cerut binecuvântarea de la cuviosul Teodosie să nu guste nimic altceva decât un pic de pâine și apă. Această regulă a respectat-o până la sfârșitul vieții sale. De aceea și bunul Dumnezeu, care ne-a învățat că neamul demonilor nu se alungă «*decât prin post și rugăciune*», a răsplătit străduințele cuviosului Damian. L-a înzestrat cu harisma vindecării bolnavilor și a alungării demonilor.

Pag.123-original

De aceea, ori de câte ori se înfățișa la mănăstire vreun om bolnav, starețul Teodosie îl chema la sine pe fericitul Damian, spre a se ruga pentru cel în suferință. Iar acesta, în duh de ascultare, plângând și considerându-se pe sine nevrednic de această harismă sfântă, îl ungea pe cel bolnav cu ulei sfințit și se ruga lângă dânsul mult timp, cu lacrimi și suspine. Prin harul lui Dumnezeu cu toții se vindecau și plecau sănătoși și bucuroși.

Și în toți anii pe care i-a trăit în această lume trecătoare cuviosul Damian, și-a adăugat neconținut fapte

bune și străduințe ascetice, prin care-l slăvea pe Dumnezeu și-și lucra mântuirea spre viața cea veșnică.

În pragul bătrâneții cuviosul se îmbolnăvi și înțelese că se apropia sfârșitul vieții sale pământești. De pe patul ascezei se rugă cu suspine către Dumnezeu și spuse:

- Doamne al meu! Iisuse Hristoase! Învrednicește-mă pe mine nevrednicul să devin părtaș al slavei sfinților Tăi și moștenitor al împărăției Tale! Și Te mai rog, Stăpânul meu, să nu mă desparți de duhovnicescul meu părinte și învățător, de sfântul stareț Teodosie, ci dăruiește-i și lui ca și mie împărăția Ta și fă-l părtaș al veșnicilor și nestricăcioaselor bunătăți și al vieții celei veșnice. Să fim împreună și acolo unde glasurile cele îngerești neîncetat Te slăvesc și unde cei dreپți se învrednicesc să vadă neîncetat frumusețea chipului Tău cea negrăită!

În timp ce se ruga astfel, a apărut lângă dânsul deodată cuviosul Teodosie. S-a aplecat deasupra sa și l-a îmbrățișat zicându-i:

- Fiul meu, rugăciunea ta a fost auzită de către Domnul. Acesta m-a trimis să-ți spun că cererea ta se va împlini întocmai. Când Dumnezeu va binevoi să pleci din această viață și să te duci lângă Dânsul, te vei număra în ceata sfinților Săi și vei locui cu aleșii Săi în cămarile cele cerești. Și nu te vei desparți niciodată de mine! Vom fi întotdeauna împreună în dumnezeieștile locașuri, unde se aud neîncetat glasurile cele îngerești...!

Acestea le-a spus cuviosul Teodosie și se făcu nevăzut.

A rămas uimit de acestea cuviosul Damian, deoarece nu înțelegea cum venise acolo părintele său duhovnicesc și cum dispăruse așa deodată din fața sa. «Cumva am avut o viziune...?», se gândea.

Ca să se lămurească asupra acestui mister îl chemă pe unul dintre frați și-l rugă:

- Du-te, te rog, frate, și spune-i părintelui stareț să vină până la mine.

Când a sosit cuviosul Teodosie, părintele Damian i-a spus cu bucurie:

- Părintele meu! Se vor împlini toate așa după cum mi-ai promis?

- Nu înțeleg, copilul meu, despre ce promisiune îmi vorbești? A întrebat cu îndoială cuviosul Teodosie.

Atunci fericitul Damian i-a istorisit despre rugăciunea pe care o făcuse către Domnul și despre viziunea minunată pe care o avusese.

Luminatul stareț a dat slavă lui Dumnezeu și spuse cu lacrimi:

- Ei, fiul meu! Îngerul lui Dumnezeu ți s-a arătat sub înfățișarea mea! Prin urmare să fii liniștit deoarece toate se vor îndeplini după cum ți s-a binevestit. Cum ar fi fost cu putință ca eu, un om păcătos, să-ți fi promis slava cerească cea pregătită pentru dreptii lui Dumnezeu?

Când a auzit această asigurare din partea cuviosului Teodosie, dreptul Damian se bucură duhovnicește și fu inundat de speranța mântuirii.

Apoi a cerut să vină lângă dânsul toți frații din obște. I-a îmbrățișat cu lacrimi pe fiecare, cerându-le iertare cu smerenie, pentru orice greșeală le-ar fi greșit. După aceasta și-a predat sufletul său în mâinile Domnului, și a fost însoțit de îngeri către cămărilor cele cerești.

În ceasul acela al despărțirii sufletului său de trup, fața sa era luminată de o lumină dumnezeiască, și un zâmbet de adâncă împăcare domnea pe chipul său,

arătându-se astfel că sufletul său era întâmpinat de Mirele cel ceresc.

Atunci cuviosul Teodosie a cerut să se adune din nou toți frații din obște. Apoi cu cântări psaltice și cu mare cinstire au îngropat cinstitul trup al robului lui Hristos, care trăise pe pământ ca un înger în trup, spre slava lui Dumnezeu cel în Treime și care se urcase la cer ca să viețuiască veșnic împreună cu îngerii cei fără de trup.

Cuviosul Ieremia cel văzător cu duhul

În afară de marele profet al lui Israil, Ieremia, ce a strălucit în pământul Palestinei pe vremea Legii Vechiului Testament, Dumnezeu a binevoit să arate un la fel de vrednic părinte harismatic, purtând același nume, pe pământul Rusiei. Este vorba despre cuviosul Ieremia cel văzător cu duhul.

Cuviosul Ieremia a venit la mănăstirea Peșterilor la adânci bătrâneți și s-a învrednicit să primească tunderea în monahism de la cuvioșii Antonie și Teodosie. Despre viața sa nu cunoaștem foarte multe lucruri. Știm numai că, deși era înaintat în vârstă, cu o așa de mare râvnă și jertfă de sine a urmat vieții celei îngerești a celor doi cuvioși duhovnici ai săi, încât bunul Dumnezeu l-a dăruit în scurt timp cu harisma cunoașterii evenimentelor viitoare și de a citi totodată gândurile oamenilor.

Cuviosul Ieremia, ca un înțelept și credincios iconom al darului lui Hristos, a folosit această harismă numai spre slava lui Dumnezeu și spre zidirea sufletească a fraților obștii. Dacă se întâmpla să citească vreun gând rău sau vreă atracție spre un oarecare păcat la vreunul dintre frați, îl chema lângă dânsul și-l sfătuia cu

înțelepciune cum să respingă atacul celui viclean și cum să se păzească de sfaturile rele ale acestuia.

Cu multă atenție și iubire se apropia de acei frați care înșelați fiind de diavol se gândeau să părăsească mănăstirea și să se întoarcă din nou în lume. În aceste cazuri luminatul Ieremia, ca un părinte și frate în același timp, se ducea la monahul cel ispitit, îl consola, îl sfătuia și cu mare înțelepciune și discernământ îi înlătura aceste gânduri și-l dezlega din mrejele diavolului. Apoi îi recomanda cu convingere să aibă răbdare și să se lupte neîncetat cu curaj «*duhurilor întunericului acestui veac*». Și de obicei atât de mult îi întăreau aceste sfinte și inspirate sfaturi ale sale pe frații care erau clătinați de ispite, astfel încât scăpau pentru totdeauna de acest război al gândurilor pe această temă.

De asemenea cuviosul Ieremia le putea spune dinainte fraților din obște dacă vreo faptă sau intenție de-ale lor era greșită sau bună, dacă era în acord cu voia lui Dumnezeu sau era lucrarea înșelăciunii diavolului, și care urma să fie în viitor rezultatul acestei fapte sau intenții. Iar cuvintele și prevederile sale se adevereau întotdeauna.

Pag.127-original

Astfel cuviosul Ieremia, după ce vreme de mai mulți ani a înmulțit acest talant pe care i-l dăduse Domnul, a părăsit, la adânci bătrâneți, acest pământ și s-a îndreptat către «*pământul cel nou*», ca să trăiască în lumina Sfintei Înțelepciuni a Treimeii celei de viață dătătoare.

Cuviosul Matei cel văzător cu duhul

Fericitul Matei al peșterilor nu numai cu numele se aseamnă cu primul dintre sfinții evangheliști, dar și prin lucrarea sa sfântă. Deoarece așa cum sfântul evanghelist

Matei a eliberat prin predica și învățătura sa poporul Etiopiei¹² de înșelăciunea demonilor, tot astfel cuviosul Matei cel văzător cu duhul, prin viața sa ascetică la mănăstirea Peșterilor, a primit de la Domnul harisma de a elibera poporul rus de vicleșugurile demonilor. Cu ochii luminați ai sufletului îi vedea pe urătorii de oameni demoni, cum întindeau curse, cum semănau gânduri viclene, cum cultivau patimile și cum aruncau în păcate creaturile însuflețite ale lui Dumnezeu. Cuviosul a descoperit toate aceste lucrări ascunse și viclene și a contribuit la salvarea sufletească a fraților obștii.

Într-o zi, în timpul slujbei de dimineață, binecuvântatul Matei stătea în biserică, la locul său obișnuit. A văzut atunci un demon, îmbrăcat în uniformă de soldat, că mergea pe lângă frații monahi, aruncând asupra lor cu niște flori de tei, pe care le înmuiase mai întâi într-o substanță ciudată, ca un fel de lipici. Dacă floarea se lipea de vreun frate, îndată acesta era stăpânit de toropeală, de oboseală și de nepăsare. Atenția sa scădea, orice dispoziție de rugăciune se pierdea și cu vreuna dintre ocazii ieșea grăbit din biserică și mergea la chilia sa, unde se așeza să se culce. Dacă floarea cădea jos fără să se lipească de monah, acesta rămânea în biserică și se dăruia rugăciunii până la sfârșitul slujbei.

Tot ceea ce a văzut în acea zi cuviosul duhovnic le-a povestit apoi tuturor fraților la masă. De atunci au devenit cu toții mai atenți și mai stăruitori în timpul rugăciunii la sfintele slujbe.

---

12 Conform Sfintei Tradiții evanghelistul Matei a propovăduit în Etiopia și în Parția, unde a și murit.

Fericitul Matei avea obiceiul să plece ultimul din biserică. După fiecare slujbă mai stătea pentru o vreme în sfântul locaş şi se ruga în întuneric şi în linişte. Apoi se retrăgea la chilia sa.

Într-o zi, după slujba de dimineaţă, s-a oprit un pic să se odihnească sub clopotniţă, deoarece chilia sa se găsea la o oarecare depărtare. Acolo i s-a părut că l-a prins un pic somnul. Şi ce să vadă! O mulţime mare de diavoli intrau în curtea mănăstirii prin poarta deschisă! S-a uitat mai atent şi a văzut că unul dintre diavoli venea mândru, călare pe un porc, în timp ce ceilalţi îl înconjurau ca şi cum i-ar fi fost slujitori. « Încotro mergeţi voi? », i-a întrebat cuviosul. « La Mihail Tobolkovici! », a răspuns acela care stătea călare pe porc.

Atunci cuviosul s-a trezit. Şi-a făcut cruce şi a plecat către chilia sa. Se înspăimântase de-a binelea.

- Te rog, îi spuse unui monah mai tânăr, i-a du-te şi află dacă este la chilia lui fratele Mihail!

Monahul nu întârzie să se întoarcă.

- Astăzi, spuse, după Utrenie, cineva l-a văzut ieşind din curtea mănăstirii. Nimeni nu ştie unde s-a dus.

În aceeași zi cuviosul le-a povestit starețului și fraților mai mari viziunea sa. Starețul l-a chemat pe acel monah și a aflat de la dânsul că fusese ispitit și căzuse într-un păcat greu. Spovedindu-l și povățuindu-l, l-a ajutat să se pocăiască și să scape de sub influența demonică.

Încă mai trăia fericitul Matei, când a ajuns stareț al mănăstirii cuviosul Nikon.

Într-o zi, în timpul Utreniei, cuviosul Matei și-a ridicat ochii săi și a privit către scaunul starețului. Și în loc să-l vadă pe Nikon, a văzut... un măgar!

Când cuviosul a spus aceasta starețului, acela a înțeles că era o intervenție divină ca să-l readucă la dăruirea obișnuită, deoarece în acea zi nu urmărise cu atenție sfânta slujbă.

Și încă multe descoperiri de acest fel a avut cuviosul Matei, prin care-i îndrepta și-i întărea pe frați până spre sfârșitul vieții sale, la adânci bătrâneți.

Sfintele sale moaște se odihnesc la peșteri, împreună cu cele ale celorlalți sfinți asceți.

Cuviosul Isaachie zăvorâtul

Nu este posibil ca omul să nu fie ispitit. Dacă vicleanul a îndrăznit să-l ispitească în deșert pe Domnul, cu atât mai mult pe robii săi. Aceasta se întâmplă însă prin îngăduința lui Dumnezeu. Deoarece așa cum aurul se încearcă prin foc și se curăță și strălucește sclipitor, tot așa și omul credincios, care se încearcă prin focul ispitelor, va străluci în cele din urmă asemenea soarelui în fața lui Dumnezeu, prin faptele sale cele bune, în timp ce dușmanul care seamănă ispitele va fi predat în focul cel veșnic.

O mare încercare și ispită a suferit și părintele nostru Isaachie zăvorâtul.

Cuviosul Isaachie, după prenumele său limesc Toroșanin, se ocupase cu comerțul și strânsese multe bogății. Odată însă stătu mai mult și medită și-și aduse aminte de cântarea de la slujba înmormântării:

«deșertăciuni sunt toate cele omenești. Câte nu rămân după moarte! Nu merge cu noi bogăția, nu ne însoțește mărirea...». Atunci se hotărî să-și împartă toată averea sa

săracilor și veni apoi la peștera cuviosului Antonie, dorind să se dăruiască Domnului.

Cuviosul Antonie, după ce-i puse la încercare iubirea sa pentru Dumnezeu și râvna pentru viața monahală, l-a tuns în monahism. De atunci sfințitul Isaachie, pătruns de flacăra iubirii divine, a început o aspră viață ascetică. Cu binecuvântarea cuviosului Antonie se zăvorî în cel mai adânc colț al peșterii, în cea mai întunecată dintre chilii. Era umedă, strâmtă și înăbușitoare, și semăna mai degrabă cu un înspăimântător mormânt subteran decât cu o chilie.

Vrând de asemenea să-și chinuiască și mai mult trupul și-a scos cămașa de lână pe care o purtau toți ceilalți frați și ceru să i se cumpere o capră. Când îi fu adusă o sacrificială și-i luă pielea pe care o purtă exact așa cum era, neprelucrată, lăsându-o să se usuce pe trupul său.

Cu această îmbrăcăminte se închise în chilie pe care o zidi la intrare, dedicându-se astfel rugăciunii și predându-se în mâinile lui Dumnezeu. Se ruga neîncetat, cu lacrimi, fără să mai știe când era noapte sau zi. Nu avea nici un fel de saltea și niciodată nu se întindea să se culce. Se odihnea doar un pic șezând pe un buștean. Mânca numai o dată la două zile un pic de pâine uscată și bea puțină apă, pe care i le aducea însuși cuviosul Antonie, singurul care vorbea cu dânsul câteva cuvinte. Mâncarea i-o dădea printr-o mică firidă, pe unde abia încăpea să treacă o mână.

Timp de șapte ani a petrecut cuviosul Isaachie în acest mod de aspră viață ascetică. Vai însă! Inima sa nu era însă pe deplin curățată de slava deșartă. Câteva urme ale acestei patimi demonice întinau încă conștiința sa. Și astfel l-a lovit o mare nenorocire.

Într-o noapte, în timp ce fericitul făcea obișnuitele sale metanii și spunea psalmii Miezonopticii, a simțit o mare oboseală și cum puterile îl părăseau, a stins lumânarea și a șezut.

Și iată! Deodată întunericul chiliei a fost luminat de o lumină mare! Ce fel de lumină era aceea...? Puternică și orbitoare ca și cea a soarelui! Cuviosul a fost nevoit să-și închidă ochii, neputând să privească liber.

În aceeași clipă au apărut înaintea lui doi tineri frumoși cu fețe luminoase.

- Isaachie, i-au spus cuviosului, suntem îngeri și am venit să te anunțăm, că, iată, vine Hristos la tine, împreună cu alți îngeri ai cerului.

Sărmane omule, al lui Dumnezeu! De unde să-ți dai seama că în fața ta erau doar niște demoni, care veniseră să te înșele! Ai uitat că satana poate să se prefacă și *«să se înfățișeze ca înger de lumină și că slujitorii lui iau chip de slujitori ai dreptății¹³? ...»*

Și-a ridicat deci cuviosul ochii cu greutate și ce să vadă! O mulțime de demoni, pe care acesta i-a confundat cu îngerii, cu fețe luminoase, și între dânșii era unul a cărui față strălucea mai mult decât a celorlalți, iradiind raze luminoase.

- Isaachie! i-au strigat demonii. Iată-l pe Hristos! Cazi ca să i te închini!

Cuviosul, fără să poată distinge înșelăciunea cea diavolească, a uitat să invoce ajutorul Domnului sau să-și facă semnul Sfintei Cruci, care-i împărăștie pe diavoli. A căzut deci nefericitul și s-a închinat diavolului ca și cum ar fi fost Hristos!

---

13 II Corinteni 11, 14,15.

În aceeași clipă demonii au început să scoată îngrozitoare strigăte de bucurie și de victorie, strigând biruitori:

- Al nostru ești, Isaachie! Al nostru ești!

Apoi l-au înșfăcat pe cuvios, l-au pus să stea jos pe pământ și s-au adunat în jurul său. Dintr-o dată chilia s-a umplut sufocant de demoni.

Atunci cel care se prezentase ca fiind Hristos a spus:

- Luați instrumentele! Apucați tobele! Cântați sărbătorește! Iar Isaachie să ne danseze!

S-au înfățișat deodată mulți diavoli având în mâni instrumente muzicale și au început să cânte o muzică asurzitoare și tulburătoare, cu adevărat demonică. În aceeași vreme ceilalți diavoli l-au ridicat pe cuvios și l-au forțat să danseze împreună cu dâșii în ritmul nebunesc al acelei muzici.

Dansul acela a ținut multe ore. Tot atât de mult a ținut și bătaia de joc a demonilor față de cuvios. După ce l-au chinuit în acest hal, l-au trântit jos aproape mort și au dispărut.

Se făcuse deja dimineață. Cuviosul Antonie a venit la fereștriuca micii chilii, aducând ca întotdeauna un pic de pâine și apă.

- Binecuvântează, părinte Isaachie, a spus cu voce înceată.

Nu a auzit însă nici un răspuns.

- Părinte Isaachie, binecuvântează, a spus din nou și mai puternic de această dată.

Tăcere.

Cuviosul Antonie mai repetă de două, trei ori salutarea aceasta. Din chilie nu se auzea însă nici cel mai mic zgomot. A crezut atunci că fericitul Isaachie și-a predat sufletul său Domnului. A anunțat atunci să vină cuviosul Teodosie și ceilalți frați de la mănăstire.

Și într-adevăr, peste puțin timp au venit frații, au spart zidul de la intrarea în chilie și l-au tras afară pe cuvios, crezând că este mort. Când l-au scos însă afară și-au dat seama că încă mai trăia. Abia mai respira. Trupul său era însă înlemnit, incapabil să facă și cea mai mică mișcare. Gura îi era pe jumătate deschisă. Ochii mari deschiși cu privirea pierdută. Și-au dat seama curând că nu se mai putea intra în legătură cu dânsul. Nu putea vorbi și nici nu înțelegea ceea ce i se spunea.

Cuviosul Antonie a înțeles foarte curând că monahul zăvorât fusese atacat de către diavoli. Din acea clipă l-a luat lângă sine în chilie și l-a îngrijit, depunând mult efort. Iar atunci când a fost nevoit să fugă de la Kiev, prigonit fiind de domnitorul Iziaslav, l-au îngrijit în continuare cuviosul Teodosie împreună cu ceilalți frați din obște. L-au luat la obște și s-au chinuit zi și noapte ca să-l facă bine și să-l readucă în simțiri.

Nefericitul Isaachie era într-adevăr într-o stare jalnică. Dezintegrat sufletește și trupește, surd și mut, nu putea să se miște absolut deloc, nici măcar să se întoarcă pe o parte. Era tot timpul întins și nemișcat, având răni pe tot corpul. Cu toate acestea, cu multă dragoste frățească-l îngrijeau, îl spălau și-l hrăneau frații din obște, în frunte cu cuviosul Teodosie. Nu putea nici măcar să mănânce. Cu multă greutate abia reușeau să-i toarne în gura pe jumătate deschisă diverse mâncăruri lichide, pe care cu dificultate le înghițea.

Situația aceasta a durat timp de doi ani. Cuviosul Teodosie se ruga în fiecare zi la patul bolnavului și cu lacrimi îl implora pe mult milostivul Dumnezeu să aibă milă de robul Său și să-l izbăvească de sub stăpânirea demonilor.

Într-o zi, pe când intrase deja în al treilea an al suferinței sale, Isaachie a început să vorbească. A cerut în șoaptă să fie ridicat în picioare.

L-au ridicat. Nu a putut însă să se susțină. A căzut jos, dar a început să se poată mișca, asemenea unui copil mic, în patru labe.

Încet, încet a început să-și revină din ce în ce mai mult. A început apoi să meargă normal. În biserică însă nu vroia să intre. Îl duceau frații de multe ori cu forța. După o vreme a început însă să vină și singur. La fel și la masă. Stătea separat de ceilalți frați și nu vorbea cu nimeni. Îi puneau pâine în față și nu se atingea de ea. I-o puneau atunci în mână și-l forțau să o mănânce. De multe ori se rugau de dânsul să se hrănească singur. Odată, cuviosul Teodosie, vrând să-l izbăvească și din această influență demonică, spuse fraților:

- Lăsați-i pâinea în față, nu în mâini! Să mănânce singur!

Toată săptămâna aceea cuviosul Isaachie nu a mâncat nimic. După aceea însă, tot văzându-i pe ceilalți frați mâncând, a început să ia și el pâinea în mână și să o mănânce. Acesta a fost începutul unei eliberări definitive a acestuia de sub legăturile demonilor.

După adormirea cuviosului Teodosie, la începutul stăreției cuviosului Ștefan, fericitul Isaachie și-a regăsit pe deplin puterile sufletești, eliberat deja de lanțurile celui viclean.

Atunci, cu binecuvântarea starețului Ștefan, se dedică din nou vieții ascetice, de data acesta însă nu în chilia cea întunecoasă, izolat și neapărat, ci înăuntrul mănăstirii, păzit de prezența și de sprijinul starețului și a celorlalți frați.

Învățându-se minte din pățania sa, se adresează celui viclean și-i spuse:

- O, diavole, tu care m-ai amăgit atunci când eram singur în peșteră! De acum înainte nu mă voi mai lupta singur și izolat. Mă voi lupta cu tine aici înăuntru, în mănăstirea mea, și te voi învinge cu ajutorul harului lui Dumnezeu și al rugăciunilor fraților!

A început să poarte ca și ceilalți frați rasa și cămașa de lână călugărească și cu râvnă se încadră în viața ascetică a obștii. Făcea ascultare de toți frații și lucra cu răbdare oriunde ar fi fost trimis. Mergea primul la muncă și primul la biserică. Drept și nemișcat stătea în sfântul locaș până la sfârșitul slujbelor. Purta niște pantofi mai vechi și găuriți, fie iarnă fie vară. Când era iarnă și înghețuri mari, picioarele sale atingeau podeau de piatră înghețată a bisericii. Cu toate acestea cuviosul nu se mișca deloc până la sfârșitul slujbei.

După slujba de dimineață se ducea la bucătărie, aprindea focul, aducea apă și făcea toate pregătirile necesare pentru începerea gătitului. Când soseau frații bucătari le găseau pe toate pregătite.

Odată unul dintre frații bucătari, cu numele Isaac, a vrut să-și bată joc de cuvios și i-a spus:

- Părinte Isaachie! Iată, acolo în acel copac din curte s-a așezat un corb. Du-te, prinde-l și adu-l încoace!

Cuviosul făcu metanie în fața bucătarului, ieși afară, se sui în copac și fără nici un fel de greutate prinse

corbul. Pasărea, prin îngăduința lui Dumnezeu, nu se sperie și nici nu încercă să zboare. Îl lăasă pe cuvios să o prindă în mâinile sale slăbite de asceză și să o aducă la bucătărie.

Au rămas ca trăzniți bucătarii când au văzut acest rezultat al smereniei și al ascultării sfântului. I-au înștiințat pe ceilalți frați și pe stareț și de atunci înainte au început să-l respecte ca pe un monah harismatic.

Cuviosul Isaachie însă, ca să evite slava oamenilor și o a doua cădere în capcana diavolilor, a început să se comporte ca și cum ar fi înnebunit, să se prefacă. Spunea cuvinte ciudate, le provoca diverse neajunsuri fraților sau trecătorilor și de aceea de multe ori era insultat, batjocorit și chiar lovit. Refugiul său era peștera cuviosului Antonie, care acum era goală. Acolo se ruga zi și noapte, suferind frigul iernii.

Într-o noapte fericitul a aprins soba cea veche, săpată în piatră, din peșteră. Aceasta însă la un moment dat se înfundă și începu să scoată afară flăcări și fum. Atunci cuviosul, neavând nimic la îndemână cu care să stingă focul, dădu la o parte capacul de piatră și se puse cu picioarele goale pe buștenii aprinși. A rămas acolo așa pentru multă vreme, până când focul s-a stins. Cu toate acestea picioarele sale nu s-au ars absolut deloc.

Multe alte astfel de lucruri minunate a săvârșit cuviosul, care dintr-un monah ce fusese înșelat de diavoli, devenise acum, cu ajutorul harului lui Dumnezeu, alungător al lor.

De multe ori i se arătau demonii și încercau să-l sperie, strigând:

- Ești al nostru, Isaachie! Ești al nostru, deoarece te-ai închinat stăpânului nostru!

Acesta însă le răspundea cu curaj:

- Stăpânul vostru este Belzebul, care nu are putere mai mare decât o muscă¹⁴. De aceea nu-mi este frică de el, așa cum nu-mi este frică nici de voi musculițelor, robii săi. M-ați înșelat odată, deoarece nu am cunoscut șiretlicurile și vicleniile voastre. Acum însă, prin puterea Domnului meu Iisus Hristos și prin rugăciunile cuvioșilor mei părinți Antonie și Teodosie, nu mă veți mai învinge. Veți fi învinși și vă veți spulbera asemenea muștelor!

Și zicând acestea, cuviosul se însemnă cu semnul Sfintei Cruci, iar demonii fugiră, urlând ca niște câini răniți. Însă nu se dădeau bătuți. Reveneau mai târziu cu aceeași răutate și încă și mai sălbatici.

În timpul nopții se adunau în fața chiliei cuviosului și începeau să facă niște zgomote îngrozitoare. Scrâșneau, urlau, băteau tobele și amenințau.

-Isaachieeee!, strigau. O să surpăm peștera și o să te îngropăm de viu!

- Fugi de aici, blestematele!, îi strigau alții. O să te băgăm în pământ!

Cuviosul însă cu calm și curaj le răspundea:

- Dacă ați fi fost de la Dumnezeu ați fi umblat la lumina zilei, deoarece «*Dumnezeu este lumină și nici un întuneric nu este întru El*¹⁵». Dar pentru că-l sluiți pe

---

14 Belzebul sau Baal-Zebub în ebraică înseamnă zeul-muscă sau zeul muștelor. Iudeii numeau astfel idolul adorat de ecroniți (IV Regi I, 2). Pentru că era foarte oribil și scârbos la înfățișare îl identificau cu însuși satana. Aici cuviosul Isaachie îi batjocorește pe demoni, folosind sensul propriu al cuvântului Belzebul.

15 I Ioan I,5.

întunecatul diavol, de aceea umblați în întunericul nopții, așa cum și împăratul vostru, stăpânitorul întunericului, *«este în întuneric și umblă în întuneric și nu știe încotro se duce, pentru că întunericul a orbit ochii lui¹⁶»*.

Astfel de cuvinte și multe altele le spunea fericitul Isaachie demonilor, făcând întotdeauna semnul Cinstitei Cruci. Îndată demonii dispăreau ca un fum.

Altădată își luau înfățișarea unor animale sălbatice. Se transformau în urși, lupi, lei și alte fiare prădătoare și se repezeau urlând asupra sa, chipurile ca să-l sfășie. Alteori se înfățișau ca sute de șerpi, broaște, șobolani și alte animale scârboase, șuierând înspăimântător.

În toate aceste cazuri însă arătările demonice se spulberau prin invocarea numelui lui Hristos și cu semnul Sfintei Cruci. Iar duhurile cele viclene fugeau grăbite urlând:

- Ah, Isaachie, ne-ai învins! Ne-ai învins...!

- Nu v-am învins eu, ci preaputernicul Dumnezeu, le răspundea cuviosul. Însă iată! Acum vă arătați așa cum vi se potrivește, în forma animalelor celor necurate, de vreme ce și voi sunteți necurați!

Timp de trei ani s-a luptat cu îndârjire cu cetele demonilor cuviosul Isaachie. Apoi nu au mai îndrăznit să-l mai atace, învinși fiind de harul lui Dumnezeu, care se odihnea deasupra robului Său.

De atunci s-a instalat din nou în peștera sa singuratică, dăruindu-se la fel de mult vieții ascetice de post, priveghere și rugăciune, așteptând să-i vină obștescul sfârșit.

---

16 I Ioan II,11.

Nu după mult timp, înaintat fiind deja în vârstă, se îmbolnăvi. Venise ora chemării sale la Domnul, către cămările cele cerești. Frații l-au adus la mănăstire. După opt zile a adormit în pace, plecând către tărâmul celor vii.

Starețul Ioan și întreaga obște au îngropat cu mare cinste trupul său în același loc subteran în care se odihnesc și moaștele altor sfinți călugări de la Lavra. Astfel bunul ostaș al lui Hristos, cu toate că la început fusese învins de către viclenii demoni, mai apoi se dovede învingător și moștenitor al împărăției cerurilor.

PARTEA A DOUA

Cuviosul Nichita zăvorâtul,
episcopul de Novgorod

Dintre toți nevoitorii pentru Hristos, o mai mare cinstitie trebuie să se acorde acelor care, plini de curaj, se

rup de obștea celorlalți luptători, se avântă fără frică înaintea și se luptă cu dușmanul în singurătate.

Acești ostași ai Săii însă, câteodată, prin îngăduința Domnului, cunosc și mari căderi, prin retragerea harului Său, «*ca să nu se trufească*¹⁷». Cu toate acestea, văzând râvna și curajul lor, nu-i părăsește definitiv, ci după ce-i smerește și-i îndrumă spre îndreptare pentru un oarecare timp, le redă comuniunea harului, făcându-i de data aceasta de neînvins în fața demonilor.

Printre acești viteji luptători ai lui Hristos, unul dintre cei mai luminați a fost și fericitul Nichita zăvorâtul, monah al Lavrei Peșterilor.

Cuviosul Nichita era fratele mai tânăr al marelui Nikon. Când acesta din urmă a devenit stareț la Pecerska, Nichita a început să-l roage cu insistență:

- Dă-mi te rog, părinte, binecuvântarea să urmez viața cea zăvorâtă!

- Fiul meu, îi răspunse cuviosul Nikon, nu-ți va folosi aceasta. Nu poți încă să faci aceasta, așa de tânăr cum ești acum, să te zidești înăuntrul unei chilii și să te dedici exclusiv rugăciunii. Nu este încă pentru puterile tale această lucrare. Vei fi mult mai în siguranță să rămâi împreună cu ceilalți frați din obște, să faci ascultare, să lucrezi cu sârguință la locul în care ești trimis, să-ți însușești toate virtuțile și poți să fii sigur că nu-ți vei pierde răsplata ta cea cerească. Nu ai văzut ce a pățit fratele nostru Isaachie? A vrut să trăiască zăvorât, a fost jalnic înșelat de către demoni și numai harul lui Dumnezeu și rugăciunile cuviosilor părinților noștri l-au izbăvit!

---

17 II Cor. XII,7.

Dar cu toate încercările cuviosului Nikon de a-l face să se răzgândească, Nichita continua să insiste:

- Niciodată, niciodată, părinte, nu voi fi înșelat! Mă voi opune puternic viclesugurilor diavolilor și-l voi ruga pe iubitorul de oameni Dumnezeu să-mi dăruiască harisma vindecării bolilor, așa cum i-a dăruit-o cuviosului Isaachie, care până astăzi face atâtea minuni.

Starețul i-a spus din nou:

- Fiul meu, dorința ta depășește puterile tale și ascunde o pornire către slava deșartă. Ai grijă să nu cazi chiar mai înainte de a ajunge la înălțimile către care tinzi. *«Celui căruia i se pare că stă neclintit, să ia aminte să nu cadă»*, ne avertizează sfântul apostol Pavel. Eu îți recomand pentru ultima dată să rămâi și să te nevoiești împreună cu ceilalți frați, cu smerenie și ascultare, ca să primești de la Domnul cununa cea neveștejită. Orice altceva vei face, va fi rodul doar al voinței tale și de aceea va reprezenta un pericol pentru sufletul tău. Dumnezeu să te lumineze către tot lucrul bun...!

Nichita însă nu a vrut să asculte sfaturile starețului, deoarece nu putea să-și învingă această puternică dorință pentru viața zăvorâtă, care ardea în sufletul său. Făcu, deci, nefericitul după voia sa.

Se închise în chilia sa, încuie ușa și rămase singur, rugându-se neîncetat. A cerut numai să i se aducă câte puțină mâncare în fiecare zi.

Cuviosul Nikon era neliniștit și întristat pentru fapta fratelui său. Aștepta cu frică pedeapsa ce avea să vină pentru neascultarea sa, care din păcate, nu întârzie deloc.

La numai câteva zile de la zăvorârea sa cuviosul Nichita a auzit lângă el o voce. Ca și cum ar fi fost cineva chiar lângă dânsul și s-ar fi rugat împreună. În același timp a simțit și un plăcut miros de mir, care-i umplea chilia. Diavolul își întinsese deja cursa sa. Iar neexperimentatul Nichita căzu imediat în ea!

«Înger trebuie să fie!», se gândea în sine sa, simțind o ciudată senzație de teamă. «Dacă nu ar fi înger, nu s-ar ruga împreună cu mine. Și nici nu ar mirosi atât de frumos, de vreme ce diavolii miros foarte urât. Este evident că chilia mea s-a umplut de mirul Sfântului Duh!»

Acestea gândea bietul de el și începu din nou să se roage cu insistență și cu lacrimi zicând:

- Doamne, arată-te, Te rog, ca să te văd cu ochii mei!

A auzit atunci o voce care i-a spus:

- Nu trebuie să mă arăt, deoarece ești încă tânăr! Te vei mândri și vei cădea în greșală!

- Nu Doamne, a răspuns plângând Nichita.

Niciodată nu voi greși, deoarece starețul meu mi-a arătat cum să înving ispitele diavolului. Orice îmi vei spune Tu, Doamne al meu eu voi face!

Atunci vicleanul satana îi spuse:

- Nichita, *«nu vei putea vedea fața mea; căci nu poate vedea omul fața mea și să trăiască»!* Dar iată! Îți trimit pe unul dintre îngerii mei. Va locui cu tine. Să faci tot ceea ce îți va spune!

În aceeași clipă a apărut în fața monahului un demon cu înfățișare de înger. Nichita, înșelat de acuma de-a binelea, a căzut și i s-a închinat ca unui trimis al Domnului! Iar acela îi spuse:

- Nichita, de acum încolo tu nu mai ai nevoie deja să te rogi. Mă voi ruga eu în locul tău. Tu trebuie doar să studiezi cărțile și să oferi cuvinte de învățătură aceluia pe care ți-i va trimite Dumnezeu. Vei deveni un mare îndrumător al sufletelor și un izbăvitor al oamenilor!

Desigur că Nichita a ascultat orbește cele spuse de “înger”. Robit deja de împăratul întunericului, a încetat să se mai roage și a început cu mare râvnă să studieze. Îl vedea pe demon că stătea permanent în genunchi ca și cum s-ar fi rugat și se bucura crezând că acela se ruga la Dumnezeu pentru mântuirea sufletului său!

După o vreme el a ieșit din chilie și a început să discute cu oamenii care-l căutau despre Scriptură, despre credință, despre folosul sufletesc și despre multe astfel de teme. Nu a întârziat să devină vestit ca fiind un monah harismatic cu darul vederii înainte. Faima sa s-a răspândit pretutindeni și cu toți admirau împlinirea exactă a prevederilor sale profetice. Această slavă a ajuns la culme, atunci când i-a trimis într-o zi domnitorului Iziaslav următorul mesaj: *«Astăzi a fost ucis la Zabolț principele de Novgorod Gleb Sviatoslavici. Trimite-l repede pe fiul tău Sviatopolk ca să ia tronul Novgorodului!»*

După câteva zile a sosit într-adevăr vestea despre uciderea principelui Gleb. De asemenea Sviatopolk a reușit să se urce pe tronul Novgorodului. Din acea zi Nichita a devenit respectat ca fiind un puternic “profet” de către toți domnitorii și boierii de la curțile lor cât și de către popor.

Starețul Nikon era însă sceptic și parcă tot aștepta să se întâmple ceva...Și-a dat seama în același timp că în vreme ce Nichita știa aproape pe de rost tot Vechiul Testament și-l folosea cu o ușurință uimitoare în discuțiile

sale, nu știa însă deloc Noul Testament. Nu-l studiasse niciodată și nici nu voia să se aducă vorba despre asta! Din acest comportament nu au întârziat părinții să-și dea seama că fusese înșelat de diavol. Și de aceea au hotărât să nu-l lase să fie batjocorit de stăpânul întunericului.

Astfel într-o zi starețul Nikon a luat cu sine pe câțiva frați – pe viitorul stareț Ioan, pe Pimen postitorul, pe Isaia, viitorul episcop de Rostov, pe Isaachie zăvorâtul, pe Agapie vindecătorul, pe Grigorie taumaturgul și pe încă alți câțiva – și s-au dus la chilia lui Nichita. Au deschis cu forța poarta încuiată. Atunci Nichita, fiind sub influența celui viclean care-l stăpânea, a început să se înfurie asemenea unei fiare sălbatice. A început să țipe, să amenințe și să lovească, în vreme ce câțiva frați îl prinseseră strâns și starețul îi citea rugăciunile speciale de alungare a demonilor.

După multe străduințe și rugăciuni, iubitorul de oameni Dumnezeu a alungat în cele din urmă pe vrăjmaș. Chinuitul frate Nichita și-a revenit în sine și s-a liniștit.

După aceasta frații l-au întrebat câteva lucruri din Vechiul Testament. Acesta însă nu-și mai amintea absolut nimic! Și în vreme ce frații îi spuneau că mai înainte îl știuse pe tot pe de rost, el se jura că nu l-a citit niciodată! După cum și-au dat seama mai târziu, au văzut că uitase nu numai tot ceea ce învățase atâta timp cât fusese în stăpânirea demonului, dar uitase chiar să citească și să scrie! Astfel au fost nevoiți părinții să-l învețe din nou aceste lucruri, ca și cum ar fi fost copil mic!

Când Nichita a înțeles pe deplin ceea ce i se întâmplase, a căzut cu pocăință la picioarele cuviosului Nikon, rugându-l și pe acesta cât și pe Dumnezeu ca să-l ierte pentru neascultarea și aroganța sa, care l-au aruncat

în mâinile satanei. De atunci fericitul s-a dedicat cu dăruire vieții de obște, prin ascultare și tăierea vocii proprii, plângând zi și noapte pentru căderea sa. Și dovedi o atât de mare râvnă, încât îi întrecu pe ceilalți frați în practicarea virtuților.

Iar iubitorul de oameni Dumnezeu, văzând această adâncă pocăință și smerenie a robului Său, primi lacrimile sale asemenea sângelui martirilor și-l iertă pentru căderea sa, așa cum oarecând îl iertase pe apostolul Petru pentru întreita sa lepădare, în urma căreia însă s-a pocăit «*plângând cu amar*». Și după cum l-a învrednicit pe Petru, după întreita sa lepădare, să redevină apostol și păstor al oilor Sale celor cuvântătoare, la fel și-a arătat mila Sa și către smeritul Nichita, pe care l-a învrednicit să ajungă episcop de Novgorod, în 1096. În plus l-a dăruit și cu harisma vindecării bolilor, prin care a ocrotit și a miluit pe păstoriții săi. Multe au fost minunile pe care le-a făcut ca episcop cuviosul Nichita, prin care s-a slăvit numele lui Dumnezeu.

Odată, după o secetă de câțiva ani, chinuitoare și distrugătoare pentru locuitori, prin rugăciunile sale a pornit ploaia cea binefăcătoare și salvatoare. Altădată, pe când izbucnise un puternic incendiu devastator în oraș, pe care nimeni nu reușea să-l stingă, cuviosul s-a rugat îndelung și Dumnezeu a trimis o ploaie puternică ce a salvat întregul oraș. Acestea și multe alte minuni a săvârșit cuviosul ierarh prin rugăciune, miluindu-i pe oamenii lui Dumnezeu, slăvind numele Său preasfânt și întărind în credința ortodoxă pe cei ce se îndoiau.

După o activitate bogată și plină de bucurii duhovnicești, fericitul Nichita s-a mutat la Domnul în anul 1109, primind cununa vieții celei veșnice.

Cuviosul Lavrentie zăvorâtul

În acei ani în care trecuseră prin aceste încercări cuviosii Isaachie și Nichita, a venit la mănăstire un nou călugăr iubitor de asceză, fericitul Lavrentie. Avea și acesta dorința, ca un brav ostaș al lui Hristos, să se nevoiască și să se lupte cu vicleanul vrăjmaș ca și zăvorât, aplicând cu credință în toată viața sa porunca Domnului: *«Tu însă, când te rogi, intră în cămara ta și, închizând ușa, roagă-te Tatălui tău, Care este în ascuns, și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va răsplăti ție»*.

Părinții însă, având încă proaspete în minte pătimirile fericților Isaachie și Nichita, i-au spus tulburați:

- Frate, dacă vrei să urmezi viața ascetică a celor zăvorâți, nu o face aici la mănăstirea noastră, care este luptată mai mult decât oricare alta de războiul cel nevăzut al demonilor. Deja doi frați ai noștri au fost înșelați, pentru că au îndrăznit să declare un război personal diavolului. Și cât pe ce să fie pierduți pentru totdeauna, dacă nu i-ar fi salvat iubirea de oameni a lui Dumnezeu și rugăciunile fraților din obște. De aceea, dacă insiști în acest mod de asceză, du-te în altă parte. Aici ești în pericol.

Atunci fericitul Lavrentie făcu metanie în fața părinților, și primi binecuvântarea de a merge la mănăstirea sfântului Dimitrie. Acolo începu o aspră viață ascetică zăvorâtă. Având ca singur obiectiv mântuirea sufletului său, fericitul Lavrentie își adăuga în fiecare zi mai multe și din ce în ce mai aspre nevoințe. Și-a omorât patimile cele trupești prin post. Și-a alungat gândurile viclene cu ascuțitul tăiș al rugăciunii. A stins săgețile cele aprinse ale vicleanului prin râuri de lacrimi. Și prin harul

lui Dumnezeu, nu numai că s-a eliberat de ispitele demonilor, ci a primit și harisma vindecării bolilor și a alungării duhurilor celor viclene.

Odată au adus la cuvios un om de la Kiev, care era chinuit neîncetat și îngrozitor de un demon. Era atât de puternic, încât cel posedat putea în momentele de criză să scoată din rădăcină și să arunce la depărtare un copac mare, lucru pe care nu l-ar fi reușit nici zece oameni voinicii la un loc.

Fericitul Lavrentie, din smerenie, a spus că el nu poate scoate un demon atât de puternic. Și ca să se descopere tuturor puterea și harul lui Dumnezeu, care umbra mănăstirea Peșterilor, le-a spus să-l aducă acolo pe cel demonizat. Acesta însă, îndată ce a auzit aceasta, a început să strige cu groază:

- Unde mă trimiți? Eu nici măcar nu îndrăznesc să mă apropiu de această mănăstire! Acolo se găsesc treizeci de sfinți, care m-au nenorocit! Cu ceilalți pot să mă lupt, cu aceia însă nu! M-au ars! Mi-e frică de dânșii! Nu!... Nu!... Nu mă trimite acolo!

Aflând însă acum chiar de la diavol despre virtutea și puterea duhovnicească a fraților de la Lavra Peșterilor, a insistat și mai mult să-l ducă pe posedat acolo.

Apropiată demonizatului știa că acesta nu fusese niciodată la Lavra și că toți monahii de acolo îi erau necunoscuți. În vreme ce mergeau deci spre mănăstire l-au întrebat:

- De care monahi îți este frică? Pentru că noi știm că astăzi la mănăstire trăiesc o sută optzeci de monahi. Care sunt deci acei treizeci care te-au ars?

Demonizatului enumeră atunci unul câte unul numele celor treizeci și adăugă:

- Acești treizeci pot să mă alunge ca pe un fir de praf, numai cu un singur cuvânt.

- Atunci vom face și altceva în plus. Te vom închide și în peștera unde se odihnesc sfintele moaște ale călugărilor care au trăit mai înainte.

Atunci demonizatul, prin îngăduința lui Dumnezeu descoperi și alte lucruri minunate:

- Și credeți că eu pot să mă lupt cu cei adormiți? Și aceștia sunt de neînvins. Și au mare trecere în fața lui Dumnezeu. Ei se roagă neîncetat pentru monahii de la Lavra și pentru oamenii care aleargă pentru ajutor la aceștia. Dar dacă vreți să vedeți puterea mea duceți-mă la mănăstire. Deoarece în afară de cei treizeci pe care i-am numit, cu toți ceilalți mă voi putea lupta!

În vreme ce se apropiau de mănăstire însă, cel posedat intră în criză. A rămas pentru o vreme ca într-un extaz, ca și trăznit, fără să mai poată comunica cu cei din jurul său. Din gura sa se auzeau ciudate și neînțelese cuvinte, o compoziție de fraze în evreiește, latinește și grecește. Iar apoi – o minune! – chiar în fața porților mănăstirii duhul cel necurat îl părăsi ca un fum. Omul cel chinuit își reveni și se arătă ca fiind scăpat definitiv de tirania diavolească.

Slăvind pe Dumnezeu împreună cu cei care îl însoțiseră, au intrat în mănăstire și în biserică spre a mulțumi pentru această mare binefacere.

Starețul a fost informat de aceste întâmplări și a venit în biserică împreună cu câțiva călugări. Cu toate acestea cel vindecat nu l-a cunoscut nici pe stareț, nici pe vreunul dintre cei treizeci de călugări, pe care îi menționase în timpul crizei sale.

- Cine te-a făcut bine și cum?, l-au întrebat monahii.

Iar acesta, arătând icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, a spus:

- La intrarea în mănăstire ne-au întâmpinat cei treizeci de sfinți părinți, purtând cu ei această icoană. Îndată ce i-am văzut m-am făcut bine.

Numele acelor treizeci de părinți și le amintea pe toate. Pe nici unul însă nu a putut recunoaște, deoarece nu-i văzuse niciodată.

Atunci cu toții, monahi și creștini, l-au slăvit pe Dumnezeu și pe Preacurata Maica Sa, care prin voința lor sfântă, binecuvântaseră mănăstirea Peșterilor și dăruiseră har monahilor ei, care și-au oferit întreaga lor ființă ca «*jertfă primită, bineplăcută lui Dumnezeu*¹⁸».

Cuviosul Lavrentie, după ce a oferit multe roade în mănăstirea sfântului Dimitrie și a lăsat în urma sa pe mulți imitatori ai vieții celei îngerești, a venit la Pecerska. Aici a continuat viața sa ascetică pentru mulți ani, dovedindu-se la fel de vrednic ca și înaintașii săi. La bătrânețe își predă fericitul său suflet Domnului și intră „*prin poarta cea strâmtă*” în viața cea veșnică.

---

18 Filipeni IV,18.

Pag.151 - original

Trupul său a fost așezat în peștera în care se odihnesc și ceilalți frați monahi, unde se găsește până astăzi nestruciat și slăvit, de mir izvorâtor.

Cuviosul Alipie iconograful

Imitator în viața îngerească și virtute al primului iconograf, al sfântului evanghelist Luca, s-a dovedit a fi

cuviosul părintele nostru Alipie de la Peșteri. Acest fericit monah picta în chip minunat chipurile sfinților, în timp ce avea grijă să-și împodobească și sufletul cu toate virtuțile. De aceea și Dumnezeu l-a învrednicit să devină un doctor tămăduitor al sufletelor și al trupurilor.

Fericitul Alipie, mai înainte încă de a intra în monahism, a fost martorul acelei impresionante minuni ce s-a petrecut în biserica Lavrei, pe vremea când avea loc pictarea acesteia. Îi ajuta pe atunci pe pictorii greci care împodobeau biserica Născătoarei de Dumnezeu și a văzut cu ochii săi acel porumbel care s-a arătat în chip minunat, după cum am istorisit în textul de mai sus.

După acest fapt minunat Alipie a rămas la mănăstire și a primit intrarea în viața cea îngerească din mâinile cuviosului stareț Nikon. El a continuat apoi să învețe și să se desăvârșească în sfânta artă a iconografiei. Și cu ajutorul harului lui Dumnezeu a căpătat îndemânarea de a imprima în chipurile icoanelor celor neînsuflețite expresia tuturor virtuților și harismelor, cu care acești sfinți se împodobiseră în timpul vieții lor pământești. Această îndemânare i-o dăruise Domnul, deoarece se ocupa de iconografie nu pentru a avea foloase materiale sau slavă deșartă, ci spre slava lui Dumnezeu și a sfinților Săi. Multe dintre icoane le-a pictat pentru mănăstire și multe pentru părintele stareț și pentru chiliile fraților. A învățat de asemenea și arta restaurării vechilor icoane și se îngrijea mult pentru refacerea acelor care fuseseră aduse de demult la mănăstire de către primii monahi ai Peșterilor.

Cuviosul Alipie nu stătea niciodată degeaba. Prin vrednicia sa se asemena cu părinții din vechime, care-și petreceau timpul prin muncă și rugăciune.

Tot ceea ce câștiga de pe urma acestei îndeletniciri, era împărțit în trei părți. O parte o folosea pentru a-și cumpăra cele necesare atelierului său. A doua parte era împărțită săracilor iar a treia parte era dată pentru nevoile mănăstirii. Așa făcea întotdeauna, cu binecuvântarea starețului, fără să dea odihnă trupului său ziua și noaptea. Noaptea priveghea în rugăciune și metanii iar ziua, după terminarea sfintelor slujbe zilnice, își începea lucrul cu smerenie, cu răbdare și cu migală. Nimeni nu l-a văzut vreodată stând degeaba. Nimeni nu l-a auzit să vorbească mai mult decât trebuie. Și niciodată nu a acordat mai multă importanță lucrului mâinilor, în dauna rugăciunii și a adorării lui Dumnezeu.

Văzând starețul hărnicia sa, virtuțile și grija pentru împlinirea datoriilor monahale, a fost luminat de Dumnezeu să-l propună pentru a fi hirotonit preot.

După hirotonia sa, fericitul Alipie a strălucit și mai mult prin cultivarea virtuților monahale și prin perseverența în îndeplinirea datoriilor sale sfinte. S-a învrednicit chiar să devină duhovnic și să dăruiască astfel, prin harul Sfântului Duh, iertarea păcatelor, celor care veneau să se spovedească la dânsul. Această activitate sfințitoare a fost îmbogățită de nenumărate minuni. Vom relata în continuare câteva dintre acestea, care au rămas vii în memoria obștii de la Lavra.

Odată, unul dintre creștinii foarte bogați de la Kiev s-a îmbolnăvit de lepră. Disperat, a cerut ajutorul celor mai buni medici. Din păcate însă aceștia nu au putut să-l ajute cu nimic.

Neștiind ce să mai facă a apelat și la vrăjitorii idolatri, sperând că se va face bine prin mijloacele lor

demonice de vindecare. Nu doar că nu s-a făcut bine, ci situația bolii sale s-a înrăutățit și mai mult.

Atunci unul dintre prietenii săi l-a sfătuit să se ducă și la mănăstirea Peșterilor și să-i roage și pe părinții de acolo ca să-l ajute. Însă acel nefericit, în vreme ce crezuse că l-ar fi putut face bine magii idolatri, nu accepta să creadă că iubitorii de Hristos, monahii, ar fi putut să-l ajute cu ceva. De aceea nu vroia să se ducă la Lavra. După mai multe insistențe însă ale prietenului său, se hotărî să încerce și acest lucru. Plecă spre mănăstire cu inima îndoită, însoțit de apropiații săi.

Starețul îi dădu să bea apă de la izvorul cuviosului Teodosie. Îl spălă de asemenea pe față și pe cap cu aceeași apă și-l lăsă să plece. Când însă sărmanul om ajunsese acasă, observă că boala sa se înrăutățise și mai tare. Rănile sale se deschiseseră și curgea din ele puroi, în timp ce trupul său împrăștia un miros îngrozitor, care-i ținea la depărtare pe ceilalți oameni. Motivele acestei evoluții nu era altele decât necredința sa și lipsa de pocăință.

Leprosul a început să se jeluiască și să plângă pentru starea în care se găsea. Rămase pentru multă vreme închis și izolat în camera sa. Plin de rușine și dezamăgire pentru starea pe care o avea și pentru mirosul pe care-l răspândea, își aștepta moartea, care se părea că nu era departe.

Însă iată, iubitorul de oameni, Dumnezeu l-a luminat și a înțeles astfel motivul îmbolnăvirii sale. Și ca un al doilea David, a strigat de departe rudelor sale:

- «Fața mea s-a acoperit de rușine! Bicisnic m-am născut între frații mei și străin între fiii maicii mele», deoarece fără credință și cu inima pătată de păcate am îndrăznit să mă duc la mănăstire și să cer vindecarea!

S-a ridicat și a plecat îndată din nou la mănăstire. A cerut de la stareț să se spovedească. Acesta l-a trimis la cuviosul Alipie. Cu lacrimi și cu zdrobire de sine leprosul și-a mărturisit toate păcatele sale și cu sinceră pocăință a cerut de la Dumnezeu iertarea. Cuviosul i-a spus:

- Copilul meu, lucru mare și mântuitor ai săvârșit acum prin mărturisirea păcatelor tale. Îți aduci aminte ce zice regele și profetul David? «Și am zis: îmi voi răscumpăra păcatele mele Doamne. Iar Tu vei trece cu vederea nerușinarea inimii mele». Același lucru s-a întâmplat acum și cu tine. Te-ai mărturisit cu pocăință înaintea Domnului și Acesta te-a iertat, ca unul ce este bun și de oameni iubitor.

După ce luminatul de Dumnezeu Alipie i-a dat și multe alte sfaturi folositoare și mântuitoare, a luat un pic de culoare, din cele pe care le folosea la atelierul său, și a uns rănilor bolnavului. Apoi l-a condus în biserică și l-a împărtășit. La sfârșit l-a dus într-un colț unde se găsea un vas cu apă, în care se spălau preoții după Sfânta Liturghie.

- Spală-te cu această apă, i-a spus cuviosul celui bolnav.

Acesta s-a spălat de culorile cu care fusese uns și în
acea clipă – o minune! – rănile au dispărut și fața sa s-a
curățat!

A căzut îndată la picioarele cuviosului, spălându-le
cu lacrimi de recunoștință, pentru că-l scăpase atât de lepra
trupească cât și de cea sufletească.

Foarte uimiți au rămas și rudele leprosului când au
văzut această minune. Și au întrebat:

- Cum de s-a întâmplat aceasta? Cum de prima dată când a venit la mănăstire boala sa s-a agravat, în vreme ce acum s-a vindecat?

- Fraților, le-a spus duhovnicul Alipie, Domnul ne spune: «*Nimeni nu poate să slujească la doi domni!*» Acest om a lucrat mai întâi prin păcatele sale pentru dușmanul nostru diavolul. Și când s-a îmbolnăvit, tot la acesta s-a dus să caute vindecarea: la magi și la vrăjitoare. Și nu a crezut în Domnul, ca în singurul Mântuitor și Vindecător al sufletelor și al trupurilor. Prima dată a venit aici cu inima plină de necredință și necurăție. De aceea și boala sa s-a agravat. Deoarece Domnul a spus: «*Toate câte cereți, rugându-vă, să credeți că le-ați primit și le veți avea*¹⁹». Iar acum când a venit cu credință, însă și cu pocăință, Dumnezeu l-a vindecat.

După ce au ascultat această explicație a cuviosului Alipie, oamenii aceia au făcut o adâncă metanie în fața sa și au plecat spre casele lor «*slăvind și lăudând pe Dumnezeu pentru toate câte văzuseră și auziseră...*».

Tot în orașul Kiev trăia pe atunci un om iubitor de Hristos, care construise pe cheltuiala sa o mică biserică și dorea acum să o împodobească cu șapte icoane mari. Pentru aceasta a dat la doi monahi de la Lavra, cunoscuți de-ai săi, mai multe monede de argint, precum și lemnul care era necesar, și le-a spus:

- Vă rog foarte mult, părinților, spuneți-i cuviosului Alipie să accepte argintul acesta, pentru iubirea de Hristos, și să picteze aceste șapte icoane pentru bisericuța mea.

Vai însă! Acei doi erau numai cu numele și cu portul monahi! Sufletul lor însă era predat celui viclean,

---

19 Marcu XI, 24.

plin de răutate, stricăciune și iubire de arginți. Ce au făcut deci? S-au înțeles să păstreze pentru ei argintul și să nu-i spună nimic lui Alipie, pe care-l urau mult pentru viața sa virtuoaasă și pentru talentul său. Erau și ei pictori, ajutoare ale cuviosului, dar pentru neglijența și lenevia lor duhovnicească nu le dăruise Dumnezeu harisma de neîntrecut, cu care-l împodobise pe bunul Alipie. Au dus deci plăcile de lemn într-un paraclis mic al mănăstirii, care era aproape permanent încuiat și au ascuns banii într-un loc secret, fără să aibă nici o remușcare pentru marele păcat pe care-l săvârșeau.

A trecut multă vreme, cel care comandase picturile a trimis un mesaj celor doi monahi, întrebându-i în ce stadiu se află lucrarea comandată de dânsul. Aceștia însă i-au răspuns că Alipie cere încă pe atâtea monede de argint, față de câte dăduse la început.

Fără să se supere creștinul trimise și acești bani, cu rugămintea să fie grăbită execuția lucrărilor. Și acești bani au fost reținuți de cei doi lacomi monahi.

Înrobiți de răutate și de lăcomie, au ajuns la nerușinarea de a cere și pentru a treia oară aceeași sumă de bani, motivând că Alipie este cel care-i cere. Creștinul nu a refuzat nici de această dată să-i trimită. Cunoscând viața curată a sfântului, a crezut că banii pe care i-a trimis în primele două dați nu au fost de ajuns. Fără să bănuiască nimic a trimis și de această dată, cerând cu bunătate să-l aibă în rugăciunile și în binecuvântările acestuia.

Când însă iarăși după mai mult timp creștinul a trimis la mănăstire pe cineva, ca să se intereseze de stadiul la care a înaintat lucrarea comandată de el, acei doi monahi, întunecați de răutate, au răspuns că Alipie, cu

toate că primise răsplată întreită, refuză să picteze icoanele.

Surprins și scandalizat totodată de cele auzite, creștinul s-a pornit îndată cu suita sa spre mănăstire. Odată ajuns aici i-a povestit pățania sa părintelui stareț Nikon și a cerut să fie despăgubit de această înșelătorie a cuviosului Alipie.

Marele Nikon l-a chemat la sine pe Alipie și i-a spus cu asprime:

- De ce, părinte Alipie, l-ai nedreptățit pe acest creștin? De atâtea ori te-a rugat și atâtia bani ți-a trimis pentru icoanele sale! Ce înseamnă frate toate acestea pe care le-am auzit? Eu până acum am crezut că nu ești iubitor de arginți și că pictezi icoanele pentru slava lui Dumnezeu și a sfinților Săi.

- Cinstite părinte, a răspuns cu mirare Alipie, sfinția voastră știți că nu mi-am neglijat niciodată lucrul și nici nu am făcut aceasta pentru bani. Iar ceea ce îmi spuneți acum mie îmi este total necunoscut.

- Nu te-a plătit acest creștin de trei ori, și nu ți-a trimis și lemnul necesar pentru șapte icoane? De ce nu ai îndeplinit comanda sa? Și unde este lemnul destinat icoanelor?

Alipie însă nu știa ce să mai spună și nu înțelegea nimic din toate acestea. Atunci starețul a trimis doi, trei monahi să caute lemnele destinate icoanelor. Unul dintre aceștia le văzuse din întâmplare în paraclisul acela al mănăstirii cu câteva zile mai înainte. Cuviosul Nikon a chemat la sine apoi și pe cei doi monahi cărora le fusese dat personal argintul.

Altele însă sunt dorințele oamenilor și alta este voia făcătorului de minuni Dumnezeu. Ce s-a întâmplat

deci? Îndată ce frații au intrat în micul paraclis, ce să vadă? Acolo unde ieri văzuseră atârinate doar niște simple scânduri destinate icoanelor, acum se aflau șapte icoane pictate în mod excepțional de frumos! Icoane ce-l reprezentau pe Domnul, pe Maica Domnului și pe alți sfinți! Impresionați și zguduiți de minunata întâmplare, le-au adus în fața starețului. Când peste puțin timp au înțeles cu toții ce se întâmplase, au căzut la pământ și s-au închinat cu mare evlavie la icoanele cele nefăcute de mână omenească, ale Împăratului ceresc, ale Preasfintei Maicii Sale și ale sfinților Săi aleși.

Între timp au venit și cei doi monahi vinovați. Fără să cunoască minunea ce se săvârșise, au început să-l acuze cu fraze urâte și pline de răutate pe cuviosul Alipie, că este hoț și înșelător.

Scandalizați de cele auzite, cei prezenți le-au arătat icoanele zicându-le:

- Încetați, oameni nerușinați! Iată, aceste icoane, care s-au pictat prin mâna lui Dumnezeu, mărturisesc despre nevinovăția lui Alipie și despre minciunile voastre!

Aceia nu au putut să-și creadă ochilor atunci când au văzut icoanele. Plini de frică și rușine s-au așezat într-un colț și au tăcut. Au refuzat însă să-și recunoască vinovăția, care era însă atât de evidentă pentru toți cei prezenți.

Atunci starețul, văzând nesimțirea și răutatea lor, le-a poruncit să plece din cadrul mănăstirii, asemenea unor mădulare stricate, ca nu cumva să molipsească și celelalte membre sănătoase. I-a alungat din obște din cauza lipsei lor de pocăință până în ultimul ceas, ca să nu se smintească și alții de o astfel de grea boală sufletească. Iar aceia, chiar și când au plecat, au continuat să insiste în

răutate și în stricăciune. Au început să răspândească zvonul că ei ar fi pictat acele icoane și că șeful atelierului lor Alipie, vrând să păstreze banii numai pentru el, a lăsat să se creadă că icoanele au fost pictate în chip minunat și nu de mână omenească.

Însă aceste bârfe nu au reușit să fie crezute. Din nou, însuși Dumnezeu a intervenit cu noi semne minunate și a confirmat minunea Sa, slăvindu-l și pe robul Său, Alipie.

S-a întâmplat deci, ca prin îngăduința Domnului, câțiva ani mai târziu, să izbucnească un incendiu puternic în tot orașul Kiev, care a ars o mare parte dintre clădirile acestuia. Printre acestea a ars și biserița cu cele șapte icoane nefăcute de mână omenească. Când a fost stins incendiul, în vreme ce biserița arsese întregă și nu mai rămăsese nimic în picioare, icoanele au fost găsite întregi, neatînse, ca și cum ar fi fost nou pictate! Nu erau nici măcar afumate.

Domnitorul Kievului de atunci, Vladimir al II-lea Monomahul, a aflat despre această minune. Ca să creadă însă a vrut să vadă cu proprii săi ochi. Și într-adevăr, se duse la locul catastrofei, unde le găsi pe toate arse și dărâmate în cutremurătoare ruine. Numai cele șapte icoane străluceau în soare, fără să fie atinse nici de flăcări nici de fum. Acolo Vladimir a aflat de la mulțimea adunată istoricul acestor icoane, cum că nu sunt făcute de mână omenească. Apăruseră pictate pe lemn în chip minunat prin puterea lui Dumnezeu și pentru harul nedreptățitului monah Alipie.

Impresionat, domnitorul a cerut una dintre icoane, cea a Maicii Domnului, și a trimis-o la Rostov, în biserica de piatră pe care el însuși o ridicase acolo. Mai târziu și

aici această icoană a rămas nevătămată în chip minunat, în urma unui puternic cutremur ce a dărâmat întreaga biserică. Apoi a fost dusă într-o biserică de lemn. Și aceasta a ars după câțiva ani, în urma unui puternic incendiu și din nou această icoană a fost salvată, pentru a treia oară, în chip miraculos, fără nici o stricăciune, după ce stătuse pentru multe ore în focul devastator.

O altă minune impresionantă a avut loc către sfârșitul vieții cuviosului Alipie.

Unul dintre creștinii evlavioși a comandat sfântului Alipie o icoană reprezentând Adormirea Maicii Domnului. O promisesse Preasfintei pentru hramul de la 15 August, și de aceea l-a rugat să fie gata la timp.

Peste câteva zile însă bunul părinte Alipie se îmbolnăvi grav. Adormirea sa se apropia. Astfel îi era aproape imposibil să-și îndeplinească și această ultimă comandă.

Creștinul cu pricina se întristă foarte tare. A venit la cuvios, care se găsea în patul său în stare gravă și l-a rugat să găsească o soluție astfel încât să fie gata icoana sa în ziua de hram.

- Nu fi trist, copilul meu, a răspuns cu voce stinsă sfântul. Ai încredere în Dumnezeu și în sfântă voia Sa. Icoana Născătoarei de Dumnezeu se va găsi la locul ei în acea zi.

Mângâiat de aceste cuvinte ale cuviosului creștinul se întoarse bucuros la casa sa.

Cu toate acestea, în ziua ajunului sărbătorii, când se duse să ia icoana, își dădu seama că aceasta nu era gata, în vreme ce cuviosul era într-o stare și mai gravă. Supărat atunci îi spuse:

- De ce, părinte Alipie, nu m-ați anunțat despre starea sănătății sfinției voastre? Aș fi găsit un alt pictor ca să-mi facă icoana. Am promis că mâine o voi duce la biserică. Ce voi face acum? M-ați făcut de rușine! Nu mă așteptam de la dumneavoastră la așa ceva!

- Fiul meu, a răspuns cu blândețe cuviosul, cumva din lenevie nu am îndeplinit promisiunea mea...? Să știi însă că Domnul poate numai cu un singur cuvânt să picteze icoana Maicii Sale. Eu desigur că acum plec din această lume, după cum mi-a arătat Domnul. Pe tine însă nu te voi lăsa întristat.

În ciuda acestei asigurări primite de la cuvios, creștinul plecă supărat la casa sa.

Însă iată! Peste puțin timp intră în chilie un tânăr strălucitor și frumos. Se așeză în fața șevaletului și începu să picteze icoana Adormirii în tăcere. Cuviosul se uita la el cu atenție. Mai întâi întinse pe lemn aurul. Apoi pregăti toate culorile cu o mare iuțime și în trei ore termină deja de pictat întreaga icoană!

Se întoarse atunci către cuvios și-l întrebă:

- Părinte! Îi lipsește ceva? Am greșit cu ceva?

- Ai făcut-o foarte frumoasă, îngere al lui

Dumnezeu, a răspuns acesta. Dumnezeu te-a ajutat să o faci minunată.

Îndată după aceasta, «*pictorul*», cel trimis de Dumnezeu, luă în mâinile sale icoana și se făcu nevăzut.

Între timp creștinul acela care comandase icoana nu a putut toată noaptea să închidă un ochi, din cauza supărării sale. Când s-a făcut dimineață, în ziua Adormirii Maicii Domnului, se gândea că vai, hramul se va face fără icoana pe care o promisese!

Se sculă din pat cu inima grea și după ce se pregăti se duse la biserică. Încă nu se luminase bine de ziuă. Era primul care ajunsese la biserică. Ar fi putut foarte bine să plângă acolo pentru greșeala sa. Nu l-ar fi văzut nimeni.

Îndată însă ce a intrat înăuntru, ce să vadă? Frumoasa icoană strălucitoare era așezată la locul ei de închinare!

- Doamne miluiește! A strigat și a căzut la pământ, crezând că are o vedenie. Cu cât trecea timpul însă, își dădea seama că icoana era adevărată. Cu frică și cu cutremur își aminti de asigurarea pe care i-o dăduse cuviosul Alipie, cum că icoana avea să fie gata în ziua hramului.

Plin de teamă se ridică și se întoarse la casa sa, pentru a-i anunța pe ai săi despre cele petrecute. Apoi au alergat cu toții cu mare bucurie la biserică, purtând cu ei lumânări și tămâie.

Când au ajuns, au văzut că icoana strălucea asemenea soarelui, atât de tare încât, nu o puteau privi în față. Au căzut la pământ și i s-au închinat tremurând de emoție și tulburare.

După slujba ce a urmat, acel creștin cuvios a venit la mănăstire, la părintele stareț și i-a povestit cele petrecute. Au mers apoi împreună la fericitul Alipie.

Starețul l-a întrebat:

- Părinte Alipie, cum și de către cine a fost pictată icoana acestui om?

Atunci cuviosul le-a istorisit toate cele întâmplate.

- Îngerul lui Dumnezeu a pictat-o, a spus. Acela a dus-o apoi și în biserică. Și iată! Același înger stă acum aici, lângă mine, așteptând porunca Domnului ca să ia sufletul meu. Îl vedeți? Binecuvântat să fie Dumnezeu!

Și cu aceste cuvinte cuviosul își predă sufletul Domnului. Era 17 August.

Frații din obște au îngropat cu cinste sfințitul său trup în peștera cuviosului Antonie, lângă ceilalți părinți adormiți.

Astfel sfântul și taumaturgul iconograf Alipie, care împodobise multe biserici cu icoanele sale, împodobește acum atât pământul cât și cerurile. Pământul prin sfințele sale moaște iar cerurile prin cuviosul său suflet.

Cuviosul Agapie doctorul cel fără de arginți

Fericitul Agapie era din orașul Kiev și a venit la Lavra în anii de stăreție ai cuviosului Antonie. Dorința sa fierbinte de a deveni monah l-a făcut să-i ceară cu stăruință cuviosului să-l primească în cadrul obștei sale. Iar acesta, după rânduita perioadă de încercare, l-a tuns în monahism.

Văzându-l deci smeritul Agapie pe cuviosul Antonie că-i slujea cu multă dragoste pe cei bolnavi și că-i vindeca cu diverse rădăcini și plante, precum și prin rugăciunile sale, a dorit să devină un următor al acestuia, în această ascultare. Astfel, dacă vreunul dintre frați se îmbolnăvea, milostivul Agapie lăsa chilia și liniștea sa și alerga lângă cel bolnav. Priveghea lângă acesta, îl ajuta în orice nevoie ar fi avut și-l îngrijea până la deplina sa însănătoșire. În același timp se ruga neîncetat către doctorul sufletelor și al trupurilor, Iisus Hristos, pentru sănătatea fratelui bolnav. Și chiar dacă boala continua pentru multă vreme, iar bolnavul își pierdea răbdarea și

începea să se vaite, cuviosul îl întărea și-l mângâia cu cuvinte încurajatoare și cu îndemnuri la răbdare.

Urmând astfel cu smerenie exemplul părintelui său duhovnicesc, al starețului Antonie, cuviosul Agapie a fost învrednicit de Dumnezeu cu aceeași harismă tămăduitoare. Prin puterea lui Hristos tămăduia orice boală, prin rugăciune și dând bolnavilor să mănânce din rădăcinile cu care și el se hrănea.

Faima sa nu întârzie să se răspândească în toată regiunea Kievului. De aceea o mare mulțime de bolnavi au început să vină la mănăstire și să fie vindecați de taumaturgul Agapie.

În acea vreme trăia la Kiev un medic armean de neam și de credință²⁰, faimos pentru puterea sa de a diagnostica orice boală și de a vindeca o mare parte din acestea. Numai după o scurtă consultație putea să-și dea seama de boala de care suferea pacientul și știa dacă urma să trăiască sau să moară și când avea să se întâmple aceasta. Dacă vedea că bolnavul era deja într-o stare critică refuza să se mai ocupe de acesta.

Odată au adus la mănăstirea Peșterilor pe un boier care era grav bolnav, de la curtea domnitorului Vsevolod.

---

20 În secolul al V-lea armenii s-au rupt de Biserica Ortodoxă, respingând hotărârile celui de-al patrulea Sinod Ecumenic (de la Calcedon, 451) și îmbrățișând erezia monofizită.

Pag. 165 -original

Doctorul armean îl deznădăjduise, spunându-i că urma să moară peste opt zile.

Cuviosul Agapie se rugă deasupra bolnavului și după aceea îi dădu să mănânce câteva rădăcini din farfuria sa. Bolnavul se vindecă imediat!

După această minune, vestea despre puterea tămăduitoare a lui Agapie ajunsese cunoscută peste tot. Armeanul se topea de invidie și începu să-l acuze pe cuvios de șarlatanie și înșelătorie. Căuta orice mijloc prin care să-l discrediteze în fața oamenilor. Astfel, odată, ajutat de slujitorii săi, care erau la fel de răi ca și el, trimise la mănăstire un om despre care era sigur că urma să moară, deoarece-i dăduse bolnavului să bea un lichid otrăvitor, spunându-i că este un medicament ce-l va ajuta să se vindece de boala pe care o avea. Astfel era sigur de moartea acestuia, pe care vroia să o pună apoi pe seama lui Agapie.

Toate s-au întâmplat așa cum prevăzuse ticălosul de armean. Îndată ce bău otrava, bolnavul începu să se zbată și să facă spume la gură. Moartea sa era deja aproape.

Cuviosul, văzându-l în această stare gravă, aduse repede niște rădăcini tămăduitoare și le băgă cu greutate în gura celui bolnav. Apoi căzu în fața sa la pământ și se dăruie unei rugăciuni fierbinți către Dumnezeu.

Mai înainte de a trece multă vreme cel muribund își reveni, se umplu de viață și de vigoare și se ridică în picioare!

Când a auzit acestea armeanul a turbat de furie. Le-a poruncit slujitorilor săi să găsească un mijloc prin care să-l otrăvească pe însuși Agapie. Aceștia s-au dus la mănăstire în chip de închinători evlavioși și cu multă viclenie i-au oferit cuviosului băutura otrăvitoare, zicându-i că este sirop de fructe, pe care l-au rugat să-l bea și

să-i binecuvinteze. Cuviosul l-a băut și nu a pățit nimic. Domnul, care a promis robilor Săi că «*chiar ceva dătător de moarte de vor bea nu-i va vătăma*²¹», l-a izbăvit și acum pe fericitul Agapie de otrava cea ucigătoare.

Nu a trecut multă vreme și s-a îmbolnăvit chiar domnitorul Vladimir Vsevolod Monomahul, care se găsea pe atunci la Cernigov. Medicul armean s-a chinuit prin toate mijloacele pe care le cunoștea ca să-l ajute, însă fără nici un rezultat. Domnitorul ajunsese în pragul morții. Disperat, anunță atunci pe starețul de la Lavra, Ioan, rugându-l să-l trimită de urgență la Cernigov pe tămăduitorul Agapie, ca să-l facă bine prin harul pe care-l aflase în fața lui Dumnezeu.

Starețul Ioan îl chemă pe cuvios și-i spuse de rugăminte făcută de domnitor. Însă fericitul, care niciodată nu ieșise dintre zidurile mănăstirii îi spuse cu smerenie:

- Cinstite părinte, dacă voi merge la domnitor pentru a-l vindeca, atunci va trebui să merg și la alții care vor avea aceeași nevoie. Toți oamenii sunt egali în fața lui Dumnezeu. Cer deci binecuvântarea voastră să nu mă duc spre acest loc unde mă așteaptă slava omenească, deoarece am promis Domnului să o ocolesc până la ultima mea suflare. Dacă va fi nevoie dați-mi binecuvântarea să plec într-un loc ascuns, până ce va trece această ispită. Dacă însă doriți dumneavoastră să mă trimiteți neapărat la Cernigov, atunci voi face ascultare. Fie deci *nu după cum eu voiesc, ci după voia sfinției voastre*.

Starețul admiră virtutea și smerenia ucenicului său și nu insistă ca acesta să se ducă. Le spuse celor trimiși de

---

21 Marcu XVI, 18.

domnitor că nu poate să-l forțeze pe cuvios să meargă, împotriva voinței sale. Dacă ei vor putea să-l convingă, nu aveau decât. Însă așa cum era de așteptat și rugămintile celor trimiși au rămas fără nici un rezultat. Cuviosul rămase neînduplecat.

Când au văzut acestea, cei trimiși au cerut să li se dea cel puțin câteva rădăcini tămăduitoare din farfuria cuviosului. Cererea lor a fost întărită și de porunca starețului, care i-a cerut lui Agapie să facă ascultare în această privință. Acesta a ascultat bucuros.

Domnitorul a mâncat din plantele aduse de la Agapie și îndată s-a făcut sănătos!

Plin de bucurie pentru izbăvirea sa, domnitorul Vladimir luă cu sine mai multe monede de aur și porni însoțit de o mare suită către Lavra Peșterilor, vrând să-l răsplătească și să-l cinstească pe izbăvitorul său. Îndată ce Agapie află despre venirea domnitorului alergă și se ascunse undeva. Și oricât l-au căutat starețul și frații din obște nu au putut să-l găsească.

Oarecum necăjit, domnitorul dădu aurul starețului, se închină în biserică și apoi plecă spre palatul său.

Peste câteva zile însă trimise pe un boier de-al său cu multe daruri pentru cuvios. Boierul îl găsi pe Agapie la chilia sa și-i puse la picioare darurile trimise.

Atunci cuviosul îi spuse:

- Fiul meu, eu niciodată nu primesc răsplată pentru vindecările pe care le fac, deoarece acestea se săvârșesc nu prin puterea mea, ci prin puterea lui Hristos. De aceea nici acum nu pot să accept aceste daruri oferite de domnul tău.

- O știe, părinte, și cel care m-a trimis că nu primiți răsplată pentru binefacerile voastre, răspunse boierul. Însă vă rog să nu-l întristați pe omul pe care Dumnezeu l-a

făcut sănătos prin mijlocirea voastră. Primiți deci aceste daruri și folosiți-le după cum considerați de cuviință. Dacă doriți puteți să le împărțiți celor săraci.

- Să fie binecuvântate atunci, spuse cuviosul.

Spune însă celui care te-a trimis, că dacă vrea să fie bineplăcut Aceluia care L-a scăpat de la moarte, să împartă săracilor și din restul averii sale, deoarece altfel nu-l voi mai putea ajuta altădată. Îl rog deci din inimă să asculte acest sfat al meu, pentru a nu păți altele și mai rele.

Și spunând acestea cuviosul Agapie luă toate darurile aduse, ieși din chilie și le puse afară jos lângă ușă. Apoi el dispăru și se ascunse într-un loc neștiut.

Boierul ieși și el afară, văzu darurile împrăștiate pe jos și pe cuvios că dispăruse, ca și cum l-ar fi înghițit pământul. Adună atunci cele aduse și le duse starețului.

Când s-a întors la domnitor i-a povestit lui și întregii curți cele întâmplare. Cu toții au slăvit pe Dumnezeu pentru adevăratul Său rob Agapie, care își pusese nădejdea răsplăților sale în ceruri, *«unde nici molia nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă și nu le fură»*. Nădăjduia deci în veșnicul tezaur al Domnului, care era pregătit pentru credincioșii iconomi ai harismelor Sale.

De atunci domnitorul Vladimir a început să împartă, după porunca cuviosului, o parte din averea sa săracilor.

Câțiva ani mai târziu, prin îngăduința Domnului, se îmbolnăvi și cuviosul Agapie.

Cu această ocazie veni în vizită la el doctorul armean, prefăcându-se că se interesează de sănătatea sa.

- Ia spune-mi, părinte, cu ce plante se tratează boala voastră?

- Cu acelea pe care mi le va arăta Domnul, Doctorul sufletelor și al trupurilor, răspunse fără răutate fericitul.

- Hmm! Acesta nu are nici cea mai mică idee despre medicină. Nu știe absolut nimic, se pronunță cu îngâmfare medicul, privind cu înțeles pe oamenii care se găseau de față.

Apoi îl prinse de mână pe cuvios și se pronunță în mod oficial:

- Vă spun cu adevărat că nu aveți mai mult de trei zile de trăit. Vă dau cuvântul meu că dacă în trei zile nu veți muri, eu îmi voi schimba viața și mă voi face monah ca și sfinția voastră!

Auzind aceste cuvinte cuviosul se înfurie și spuse:

- Asta este arta ta...?, spuse cu asprime. În loc să salvezi, prevezi moartea...? Dacă ești capabil fă-mă bine! Dacă nu de ce-mi spui că voi muri în trei zile...? Află deci că Domnul m-a înștiințat, că mă va lua lângă Dânsul peste trei luni!

Însă armeanul insistă:

-Nu-ți face iluzii deșarte! Nu vezi în ce hal ești? Se exclude să trăiești mai mult decât ți-am prevestit eu.

Între timp aduseseră la cuvios un bolnav de la Kiev ca să-l facă bine. Acesta, prin minunata intervenție a lui Dumnezeu, se ridică din patul suferinței sale și se duse la masă ca să ia niște rădăcini.

- Iată plantele terapiei mele! Privește-le și înțelepțește-te!, îi spuse doctorului, care-l privea cu surpriză că se ridicase din pat și putea să stea drept.

- Acestea nu par a fi plante de pe la noi, spuse cu mirare armeanul. Seamănă cu o plantă care trăiește în regiunea Alexandriei.

A râs cuviosul de neștiința doctorului și i-a dat bolnavului să mănânce din acele plante, în timp ce el îngenunchease pentru rugăciune. Peste puțin timp cel bolnav se vindecă!

După aceasta fericitul Agapie se întoarce către medic și-i spuse:

- Mănâncă și tu din aceste plante, te rog.

- Nu pot, părinte, deoarece noi avem în aceste zile post negru, și astăzi nu pot mânca nimic.

- Dar cărei credințe aparții tu?, întrebă cu îndoială cuviosul.

- Dar bine, nu ați auzit despre mine? sunt armean.

- Armean, strigă cuviosul cu furie sfântă. Și cum ai îndrăznit trădătorule al Ortodoxiei să intri aici înăuntru? Cum ai îndrăznit să-mi întinezi chilia cu prezența ta eretică și să mă atingi...? Pleacă de aici nerușinatule și ereticule!

Medicul plecă rușinat.

Cuviosul Agapie mai trăi, așa cum îl înștiințase Domnul, încă trei luni de zile. La 1 iunie adormi în pace și fu îngropat cu cinste în peștera cuviosului Antonie, alături de ceilalți frați ai obștii.

După o vreme, medicul se înfățișă cu inima «înfrântă și smerită» în fața starețului de la Lavra Peșterilor:

- Părăsesc de acum erezia armenilor, zise plângând cu pocăință. Vreau să îmbrățișez sfânta Ortodoxie, singura credință adevărată, și doresc să-i slujesc Domnului nostru Iisus Hristos, purtând sfânta rasă monahală. Mi-a apărut ieri înaintea sfântului Agapie și mi-a spus: «*Ai promis că te vei lepăda de erezia ta și că te vei face monah. Dacă acum*

*nu vei respecta această promisiune îți vei pierde sufletul!
Dumnezeu nu se lasă înșelat!»* Deja cred acum că Agapie
a fost un sfânt!

Și într-adevăr doctorul trecu la credința Ortodoxă,
rămase la mănăstire și deveni monah, dăruindu-și întreaga
sa viață vindecării rănilor sufletului său și rugăciunii
neîncetate către marele Doctor Iisus Hristos.

Cuviosul Grigorie taumaturgul

Nu se mândrește numai Neocezarea cu slăvitul ei
ierarh Grigorie taumaturgul²², ci și sfânta Lavră a
Peșterilor cu anonimul ei cuvios taumaturg.

Fericitul Grigorie a venit la cuviosul Teodosie pe
vremea când acesta construia mănăstirea Peșterilor. După
ce a fost primit în cinul monahal, a învățat de la sfântul
sărăcia, cumpătarea, stăpânirea patimilor, ascultarea și
toate celelalte virtuți. Iubitorul de Dumnezeu Grigorie
dovedi o vocație specială pentru virtutea iubirii și pentru
cultivarea rugăciunii.

Astfel, pentru dăruirea sa în viața monahală, pentru
eforturile și luptele sale duhovnicești, foarte devreme a
fost împodobit cu harismele Sfântului Duh și s-a
învrednicit să săvârșească diferite minuni în numele lui
Hristos, fapt pentru care a și fost numit mai apoi
«*taumaturg*». Una dintre harismele cu care era împodobit
era și aceea a alungării duhurilor celor viclene, pe care le
certa și le îndepărta din oameni prin rugăciunile speciale

---

22 Mare ierarh al sec. al III-lea (213-270), episcop al
Neocezarei din Pont, înaintemergător al marilor Părinți
Capadocieni. Este pomenit la 17 Noiembrie.

de exorcizare. Adesea aduceau la dânsul pe cei demonizați ca să-i vindece. Demonii, cunoscând puterea purtătorului de Hristos părinte, strigau de departe:

- Vai nouă, Grigorie! Ne vei alunga prin rugăciunea ta!

Și într-adevăr, peste puțin timp dispăreau urlând, ca și cum ar fi fost răniți greu de săgețile cele înroșite ale aprinsei rugăciuni ale fericitului.

Vicleanul diavol nu mai putea să îndure atâtea înfrângeri din partea omului lui Dumnezeu. Însă nici nu putea să-i facă vreun rău, deoarece era păzit de zidul smereniei și al harului lui Dumnezeu.

A trimis atunci împotriva sa pe doi răufăcători ca să-l jefuiască de puținele lucruri pe care le avea. Însă ce avea cuviosul în chilia sa? Nimic altceva în afară de cărțile pe care le studia ziua și noaptea, în pauzele dintre rugăciuni. Hoții au vrut atunci să fure aceste cărți care aveau o mare valoare, fiind manuscrise, și să le vândă. Au venit fără zgomot într-o noapte, crezând că sfântul doarme, și s-au ascuns în chilia sa într-un colț întunecos. Așteptau ca părintele să plece la biserică și apoi să fure tot ceea ce ar fi avut valoare.

Cuviosul, care era îngenuncheat la rugăciune în întunericul chiliei, și-a dat seama de prezența lor. Nici nu s-a mișcat însă și nici nu a scos nici un cuvânt. I-a lăsat să se “ascundă” și apoi, vrând să-i conducă spre un sentiment de pocăință, se rugă cu voce tare:

- Doamne al meu, adoarme-i pe frații aceștia care au venit degeaba aici, împlinind voia vrăjmașului diavol.

Pag. 171 - original

Și atunci, o minune! Hoții au căzut într-o clipă într-un somn adânc. Au rămas acolo, într-un colț al chiliei cuviosului Grigorie, adormiți vreme de cinci zile!

După aceasta cuviosul i-a chemat la chilia sa pe toți frații din obște și în fața lor s-a adresat hoților:

- Păi bine măi, până când o să tot pândiți că să-mi furați lucrurile? Haide, e timpul să mergeți pe la casele voastre. În numele Domnului meu Iisus Hristos vă poruncesc să vă treziți și să plecați!

Îndată hoții s-au trezit. Nu puteau însă să se ridice. Nu numai din cauza surprizei și a fricii, cât mai ales de epuizare, deoarece timp de cinci zile nu mâncaseră nimic.

Cuviosul aranjă să li se dea de mâncare, să fie ajutați să-și revină și apoi îi lăsă să plece la casele lor.

Aceste fapte au fost curând auzite în tot orașul Kiev. Când a aflat și domnitorul a dat ordin să fie căutați și închiși hoții respectivi. Iubitorul de oameni Grigorie, când auzi că hoții au fost închiși i-a părut rău pentru dânșii. De aceea s-a dus degrabă la domnitor, căruia i-a dăruit câteva dintre cărțile sale și l-a rugat să-i elibereze pe cei doi hoți. Astfel s-a și petrecut. Apoi sfântul a vândut și restul cărților pe care le avea și a împărțit banii luați pe ele săracilor. Și-a păstrat pentru sine numai cele strict necesare.

- Dumnezeu se va îngriji de mântuirea mea și fără aceste cărți, le spuse fraților. Le-am vândut pentru a nu mai duce pe oameni în ispita de a mi le fura. Cum de altfel și Domnul ne-a spus: *«Vindeți averile voastre și dați milostenie; faceți pungi care nu se învechesc, comoară neînpuținată în ceruri, unde fur nu se apropie, nici molie nu o strică»*²³.

Uimiți de iubirea cuviosului Grigorie și de puterea sa de a săvârși minuni hoții s-au pocăit și au rămas pe

---

23 Luca XII,33.

lângă mănăstirea Peșterilor, unde i-au ajutat pe părinți la muncile câmpului. Astfel își obțineau și o răsplată bănească cu care își întrețineau familiile lor.

După un oarecare timp au venit alți hoți, care au intrat în mica grădină de zarzavat, unde cuviosul cultiva cele necesare viețuirii sale, și și-au umplut sacii cu roadele muncii lui. Când au vrut însă să plece, nu s-au mai putut mișca din locul unde se aflau. Se lipiseră acolo, încărcăți cu sacii în spinare, neputând să facă nici un pas timp de două zile și două nopți. Atunci au început să se pocăiască, să se jeluiască și să se roage:

- Părinte Grigorie! Sfinte al lui Dumnezeu!

Eliberează-ne, te rugăm! Nu mai putem suporta! Ne pare rău pentru păcatele noastre! Niciodată nu vom mai fura!

Câțiva monahi care lucrau într-o grădină alăturată i-au auzit cum se văitau și au venit să vadă ce se întâmplase. Cât s-au chinuit însă, pe hoți nu au putut să-i dezlipească din pământ.

- Cum ați ajuns aici, i-au întrebat cu mirare monahii?

- De două zile suntem aici, au răspuns aceia.

- Păi noi în fiecare zi venim la grădina din apropiere. Cum de nu v-am văzut până acum?

- Nici noi nu v-am văzut. Dacă v-am fi văzut v-am fi rugat să mijlociți pe lângă părintele Grigorie să ne ierte și să ne scape din aceste chinuri. Suntem istoviți până aproape de moarte.

Atunci văzură că venea încet pe drum și cuviosul Grigorie. Fără alte ocolișuri le spuse hoților:

- Pentru că sunteți leneși și trăiți numai din furturi, acum sunteți condamnați să rămâneți aici înțepeniți până la sfârșitul vieții voastre!

Cu strigăte de jale au răspuns atunci hoții la amenințarea spre înțelepțire a cuviosului:

- Nu părinte! Ai milă de noi! Îți promitem că niciodată nu ne vom mai ocupa cu așa ceva.

- Dacă v-ați hotărât într-adevăr să trăiți de acum înainte prin munca brațelor voastre, îl voi ruga pe Domnul să vă elibereze.

- Cu jurământ sfânt în fața lui Dumnezeu ne jurăm că nu vom mai fura niciodată și că te vom asculta.

După ce se rugă pentru o vreme cuviosul se întoarce iarăși către hoți:

- Binecuvântat să fie Dumnezeu care vă luminează și vă ajută. De azi înainte puteți să lucrați în grădinile mănăstirii și să primiți de aici ca răsplată cele necesare pentru voi și pentru familiile voastre.

Îndată după aceasta hoții au putut să se dezlipească din pământ și au căzut în fața cuviosului cerându-și cu lacrimi iertare și slăvind numele Atotputernicului Dumnezeu.

Altădată au venit la fericitul Grigorie trei oameni necunoscuți. Se înțeleseseră între ei să-i spună o minciună și să-l facă să le dea vreun lucru de valoare. Doi dintre ei îl arătau pe cel de-al treilea și spuneau cu o ipocrită deznădejde:

- Părinte, prietenul nostru acesta a fost condamnat la moarte! Dați-ne ceva de valoare ca să-și poată răscumpăra această teribilă pedeapsă!

Nu era nevoie de o harismă specială ca să-ți dai seama că acei oameni vicleni mințeau în mod grosolan.

Cuviosul lăcrimă și spuse încetșor:

- Ce dezastru pentru acest om! A venit ziua nenorocirii sale...

Aceia nu au înțeles sensul acestor cuvinte și au insistat în continuare:

- Părinte, dacă dumneavoastră îi veți da ceva de preț, acesta va scăpa de moarte.

- Chiar dacă am să vă dau, de moarte tot nu va scăpa. Spuneți-mi însă la ce fel de moarte a fost condamnat?

- Îl vor spânzura de un copac.

- Drept ați grăit, spuse profetic cuviosul. Măine chiar se va întâmpla aceasta!

Fără să mai spună nimic altceva, coborî în adâncul peșterii sale, acolo unde de obicei se ruga și citea la lumina lumânărilor. Apoi se întoarse, ținând în mână câteva cărți valoroase. Erau ultimele care-i mai rămăseseră.

- Luați-le, le spuse. Și dacă nu vă vor mai fi de folos să mi le aduceți înapoi.

Le-au luat și au plecat, râzând pe ascuns.

- Ce spunea călugărul...? Să i le ducem înapoi...? Să aștepte el mult și bine...! Vom câștiga bani frumoși când le vom vinde.

Orbiți de lăcomie cei trei înșelători nu s-au mulțumit numai cu cărțile. Pe când ieșeau afară din peșteră au văzut grădina sfântului plină de roade.

- Să venim la noapte să le furăm, s-au înțeles ei repede, fără să mai stea la discuție.

Și într-adevăr, când s-a lăsat întunericul, au venit din nou. La acea oră fericitul Grigorie era în adâncul peșterii sale și se ruga. S-au apropiat fără zgomot și au blocat ușa acestuia pe din afară, ca să nu mai poată ieși din peșteră. Apoi, fără să mai fie deranjați de nimic, s-au apucat de jefuit grădina. Doi dintre ei adunau roadele ce se găseau pe pământ în vreme ce al treilea – cel așa zis condamnat la moarte – s-a urcat într-un copac înalt și-i scutura roadele.

Deodată însă creanga pe care acesta se sprijinea se rupse. Și mai înainte de a apuca să se agațe de alta, începu să cadă cu capul în jos. Zgomotul și strigătele de durere pe care le scotea, îi făcu pe ceilalți doi să se sperie și să o rupă la fugă. Acesta însă – vai! – își află un groaznic sfârșit. În vreme ce cădea, se agăță cu capul de o creangă bifurcată și muri spânzurat.

Dimineață, frații din obște nu l-au văzut pe cuviosul Grigorie în biserică la slujbă. Îngrijorați, s-au dus după terminarea Utreniei, să vadă dacă nu cumva era bolnav. Atunci au zărit îngroziți pe cel spânzurat în copac. Apoi au văzut că peștera cuviosului era blocată pe dinafară. Au deschis-o și l-au eliberat.

Între timp s-au adunat acolo mai mulți frați și de asemenea mulți creștini trecători, care întrebau să afle câte ceva despre îngrozitoarea moarte a celui spânzurat. Printre aceștia cuviosul Grigorie îi zări și pe cei doi prieteni ai celui mort, care se apropiaseră cu teamă, să vadă de departe ce se întâmplase cu tovarășul lor.

- Vedeți cum s-a realizat minciuna voastră nenorocită, le spuse certându-i cuviosul. Dumnezeu nu se lasă batjocorit. Dacă nu m-ați fi încuiat înăuntru, aș fi alergat să-l ajut și ar fi scăpat. Însă prietenul vostru

diavolul, care v-a învățat înșelăciunea și minciuna, este pricina morții trupești și spirituale. Și din momentul în care v-ați supus lui, mila lui Dumnezeu v-a părăsit.

Tremurând de frică cei doi au căzut la pământ și și-au cerut cu lacrimi iertare pentru fapta lor odioasă, iar cuviosul i-a sfătuit ca de atunci înainte să-și câștige pâinea lor zilnică prin muncă cinstită și sudoare.

Ajungem în cele din urmă la moartea martirică a iubitorului de Dumnezeu și tămăduitorului Grigorie.

Odată se întâmplă ca sfântul potir al bisericii să fie întinat de un animal necurat. Cuviosul coborî până la râul Nipru, ca să aducă apă curată și să curețe sfințitul vas. Pe malul râului se întâlnește cu frații domnitori Rostislav și Vladimir al II-lea Vsevolodovici. Se îndreptau spre mănăstire ca să se închine și să ceară binecuvântarea părinților, deoarece plecau la război împotriva invadatorilor poloști.

Câțiva dintre oștenii lui Rostislav lipsiți de rușine au vrut să se distreze pe seama bătrânului monah. Au început să râdă de dânsul batjocoritor și să-i arunce tot felul de vorbe murdare și insulte. Smeritul cuvios nu se tulbură. Îi asculta liniștit, fără să spună nimic. Duhul său însă putea să prevadă apropiata moarte a celor care acum își băteau joc de dânsul.

Ah, copii mei, spuse cu tristețe. De ce sunteți necuviincioși în fața lui Dumnezeu și vă bateți joc de un biet monah bătrân. Voi aveți acum nevoie de multă rugăciune. Plângeți pentru pierderea voastră și pocăiți-vă pentru păcatele voastre. Pentru voi va sosi foarte curând ceasul judecății Domnului. Cu toții vă veți îneca într-un râu, împreună cu principele vostru!

Rostislav, în vreme ce multă vreme auzise batjocoririle supușilor săi fără să intervină, acum se înfurie foarte tare auzind vorbele bătrânului. Le înțelese nu ca pe un avertisment, ci ca pe un blestem.

- Pe mine mă ameninți, călugăre prost? Strigă către iubitorul de Hristos Grigorie, roșu de mânie. Știi că pe mine nu mă întrece nimeni la înot...? Însă-ți arăt eu ție...! Tu ești acela care vei muri de această moarte!

Și îndată nerușinatul principe ordonă supușilor săi să-l lege pe cuvios de mâini și de picioare, să-i atârne o piatră de gât și să-l arunce în cel mai adânc loc al râului. Ordinul său fu executat fără întârziere. Peste câteva momente apele râului Nipru au înghițit cinstitul trup al sfântului.

Sălbaticul Rostislav, după uciderea cuviosului, se întoarse din drum și plecă spre locul luptei fără să se pocăiască, plin de mânie și fără să mai meargă să se închine la mănăstire. Fratele său însă Vladimir își continuă drumul și ceru binecuvântarea părinților pentru lupta ce avea să urmeze împotriva barbarilor polofți.

Lupta se dădu aproape de Tripoli, pe malurile râului Stugna. Rușii au fost învinși de barbari, iar Rostislav s-a înecat împreună cu aproape toți ostașii săi. Vladimir însă, datorită binecuvântării primite de la părinții Lavrei, se salvă.

Între timp frații din obște l-au căutat timp de două zile pe cuvios și nu l-au găsit. A treia zi au intrat în chilia sa și ce să vadă! Trupul său neînsuflețit se găsea acolo, cu mâinile și picioarele legate și cu piatra atârnată de gât! Rasa sa era umedă, în vreme ce fața sa era luminoasă și calmă. Trupul său era cald și moale, ca și cum ar fi fost viu.

Cu toții au admirat aceste semne ce dovedeau sfințenia vieții fratelui lor. Niciodată nu au aflat cum ajunsese trupul acestuia în chilie. Au dat slavă lui Dumnezeu, care *minunat este între sfinții Săi*, au ridicat cinstitul trup și l-au așezat cu rugăciuni și psalmodii în peștera cuviosului Antonie. Acolo a rămas până astăzi nesticat și slăvit, propovăduind în chip tăcut oamenilor despre puterea credinței și despre atotputernicia lui Dumnezeu, *Cel care face minuni*.

Cuviosul Moise Ungarul

Duhul cel necurat, diavolul, orbește inimile care sunt înrobite de urâta patimă a curviei. Astfel nu vor reuși niciodată să-l *vadă pe Dumnezeu*, de vreme ce numai cei curați cu inima se vor învrednici de aceasta, așa cum Însuși Domnul ne-a asigurat.

Pe acest câmp al războiului duhovnicesc s-a luptat cu înverșunare cu necuratul dușman și cuviosul părintele nostru Moise, care a învins în cele din urmă în chip glorios, oferindu-se pe sine ca un exemplu viu de cumițenie și de puritate.

Cuviosul Moise era unгур de neam și era unul dintre cei mai îndrăgiți slujitori ai principelui martir Boris. În slujba acestuia din urmă se afla și fratele lui Moise Gheorghe. Când sfântul Boris a fost ucis de nelegiuitul Sviatopolk la râul Alta, împreună cu toți generalii săi, fericitul Moise a fost singurul care a scăpat cu viață. S-a refugiat atunci la evlavioasa Predislava, sora lui Iaroslav, care l-a ascuns de Sviatopolk. Fără să poată fugi în alt loc, bravul Moise rămase acolo, rugându-se neîncetat lui Dumnezeu.

Între timp evlaviosul principe Iaroslav, supărat de moartea nedreaptă a fratelui său iubit Boris, se ridică împotriva lui Sviatopolk și-l învinse. Tiranul se refugie în Polonia, se alie cu regele țării acesteia Bolieslav și se porni cu multă armată împotriva Kievului. Iaroslav fu învins și Sviatopolk se urcă pe tronul Rusiei.

După această victorie a lui Sviatopolk, aliatul său regele Bolieslav se întoarse în țara sa, luând cu sine ca sclavi pe mulți dintre prizonierii de război. Printre aceștia erau – vai! – și cei doi frați ai lui Iaroslav, boierii săi, precum și fericitul Moise, legați toți de mâini și de picioare cu lanțuri grele.

În Polonia cuviosul rămase în închisoare timp de cinci ani, suferind cu răbdare detenția prin rugăciune și prin preaslăvirea lui Dumnezeu.

Odată, o femeie tânără și frumoasă, foarte bogată și influentă, care era dintre principesele de la curte, l-a văzut pe frumosul și puternicul Moise și a fost foarte atrasă de înfățișarea lui.

Topindu-se de dorința cea trupească, se apropie de dânsul și-i spuse ademenitor:

- Ah, omule! Suferi degeaba aceste chinuri. Îmi pari foarte capabil și inteligent. De ce să nu te eliberezi deci din aceste chinuri și tristeți?

Moise îi răspunse liniștit:

- Pentru că așa a vrut Dumnezeu.

Femeia insistă:

- Dacă vei asculta de mine, te voi elibera și te voi face stăpânul meu și principe peste toată Polonia.

Fericitul înțelese scopurile ei necuviincioase și-i răspunse:

-Care dintre oameni, care a ascultat de femeie și i-a predat întreaga sa voință, a făcut bine? Cel dintâi creat dintre oameni, Adam, a ascultat de Eva și a fost alungat din paradisi. Samson, cel mai puternic dintre oameni și biruitor asupra vrăjmașilor, la sfârșit fu predat de o femeie în mâinile filistenilor. Solomon, care ajunsese pe culmile înțelepciunii dumnezeiești, a păcătuit în fața lui Dumnezeu, urmând plăcerilor oferite de femeii. Ca să nu mai vorbim de Irod, care deși a fost încununat cu multe victorii, la sfârșit a devenit robul unei femeii și a tăiat de dragul ei capul Sfântului Ioan Botezătorul. Cum, deci eu, ființă liberă, să mă las robit de o femeie, pe care nici nu o cunosc și nici nu am mai văzut-o vreodată?

-Dar te voi elibera, strigă cu patimă femeia. Te voi face bogat și slăvit și conducător al casei mele. Te voi lua de bărbat. Numai împlinește-mi această dorință! Stinge flacăra care îmi arde sufletul! Lasă-mă să mă bucur de frumusețea ta! Nu mă pot împăca cu gândul că frumusețea și puterea ta ar putea să se piardă degeaba! Dacă vei accepta propunerea mea, eu îmi voi împlini dorința și tu vei deveni stăpânul meu, domnul averii și al puterii mele, conducătorul boierilor. Ce spui, deci?

-Ascultă odată pentru totdeauna, răspunse cu demnitate minunatul Moise. Nici voința ta nu o voi urma și nici bogăția și puterea ta nu mi le doresc. Curăția inimii și a trupului sunt mai presus de toate acestea. Nu sunt vinovat pentru ceea ce sufăr aici în lanțuri și chinuri. De aceea sper ca acestea să mă scape de lanțurile și chinurile cele veșnice.

Când femeia văzu că este în pericol să piardă o asemenea frumusețe trupească și sufletească, primi un alt sfat de la diavol.

Pag. 179 - original

Dacă-l voi răscumpăra din închisoare, se gândea, va fi obligat să mă asculte chiar și împotriva voinței sale. L-a trimis deci pe omul ei de încredere de la curte la șeful închisorii ca să-i ceară să-l vândă pe Moise, cu orice preț. Acela a înțeles că era o bună ocazie ca să se îmbogățească și-l vându pentru trei mii de monede de aur!

După ce femeia l-a dobândit pe Moise, a dat ordin să fie adus în fața ei, să i se scoată cătușele, să fie dezbrăcat de zdrențele pe care le purta, să fie spălat și îmbrăcat cu haine bogate. Apoi ordonă să li se aducă mâncăruri gustoase și-l forță pe cuvios prin toate mijloacele să le guste și în același timp să se lase pradă dorințelor ei păcătoase.

Dreptul însă, asemenea lui Iosif, fugi din brațele ei, se dezbracă de acele haine bogate și evită păcatul, gândind la nimicnicia lumii și a plăcerilor ei. Se ascunse undeva în curte și începu să se roage, să postească și să privegheze. Preferă să mănânce pâine uscată pentru Dumnezeu, decât mâncăruri bogate și băuturi alese, cu prețul întinării sufletești.

Furioasă, femeia dădu ordin să fie închis și lăsat să moară de foame. Dumnezeu însă nu-l părăsi pe robul său, care-și pusese nădejdea doar în El. Unuia dintre slujitorii acelei femei i se făcu milă de Moise și-l hrănea pe ascuns.

Între timp ceilalți slujitori de la curte încercau prin toate mijloacele să-l convingă pe Moise să asculte de femeie. Îi spuneau:

- Frate Moise, ce te împiedică să te căsătorești cu dânsa? Ești încă tânăr. Iar această femeie este văduvă și a apucat să trăiască numai un an cu primul ei soț. Frumusețea ei este rară, bogăția nenumărată și puterea ei foarte mare. Iar dacă ar fi vrut să se căsătorească cu

oricare dintre principii, nimeni nu ar fi refuzat-o. Și tu, care ești prizonier și rob al acestei femei, nu vrei să devii domnul ei...? Spui că nu poți să încalci poruncile lui Hristos...! Însă ce ne spune Domnul în Evanghelia: «*De aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va uni cu femeia sa și vor fi amândoi un trup*»! Și apostolul nu spune: «...*mai bine este să se căsătorească decât să ardă*»? Nu le este permis văduvelor să se căsătorească a doua oară? De vreme ce nu ești călugăr și nu ai depus voturi monahale de ce te amărăști cu aceste chinuri amare? Pentru care motiv nu vrei să te căsătorești? Dacă mori în această situație cine te va lăuda? Care om, de la Adam și până astăzi a neglijat femeia, în afară de monahi? Ce au făcut Avraam, Isaac, Iacov? Încă și dreptul Iosif, după ce a scăpat de ispita femeii egiptene ce a făcut? S-a căsătorit! Și tu, dacă scapi cu viață, poate că te vei căsători în viitor, fie și cu o altă femeie. Și cine atunci nu te va judeca, pentru prostia de a fi dat cu piciorul unei astfel de ocazii...? Nu este mai de preferat pentru tine, să te predai acestei principese, să te eliberezi de robie și să devii principe...?

Însă binecuvântatul Moise răspunse:

- Frații mei și bunii mei prieteni, voi mă sfătuiți în chip foarte priceput. Însă eu cred că șoaptele vicelanului șarpe către Eva, nu au fost mai rele decât sfaturile voastre. Mă presați să mă predau acestei femei, însă nu voi face sub nici o formă acest lucru. Chiar dacă voi muri în aceste lanțuri, sper cu o și mai mare siguranță că voi afla milă în fața lui Dumnezeu. Dacă așa ar sta lucrurile, adică să se fi salvat toți dreptii prin intermediul căsătoriei, aflați deci că eu nu sunt drept. Eu sunt păcătos și de aceea nu mă voi putea salva alături de această femeie. Dacă dreptul Iosif

s-ar fi predat femeii lui Putifar, nu ar mai fi devenit apoi al doilea după faraon. Dumnezeu a văzut răbdarea sa și i-a dăruit această putere. Și de aceea a fost slăvit în toate veacurile, pentru răbdare și virtute și nu pentru că a lăsat în urma sa pe fiii săi. Eu însă nici regatul Egiptului nu mi-l doresc, nici putere lumească nu caut, nici în țara polonilor nu vreau să trăiesc și nici în patria mea nu-mi doresc vreo mărire. De toate acestea mă lepăd pentru a câștiga împărăția cerurilor. Și dacă voi scăpa cu viață din mâinile acestei femei, vreau să mă dedic vieții monahale. Pentru că Domnul ne spune în Evanghelia Sa: *«Oricine a lăsat case sau frați, sau surori, sau tată, sau mamă, sau femeie, sau copii, sau țarine, pentru numele Meu, înmulțit va lua înapoi și va moșteni viața veșnică»*. Pe Hristos deci să-l ascult, sau pe voi? Și apostolul zice desigur că *«mai bine să se căsătorească decât să ardă»*, însă mai înainte de aceasta ce subliniază: *«Celor ce sunt necăsătoriți și văduvelor le spun: Bine este pentru ei să rămână ca și mine. Dacă însă nu pot să se înfrâneze să se căsătorească»*. Și mai jos spune: *«Cel necăsătorit se îngrijește de cele ale Domnului, cum să placă Domnului. Cel ce s-a căsătorit se îngrijește de cele ale lumii, cum să placă femeii»*. Pe cine deci să ascult, pe voi sau pe apostol...? Și pe cine este mai bine să slujească cineva, pe Hristos sau pe femeie...? Apostolul spune din nou: *«Robii să asculte de stăpânii lor întru cele bune»*. Aflați deci că frumusețea acestei femei nu mă atrage deloc. Și nici nu poate aceasta să mă îndepărteze de Mirele sufletului meu care este Hristos.

Când stăpâna află de toate acestea, puse la cale un alt plan viclean. A dat ordin ca Moise să fie frumos îmbrăcat, urcat pe un cal împodobit și purtat prin toate

orașele și satele pe care aceasta le avea sub stăpânire, însoțit de o aleasă cavalerie. Ea călărea lângă dânsul pe un alt cal. După ce-i arătă toate domeniile sale, îi spuse:

- Toate aceste locuri sunt ale tale. Tot poporul care locuiește pe ele îți aparține. Poți să faci cu toate acestea tot ce vrei.

Apoi se întoarse către supușii ei și le spuse:

- Acesta este domnul și soțul meu! Cu toții să-l respectați și să-l ascultați!

Sfântul însă râse de toată această punere în scenă a pătimășei femeii și-i spuse:

- Degeaba te chinuiești. Nu mă poți atrage cu lucrurile cele trecătoare ale acestei lumi și nici nu-mi poți fura bogăția mea duhovnicească. Hotărăște-te odată și nu te mai strădui atâta, degeaba, ca să mă câștigi.

Femeia se înfurie din cale afară.

- Ai uitat că te-am cumpărat...? striga ca o lupoaică sălbatică. Cine te poate scăpa din mâinile mele? Nu vei scăpa viu! Te voi chinui fără milă și apoi te voi ucide!

- Nu mi-e frică de amenințările tale, răspunse cu curaj fericitul. Și dacă va vrea Dumnezeu nu voi întârzia să mă fac monah.

Viziunea cuviosului se împlini foarte curând în chip minunat, prin grija preabunului Dumnezeu, care pe toate le împlinește după a Sa bunăvoință. S-a întâmplat deci să treacă pe acolo în acele zile un ieromonah de la Sfântul Munte. Prin pronia divină îl întâlni pe fericitul Moise, află despre chinurile la care era supus și despre dorința sa fierbinte de a deveni monah și-l tunse pe ascuns în monahism. Apoi îl sfătui să-și păstreze cu orice preț curățenia trupească și sufletească și să nu se predea celui vrăjmaș. Îi dori să scape cât mai curând de acea femeie

desfrânată și apoi plecă. Pe acest ieromonah de la Sfântul Munte l-au căutat apoi peste tot slujitorii de la curte dar nu a mai fost de găsit.

Femeia, după ce și-a pierdut orice speranță de a-l câștiga pe Moise de bunăvoie, îl predă din nou în mâinile chinuitorilor. L-au întins pe o bancă de piatră și l-au bătut fără milă cu nuiiele de fier, până când pământul a fost botezat de sângele său. În timp ce-l loveau îi spuneau:

- Ascultă de stăpâna ta și împlinește-i voia. Dacă nu vei asculta îți vom face trupul bucați. Nu ai nici o scăpare. Îți vei da sufletul cu amar după nesfârșite chinuri. Ai milă de tinerețile tale. Dezbracă-te de această zdreanță, poartă veșmântul cel scump și vei scăpa de chinurile pe care ți le pregătim în continuare.

Însă fericitul le răspunse cu curaj:

- Fraților, faceți aceea ce vi s-a ordonat și nu mai amânați nimic. Niciodată nu-mi voi încălca promisiunile mele monahale și nu mă voi dezlipi de dragostea pentru Dumnezeu. Nici durerile, nici focul, nici rănilile nu mă pot despărți de Domnul și de viața cea îngerească. Această femeie a întinericului își arată fără rușine desfrânarea ei. Nici de Dumnezeu nu se teme și nici de oameni nu se rușinează, forțându-mă cu impertinență să cad în desfrânare și în corupere. Dar nu voi urma niciodată jalnicei ei voințe.

Era turbată principesa din cauza rezistenței bravului ostaș al lui Hristos. Trecuseră deja șase ani de când acest rob îi stătea împotriva și dorea cu orice preț să se răzbune pentru această jignire pe care i-o făcuse. Trimise deci o scrisoare regelui Bolieslav în care-i scria: *«Știi bine, regele meu, că soțul meu a murit pe câmpul de bătălie, luptând cu curaj alături tine. După aceasta tu*

mi-ai dat libertatea să-mi aleg pe oricine mi-ar place, ca să fie soțul meu. M-am îndrăgostit deci de un prea frumos tânăr, care era printre prizonierii tăi, l-am eliberat, l-am adus la palatul meu, i-am dăruit toată averea mea, l-am făcut domn al pământului meu, al poporului și al meu însămi. El însă nu a prețuit nimic din toate acestea. De multe ori l-am chinuit cu înfometare și cu bătăi, dar cu toate acestea nu am reușit să-l fac bărbatul meu. Au trecut deja șase ani de când îl chinuiesc și de când mă chinuiește. Însă această inimă de piatră suferă toate chinurile și nu se smerește în fața mea. De curând chiar, a devenit și monah prin mâinile unui călugăr necunoscut ce a trecut pe aici. Ce mă sfătuiești deci să fac?»

Bolieslav a ordonat să se înfățișeze amândoi înaintea sa. Când au venit, a început să-l sfătuiască insistent pe Moise ca să asculte de stăpâna sa. La sfârșit îi spuse:

- Cine poate fi mai neînțelegător decât tine, care te privezi pe tine însuși de la atâtea bunuri și preferi atâtea chinuri amare...? Află deci că de tine depinde acum dacă vei trăi sau vei fi ucis. Fie vei face voia stăpânei tale și vei afla cinste și măriri, fie vei muri de o moarte îngrozitoare.

Apoi regele se întoarse către femeie și-i spuse cu asprime:

- Nu este cu puțință ca prizonierul pe care l-ai cumpărat să facă de capul lui. Tu ești stăpâna și el este robul tău. Dacă nu va asculta trebuie să-i dai o lecție bună, astfel încât și ceilalți robi și prizonieri să ia aminte și să nu îndrăznească să se răscoale împotriva domnilor lor.

Atunci binecuvântatul Moise îi spuse regelui:

- Domnul îmi spune: «*Ce-i va folosi omului dacă va câștiga lumea întregă și-și va pierde sufletul său?*»

Cum deci îmi promiți slavă și cinstiri, când tu însuși și această femeie veți muri peste puțină vreme...!

Această profeție a lui Moise nu întârzie să se împlinească.

Mai întâi însă mai avu de pățimit și alte chinuri din partea viclenei femei. Având acum și acordul regelui, îl provoca neîncetat și fără rușine ca să păcătuiască cu ea.

- Degeaba te chinuiești, îi răspundea cuviosul. Trebuie să mă crezi foarte prost sau incapabil, încercând să mă faci să cad în mrejele tale. Te refuz însă ca pe o nerușinată și femeie fără frică de Dumnezeu.

Atunci aceea, ajunsă deja la disperare, ordonă să i se dea câte o sută de bice în fiecare zi și apoi să i se taie mâinile și picioarele.

Peste câteva zile chinuitul Moise era căzut jos, într-o baltă de sânge, căzut în nesimțire, ca și cum ar fi murit. Abia dacă mai respira.

Între timp regele Bolieslav, vrând să-i dea satisfacție principesei supărate, ordonă să fie alungați toți călugării din Polonia.

Însă Domnul îl răsplăti foarte curând pentru fapta sa rea. Într-o noapte regele muri brusc, fără să se știe din ce cauză. A doua zi izbucni o răscoală a poporului în toată țara. Majoritatea boierilor au fost uciși, printre aceștia numărându-se și principesa care-l chinuia pe robul lui Dumnezeu.

După moartea acesteia bunul Moise fu eliberat și cu sănătatea zdruncinată de atâtea chinuri porni în căutarea unei mănăstiri în care să se dedice Domnului. Ajunse cu mare greutate la mănăstirea Peșterilor de la Kiev, abia purtându-și trupul său plin de răni, dar încununat de coroana victoriei, ca un brav ostaș al lui Hristos.

Iar Domnul, după toate acestea, îi dăruie harisma de a alunga patimile cele trupești din cei care veneau să-i ceară ajutorul.

Odată unul dintre monahii de la peșteri, care era greu chinuit de demonul curviei a venit la sfântul Moise. L-a rugat să-l ajute și i-a spus:

- Tot ceea ce-mi vei spune eu o voi respecta până la moarte.

- Cât vei trăi să nu mai vorbești niciodată cu vreo femeie, i-a spus cuviosul.

Apoi își ridică bastonul, cu care întotdeauna se ajuta la mers, din cauza rănilor avute în trecut, și-l atinse pe tânărul monah în piept. Îndată ispitele au încetat și de atunci nu a mai fost luptat de dorințele trupești.

Fericitul Moise a ajuns cu ajutorul harului lui Dumnezeu la adânci bătrâneți, la sfârșitul vieții sale pământești, după ce prin viața sa ascetică și prin pătimirile avute, s-a învrednicit și el să vadă pe Dumnezeu, ca oarecând marele Moise în pustiu, și să strălucească prin virtutea și prin minunile sale pe tot cuprinsul pământului rusesc.

Era 26 Iunie când a trecut la Domnul și s-a odihnit de toate eforturile și chinurile îndurate. Dumnezeu l-a slăvit pentru răbdarea sa, dăruind și sfintelor sale moaște putere împotriva patimilor trupești.

Cuviosul Ioan mult nevoitorul

Cuviosul Ioan nevoitorul a înfruntat multe ispite și chinuri pentru a-și păstra puritatea și fecioria, împodobindu-și sufletul asemenea unei mirese în așteptarea Mirelui cel ceresc. El a trăit în ultimii ani ai vieții sale zăvorât în peștera în care se nevoise și cuviosul Antonie.

Acolo venea la dânsul adesea unul dintre frații monahi, pe care diavolul îl lupta cu gânduri necurate.

- Părinte, salvați-mă! Îmi spunea disperat cuviosului. Rugați-vă la Domnul ca să mă izbăvească de acest război al trupului, pentru că nu mai pot suporta mult.

- Fratele meu, îmi răspundea fericitul Ioan cu cuvintele psalmistului, «rabdă întru Domnul; încordează-te și întărește-ți inima ta, și rabdă întru Domnul și păzește calea Lui. Căci El te va scoate din mâinile vrăjmașilor și va zdrobi dinții lor».

-Părinte, credeți-mă! Dacă nu mă veți ajuta, eu voi pleca unde voi vedea cu ochii. Nu mă pot liniști nicăieri. M-a înnebunit acest război al trupului. Voi fugi și mă voi duce ca o fiară sălbatică din loc în loc.

- De ce, fiul meu, vrei să te predai tu singur de bunăvoie vrăjmașului? Iată! Te afli deja la marginea prăpăstiei. Dușmanul se pregătește să-ți facă vânt în ea. Iar căderea ta va fi mare și mortală. Niciodată nu te vei mai putea ridica. Dacă însă vei rămâne aici, la mănăstirea ta, în acest port sigur, nu vei mai fi la marginea prăpăstiei și nici nu va mai exista pericolul ca neobositul diavol să te prăbușească și să teucidă sufletește. Dumnezeu te va răsplăti apoi pentru răbdarea ta, te va scoate din șanțul patimilor și din noroiul necurăției. Însă ca să te întăresc și să te mângâi, îți voi povesti ceva din viața mea:

Când am venit la mănăstire și am intrat în familia noastră monahală, am început să fiu chinuit în mod groaznic de duhul curviei. Nu pot să-ți descriu ce multe am pățit. Nu mâncam nimic timp de două, trei zile, câteodată chiar și o săptămână întreagă. Privegheam întreaga noapte. Mă rugam neîncetat. Timp de trei ani a ținut acest martiriu, fără să-mi găsesc liniștea.

Am plecat și am venit la peștera sfântului Antonie. Am căzut la mormântul lui, am început să plâng și să-l rog să mă ajute. Am rămas acolo timp de trei zile și trei nopți, fără hrană sau apă. Și deodată am auzit vocea cuviosului zicând:

- Ioane...! Ioane...! striga. Trebuie să rămâi aici la peștera mea, să trăiești zăvorât în liniște și rugăciune. Iar Domnul te va elibera de acest război al vrăjmașului.

Am alergat atunci și l-am găsit pe părintele stareț. Acela, înștiințat de Dumnezeu, mi-a dat binecuvântarea să mă zăvorăsc în acest loc umed, strâmt, întunecos și aspru. Am împlinit deja de atunci treizeci de ani. Și iată! Abia de puțină vreme mi-am găsit liniștea. În toți acești ani am luptat cu gândurile cele viclene și cu patimile, chinându-mi trupul cu post și priveghere.

Și aici însă flacăra patimilor trupești mă ardea. Negăsind alt mijloc să-i rezist, am hotărât să-mi scot hainele și să-mi atârn de mâini și de picioare niște fiare grele, supunându-mi trupul la martiriul înghețului și membrele mele la suportarea acelei mari greutatei. Însă și acest mod de asceză s-a dovedit insuficient.

Am săpat atunci în nisipul umed din peșteră o groapă adâncă, m-am băgat în ea și m-am acoperit apoi cu nisip, lăsându-mi afară numai capul și brațele. Era la începutul Postului Mare. Am rămas acolo pe jumătate

îngropat și nemișcat toată perioada postului. În acest timp sufeream mari atacuri de la cel viclean, care încerca prin orice mijloc să mă scoată din groapă.

Mai întâi mă chinui cu o durere îngrozitoare de picioare, care se umflaseră și se strâmbaseră. Încheieturile se dezmembrau. Nervii îmi paralizaseră. O ardere chinuitoare topea membrele mele. Mă durea tot corpul și sufeream. Se bucura însă și se răcorea sufletul meu, care fu izbăvit prin această dură asceză de întinăciune și-și regăsi puritatea și frumusețea cea dumnezeiască. Preferam deci să mor acolo, să mă topesc în acea groapă, dar să-l câștig pe Hristos, decât să ies din ea și să mă câștige diavolul.

Am ajuns în Săptămâna Mare. În Lunea Mare se înfățișă deodată în fața mea un balaur uriaș, sălbatec și înfricoșător, care scotea flăcări și fulgere pe nări și pe gură. Se apropie de mine amenințător, gata să mă înghită. Nu m-a putut răni însă. Îndată ce l-am chemat pe Domnul și mi-am făcut semnul sfintei cruci a dispărut.

Amenințările sale au continuat însă toată Săptămâna Patimilor. În noaptea Învierii înfricoșătorul balaur veni pentru ultima dată. L-am văzut deodată că s-a repezit la mine. M-a înșfăcat într-o clipită și în gura sa se găseau capul, mâinile și trupul ce se găsea în afara gropii. Părul și barba mea au fost arse de flăcările sale și așa mi-au rămas până astăzi, arse, după cum și poți vedea. Prin intervenția lui Dumnezeu însă balaurul nu mă vătămă mai mult. În timp ce capul meu se afla în gura lui am strigat din adâncul inimii mele:

- Dumnezeule și Doamne, salvează-mă! Pentru ce m-ai părăsit! Ai milă de mine, Stăpâne, Unule Iubitorule de oameni. Izbăvește-mă pe mine păcătosul, Tu ce ești

singur fără de păcat. Curăță-mă de întinarea mea, ca să nu rămân prins în mrejele celui viclean pentru totdeauna. Scapă-mă de vrăjmașul care vrea să mă înghită. Vino și salvează-mă cu puterea Ta. Aruncă un fulger și arde-l, ca să dispară de pe fața pământului!

Și într-adevăr, în acea clipă a fulgerat o lumină cerească și îngrozitoarea fiară dispăru și nu am mai văzut-o niciodată de atunci, prin harul lui Dumnezeu.

Am auzit atunci o voce care mi-a spus:

- Ioane! Ioane! Te-am ajutat, precum Mi-ai cerut. Ai grijă de acum de sufletul tău, ca să nu pățești altele mai rele în veacul viitor!

- Doamne, am întreat eu atunci cu mâhnire, de ce m-ai lăsat atât de mult să mă chinuiesc?

- Te-am încercat după puterea răbdării tale.

Trecând astfel prin focul ispitelor, te vei prezenta în fața Mea curat ca aurul. Niciodată nu permit să fie încercat un om mai presus de puterile sale, ca să nu fie batjocorit și învins de șarpele cel rău și viclean. Tu însă, ca să scapi de războiul patimilor celor trupești, roagă-te la sfântul Moise Ungarul. Acesta se dovedi mai puternic chiar decât dreptul Iosif în cumințenie, și de aceea îi poate ajuta foarte mult pe cei ce sunt luptați de patima curviei.

Atunci eu am strigat către Domnul:

- Doamne, pentru rugăciunile cuviosului Moise, miluiește-mă!

Și iată! Îndată m-a îmbrățișat o minunată și dulce lumină, care de atunci și până acum a rămas și luminează în peștera mea astfel încât, nu mai am nevoie de lumânări.

Pag. 189 - original

Și oricâți vin aici cu credință, smerenie și inimă curată,
văd această dumnezeiască lumină care mă iluminează și
m-a eliberat de săgețile celui vrăjmaș din acea noapte a
Învierii.

Terminând istorisirea sa cuviosul Ioan nevoitorul se întoarse către monahul care era luptat de duhul necurat al curviei și-i spuse:

- Frate, noi înșine ne înfigem în minte adorarea cărnii, de aceea ne și chinuim. Iar Domnul, prin judecata Sa cea dreaptă ne lasă să fim luptați, deoarece nu avem roade de pocăință. În sfârșit îți recomand să ceri și tu ajutorul fericitului Moise Ungarul, și poate astfel Dumnezeu își va face milă de tine.

După ce s-au rugat împreună pentru o vreme, binecuvântatul Ioan luă o bucățică din moaștele cuviosului Moise și spuse:

- Atinge-te cu trupul tău de acestea.

Fratele se atinse și din acea clipă simți că focul desfrânării care-l ardea începu să se stingă și să moară într-însul patima curviei. Din acea zi scăpă de această ispită pentru totdeauna.

Cuviosul Ioan nevoitorul se îndreptă către cele cerești la puțină vreme după aceasta, pe 18 Iulie. Sfintele sale moaște se păstrează întregi până astăzi în acea groapă în care el însuși se îngropase pe sine de viu, pentru dragostea de Hristos, și dăruiesc un mare ajutor tuturor celor care cer mijlocirea sa către Dumnezeu.

Cuviosul Prohorie tămăduitorul

Mult Milostivul Dumnezeu de multe ori îngăduie ca să se întâmple oamenilor diverse nenorociri și întristări,

toate acestea având un rol pedagogic, spre îndrumarea și îndreptarea lor. Nu uită însă niciodată, ca Unul ce este Iubitor de oameni, ca pe lângă ispită să dăruiască și izbăvirea, așa cum vom vedea și din viața cuviosului Prohorie tămăduitorul.

Cuviosul Prohorie a strălucit prin viața și lucrarea sa duhovnicească în anii temutului domnitor al Kievului Mihail Sviatopolk Iziaslavici, vestit pentru duritatea și nedreptățile săvârșite. Multe neazuri și persecuții au îndurat locuitorii Kievului pe toată durata domniei lui. Chinurile au devenit și mai mari atunci când au început repetatele invazii ale polofților și a altor popoare migratoare ce atacau Kievul. Luptele neîncetate cu dușmanii externi, războaiele civile dintre domnitorii ruși, persecuțiile, înrobirile, jafurile și toate celelalte dezastre erau cauzele care provocau sărăcia, nefericirea și durerea poporului rus.

În acei ani grei și întunecați a venit de la Smolensk la mănăstirea Peșterilor fericitul Prohorie, cerând de la starețul Ioan ca să-l tundă în monahism și să-l numere printre fiii săi duhovnicești. După rânduita perioadă de încercare, ce a revelat în mod clar râvna către Dumnezeu a bunului Prohorie, egumenul l-a introdus în viața cea îngerească, așa după cum dorise.

Cu multă râvnă și dăruire se lupta cuviosul să împlinească principiile vieții monahale și să biruiască dușmanul cel înșelător, urmând întocmai viața ascetică pe care i-o rânduisese duhovnicul său. Printre aceste nevoințe se număra și postul aspru. Nu numai că nu mânca niciodată altceva decât un pic de pâine și de apă, dar chiar și această pâine era făcută din rădăcini amare de lobodă. În

fiecare vară culegea el însuși această rădăcină, o măcina și o avea pregătită pentru pâine pe tot timpul anului.

În toată viața sa cuviosul s-a hrănit cu lobodă și de aceea frații îl mai numeau și Lobodnic. Nici o altă mâncare sau fruct nu a gustat până la adormirea sa. Nici pâine de făină de grâu, în afară de puțina prescură ce se împărțea la sfârșitul Sfintei Liturghii.

Bunul Dumnezeu, văzând această râvnă și răbdare a fericitului, transforma amărăciunea rădăcinii aceleia în dulceață, și astfel pâinea pe care o pregătea cuviosul avea un gust dulce și plăcut. Când și-a dat seama de această minune a Domnului, cuviosul a simțit o mare bucurie și cu recunoștință față de Binefăcătorul cel ceresc a continuat cu și mai mare râvnă lupta sa ascetică împotriva patimilor.

În viața fericitului Prohorie se împlineau cuvintele de îndemn ale Mântuitorului: *«Nu vă îngrijiți pentru sufletul vostru ce veți mânca sau ce veți bea.... Priviți la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în jitnițe, și Tatăl vostru Cel ceresc le hrănește».*

Asemenea păsărilor cerului și cuviosul, fără să aibă grijă, dăruit proniei și iubirii lui Dumnezeu, se hrănea cu o mâncare pentru care nu semăna pământul și nu se îngrijea de recoltă. Se ducea doar în acele locuri în care semăna în locul său cerescul Semănător, culegea plantele crescute prin grija Acestuia și se întorcea la mănăstire, slăvind-L pentru binefacerile Sale.

În acei ani, din cauza neîncetatei războaie, o puternică foamete izbucni în întreaga Rusie. Umbra morții îi amenința pe locuitorii Kievului. Atunci Domnul, vrând să-i salveze pe oameni de la îngrozitoarea moarte prin înfometare, și ca să-l slăvească pe robul Său Prohorie, făcu să crească în toată regiunea Kievului lobodă, mai multă ca

niciodată. Cuviosul atunci se apucă să adune neobosit loboda în cantități foarte mari, să o macine și să facă din ea pâine întreaga noapte, pe care dimineța o împărțea locuitorilor flămânzi.

Câțiva dintre ceilalți monahi au vrut să facă și ei același lucru, să-l imite pe fericit și să facă și ei pâine din lobodă. Era însă imposibil să mănânce acea pâine făcută de dânșii, deoarece ieșea foarte amară, ca pelinul și neagră precum cărbunele. Atunci au înțeles că era vorba de o minune pe care o făcea Atotputernicul Dumnezeu cu fericitul Său rob, și nu s-au mai încumetat altădată să-l imite. Oricare dintre cuvioși care avea nevoie de pâine îi cerea acestuia. Iar Prohorie nu lăsa pe nimeni să plece de la dânsul cu mâinile goale. Pâinea pe care le-o dădea, în chip inexplicabil, nu numai că nu era amară, ci era dulce și mai gustoasă chiar și decât pâinea de făină de grâu.

Se întâmplă însă și altceva. Unul dintre frați, după ce încercă și singur să facă pâine de lobodă și nu reuși, se gândi să ia pe ascuns câteva dintre pâinile făcute de cuvios. Luă de două, trei ori. De fiecare dată însă, după ce o gustă, văzu că și aceea era amară. Îi fu rușine să-i descopere cuviosului păcatul său. În cele din urmă însă, chinuit de foame, se duse și-i istorisi fapta și pățania sa starețului Ioan. La început egumenul nu l-a crezut. Trimise pe un alt frate să ia și acela câteva pâini pe ascuns de la cuviosul Prohorie. Nici pe aceea însă nu au putut-o gusta din cauza amărăciunii ei. Vrând să afle cu orice preț misterul acestei situații, starețul se gândi să încerce altceva.

Pag. 193 - original

- Du-te la părintele Prohorie, îi spuse fratelui, și cere-i o pâine pentru mine. În vreme ce vei pleca însă, să iei pe ascuns încă o pâine și să o aduci aici.

Fratele execută întocmai porunca starețului. Peste puțin timp se înfățișă cu cele două pâini. Însă iată! Pâinea pe care o primise din mâinile și cu binecuvântarea cuviosului era de culoare aurie și dulce, în vreme ce cea luată pe ascuns se făcuse neagră și amară.

După această confirmare minunea se auzi peste tot și cu toții, monahi și mireni au slăvit pe Iubitorul de oameni Dumnezeu, care și-a trimis ajutorul Său celor înfometați, prin mijlocirea cuviosului Prohorie.

În anii războiului civil dintre Sviatopolk și domnitorii Vladimir și Peremislak, nu mai puteau să ajungă până la Kiev mulți dintre negustorii de produse alimentare. Și în timp ce existau provizii de multe alte alimente, exista o mare lipsă de sare.

Când fericitul a văzut această lipsă în popor, i-a rugat pe toți frații din obște să aducă la chilia sa o mare cantitate de cenușă, care se strângea în fiecare zi la chiliile lor și la bucătărie. Când chilia se umplu de cenușă, sfântul căzu într-o fierbinte rugăciune a inimii. Atunci cenușa nu întârzie să se prefacă în sare albă și curată!

După aceasta cuviosul i-a anunțat pe toți cei care aveau nevoie de sare să vină să-și ia fiecare câtă doreau. Se află foarte curând că fericitul împărțea sare și au alergat cu toții să se aprovizioneze cu căutatul produs. Și în chip minunat au constatat apoi, că acea sare din chilia sa, nu se termina niciodată. Cu cât cuviosul o împărțea, cu atât aceea se înmulțea. Astfel locuitorii, care în zadar căutaseră prin târguri să găsească sare, sau o găseau la prețuri foarte mari, alergau acum la Lavra Peșterilor ca să-și ia fiecare câtă avea nevoie, fără să plătească nimic.

Câțiva dintre negustorii care încercaseră să profite de pe urma acestei crize și vindeau sarea din depozitele lor la prețuri exagerat de mari ca să se îmbogățească peste noapte, au fost foarte nemulțumiți când au văzut că monahul de la Peșteri le strica socotelile lor viclene. S-au dus deci la domnitor și i-au spus:

- Stăpâne, i-au spus, monahul Prohorie de la Lavra Peșterilor ne-a făcut o mare pagubă. Nu mai vine nimeni să cumpere sare de la noi și toți aleargă la dânsul ca să o primească pe gratis. Iar noi, care plătim atâtea impozite, nu mai putem vinde sarea pe care am ținut-o ascunsă în depozitele noastre. Din cauza lui o să dăm faliment.

Vicleanul și iubitorul de arginți Sviatopolk se gândi să exploateze această situație și să iasă el în câștig dublu: și pe comercianți să-i mulțumească și în același timp să câștige și el mulți bani. Trimise deci pe slujitorii săi să confiște sarea cuviosului Prohorie și să o aducă la palat. Fixă un preț foarte ridicat de vânzare, în timp ce în același timp anunță pe toți locuitorii că din acea zi sarea se va vinde numai de la palat.

- De dragul vostru îl voi jefui pe monah, le spusese comercianților.

Zis și făcut. Numai că în timp ce sarea era transportată la palatul lui Sviatopolk, au văzut cu toții că aceasta se transforma din nou în cenușă!

Când o văzu, domnitorul le spuse slugilor să o guste.

- Cenușă este! Cenușă, îi spuseră slujitorii.

Nimeni nu putea să explice ce se întâmplase. Uimit Sviatopolk dădu ordin ca cenușa să fie păzită timp de trei zile, poate că între timp s-ar fi putut explica acel fenomen ciudat. Cele trei zile au trecut, însă nimic nu se schimbă.

Atunci domnitorul dădu ordin să fie aruncată acea cenușă în spatele palatului, un pic mai departe de poarta slujitorilor.

Între timp locuitorii au continuat să vină la cuviosul Prohorie și să ceară sare. Când au aflat despre jaful ce se petrecuse, au plecat întristați cu mâinile goale, blestemând pe acela care o confiscase. Cuviosul îi mângâie însă spunându-le:

- Când domnitorul va arunca sarea, să mergeți să o adunați. O veți găsi împrăștiată lângă poarta din spate a palatului.

Și într-adevăr, oamenii s-au dus acolo după cele trei zile și în loc de cenușă au găsit sare. Când s-a dus vestea că există sare în afara palatului domnesc, au alergat cu toții să o adune. Când domnitorul fu informat despre cele întâmplate îi veni să înnebunească de răutate și de ciudă. Ceru atunci de la supușii săi să afle mai multe informații despre viața monahului Prohorie. I-au istorisit atunci despre viața sa ascetică și despre minunile pe care le săvârșise și în trecut, nu numai despre transformarea cenușii în sare, dar și despre pâinea făcută din rădăcini amare de lobodă.

Atunci Sviatopolk se rușină pentru fapta sa, se duse cu pocăință la mănăstirea Peșterilor și căzu în fața cuviosului, cerându-i cu lacrimi iertare pentru fapta sa josnică și promițându-i că niciodată nu va mai nedreptăți pe cineva. Mai mult, prin intermediul cuviosului, se împacă și cu starețul Ioan, cu care era certat, din cauza poziției critice a acestuia față de nedreptățile și nelegiuirile făcute de dânsul pe parcursul anilor de domnie.

De atunci și până la sfârșitul vieții sale domnitorul avu un mare respect pentru cuviosul Prohorie și a ascultat cu smerenie sfaturile acestuia.

Într-o zi chiar, domnitorul îi făcu cunoscută una dintre dorințele sale spunându-i:

- Dacă va fi voia lui Dumnezeu, părinte, să plec din această lume mai înaintea sfinției voastre, am să vă rog să fiți dumneavoastră acela care să mă așeze în mormânt, cu chiar mâinile voastre. Iar dacă va fi să plecați dumneavoastră primul, vă rog să mă lăsați, sfinte al lui Dumnezeu, să duc trupul vostru cu mâinile mele la peștera sfântului Antonie. Și poate că astfel Domnul să aibă milă de mine și să-mi ierte păcatele grele pe care le-am săvârșit împotriva voastră și a tuturor.

Au trecut de atunci mai mulți ani. S-a întâmplat ca sfântul să se îmbolnăvească și să înțeleagă că sfârșitul vieții sale pământești se apropia. Îi trimise deci un mesaj domnitorului Sviatopolk, care se afla plecat la război cu polofții: «Principe, s-a apropiat ora plecării mele din lume. Dacă vrei să-ți îndeplinești dorința ta și să afli milă de la Dumnezeu, vino ca să primești iertarea cea de pe urmă și să mă așezi cu chiar mâinile tale în mormânt. Aștept venirea ta. Dacă însă vei întârzia și voi pleca fără să ne vedem, nu va fi vina mea pentru ceea ce va urma. Deoarece campania ta nu va mai avea același rezultat, pe care l-ar avea dacă ai ajunge la timp și m-ai prinde în viață».

Îndată ce primi acest mesaj Sviatopolk, lăsă oștirea sa pe câmpul de luptă și alergă într-un suflet la mănăstirea Peșterilor. Îl prinse pe cuvios în viață, așezat pe patul suferinței sale.

În ultima discuție pe care au avut-o, cuviosul i-a vorbit foarte mult despre virtutea iubirii, despre milostenie, despre îndatoririle sale față de poporul pe care îl conducea, despre judecata de apoi, despre viața de dincolo, despre bunățile ce le vor moșteni cei dreți și despre chinurile veșnice destinate celor păcătoși. Apoi îi dădu iertarea pentru toate nedreptățile pe care i le făcuse, îl binecuvântă și-și luă cu căldură la revedere de la dânsul. La sfârșit, își înălță cinstitele sale mâini către cer și-și predă în pace sufletul în mâinile lui Dumnezeu.

Sviatopolk ridică plângând trupul sfântului. Însoțit apoi de toți frații din obște îl transportă la peștera cuviosului Antonie și-l așeză în mormântul pregătit. Frații slujiră slujba înmormântării cu mare cinste, după care domnitorul se întoarse de grabă la oștirea sa.

Campania de luptă continuă cu mari victorii. Sviatopolk înaintă neînvins și-i zdrobi pe polofți chiar în regiunile stăpânite de aceștia, supunându-i și luând un mare număr de prizonieri barbari. A fost o victorie dăruită de Dumnezeu neamului rus, prin rugăciunile fericitului Prohorie.

De atunci domnitorul, întotdeauna când pleca la luptă sau la vânătoare, trecea pe la mănăstirea Peșterilor ca să se închine la icoana Maicii Domnului, ca să primească binecuvântarea părinților și ca să se închine la mormintele cuvioșilor Antonie, Teodosie și Prohorie.

Sfântul Prohorie chiar și după adormirea sa a continuat să poarte de grijă poporului rus. Făcu și continuă să facă multe minuni, scăpând pe cei credincioși de necazuri, de foamete, de invazii, de epidemii, rugându-se pentru ei neîncetat, către preabunul și preaputernicul Dumnezeu.

Cuvioșii Marcu și Teofil ai peșterilor

Fericitul Marcu a trăit la mănăstirea Peșterilor în anii de stăreție ai egumenului Ioan, pe vremea când a avut loc și așezarea, în biserica mare, a sfințelor moaște ale cuviosului Teodosie. Din clipa când a intrat în viața cea îngerească, nu a dat *somn ochilor săi și dormitare genelor sale*, ci în cele mai multe ore ale nopții se ruga și priveghea. Acorda foarte puțin timp odihnei fizice. În timpul zilei, atunci când nu se ocupa cu rugăciunea, afundat în adâncul peșterii sale, avea ascultarea să sape mormintele pentru călugării care treceau la Domnul.

Cuviosul Marcu era foarte modest și cumpătat. Orice bun de prisos ar fi ajuns în mâinile sale avea grijă să-l dăruiască îndată săracilor. Și nu numai mâncarea, dar și apa o bea cu foarte multă cumpătare, bând întotdeauna mai puțină decât ar fi avut nevoie ca să-i treacă de sete. Și pentru un și mai mare efort ascetic, își înfășura trupul, pe dedesubtul rasei sale monahale sărăcăcioase, cu bucăți grele de fier. Acestea îi presau trupul, îl îngreunau, îl răneau, îl împiedicau să lucreze sau să se odihnească noaptea. Cu toate acestea niciodată nu le-a scos de pe trupul său, atâta timp cât a trăit.

Prin această aspră viață ascetică, prin prelungitele rugăciuni de noapte, prin posturile aspre, ucigătoare de patimi, prin muncă fizică și prin votul tăcerii, bravul monah Marcu își mortifica trupul și dorințele cărnii. Și nu-și dorea nimic altceva decât să plece cât mai repede către lumea cerească, ca să se întâlnească acolo cu Domnul și Mirele său.

Nu numai că nu-l speria moartea, ci dimpotrivă îl umplea de bucurie și de sfântă așteptare. De aceea a primit de la Dumnezeu harisma de a vorbi cu cei morți. În chip foarte simplu și natural, așa cum el însuși trăia realitatea morții și a vieții de apoi, comunica cu cei adormiți ca și cum ar fi fost vii. Le vorbea, le dădea diverse însărcinări, le trimitea mesaje și rugăminți. Iar aceia, prin îngăduința lui Dumnezeu, ascultau toate aceste cereri ale cuviosului. Sfințenia și simplitatea sfântului sfârâneau toate aceste legături ale morții.

Odată cuviosul a săpat un mormânt pentru unul dintre frații care adormiseră întru Domnul. Fiind epuizat de oboseală, deoarece nu se odihnise deloc toată noaptea și stătuse numai în picioare, nu a reușit să facă groapa atât de mare cât trebuia. Când au adus trupul celui mort și au încercat să-l pună în mormânt, și-au dat seama că numai cu forța abia încăpea înăuntru. Atunci frații au început să se plângă și să-i reproșeze cuviosului Marcu:

- Frate, i-au spus, ce fel de mormânt este acesta pe care l-ai săpat? Nici pe cel mort nu-l putem îngropa cum se cuvine, nici să-l ungem cum trebuie, după obicei, cu ulei. De ce l-ai făcut așa de strâmt?

Cuviosul făcu cu smerenie metanie și spuse:

- Iertați-mă, fraților, fiindcă din cauza slăbiciunii trușești nu mi-am făcut cum trebuia datoria.

Aceia însă nu se linișteau, ci și mai mult îi făceau reproșuri.

Atunci cuviosul se întoarse către cel mort și-i spuse cu simplitate:

- Pentru că este strâmt mormântul tău, frate, te rog să te așezi singur, cum poți mai bine înăuntru. Na, ia și uleiul și toarnă apoi deasupra ta cât trebuie.

Pag. 201 - original

Fără să mai fie nevoie de un al doilea îndemn, cel mort începu să se miște și se așeză singur, cât putu mai bine, în groapa săpată. Apoi întinse mâna, luă vasul cu ulei și-și turnă pe față și pe piept în chipul crucii. Îl dădu apoi din nou cuviosului, se așeză liniștit în cea mai bună poziție și rămase nemișcat.

Frica și groaza se citea pe fața tuturor fraților prezenți, în fața acestei minuni. Și nu peste mult timp aveau să fie martorii unui alt eveniment de acest fel.

Se întâmplă deci, să moară un alt frate, după ani lungi de boală și de suferință. Starețul îi dădu ascultarea unuia dintre monahi, ca să-l pregătească pe cel adormit pentru îngropare. Și într-adevăr, după ce acela șterse trupul neînsuflețit cu un burete, așa cum se obișnuia, se duse la peșteri ca să vadă dacă era gata mormântul. Îl găsi pe cuviosul Marcu și-l întrebă:

- Unde îl vom pune, părinte Marcule, pe fratele nostru care a adormit? Nu văd să ai nici un loc pregătit.

- Du-te și spune-i fratelui să aștepte până mâine dimineață, pentru că nu am săpat încă groapa. Să mă lase în noaptea asta ca să-i pregătesc mormântul și după aceea poate să plece către cele cerești!

- Dar...părinte Marcule, spuse cu uimire fratele, se pare că nu m-ai înțeles...Fratele nostru este deja mort. Chiar eu i-am șters trupul cu buretele și l-am pregătit de îngropare. Către cine, deci, să mai adresez rugămintea ta...?

- Bine, dar nu vezi, fratele meu, spuse cu simplitate părintele Marcu, nu este încă gata groapa. Du-te, cum îți spun și spune-i mortului: «Marcu păcătosul te roagă să mai rămâi în această lume pentru încă o zi. Până mâine dimineață. Și după aceea vei putea pleca să te întâlnești cu

Hristos, cu Cel pe care-l iubești. Între timp acesta îți va pregăti mormântul și te va anunța când e gata».

Monahul nu mai răspunse nimic. Plin de îndoială și de uimire față de cele auzite, se gândi totuși să facă ascultare. Se întoarse la mănăstire la ceasul în care ceilalți părinți începuseră deja slujba înmormântării pentru cel adormit. Se apropie de catafalc și-i șopti la ureche mortului:

- Frate, părintele Marcu m-a trimis să-ți spun că mormântul tău nu este gata. De aceea te roagă să mai aștepti cel puțin până mâine dimineată, când te va anunța.

Îndată cel adormit deschise ochii! Cu mare surpriză părinții au văzut că sufletul acestuia se întorsese în trup și că acesta începuse să respire și să trăiască! Nu se mișcă însă deloc din poziția în care era așezat și nici nu spuse nimănui nimic.

Rămase acolo nemișcat și tăcut, însă în viață, până a doua zi de dimineată. Atunci același frate se duse la peșteri și-l întrebă pe părintele Marcu:

- Este gata mormântul?

- Gata este. Du-te acum și spune-i aceluia care așteaptă: «Marcu păcătosul te roagă să lași această lume deșartă și să pleci către veșnicie. Predă deci sufletul tău în mâinile lui Dumnezeu și lasă trupul tău să fie așezat în peștera cuviosului Antonie, împreună cu a celorlalți sfinți părinți îngropați acolo. Locul tău este pregătit lângă dâșii».

Rugămintea cuviosului fu îndată transmisă fratelui care întârziase plecarea sa din lume. Iar acela, îndată ce o auzi, închise ochii săi și se stinse definitiv.

Această minune nemaiauzită i-a umplut de uimire sfântă pe părinții Lavrei și pe toți locuitorii Kievului, care

nu au întârziat să afle despre cele petrecute. Cu toții L-au slăvit pe Dumnezeu pentru aceste lucruri minunate, petrecute prin credința și sfințenia robilor Săi aleși.

O altă minune foarte impresionantă, ce a fost săvârșită în scop pedagogic de cuviosul Marcu spre îndreptarea unuia dintre frați, ne descoperă cât de mare este valoarea pocăinței.

Trăiau pe atunci la mănăstirea Peșterilor doi monahi, care se numeau Teofil și Ioan. Aceștia erau foarte buni prieteni încă din copilărie. Avuseseră grijă unul de altul și se înțeleaseră întotdeauna perfect, având aceleași preocupări și concepție de viață. Împreună au venit și la mănăstire, dăruindu-le și celorlalți frați din obște un exemplu de iubire frățească și de înțelegere.

Spre bătrânețe, acești doi frați l-au rugat pe cuviosul Marcu să facă un mormânt cu două gropi alăturate, care să le fie destinat lor, astfel încât și după moarte să fie mereu împreună, din clipa în care Domnul ar întrerupe viața lor pământească.

Odată, unul dintre acești doi frați, Teofil, care era mai mare de vârstă decât celălalt, a fost nevoit să plece de la mănăstire pentru anumite probleme care trebuiau rezolvate într-o localitate mai îndepărtată. În timpul lipsei sale Ioan, fratele mai mic, se îmbolnăvi deodată grav și plecă pe neașteptate spre viața veșnică. Când Teofil se întoarse la mănăstire, Ioan era deja îngropat la locul stabilit. A plâns cu amar după fratele său iubit, consolându-se numai cu gândul că se odihnea de acum în locașurile Domnului.

Prima sa dorință după întoarcere a fost să viziteze mormântul fratelui său. Se duse la peșteră, însoțit și de alți frați din obște și-l găsi pe Ioan așezat în mormântul cel

dublu, comandat de ei, dar observă că era așezat în primul loc, care de fapt i s-ar fi convenit lui.

Înșelat atunci de cel viclean se înfurie și începu să strige:

- Părinte Marcu, zise cu voce tare, de ce l-ai pus în acest loc? Eu sunt mai mare de vârstă și trebuie să fiu așezat în primul rând. Ce înseamnă asta? Nu știai că fericitul Ioan era mai mic de vârstă ca mine...?

Smeritul Marcu făcu metanie în fața sa și spuse cu simplitate:

- Iertați-mă, părinte, am păcătuit.

Apoi se întoarse către locul în care era așezat cel mort și-i porunci:

- Ridică-te, frate, și eliberează locul acesta pentru cel care este mai mare decât tine și așează-te în rândul al doilea.

Cu groază au văzut atunci părinții că cel mort s-a sculat și și-a schimbat locul, după poruncă!

Îndată fericitul Teofil își veni în fire, își dădu seama de păcatul pe care tocmai îl săvârșise și căzu la picioarele cuviosului Marcu plângând și zicând:

- Am păcătuit, părinte! Iartă-mă! Nu trebuia să cer mutarea fratelui meu. Te implor, spune-i să se întoarcă la locul cel dintâi!

Însă cuviosul răspuse:

- Nu sunt eu acela care l-a mutat, ci însuși Domnul. A vrut să alunge furia pe care o aveai împotriva mea și să te învețe ce este smerenia. Iar fericitul Ioan îți arată în acest mod și după moarte cât de mult te iubește, eliberând în chip smerit primul loc pentru tine, care ești mai mare de vârstă. Ridicarea morților este lucrarea lui Dumnezeu. Nu pot deci eu, fără porunca și voința Sa, să-l mut din nou pe

Pag. 205 -original

cel mort. Spuneți-i sfinția voastră, dacă doriți, să revină în locul cel dintâi. Poate că va asculta. Trebuie însă să știți și următorul lucru: va trebui să nu mai ieșiți de aici, ci să vă întindeți îndată în acest mormânt și să moșteniți întăietatea ierarhică, care cu atâta îndrăzneală ați cerut să fie respectată! Dar pentru că nu sunteți încă pregătit pentru ieșirea din această lume, mergeți mai bine și îngrijiți-vă de mântuirea sufletului vostru. Nu va trece mult timp și vă vor aduce aici definitiv!

Cu groază auzi aceste cuvinte cuviosul Teofil. I se făcu teamă că nici la mănăstire nu va mai apuca să ajungă, ci va cădea jos mort, pedepsit cu asprime, dar și pe bună dreptate, pentru aroganța sa față de cuviosul Marcu și față de fratele adormit.

Cu mare greutate ajunse la chilia sa. Împărți îndată celorlalți părinți puținele lucruri pe care le avea – cărți, haine, obiecte de mobilă – păstrând numai mantia de înmormântare a trupului său. În aceeași zi se închise în chilie și începu să plângă și să se pocăiască zi și noapte, așteptând cu fiecare clipă momentul morții sale.

Nimeni nu a reușit să-l oprească sau să-l mai tempereze de această stare de jale și pocăință. Nici starețul, nici vreunul dintre frați. Încercările lor de a-l mângâia și de a-l încuraja nășteau și mai multe lacrimi de pocăință, o și mai mare zdrobire a inimii și o grea durere sufletească cuviosului monah.

Mâncare gătită refuză să mai mănânce. Un pic de pâine uscată doar lua, și aceasta din porunca aspră a starețului. Lacrimile sale erau pâinea sa cea de toate zilele. În fiecare zi striga cu jale asemenea psalmistului:
«Făcutu-mi-s-au lacrimile mele pâine ziua și noaptea»,

deoarece nu cunosc câte ore de viață mai am încă. Oare voi trăi până în seară?

În fiecare seară își stingea flacăra ce-i ardea sufletul cu alte lacrimi de implorare zicând: «*Doamne nu cu mânia Ta să mă mustri pe mine, nici cu iuțimea Ta să mă cerți... Ostenit-am întru suspinul meu, spăla-voi în fiecare noapte patul meu, cu lacrimile mele așternutul meu îl voi uda*», deoarece nu știu dacă voi mai trăi până la răsăritul soarelui.

În această stare de zdrobire trăi cuviosul Teofil pentru mulți ani. Din epuizarea provocată de post și de priveghere trupul său slăbise atât de mult, încât se puteau distinge foarte ușor toate oasele de sub piele.

În cele din urmă, din cauza plânsului neîntrerupt își pierdu vederea și orbi definitiv.

Odată cuviosul Marcu fu înștiințat de către Domnul că se apropia ceasul plecării sale din această lume. Îl chemă atunci pe binecuvântatul Teofil și-i spuse:

- Iartă-mă, frate, că te-am întristat și te-am făcut să plângi atâția ani. Roagă-te pentru mine, deoarece plec din această lume. Și dacă voi afla har înaintea lui Dumnezeu, nu voi uita să-L rog pentru tine, să te învrednicească să moștenești și tu viața cea veșnică și slava Sa și să vezi în veșnicie împreună cu cuvioșii părinții noștri Antonie și Teodosie, frumusețea nespusă a chipului Său.

Neîncetatele lacrimi ale fericitului Teofil, deveniră acum un râu involburat.

- De ce, părinte, mă părăsești aici?, se plânse Teofil. Fie ia-mă cu sfinția ta, fie dăruiește-mi din nou lumina ochilor. Este adevărat că am păcătuit foarte greu atunci la peșteră. Ar fi trebuit să fi murit atunci acolo, în fața picioarelor tale, când de dragul meu ai mutat din loc

moaștele fratelui meu Ioan. Însă Domnul a avut milă de mine și mi-a dăruit timp de pocăință. Acum însă când pleci, ajută-mă. Roagă-L pe Domnul fie să-mi dea din nou vederea, fie să mă învrednicească să plec împreună cu tine către cealaltă viață.

- Frate, răspunse cuviosul Marcu, nu fi trist pentru faptul că ai orbit. Dumnezeu a îngăduit să orbească ochii tăi cei trupești ca să se deschidă cei sufletești. Nici eu și nici Dumnezeu nu suntem aceia care ți-am răpit lumina ochilor. Aceasta s-a petrecut din cauza imensei tale pocăințe. Astfel însă te-ai smerit și ai câștigat veșnicia, deoarece «*inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi*». Astfel ți-ai răscumpărat paradisul și ți-ai salvat sufletul. Nu mai este deci nevoie să vezi lumina lumească cea trecătoare. Domnul te va învrednici să vezi lumina cea veșnică și netrecătoare a slavei Sale dumnezeiești. Și nu-ți dori moartea. Va veni clipa care trebuie, chiar și dacă nu ți-o dorești. Află însă încă de pe acum că Domnul te va anunța despre clipa plecării tale din această lume prin acest semn: cu trei zile mai înainte de adormirea ta îți vei recăpăta vederea. După aceea vei pleca de aici și te vei întâlni cu Lumina lumii!

Acestea au fost ultimele cuvinte ale cuviosului Marcu către binecuvântatul Teofil. După aceea își înclină capul și-și predă sufletul, trecând din moarte la viață.

Sfintele sale moaște au fost așezate în peșteră, în mormântul pe care el însuși și-l săpase, și au devenit îndată un izvor nesecat de minuni și vindecări sufletești și trupești. Tot acolo au fost îngropate și fiarele grele pe care le purtase de-a lungul întregii sale vieți, precum și crucea sa mare de bronz făcătoare de minuni, pe care o purtase la gât.

După adormirea fericitului Marcu, cuviosul Teofil își înteeți și mai mult viața sa ascetică în pocăință și post, așteptând cu bucurie și nerăbdare împlinirea profeției cuviosului. Își puse înainte un vas mare de lut, în care se strângeau lacrimile sale de pocăință.

Când după mai multă vreme acel vas se umplu, cuviosul își recăpătă vederea! Înțelese atunci că se apropia sfârșitul vieții sale. Își ridică mâinile către cer și se rugă:

- Stăpâne Doamne, Iubitorule de oameni, Iisuse Hristoase, Dumnezeul meu! Tu care nu voiești moartea păcătosului, ci aștepti cu răbdare întoarcerea sa; Tu, care pe toate le cunoști, încă și cele mai ascunse gânduri ale noastre, trimite-mi, Te rog, în ceasul de acum mila Ta! Vezi lacrimile mele amare, Mângâietorule Bun și binevoiește ca harul Tău să mă acopere, pentru rugăciunile cuvioșilor părinților noștri Antonie și Teodosie și ale tuturor sfinților, ca să nu mă răpească vămile cele cerești și să mă câștige stăpânul întunericului.

Și iată! Deodată apăru în fața cuviosului ce se ruga un înger al Domnului, în chipul unui tânăr îmbrăcat în haine albe strălucitoare, și-i spuse:

- Ca un adevărat *iubitor de Dumnezeu*²⁴ te rogi Teofile! spuse cu o voce răsunătoare, cerească. Află deci că nu sunt numărate numai lacrimile pe care le-ai adunat în vasul tău. Mai sunt și lacrimile pe care le-am adunat eu, care am fost întotdeauna lângă tine, atunci când te-ai rugat; lacrimile pe care ți le-ai șters cu palma sau cu mâneca sau cu marginea rasei. Toate aceste lacrimi se găsesc aici, în acest vas pe care eu îl țin în mână.

---

24 În limba greacă numele Teofil înseamnă *Iubitor de Dumnezeu*.

Dumnezeu m-a trimis acum să-ți aduc vestea cea bună: Vei pleca la Domnul! Vei merge la Acela care ne-a asigurat: *«Fericiți cei ce plâng, că aceia se vor mângâia! Fericiți cei ce plângeți acum, că veți râde!»* «Bine slugă bună și credincioasă, Teofil! Intră deci, întru bucuria Domnului tău!»

Zicând acestea, îngerul lăsă în fața sfântului acel vas mare pe care-l ținea și care era plin de lacrimi ce miroseau a mir curat, și se făcu nevăzut.

Uimit de această vedenie fericitul Teofil îl chemă pe stareț la dânsul și-i istorisi cele petrecute, arătându-i cele două vase umplute cu lacrimi. Apoi îi spuse:

- Vă rog, cinstite părinte, să dați binecuvântarea, ca după plecarea sufletului meu către cer, trupul meu să fie uns de către frați cu conținutul vasului adus de înger.

Starețul acceptă cu mare emoție această rugămintă și-l îmbrățișă cu căldură și cu bucurie duhovnicească.

Peste puțin timp fericitul suflet al cuviosului Teofil porni către sânul lui Avraam, către corturile cele cerești ale dreptilor. Era a treia zi de la recăpătarea vederii sale.

Trupul său fu așezat în peșteră, lângă cel al iubitelui său prieten Ioan și aproape de moaștele sfântului Marcu. Când l-au uns cu conținutul vasului îngeresc peștera s-a umplut de o minunată mireasmă cerească, de nedescris. Apoi au turnat asupra sa și conținutul vasului său, lacrimile cu care își udase ogorul sufletului, ca să secere spicele fericirii veșnice, de pe ogorul împărăției lui Dumnezeu.

Cuvioșii Teodor și Vasilie de la Peșteri

Rădăcina tuturor relelor este iubirea de argint, ne spune sfântul apostol Pavel, *«și cei ce au poftit-o cu înfocare au rătăcit de la credință, și s-au străpuns cu multe dureri²⁵»*.

Aceste cuvinte inspirate de Dumnezeu ale înțeleptului apostol s-au împlinit și s-au adevărat și în cazul cuviosului Teodor, care a fost rănit și chinuit îngrozitor de demonul iubirii de arginți.

Fericitul Teodor fusese în lume boier și avusese o mare avere. Cândva însă citise în Sfânta Evanghelie cuvintele Mântuitorului: *«Așadar oricine dintre voi care nu se leapădă de tot ce are nu poate să fie ucenicul Meu²⁶»*. Îndată împărți toate averile sale săracilor, părăsi lumea și cele ale ei și veni la mănăstirea Peșterilor unde, după rânduita perioadă de încercare, deveni monah.

Prin porunca starețului se instală apoi într-una dintre peșterile Varangilor. Aici se dăruie cu râvnă și frică de Dumnezeu vieții ascetice pentru mulți ani.

Odată însă, spre bătrânețe, vrăjmașul diavol încercă prin toate mijloacele să-l ispitească și să-l rătăcească. Ce făcu, deci? Cultivă în mintea cuviosului tot felul de gânduri neliniștitoare în legătură cu viitorul bătrâneților sale. *«Ce vei face când vei îmbătrâni...?»*, îi șoptea în chip

---

25 I Timotei VI, 10.

26 Luca XIV, 33.

viclean. *«Trupul tău va fi neputincios. Puterile te vor părăsi. Bătrânețea ta va fi grea și chinuitoare. Cine te va îngriji...? Nu vezi cât de sărăcăcioasă și neîndestulătoare este hrana aici la mănăstire...? Nu vei întârzia să cazi la pat. De ce, deci, naivule, te-ai grăbit să împarți săracilor averea ta...? Ce vei face acum, în anii grei ai vieții tale...? Cum vei înfrunta bolile...?»*

Pe nefericitul Teofil începu să-l chinuie disperarea din cauza acestor gânduri. Nu și-a dat seama că era o ispită. Nu se gândi la cuvintele Domnului: *«Nu vă îngrijiți pentru sufletul vostru ce veți mânca sau ce veți bea.... Priviți la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în jitnițe, și Tatăl vostru Cel ceresc le hrănește»*. Uită de eterna pronie a lui Dumnezeu și căzu într-o adâncă tristețe. Această tristețe o mărturisea și altor frați monahi, care în zadar încercau să-l încurajeze și să-l mângâie, spunându-i că trebuie să fie fericit că a schimbat bogățiile lumești pentru cele cerești. Cuviosul Teofil rămânea neconsolat.

Cel mai mult dintre toți încerca să-l liniștească și să-l povățuiască monahul Vasilie.

- Frate Teodore, îi spuse într-o zi, este păcat să pierzi atâtea străduințe pe care le-ai depus până acum în viața monahală și să pierzi răsplata cea cerească. Revino-ți în fire. Îți pare rău cu adevărat că ai împărțit averea ta săracilor...? Uite ce este. Eu voi găsi un mijloc prin care să-ți redau toate acelea pe care le-ai pierdut! Dar mai întâi vei depune legământ în fața lui Dumnezeu că te lepezi de răsplata milosteniei pe care ai făcut-o atunci și că mi-o dăruiești mie. Apoi tu îți vei lua înapoi averea și te vei liniști. Ești de acord? Însă fii atent! Ești sigur că Domnul va îngădui o faptă ca aceasta...? Pentru că eu am auzit că

odată, s-a întâmplat la Constantinopol ceva foarte asemănător cu ceea ce vrem noi să facem. Un om bogat, ca și tine, își dăruie toată averea sa săracilor și apoi, după o oarecare vreme, începu să-i pară rău după cele pierdute. A găsit în cele din urmă pe un alt om bogat, care era dispus să-i dea toată valoarea averii sale înapoi, cu condiția să meargă la biserică și să-i dăruiască în fața Domnului răsplata cea cerească pentru fapta sa de odinioară. Zis și făcut. S-au dus la biserică și în fața icoanei Mântuitorului cel căruia îi părea rău după averea sa spuse: «*Doamne nu eu am făcut fapta de milostenie, ci acesta, care stă lângă mine. Acestuia să i-o consideri*». Nu apucă să termine de spus acestea că îndată căzu jos și muri, acolo în mijlocul bisericii! Astfel pierdu dintr-odată și averea sa și viața sa și sufletul său!

Cu mare groază ascultă cuviosul Teodor istorisirea fericitului Vasile. Izbucni apoi în plâns și-i mulțumi fratelui său monah, că-l făcuse prin aceasta să-și dea seama de grozăvia faptei sale și să se pocăiască. Astfel scăpă de această ispită și ieși din acea criză duhovnicească în care se aflase atâta vreme.

- Pentru oameni ca tine, frate, a spus Domnul profetului Ieremia: «*Iată am pus cuvintele Mele în gura ta!*». Tu ai devenit de dragul meu gura și vocea lui Dumnezeu. Acum văd foarte clar greșeala și păcatul meu. Roagă-L deci pe Domnul să mă ierte.

De atunci între cuvioșii Teodor și Vasilie se legă și se întări o adâncă prietenie și iubire duhovnicească. Teodor, după ce depăși această ispită, se dăruie din nou cu răbdare și râvnă străduințelor sale ascetice.

Diavolul fu greu învins de această dată, prin revenirea în sine și prin pocăința cuviosului. Nu întârzie însă să pună la cale noi vicleșuguri.

Se întâmplă deci să lipsească odată de la mănăstire cuviosul Vasilie, fiind plecat timp de trei luni, pentru a rezolva niște probleme importante în interesul obștii. Ce făcu atunci cel viclean? Profită de această ocazie și se înfățișă înaintea cuviosului luând, chipul cuviosului Vasilie! Îi spuse că chipurile se întorsese și că venise să discute din nou cu dânsul pe diverse teme duhovnicești.

- Cum îți mai merge deci, frate Teodore? spuse cu prietenie diavolul. Dau roade străduințele tale? A încetat diavolul iubirii de arginți să te mai lupte sau te mai chinuie încă?

Nefericitul Teodor, fără să-și dea seama că în fața lui se afla chiar stăpânul întunericului, îi răspunse:

- Prin rugăciunile și prin sfaturile tale, părinte Vasilie, am fost izbăvit de războiul celui viclean. Îți sunt veșnic recunoscător pentru această binefacere și cinstesc înțelepciunea ta. Și-ți promit că și pe viitor voi aplica întocmai sfaturile tale mântuitoare.

Vicleanul diavol se încurajă auzind cuvintele cuviosului, în special deoarece acesta nu invocase deloc numele Domnului Iisus Hristos, ceea ce l-ar fi rănit de moarte.

- Ei, atunci am să-ți dau un alt sfat, fratele meu. Acum când ai dobândit indiferența față de bogăție și nu mai este în pericol sufletul tău de la aceasta, poți fără frică să ceri de la Domnul mult aur, ca să-l împarți săracilor și să primești pentru această faptă de milostenie o bogată răsplătă în viața de apoi. Începând chiar de azi roagă-te și spune-I lui Dumnezeu ca să-ți dăruiască bogății

nenumărate, pentru alinarea nefericirii apropiaților noștri.
Și îndată ce le vei obține, ascunde-le în adâncul peșterii
tale și nu lăsa pe nimeni să mai intre aici ca să îți le vadă.
Nici tu să nu mai ieși din peșteră până când nu-ți voi spune
eu.

Pag. 211 - original

Fără să bănuiască nimic despre înșelăciunea ucigătorului de suflete satana, fericitul Teodor promise că va împlini tot ceea ce așa zisul frate Vasilie l-a sfătuit. Foarte bucuros cel viclean pentru această primă victorie, își luă la revedere de la cuvios și se prefăcu că pleacă. În realitate însă se ascunse în chip nevăzut într-un colț al peșterii și cultiva de acolo tot felul de gânduri în mintea cuviosului despre cum să câștige noi bogății, îndemnându-l să se roage neîncetat numai pentru acest lucru. Iar înșelatul de acum Teodor își goli rugăciunile sale de orice alt conținut și imploră ziua și noaptea pe Dumnezeu ca să-i dăruiască mult aur pe care să-l împartă apoi celor săraci.

Într-una dintre clipele în care cuviosul adormi, diavolul se înfățișă în visele sale sub forma unui înger de lumină și-i arătă un loc din adâncul peșterii zicându-i:

- Sapă în acest loc și vei găsi o comoară foarte mare!

Cuviosul nu răspunse îndată acestei cereri. De aceea vicleanul continuă să i se arate de mai multe ori în vis, până când îl convinse să sape în acel loc pe care i-l arătase. Și într-adevăr, la o mică adâncime, cuviosul găsi un cufăr plin de monede de aur, de argint și de pietre prețioase. Monahul le primi ca pe un dar de la Dumnezeu și ca pe o binefacere a Acestuia!

Însă vicleanul vrăjmaș era hotărât să-l înnebunească definitiv pe omul lui Dumnezeu. Luă din nou înfățișarea cuviosului Vasilie și veni chipurile, să-i viziteze.

- Unde este frate comoara pe care ți-a trimis-o Dumnezeu? Am fost înștiințat și eu despre găsirea acesteia de către un înger al Domnului. Cred că este același înger care te vizitează și pe tine. De dragul rugăciunilor tale, mi-a spus, ai dobândit un dar dumnezeiesc.

Teodor însă nu voi să-i arate comoara. Era oarecum foarte dezorientat. Atunci diavolul bucuros începu din nou să-și întindă cursele zicând:

- Frate Theodore, nu ți-am spus eu că foarte curând vei dobândi de la Dumnezeu răsplata pentru averea pe care tu ai împărțit-o săracilor. Ce a spus Domnul...? «*Oricine a lăsat case sau frați, sau surori, sau tată, sau mamă, sau femeie, sau copii, sau țarine, pentru numele Meu, **înmulțit va lua înapoi și va moșteni viața veșnică***». Iată deci! Acum ai în mâinile tale aceste bogății. Fă ce vrei cu ele!

Tresări în mod ciudat inima cuviosului Teodor când auzi această interpretare a vicleanului. De aceea și reacționează într-un oarecare mod.

- Eu am cerut de la Dumnezeu ca să mi le dea spre a le împărți săracilor. Și cred deci că numai pentru aceasta mi le-a trimis.

- Ai grijă însă, frate Theodore, nu cumva să te arunce din nou vicleanul în întristare și disperare, așa cum ți s-a întâmplat mai demult. Îți mai aduci aminte? Eu te sfătuiesc să iei comoara și să fugi în altă țară. Ce numai aici te poți mântui? Acolo vei cumpăra pământ, vei dobândi multe bogății și vei scăpa și de ispitele diavolești ce te chinuie neîncetat în această peșteră. Iar când vei îmbătrâni și se va apropia ora plecării tale din această lume, vei putea dăruia toată averea ta oricui vei dori și se va pomeni astfel veșnic numele tău.

- Dar nu e rușinos, răspunse Teodor, eu care am părăsit lumea și am promis să trăiesc viața monahală, în rugăciune și în pocăință, în această peșteră, să devin acum călcător al jurământului făcut, fugar și să mă întorc în lume așa cum «*câinele se întoarce la borătura lui...?*» Ce să-ți spun... Ceea ce îmi spui voi face. Nu-mi cere însă să fug de la mănăstire.

Diavolul turbă de răutate când auzi răspunsul îndoit al cuviosului. Continuă însă să se prefacă și să încerce să-l convingă:

- Bine, dar aici nu vei putea să-ți ascunzi comoara ta. O vor afla și ceilalți și vor veni să ți-o ia. Ascultă-mă pe mine și nu mai pierde timpul. Fiindcă dacă nu ar fi fost voia lui Dumnezeu să-ți trimită această bogăție, nu ai fi primit-o. Și nici la mine nu L-ar fi trimis pe îngerul Său, ca să confirme în acest fel bunăvoința Sa către tine. Nu-ți ajung toate aceste revelații divine ca să te convingă?

Zicând încă multe îndemnuri de acest fel, diavolul reuși încet să topească voința și discernământul cuviosului, care credea tot timpul că-l are în fața sa pe înțeleptul frate Vasilie. Începu, deci, să se pregătească pe ascuns pentru plecare.

Însă Iubitorul de oameni Domnul, Care nu dorește pierderea robilor Săi, îl salvă în ultima clipă pe fericitul Teodor din ghearele ucigătorului de suflete, diavolul.

Ce se întâmplă, deci?

Exact în acea zi în care cuviosul se hotărâse să fugă de la mănăstire, se întoarse la Lavra fericitul Vasilie. Fără să întârzie se duse direct la peștera iubitului său frate duhovnicesc.

- Frate Teodore, spuse intrând, bucură-te întru Domnul! Ce mai faci...? A trecut atâta vreme de când nu

ne-am mai văzut! Mult i-a mai fost dor sufletului meu pentru frăția ta!

- Ce spui, frate Vasilie, răspunse cu îndoială Teodor? De cât timp nu ne-am mai văzut? Doar ieri am fost împreună! Și alaltăieri din nou, când mi-ai dat atâtea sfaturi! Și acum nu plec de aici, așa cum m-ai învățat...?

- Ce tot spui, frate...? întrebă cu surpriză Vasilie. Când «ieri» am fost cu tine? Și când «alaltăieri»? Și ce te-am învățat...? Și în sfârșit, unde ai de gând să pleci...? Pentru că eu de abia azi m-am întors din călătoria mea și nu știu absolut nimic! Nu cumva ți s-a întâmplat vreun rău, din cauza vreunei lucrări a diavolului...? Spune-mi, spune-mi, te rog, și să nu-mi ascunzi nimic, pentru numele lui Dumnezeu!

- Părinte Vasilie, de ce mă chinuiești...? spuse atunci supărat Teodor. Și de ce mă enervezi, zicându-mi când una când alta...? Nici nu mai știu ce să mai cred. Ia pleacă, te rog, în plata Domnului și lasă-mă în pace!

Astfel, cu amărăciune, îl alungă de la sine pe fericitul Vasilie. Acesta se întoarse supărat la mănăstire, plin de îndoieli și de neliniști.

Diavolul nu scăpă atunci ocazia. Se arătă imediat prefăcut în chipul fratelui Vasilie și-i spuse lui Teodor:

- Frate, iartă-mă. Sunt vrednic de plâns. Nici eu nu știu ce m-a apucat. Te-am zăpăcit și te-am supărat fără nici un motiv. Se pare că s-a întunecat mintea mea pentru o clipă. Fă-te că nu s-a întâmplat nimic. Îți repet deci: Fugi departe! Acum chiar pleacă și ia cu tine și tezaurul! Fugi mai înainte de a fi prea târziu!

După ce spuse și acestea se făcu nevăzut.

Între timp fericitul Vasilie chemă de la mănăstire pe câțiva părinți duhovnicești și veni din nou, împreună cu aceștia, la peștera lui Teodor.

- Iată frate, îmi spuse, martorii care te vor asigura că eu lipsesc de la mănăstire de trei luni și că abia astăzi m-am întors. Am fost trimis de stareț într-o localitate îndepărtată în interesul problemelor mănăstirii. Tu însă ai susținut că am fost aici împreună cu tine și mai mult, că te-am povățuit și te-am învățat. Eu bănuiesc că asupra ta s-a abătut lucrarea diavolului, luând înfățișarea mea. Dacă vrei să afli exact ceea ce s-a întâmplat fă următorul lucru: oricine ar mai veni la tine, nu-l lăsa să-ți spună nimic, până când nu va spune mai întâi rugăciunea lui Iisus, *«Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă pe mine păcătosul!»* Dacă va refuza să facă aceasta, atunci este clar că este vorba despre un demon.

Cuviosul Teodor acceptă această propunere. Apoi unul dintre bătrânii preoți îi citi rugăciunile de alungare a duhurilor necurate și ceru ajutorul și sprijinul cuvioșilor Antonie și Teodosie, pentru desfacerea legăturilor celui viclean.

Din acea clipă diavolul nu mai îndrăzni să se arate din nou!

De nedescris au fost uimirea și groaza lui Teodor, când și-a dat seama că era să cadă din nou în plasa urâciosului diavol. De atunci nu mai vorbea cu nimeni, dacă mai întâi nu spunea cu voce tare și cu claritate rugăciunea lui Iisus.

Izbăvit din nou de prăpastia unei adevărate catastrofe duhovnicești, cuviosul Teodor se hotărî să se răzbune cu asprime, cu ajutorul harului lui Dumnezeu, pe

«șarpele cel mare și de demult», «pe înșelătorul a toată lumea».

Mai întâi alese un loc izolat unde săpă o groapă adâncă. Acolo aruncă întreaga comoară pe care o dobândise de la diavol și o îngropă. Apoi se rugă cu căldură lui Dumnezeu să șteargă din mintea sa nu numai întregul tezaur, ci și locul în care-l îngropase. Și într-adevăr, Domnul ascultă rugăciunea robului Său. De atunci cuviosul nu se mai gândi niciodată la comoară și uită cu desăvârșire locul în care îngropase acel dar de la satana.

Și ca să prevină orice altă ispită din partea acestuia, se dăruie unor și mai mari străduințe ascetice. Își aduse în peșteră o râșniță manuală cu care măcina făină pentru obște. Se ducea singur la mănăstire și aducea sacii cu grâu, pe care-i măcina apoi cu mâinile sale. Muncea din greu, până la epuizare. Muncea și se ruga în același timp ziua și noaptea, dormind foarte puțin. Îndată ce se lumina de ziuă, ducea făina la mănăstire și lua alți saci cu grâu pentru a-i măcina în peșteră.

Au trecut astfel mulți ani. Odată economul de la Lavra, văzându-l pe cuvios că muncește atât de mult și că suferă trupește, i se făcu milă de dânsul și dori să-l scutească cel puțin de efortul de a căra rodul muncii sale între peșteră și mănăstire. Îndată ce au fost aduse semințele de la câmp, trimise cinci saci cu o căruță la peștera cuviosului. Fericitul le mulțumi cu emoție fraților pentru ajutorul acordat și pentru dragostea lor și se dăruie din nou muncii la mica sa moară, spunând în același timp pe din afară Psaltirea.

După câteva ore simți că puterile îl părăseau. Se opri și se sprijini un pic de un scăunel ca să se odihnească.

Însă deodată, ce auzi! Un tunet asurzitor ce venea de sus, și care făcea să se cutremure pământul. Și îndată moara începu să se învârtască singură!

Fericitul Teodor nu se lăsă însă înșelat de această dată. Înțelese imediat că era vorba de o nouă viclenie a diavolilor, care doreau să-l înșele și să-l facă să creadă că o putere dumnezeiască face ca moara să se învârtă.

Cuviosul strigă:

- Vicleanule diavol! Domnul să te certe!

Diavolul însă nu se opri să învârtă moara.

Atunci fericitul spuse din nou cu și mai multă asprime:

- În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, a Preasfântului Dumnezeu celui în Treime, care te-a aruncat din cer pentru mândria ta și te-a predat robilor Săi ca să te calce în picioare și să te umilească, îți poruncesc eu, păcătosul, să nu te oprești din lucru până când nu vei termina de măcinat întreaga recoltă aflată aici. Astfel îi vei sluji, chiar și împotriva voinței tale, pe frații mei monahi.

Acestea le spuse cuviosul și se afundă în rugăciune. Diavolul, legat prin puterea Numelui lui Dumnezeu, măcină ascultător în acea noapte tot grâul din peșteră!

Dimineață cuviosul anunță pe frații de la mănăstire să vină să ia făina. Economistul se minună și rămase uimit. Cum fusese posibil să se macine atâta grâu într-o singură noapte? Iar ceea ce-l făcu și mai mult să rămână surprins a fost următorul fapt minunat: dintr-o căruță de grâu ieșiseră cinci căruțe de făină!

Astfel, încă odată se adevereau cuvintele Domnului: *«Iată, v-am dat putere să călcați peste șerpi și peste scorpii, și peste toată puterea vrăjmașului, și nimic*

nu vă va vătăma», precum și ale sfinților apostoli care spuneau oarecând cu bucurie: *«Doamne și demonii ni se supun în numele Tău!»*

Prin această pățanie a lor demonii au fost zdrobiți și au fost nevoiți să fugă rușinați și urlând:

- Vai de noi! Nu mai cade deja în cursele noastre blestematul de Teodor! Să fugim! Niciodată nu vom mai călca în acest loc!

După o vreme cuviosul Teodor, bătrân și neputincios deja, părăsi peștera umedă și întunecată și se instalează la mănăstire. La peșteră rămase în continuare cuviosul Vasilie, care dorea să se nevoiască în singurătate.

Mănăstirea suferise de curând un incendiu devastator și de aceea părinții strânseseră la malurile râului Nipru mult lemn, în vederea reconstruirii ei.

Fericitul Teodor, cu toate că era bătrân, începu să ajute și el la transportarea lemnului către vârful muntelui și dorea să-și construiască singur chilia sa.

Însă viclenii demoni, orbiți de ură și de răutate, au uitat se pare ceea ce pățiseră din cauza cuviosului și au dorit din nou să-l ispitească. Uitaseră se pare și jurămintele pe care le făcuseră că nu vor mai călca prin acele locuri. Nefiind în stare însă să-i producă răni sufletești, se hotărâră să se răzbune în alt mod: Toate lemnele pe care cuviosul le căra ziua sus pe munte, noaptea le aruncau cu ură jos, la malurile râului.

Cuviosul înțelese repede că diavolii sunt aceia care-i produceau această pagubă. De aceea într-o noapte stătu la pândă și când auzi primele zgomote de lemne trântite, se întoarse către munte și spuse:

- În numele Domnului și Dumnezeului nostru Iisus Hristos, vă poruncesc eu, păcătosul robul Său, să urcați sus

pe munte toate lemnele care se găsesc pe malul râului, ca să-i scutiți și pe frați de cheltuiala pentru muncitorii tocmiți să le care. Astfel se va ridica în acest loc un sfânt locaș de rugăciune în cinstea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, și voi veți înțelege în chip dureros că aici locuiește Domnul și că nu există loc pentru voi!

Îndată demonii au început să care în grabă lemnele. Până în zori le căraseră pe toate și ajungeau acum să se ridice nu doar o singură chilie, ci chiar întreaga mănăstire.

A doua zi de dimineață, câțiva dintre muncitorii tocmiți să le care, trimiși de la mănăstire, au venit la râu. Nu au întârziat să vadă că nu mai era nici un lemn de cărat și că toate se găseau deja pe vârful muntelui. Mai mult, au văzut că erau atât de bine aranjate, fiecare pe categorii, în funcție de destinația lor: cele pentru construcție într-o parte, cele pentru acoperișuri în alta, cele pentru podele în alt loc și așa mai departe. Toți au rămas uimiți. Era evident că întreaga muncă fusese făcută de o putere supranaturală.

Pentru încă o dată duhurile cele viclene fuseseră umilite și învinse de către robul Domnului Teodor. Acesta însă nici nu se mândri și nici nu se bucură pentru aceasta. Își amintea mereu cuvintele Mântuitorului Hristos: «*Nu vă bucurați de aceasta, că duhurile vi se pleacă, ci vă bucurați că numele voastre sunt scrise în ceruri*».

Însă ce umilință și ce zdrobire este în stare să biruiască răutatea demonilor? Aceștia, mai turbați ca niciodată împotriva fericitului Teodor, blestemau și amenințau în timp ce fugeau:

- Ah răule și dușmanule de moarte, Teodore! Nu vom înceta să ne luptăm cu tine, orice ne vei face! O să te chinuim până la ultima ta suflare! Nu ne vom liniști până

când nu te vom preda unei morți amare! Ne-ai ars și de aceea te vom arde și noi!

Prima lor treabă a fost acum să-i facă pe muncitorii angajați, care pierduseră câștigul lor, să se revolte împotriva cuviosului.

Și într-adevăr, aceștia au venit la dânsul furioși și l-au amenințat, zicându-i:

- Călugăre, noi ne-am tocmit cu mănăstirea ca să transportăm lemnele. Nu știm prin ce viclenii tu și prietenul tău acela Vasilie, le-ați urcat pe munte. Ceea ce știm este că noi vrem să ne luăm banii care ni s-au promis. Tu ești cauza pentru care am pierdut această slujbă. Ori ne vei plăti, ori vei avea de suferit niște lucruri urâte!

Cuviosul desigur că nu avea bani ca să le plătească.

Lucrătorii, văzând că nu câștigau cu amenințările nimic, l-au dat în judecată la tribunalul locului. Au avut însă grijă, ca mai întâi să-l mituiască pe judecător, ca să țină cu dânsii.

Astfel hotărârea judecătorului a fost de a-l condamna pe cuvios. Cum avea să creadă și să accepte justificarea că... diavolii fuseseră aceia care căraseră lemnele! Râse batjocoritor și spuse:

- Să te ajute și acum demonii ca să-i plătești pe acești muncitori, la fel cum te-au ajutat și la căratul lemnelor!

Fără să se mai justifice și cu smerenie fericitul se angajă să muncească și să-i plătească pe muncitori. Începu chiar din acea zi să lucreze din greu și încet, încet își achită toate datoriile față de aceia, prin osteneala brațelor sale.

Îndată ce văzu cel viclean că nu reușise să-i facă un rău prea mare cuviosului, concepu un alt mod de

răzbunare, pe care-l mai încercase și în trecut. Luă, deci, înfățișarea cuviosului Vasilie, care se nevoia zăvorât în peșteră, și se înfățișă în fața unuia dintre boierii domnitorului de atunci Motislav Sviatopolici. Boierul acesta îl cunoștea bine pe cuviosul Vasilie de la peșteri, însă, bineînțeles, nu pricepu că acum în fața sa se găsea chiar vicleanul diavol transformat.

- Trebuie să-ți spun ceva foarte important, îi spuse cel rău. Acel monah Teodor, care a trăit mai înainte de mine în peșteră, a găsit acolo un mare tezaur, îngropat de Varangi. Ce aur! Ce argint! Ce pietre prețioase! Vrea să le ia pe toate și să fugă din țară. Eu însă am reușit să-l mai temperez pentru moment. Acum însă face pe nebunul. A făcut și o înțelegere cu demonii ca să lucreze pentru el. Când îi macină făina, când îi cară lemne și tot așa. I-a înșelat pe ceilalți. Tezaurul îl are îngropat undeva și așteaptă cea mai bună ocazie ca să fugă. În acest fel însă domnitorul nostru nu va lua nimic din toate aceste bogății. Ce e de făcut...?

Când auzi aceste cuvinte boierul, îl luă pe demon – pe presupusul monah Vasilie – și-l conduse la domnitorul Motislav. Acolo cel viclean repetă «*acuzăția*» sa, adăugând și următoarele:

- Dacă vreți să-l prindeți, mai înainte de a fi prea târziu, trimiteți cât mai curând pe oamenii voștri ca să confiște tezaurul lui Teodor. Și dacă nu va vrea să vi-l dea de voie bună, folosiți forța! Și dacă nici așa nu se va supune, dați-l pe mâna chinuitorilor. Poate că prin torturi o să-i înmuiați rezistența.

Acestea le spuse diavolul și se făcu nevăzut.

Chiar a doua zi de dimineață domnitorul porni către mănăstire, însoțit de o mare trupă de soldați, ca și

cum s-ar fi dus să înfrunte un dușman foarte puternic. Îl arestă fără nici o greutate pe fericitul Teodor și-l aduse încătușat la palat.

La început îi vorbi cu prefăcută blândețe.

- Ia spune-ne părinte, este adevărat că ai descoperit un tezaur? Noi așa am auzit.

- Da, este adevărat. Însă acum este îngropat undeva în peșteri.

- Și cine l-a ascuns acolo? Știi...?

- Pe vremea când încă mai trăia acolo părintele Antonie, circula zvonul că peșterile au fost folosite cândva de Varangi pentru a-și ascunde în ele bogățiile lor. De aceea se cheamă și până astăzi «*Peșterile Varangilor*». Aur și argint am văzut în cantități uriașe, precum și pietre prețioase ascunse într-un cufăr de aur.

- Și de ce, părinte, spuse atunci domnitorul, nu-mi dai mie acest tezaur, la care am dreptul să fiu părtaș, de vreme ce sunt stăpânul locului...? Eu voi păstra cea mai mare parte și voi avea grijă – îți promit – să primești și sfinția ta partea care ți se cuvine.

- Stăpânul meu, răspunse liniștit cuviosul, eu nu-mi doresc nimic din acel tezaur. Îmi este total nefolositor. Dacă mi-ar fi stat în putință, ți l-aș fi dăruit în întregime. Tu lucrezi pentru Mamona, iar eu lucrez pentru Hristos și sunt eliberat de cele materiale. Din păcate însă, nu te pot ajuta, deoarece Dumnezeu, în urma rugăminții mele personale, a șters din memoria mea locul în care este ascunsă această comoară.

Atunci domnitorul se schimbă la față de furie. Se întoarse către slujitorii săi și le spuse cu asprime:

- Călugarul acesta nu a înțeles bunătatea mea. Luați-l deci, legați-l de mâini și de picioare și închideți-l

vreme de trei zile fără să-i dați nimic de mâncare! Poate că între timp se răzgândește!

Porunca sa a fost imediat executată.

Motislav îl întrebă apoi cu răutate și ironie:

- Cumva ți-ai adus între timp aminte, călugăre, unde este tezaurul?

- Ți-am spus că nu știu, spuse cuviosul, privindu-l drept în ochi.

- Chinuiți-l! urlă furios din cale afară domnitorul.

Peste puțin timp rasa cuviosului se umplu de sânge din cauza loviturilor cu vergile de fier. Suportă însă toate loviturile fără să spună nici un cuvânt, fără să se vaite, rugându-se neîncetat cu ochii închiși.

După mai multe ore de bătaie și torturi, ce au făcut să strălucească răbdarea și nevinovăția sa, Motislav dădu ordin să fie agățat de mâini și ridicat de la pământ, iar la picioarele sale să se aprindă un foc puternic.

Au rămas atunci cu toții uimiți de intervenția minunată lui Dumnezeu, care nu-l lăsă pe robul Său să fie încercat mai mult decât duceau puterile. Astfel flăcările nemiloase se transformară într-o boare răcoritoare, ce înviorau și alinau trupul rănit al cuviosului, atâta timp cât fu spânzurat deasupra focului. După mai mult timp, nu numai că trupul cuviosului nu era ars deloc, dar și rasa sa nu era deloc afumată.

Intră în panică domnitorul când văzu această minune și-i spuse cuviosului Teodor:

- De ce, călugăre, nu-mi dai tezaurul, care îmi aparține? Spune-mi unde este ascuns și te voi elibera imediat.

- Îți spun adevărul, stăpâne, răspuse cuviosul. Nu știu unde se află îngropat tezaurul. Atunci când l-am găsit,

mi l-a arătat diavolul unde era îngropat. Atunci fratele Vasilie m-a salvat din catastrofa sufletească ce putea să mi se întâmple prin intervenția și prin rugăciunile sale. După toate acestea am săpat undeva o groapă și l-am ascuns acolo, rugându-L apoi pe Dumnezeu să mă facă să uit acel loc. Așa s-a și întâmplat, cum vă spun. Acesta este adevărul.

Motislav dădu ordin atunci să fie coborât și să fie îngrijite rănilile sale. Apoi trimise pe slujitorii săi la peșteri ca să-l aducă pe monahul Vasile zăvorâtul. Acela refuză să părăsească locul său de asceză, însă soldații îl arestară și-l aduseră cu forța la palat.

Când îl văzu Motislav, îi spuse tulburat:

- Toate câte m-ai sfătuit să-i fac acestui călugăr le-am făcut. Fără nici un rezultat însă. De aceea te-am adus pe tine ca să fii martor.

Auzind aceste cuvinte, luminatul Vasilie își dădu imediat seama că are de a face cu o nouă lucrare a diavolului. De aceea întrebă:

- Și ce anume ți-am spus exact să faci, stăpâne?

- Nu mi-ai descoperit tu secretul tezaurului îngropat, pe care l-a descoperit acest călugăr de aici? El refuză acum să-mi arate locul în care l-a ascuns, de aceea l-am chinuit, așa cum m-ai povățuit.

Înțeleptul Vasilie înțelese atunci pe deplin despre ce era vorba.

- Vicleanul diavol a întins cursa sa, spuse, și binecuvântatului Teodor, și ție, stăpâne. Află, deci, că pe mine nu m-ai văzut niciodată. Și cum aveai să mă vezi de vreme ce eu de cincisprezece ani nu am mai ieșit din peștera mea!

- Dar te-am văzut și noi când ai vorbit cu Domnul nostru, au spus atunci servitorii domnitorului.

- A fost diavolul, care a luat înfățișarea mea și v-a înșelat pe toți. Eu nici pe voi și nici pe domnul vostru nu l-am văzut. Însă cum să creadă necioplitul domnitor această explicație ciudată a cuviosului...? Se aprinse din nou de furie și dădu ordin să fie chinuit fără milă și cuviosul Vasilie, despre care credea că-și bătea joc de dânsul fără rușine. Era atât de nervos, încât luă arcul și-l săgetă pe cuvios.

Fericitul Vasilie își scoase liniștit săgeata din trup, o aruncă la picioarele domnitorului și spuse fără teamă:

- Foarte curând vei fi și tu străpuns de o săgeată!

După aceasta amândoi cuvioșii au fost predați pe mâna chinuitorilor și torturați fără milă. I-au bătut, i-au înțepat cu fiarele, au rupt carnea de pe ei, până când i-au lăsat aproape morți. Apoi sălbaticul Motislav ordonă să fie închiși într-o celulă subterană, până a doua zi de dimineață.

- Dacă vor mai trăi până mâine, continuați torturile fără milă, le porunci chinuitorilor.

Însă mult milostivul Dumnezeu primi sângele lor martiric asemenea unei *jertfe bineprimite* și nu îngădui să fie încercați mai mult. În acea noapte îi chemă la Dânsul, eliberând *din închisoare sufletele lor*.

Când domnitorul a aflat despre adormirea lor, a dat ordin să fie aruncate din închisoare trupurile lor. Le-au cules deci cu evlavie frații de la mănăstire și le-au îngropat în peștera unde se nevoiseră întreaga viață. Mai târziu sfintele lor moaște au fost aduse în peștera sfântului Antonie, alături de cele ale tuturor cuvioșilor adormiți și se odihnesc acolo până astăzi nestrucate și preaslăvite. Ele

sunt încă îmbrăcate cu rasele lor pline de sânge, care s-au păstrat și acestea neatinse până în zilele noastre.

Nu a trecut mult timp de la fericita lor adormire și s-a împlinit și profeția cuviosului Vasilie în legătură cu moartea domnitorului. Într-unul dintre războaiele civile în care Motislav lupta alături de Vladimir împotriva principelui David Igorevici, o săgeată l-a străpuns mortal în piept. În clipele în care își dădea sufletul, pe brațele soldaților săi, își aduse aminte de profeția cuviosului și spuse:

- Sunt pedepsit acum pentru răul pe care l-am făcut cuvioșilor Vasilie și Teodor!

Astfel sălbaticul și necuviinciosul monarh, *ca un rău între cei răi a pierit*, în vreme ce fericirii și iubitorii de Hristos, cuvioșii Teodor și Vasilie au primit cununa cea neveștejită a slavei celei cerești de la mult milostivul Domnul nostru Iisus Hristos.

Cuviosul Pimen cel bolnav

În viața cuviosului Pimen vom găsi acel exemplu demn de urmat al ridicării fără reproș a crucii suferințelor provocate de boli. Vom fi învățați să înfruntăm cu răbdare și recunoștință orice suferință trupească, deoarece numai astfel devenim și mai puternici în lupta noastră duhovnicească. «*Căci puterea lui Dumnezeu se desăvârșește în slăbiciune*²⁷». Vom fi învățați de asemenea că trebuie să-i ajutăm cu răbdare pe frații noștri aflați în suferințe trupești, ca și cum L-am sluji pe însuși Domnul.

---

27 II Corinteni XII, 9.

Cuviosul Pimen a fost de mic copil foarte bolnăvicios. S-a născut bolnav și bolnav a crescut. Însă suferința trupului său a fost aceea care nu a permis și îmbolnăvirea sufletului. Curat *din pântecetele maicii sale* de orice întinare sufletească, nu a cunoscut fața dezgustătoare a păcatului.

Adeseori fericitul îi ruga pe părinții săi să-l ducă la mănăstire și să-l lase acolo să devină monah. Aceia însă nici nu doreau să audă despre așa ceva. Cu toate că băiatul lor era atât de slăbuț și bolnăvicios, îl iubeau foarte mult și nu puteau pentru nici un motiv să se despartă de dânsul.

Odată însă tânărul se îmbolnăvi foarte grav, mai grav decât în alte dăți. Dintr-o pricină necunoscută trupul său se umplu de răni iar doctorii nu reușeau să-l vindece cu nici un leac. Erau deznădăjduiți pentru situația sa și așteptau de acum să moară.

Atunci întristații părinți se gândiră să ceară ajutorul Domnului și al Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. L-au luat pe fiul lor bolnav și l-au adus la mănăstirea Peșterilor. Au căzut la picioarele părinților și i-au implorat plângând să se roage pentru salvarea fiului lor.

Și într-adevăr, părinții au făcut îndelungi rugăciuni pentru vindecarea tânărului. Iată însă că rugăciunea tânărului fu mai puternică decât rugăciunea celorlalți împreună. Deoarece fericitul nu se ruga pentru însănătoșirea sa. Dimpotrivă, îl ruga fierbinte pe Dumnezeu ca să prelungească boala sa! Știa că, îndată ce s-ar fi făcut bine, părinții lui l-ar fi luat de la mănăstire și l-ar fi împiedicat să-și îndeplinească dorința sa cea mai fierbinte și anume aceea de a deveni monah.

Tatăl și mama sa se găseau tot timpul lângă dânsul, în camera în care fuseseră găzduiți. De aceea nu reușea să

intre în legătură cu părintele stareț sau cu vreunul dintre părinți și să le descopere dorința sa ascunsă.

Au trecut câteva zile, situația sănătății lui a rămas în continuare foarte critică.

Într-o noapte priveghea, rugându-se pe ascuns, întins pe patul suferinței sale. Mai încolo, în aceeași cameră, dormeau părinții săi și un pic mai departe niște angajați ai mănăstirii.

Deodată, ce vede! Îngeri luminoși, sub înfățișarea unor tineri strălucitori, au intrat înăuntru și au venit lângă patul său. În spatele lor veneau și alții, care semănau cu starețul și monahii mănăstirii, ținând în mâini toate cele necesare pentru tunderea în monahism: foarfecă, cruce, lumânări, Sfânta Evanghelie, rasa monahală, mantia, camilafca și celelalte...

- Vrei să te tundem în monahism?, i-au spus cu blândețe tânărului ce rămăsese uimit.

- Sigur că vreau!, răspunse acesta bucuros. Dumnezeu este cel care v-a trimis! Vă rog să îndepliniți acest dor inimii mele.

Au început îndată slujba tunderii, pe care au săvârșit-o exact după rânduiala stabilită de tipic. I-au pus numele Pimen.

Părul pe care i l-au tăiat, l-au pus într-o eșarfă neagră.

Peste puțin timp noul monah stătea pe patul său îmbrăcat cu veșmintele monahale și având primită și schima cea mare. În mână ținea lumânarea dăruită de îngeri.

- Această lumânare va arde timp de patruzeci de zile, frate Pimen, l-au asigurat îngerii. Întreaga ta viață va fi un continuu martiriu din cauza bolii tale. Dumnezeu

îngăduie să suferi astfel, deoarece cunoaște răbdarea și virtutea ta. Prin acestea vei câștiga împărăția cerurilor și vei deveni și o flacără strălucitoare, care va lumina, va întări și-i va învăța pe oameni. Așadar fii răbdător și să ne întâlnim cu bine în ceruri! Să ții minte că mai înainte de adormirea ta întru Domnul te vei face complet sănătos.

Pag. 225 - original

Acesta va fi semnul care te va face să înțelegi că a venit ceasul plecării tale din această lume.

Îndată ce și-au terminat această misiune sfântă, îngerii l-au îmbrățișat pe cuvios și au plecat. Au trecut apoi pe la biserică și au lăsat eșarfa cu părul cuviosului deasupra raclei cuviosului Teodosie.

Între timp frații care locuiau în chiliile apropiate au auzit psalmodiile de la arhondaric. Și-au închipuit însă că starețul, împreună cu alți părinți îl tundeau pe cel bolnav în monahism sau că acesta deja adormise și-i făceau slujba stâlpilor.

Au venit la arhondaric însă nu au văzut pe nimeni. Părinții săi dormeau. La fel și muncitorii. Însă în aer plutea o aromă de nedescris.

L-au văzut pe tânărul bolnav că era treaz și îmbrăcat în haine monahale, plin de bucurie și recunoștință.

- Ce s-a întâmplat, frate? Cine te-a tuns în monahism? Ce psalmodii erau acelea pe care le-am auzit noi, în vreme ce părinții tăi care dorm aici înăuntru, nu le-au auzit și continuă să doarmă?

Întrebările cădeau ca o ploaie asupra cuviosului.

- Eu cred că a fost starețul, împreună cu câțiva dintre părinți și cu câțiva tineri strălucitori. Au venit cu toții împreună, m-au tuns în monahism și mi-au pus numele Pimen. Aceia au psalmodiat. Mi-au dat și această

lumânare. Mi-au spus că va arde timp de patruzeci de zile continuu. Părul meu l-au pus într-o eșarfă neagră pe care au lăsat-o în biserică.

Uimiți și emoționați frații au alergat la biserică. Au găsit-o însă încuiată. L-au trezit pe eclesiarh și l-au întrebat:

- A mai intrat cineva în biserică după Miezonoptică?

- Nu, nimeni. Când am încuiat-o era goală. Și nimeni nu a mai deschis-o apoi.

- Și cheile unde sunt?

- Sunt la părintele tipicar. Nu le dă niciodată nimănui.

L-au trezit pe tipicar. I-au istorisit cele întâmplare și i-au cerut să descuie biserica.

Când au intrat înăuntru, au văzut într-adevăr pe mormântul cuviosului Teodosie eșarfa cu părul fericitului Pimen.

Atunci l-au chemat pe părintele stareț. Când a auzit și acesta cele întâmplare, rămase uimit și începu să cerceteze, nu cumva vreunii dintre frați îndrăzniseră să-l tundă pe ascuns pe cel bolnav. Cercetările au rămas însă fără nici un rezultat. De altfel, atât eșarfa cu părul cuviosului, cât și lumânarea care ardea fără să i se topească ceara, erau dovezi evidente ale minunii și ale intervenției divine. Astfel, chiar dacă la început își pusese serios problema valabilității slujbei de tundere, mai târziu aceste semne minunate au alungat îndoielile sale și l-au umplut de bucurie duhovnicească.

Când fu deja sigur de această minune starețul se duse la fratele Pimen, îl îmbrățișă și-i spuse:

- Frate Pimen, este evident că de la însuși Dumnezeu, prin mâinile îngerilor Săi, ai primit marea și îngereasca schimă. Spune-ne însă, cum arătau aceia care te-au tuns? Ai putea să-i descrii? Iată, aici în carte am rânduiala acestei slujbe. Atunci când au săvârșit-o, au spus acestea ce sunt scrise aici sau altceva...?

- Cinstite părinte, ce sunt aceste întrebări? Nu ați venit chiar dumneavoastră împreună cu alți părinți și ați slujit toate după cum sunt scrise în această carte pe care o țineți în mână...? Și nu m-ați asigurat că pentru tot restul vieții mele voi rămâne bolnav și abia cu puțin mai înainte de a adormi mă voi face bine...? Iar acum, vă rog, rugați-vă pentru mine, sfinte părinte, ca să-mi dăruiască răbdare pentru jugul ascultării și pentru crucea bolii mele.

Astfel fericitul Pimen rămase de atunci definitiv la mănăstirea Peșterilor. Starețul și ceilalți frați din obște nu au mai avut nici un motiv să se îndoiască de arătarea cea îngerească. De asemenea și părinții cuviosului, uimiți de această minune, nu au îndrăznit să se opună voii lui Dumnezeu și a fiului lor.

Cuviosul Pimen înfruntă de atunci cu curaj martiriul bolii sale, care se înrăutățise în asemenea grad, încât cei care slujeau la spitalul mănăstirii erau dezgustați profund de rănilile sale pline de puroi și cu greu se puteau apropia de dânsul, din cauza mirosului urât pe care acestea îl răspândeau. De aceea, de multe ori îl neglijau și-l lăsau câte două trei zile fără să-l îngrijească, flămând și însetat, fără să-l ajute nici în cele mai elementare nevoi ale sale. Cuviosul însă le suporta pe toate fără să se supere. Niciodată nu le reproșă fraților pentru acest tratament și niciodată nu se plânse la stareț pentru comportamentul lor lipsit de iubire frățească. Dimpotrivă, slăvea și mulțumea

lui Dumnezeu pentru *toate pătimirile vremii de acum*²⁸, pe care le considera ca fiind *nevrednice de mărirea care avea să i se descopere*²⁹.

Într-o zi au adus la spitalul Lavrei pe unul dintre monahi care era grav bolnav și l-au așezat lângă Pimen. Astfel cei care slujeau, aveau să fie ușurați de faptul că, puteau să-i îngrijească pe amândoi în același timp. Însă din nou, de multe ori, evitau să vină la patul celor doi grav bolnavi, lăsându-i singuri și neajutorați. Cel mai mult aceștia sufereau de sete.

Când fericitul Pimen văzu că celălalt monah era foarte întristat din cauza acestei situații, îi spuse:

- Frate, dat fiind că cei ce trebuie să ne îngrijească ne neglijează, dacă ți-ar dăruia din nou Dumnezeu sănătatea, ai vrea să preiei și tu ascultarea de a fi în slujba celor bolnavi?

- Cu mare bucurie, răspunse acela. Dacă m-aș face bine, i-aș îngriji până la moarte pe ceilalți bolnavi cu jertfă și dăruire de sine.

- Iată atunci! Domnul te face bine! Vei fi din nou sănătos! Însă să-ți îndeplinești promisiunea ta, slujindu-mă nu doar pe mine, ci și pe toți ceilalți frați bolnavi. Aceia care nu și-au îndeplinit cum se cuvine ascultarea lor, vor fi pedepsiți de Domnul cu o boală foarte grea și dureroasă, ca să-și dea seama de păcatul lor, să se pocăiască și să-și salveze sufletele.

Monahul care era bolnav se ridică îndată complet sănătos și începu să-l slujească pe cuviosul Pimen. În

---

28 Romani VIII,18.

29 Idem.

aceeași zi ceilalți slujitori s-au îmbolnăvit greu, după spusele cuviosului, și au căzut la pat, unde au rămas în stare critică pentru multă vreme. Cel care fusese vindecat îi slujea cu mare dăruire pe toți.

Din păcate însă, foarte curând, se dezgustă și el de rănile cuviosului Pimen și începu să-l neglijeze. Într-o zi îl lăsa chiar fără nici un ajutor, flămând și însetat. Când se duse însă să se odihnească într-una dintre chiliile mai izolate ale Lavrei, fu îndată cuprins de o mare febră și de paralizie. Ardea și se chinuia în dureri îngrozitoare. Nu mai putea nici să vorbească ca să strige pe careva în ajutor.

Rămase acolo timp de trei zile, până când ajunse în ultimul hal. Atunci Dumnezeu, care dorise în acest fel să-l îndrepte, îi dăruie din nou puterea de a vorbi.

- Salvați-mă, fraților, pentru numele lui Dumnezeu! Mor! strigă din toate puterile.

Câțiva frați din obște au auzit strigătele lui și au alergat să-l ajute.

- Spuneți-i părintelui Pimen că mor! Să aibă milă de mine și să mă salveze din nou! spuse epuizat, înțelegând motivul pătimirii sale.

L-au anunțat îndată pe cuvios despre cele petrecute.

- Fratele care te îngrijea este pe moarte!

- «*Ceea ce seamănă omul, aceea va și secera*», spuse acesta. Domnul L-a răsplătit astfel, deoarece m-a lăsat fără hrană și apă, încălcându-și promisiunile făcute. Însă pentru că Domnul, prin gura apostolului Său, ne-a învățat să facem bine tuturor oamenilor, «și să nu

*răsplătim răul cu rău*³⁰», mergeți și spuneți-i: «Pimen te cheamă. Ridică-te și du-te».

Îndată ce i-au spus aceste cuvinte celui bolnav, acesta și-a revenit, s-a ridicat și a alergat fără nici o greutate la spitalul mănăstirii. Cuviosul l-a povățuit atunci cu cuvintele Domnului:

- «*Iată te-ai făcut sănătos; de acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău*». Și să știi că aceeași răsplată pe care o va primi în ceruri acela care suferă crucea bolii sale fără să se plângă, o va primi și acela care-l îngrijește cu iubire frățească. Eu pentru răsplata cea cerească sufăr, fratele meu, slăvind pe atotputernicul Dumnezeu. Acesta te-a vindecat de boala ta. El mă poate vindeca și pe mine, dacă l-aș cere-o. Eu însă nu mi-o doresc, deoarece consider răbdarea mai prețioasă decât sănătatea. Și chiar dacă trupul meu ar putrezi cu totul aici, la a doua venire a Domnului el va învia nesticăcios. Să îndurăm aici mirosul putreziciunii, ca să ne bucurăm dincolo de cereasca mireasmă. Ne întărește, frate, în răbdare Mântuitorul Iisus Hristos zicând: «*Prin răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre*». Iar apostolul ne mângâie scriind: «*Răbdați spre înțeleptire; Dumnezeu se poartă cu voi ca față de fii. Căci care este fiul pe care tatăl său nu-l pedepsește? Iar dacă sunteți fără de certare, de care toți au parte, atunci sunteți fii nelegitimi și nu fii adevărați*³¹».

Fu adânc impresionat și se pocăi din adâncul inimii fratele, luminat de povețele cuviosului, cât și de încercarea prin

---

30 Romani XII,17.

31 Evrei XII, 7-8.

care trecuse. De atunci, și până la adormirea sa, luă în primire și îngrijirea pe timpul nopții a fraților bolnavi. Bravul imitator al dreptului Iov, cuviosul Pimen, trăi pe patul suferinței sale timp de douăzeci de ani de la tunderea sa în monahism, slăvind și laudând neîncetat pe Mântuitorul Iisus Hristos.

Când veni vremea plecării sale din această lume, Dumnezeu trimise un semn revelator: în noaptea precedentă, deasupra trapezei mănăstirii au apărut trei stâlpi de foc luminoși, care se întindeau către biserică. Frații care i-au văzut au rămas uimiți. Numai Dumnezeu știa însă atunci înțelesul acestei minuni. Mai târziu aveau să o înțeleagă și frații: Domnul vieții și al morții trimisese pe îngerii săi în întâmpinarea sufletului fericitului Pimen. Când se lumină de ziuă, cuviosul își dădu seama că se făcuse bine. Într-adevăr, orice semn al bolii sale dispăruse de pe trupul său, în timp ce el însuși, simțindu-se în putere și întreg la trup, se ridică în picioare. Înțelese atunci că sosise ora ieșirii sale din lume.

Bucuros trecu pe la toți frații din obște, făcu în fața lor adâncă metanie și-și ceru de la toți iertare cu smerenie.

- Eu voi părăsi această lume și de aceea am venit să-mi iau rămas bun de la toți, le spuse monahilor, care nu-și puteau crede ochilor, când îl văzură sănătos.

Apoi se întoarse din nou la spital și le spuse celor bolnavi:

- Frații mei, ridicați-vă și urmați-mi, în numele Domnului!

La acest cuvânt al cuviosului toți bolnavii s-au vindecat îndată! S-au ridicat din paturile suferințelor lor și i-au urmat binefăcătorului lor, slăvind pe Dumnezeu!

Minunatul Pimen trecu pe la biserică, unde ceru să primească pentru ultima dată Sfânta Împărtășanie. Apoi ridică pe umerii săi catafalcul și se îndreptă direct spre peștera unde urma să fie înmormântat, cu toate că niciodată în viața sa nu fusese acolo și nimeni nu-i arătase vreodată drumul spre ea!

Îndată ce intră în peșteră făcu o metanie mare în fața mormântului cuviosului Antonie și le arătă fraților, care-l urmaseră, locul în care urma să fie îngropat.

La sfârșit cuviosul tăcu pentru o vreme și așteptă. Era o tăcere sugestivă, o tăcere de moarte, ce a fost în cele din urmă întreruptă de strigătul său de bucurie:

- Au venit, fraților! Au venit aceia care m-au tuns în monahism și mă vor lua cu dânșii!

După aceste cuvinte pline de bucurie sfântă, se întinse pe catafalc, închise liniștit ochii și-și predă sufletul în mâinile Domnului.

Cu cinste și cu evlavie, părinții i-au îngropat sfințitul trup în locul pe care-l arătase, ridicând imnuri către Dumnezeu.

Cuvioșii Spiridon și Nicodim prescurarii

Plină de harul lui Dumnezeu este fiecare inimă smerită și curată. Templu al Duhului Sfânt este fiecare om ce e lipsit de viclenie, de răutate și de ipocrizie.

Din această categorie a aleșilor Domnului a făcut parte și cuviosul părintele nostru Spiridon prescurarul, cel smerit și bun, cel lipsit de viclenie asemenea unui copil mic.

Fericitul Spiridon se trăgea dintr-o familie săracă și simplă. Era complet neștiutor de carte și fără o educație

aleasă însă foarte spontan și natural. Era un «*țăran*» pentru cei aristocrați, un «*necioplit*» pentru cei crescuți în marile saloane, și un «*sărac cu duhul*» pentru înțelepții lumii acesteia.

Și cu toate acestea cuviosul îi depăși în vrednicie și pe cei înțelepți și pe cei puternici, și pe cei nobili, prin înaintata sa viață duhovnicească, prin dobândirea virtuților, prin râvna ascetică și prin frica de Dumnezeu, care este începutul și izvorul adevăratei înțelepciuni.

Cuviosul Spiridon a venit la mănăstirea Peșterilor și și-a început aspra sa viață ascetică în anul 1139. Era deja ajuns la o vârstă matură și nu știa încă să citească. De aceea nu putea studia nici sfintele cărți, lucru care-l umplea de tristețe. Se rugă din toată inima lui Dumnezeu ca să-l lumineze și să-i dea puterea de a învăța să citească. Și într-adevăr, depunând foarte multă râvnă în acest sens, la puțin timp învăță să citească. Bucuria sa era de nedescris, când văzu că putea de acum să citească sfintele învățături ale Domnului și minunatele opere ale Sfinților Părinți. În scurtă vreme învăță pe de rost întreaga Psaltire, pe care o spunea cu evlavie și cu dăruire sufletească în fiecare zi, în timp ce lucra cu răbdare și cu sârguință la ascultările la care era trimis.

Pe vremea aceea era stareț marele postitor și ascet, fericitul Pimen. Văzând curăția, bunătatea, respectul și vrednicia ucenicului său Spiridon, îi încredință ascultarea de prescurar. Cuviosul era deci acela care pregătea prescurile necesare mării Taine a Sfintei Euharistii, lucru pentru care era plin de bucurie și de adâncă emoție.

Spunând neîncetat psalmi, imnuri și cântări duhovnicești și având permanent în minte rugăciunea lui Iisus, cuviosul Spiridon își îndeplinea plăcuta sa ascultare.

Tăia lemne, aprindea cuptorul, măcina făina, frământa aluatul și așa mai departe.

Într-o zi, în timp ce-și îndeplinea lucrarea sa obișnuită, cuviosul aprinse cuptorul pentru a coace prescurile pe care tocmai le pregătise. Deodată însă o scânteie sări cu putere dintre flăcări și ajunse până la tavanul făcut din stuf, care luă îndată foc. În grabă robul lui Dumnezeu își scoase mantia cu care înfundă repede gura cuptorului. Apoi își scoase și cămașa de lână, îi legă

Pag.234 - original

mânecele între ele, alergă la cel mai apropiat izvor și o umplu de apă! Pe când se întorcea începu să strige:

- Săriți, fraților! Ajutor! Foc! Foc! Alergați în grabă!

Au alergat frații cu gălețile, însă ce să vadă!

Mantia, cu care cuviosul închisese gura cuptorului aprins, era absolut intactă, fără să se fi ars deloc, iar cămașa legată era plină de apă, asemenea unui vas ce nu lăsa să curgă pe jos nici măcar o picătură de apă! Cu acea apă reușise cuviosul să stingă deja focul aprins, fără să mai fi fost nevoie de ajutorul fraților. Văzând toate aceste lucruri minunate, ei au dat slavă lui Dumnezeu, care prin harul Său, în mod evident, umbrise și ajutase pe duhovnicescul lor frate.

Ajutor al cuviosului Spiridon la cuptorul de prescuri era și monahul Nicodim. Și acesta era plin de evlavie și de ascultare și reușise să se debaraseze de toate cele lumești și să-și învingă toate pornirile pătimase ale trupului. Cu râvnă și cu mare îngrijire încerca să-l urmeze în virtute pe binecuvântatul Spiridon atât în lucrarea ascultării cât și în cele duhovnicești, în rugăciunea neîncetată și în viața virtuoaasă. Așa a ajuns și el la mari înălțimi ale desăvârșirii și sfințeniei.

Acești doi cuvioși, după ce au slujit împreună în această ascultare a pregătirii prescurilor timp de treizeci de ani, au adormit în pace întru Domnul, la adânci bătrâneți, și s-au dus să-L întâlnească pe mult doritul Iisus, Pâinea Vieții, «*Cel ce se mănâncă pururea și niciodată nu se sfârșește*».

PARTEA A TREIA

Cuviosul Evstratie postitorul și martirul

Așa după cum o sugerează însuși numele său, (în limba greacă numele Evstratie înseamnă «*ostaș bun*»), fericitul Evstratie s-a înrolat în *oastea cea aleasă, plină de credință și conștiință bună*, lucru ce se adeveri prin viața sa iubitoare de Dumnezeu și prin sfârșitul său martiric. Următor și brav ostaș al Mântuitorului Hristos, fericitul Evstratie suferi patimi asemănătoare cu chiar Patimile Domnului.

Se trăgea dintr-o familie ce locuia în orașul Kiev. Simțind o puternică dorință de a se îmbrăca cu *armura lui Dumnezeu*, cu sfânta schimă monahală, întrerupse orice legătură cu cele lumești și cu grijile de zi cu zi. Împărți averea sa săracilor, rămânând el însuși mai sărac decât toți, și se duse la mănăstirea Peșterilor ca să se nevoiască asemenea unui *bun ostaș al lui Hristos*.

Îndată ce fu primit în viața cea îngerească, începu să se lupte împotriva patimilor trupești și a diavolului cu *armele luminii*, cu privegherea, cu rugăciunea și mai ales

cu postul aspru. Prin această luptă și printr-o susținută cumpătare reuși să-i învingă pe demoni și să anihileze atacurile lor. Întotdeauna își amintea că Domnul său, Iisus Hristos, prin postul Său timp de patruzeci de zile și prin rugăciune îl învinsese pe cel viclean. Își aducea aminte și că, dimpotrivă, cel întâi creat, Adam, prin lipsa sa de cumpătare, căzu și fu alungat din rai. Astfel bravul Evstratie reuși să-și *topească* cu adevărat trupul său prin intermediul postului aspru și împreună cu acesta să-și *topească* și patimile, alungând în același timp cursele diavolului. De aceea a mai fost numit și **postitorul**.

În acei ani, «*ce au văzut judecata Domnului*», sălbaticul han Boniak, conducătorul poloștilor, invadează pământul Rusiei, îl jefui cu hoardele sale și luă în robie mulți ruși. Printre aceștia se afla și fericitul Evstratie, împreună cu alți monahi de la Lavra și creștini din regiunea Kievului.

Poloștii i-au vândut apoi pe prizonieri, ca robi, în alte țări. Pe cuviosul Evstratie l-au vândut împreună cu alți creștini unui evreu bogat, care locuia în ținutul situat în Nordul Mării Negre, în orașul port numit azi Sevastopol, aflat în acea vreme sub stăpânirea Imperiului Bizantin și fiind prin urmare locuit și de mulți greci. Cincizeci de prizonieri a cumpărat evreul, treizeci de la mănăstire și douăzeci dintre locuitorii Kievului.

Încă din primele zile evreul începu să facă diverse presiuni asupra lor ca să se lepede de Hristos și de credința creștină. Când a văzut că numai prin sfaturi și porunci nu reușea nimic, se mânie foarte tare și le spuse că cel care nu va asculta, va muri de foame și de sete închis în temnițele conacului său.

Când prizonierii au rămas singuri, cuviosul Evstratie luă cuvântul și le spuse:

- Fraților! *«cu toții sunteți fii ai lui Dumnezeu prin credința în Hristos Iisus. Căci câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și îmbrăcat³²»*. În numele Domnului deci vă rog: nici unul dintre voi să nu se lepede de Hristos! Nici unul dintre voi să nu încalce promisiunile sfinte pe care le-a făcut în momentul sfântului botez! Să-l urmăm cu toții, frații mei, pe acela care a spus: *«Căci pentru mine a vieții este Hristos și moartea un câștig!»*

După aceste povețe inspirate de Dumnezeu ale fericitului Evstratie, toți prizonierii s-au hotărât cu tărie să fie gata să-și jertfească viața lor pentru Domnul Iisus Hristos. Iar Acesta, ca un iubitor de oameni, avu grijă să primească cât mai curând sufletele celor mai slabi în credință, spre a nu fi ispitiți și spre a nu pune în pericol mântuirea sufletelor lor. Pentru că sălbaticul și urâtorul de Hristos evreu, puse în practică amenințarea sa diabolică și-i închisese pe toți, lăsându-i să moară de foame și de sete. Mai mult, mâniat de atitudinea generală de rezistență împotriva lepădării de credință, îi dădu pe mâinile chinuitorilor, care i-au supus la groaznice torturi și sălbatică bătaie.

După trei zile deja muriseră câțiva dintre creștini. Alții au murit în următoarele zile. Cei mai rezistenți au suferit până în ziua a zecea a torturilor. Patruzeci și nouă din cincizeci au murit ca niște bravi martiri, luptându-se cu curaj și fiind încununați de către Domnul.

---

32 Galateni III,26-27.

Doar unul mai rămăsese încă în viață: Evstratie. Învățat din tinerețe cu asceza aspră și cu postul, rezistă timp de paisprezece zile

Evreul era ca turbat din cauza urii sale otrăvitoare pentru Hristos și pentru creștini și căuta acum să se răzbune și mai cumplit pe cuvios. Aflase că acesta îi îndemnase cel mai mult pe ceilalți să reziste și-i era ciudă că astfel pierduse și toți banii cheltuiți pentru cumpărarea prizonierilor. Ce făcu atunci?

Tocmai în acele zile se apropiase Paștele. Când au ajuns deci în slăvita zi a Învierii, el și cu prietenii săi au început să-l chinuiască pe cuvios exact în același mod în care strămoșii săi îl chinuiseră pe Domnul: l-au biciuit, l-au pălmuit și l-au batjocorit mai multe ore, iar la sfârșit – vai de soarta lor! – l-au răstignit pe o cruce de lemn!

Era a cincisprezecea zi a martiriului său și încă continua să reziste.

Evreii au ridicat crucea în curte și au început să-i spună cuviosului răstignit asemenea Domnului:

- Fă-te, prostule, evreu, și-ți vom dărui viața. Altfel nu numai că vei muri, dar va cădea pe capul tău și blestemul profetului Moise, care scrie în Deuteronom: *«Blestemat este înaintea Domnului tot cel spânzurat pe lemn!»*

- Mare este harul lui Dumnezeu, răspunse cuviosul de pe cruce, că m-a învrednicit să sufăr în numele Său preasfânt, în același mod în care a suferit și El pentru păcatele mele. Sper să-mi spună și mie așa cum a spus celui tâlhar: *«Astăzi vei fi cu mine în rai»*. Eu, evreu nu mă fac și de blestemele legii celei vechi nu mă tem. Pentru că spune sfântul apostol: *«Hristos ne-a răscumpărat din blestemul legii, făcându-Se pentru noi blestem; pentru că*

*scris este: «Blestemat este tot cel spânzurat pe lemn», ca, prin Hristos Iisus, să vină la neamuri binecuvântarea lui Avraam»³³. Acesta este *Viața tuturor*, așa cum în chip profetic a spus și Moise: «și va fi viața ta spânzurată în fața ochilor tăi». Și în vreme ce despre sărbătoarea Paștelui profetul David a spus: «Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul ca să ne bucurăm și să ne veselim întru ea», tu și cei asemenea ție, care m-ați răstignit pentru sfânta mea credință, veți plânge și vă veți tângui. Și vă spune Dumnezeu prin gura profetului Isaia: «Nu mai aduceți daruri zadarnice! Tămâierile Îmi sunt dezgustătoare; lunile noi, zilele de odihnă și adunările de la sărbători nu le mai pot suferi. Însăși prăznuirea voastră e nelegiuire!... Când ridicați mâinile voastre către Mine, Eu îmi întorc ochii aiurea, și când înmulțiți rugăciunile voastre, nu le ascult. Mâinile voastre sunt pline de sânge». A sosit ceasul vostru! Se apropie ora morții voastre și a protectorului vostru, a stăpânului nelegiuirii!*

Se aprinse de furie evreul, când auzi cuvintele amenințătoare ale cuviosului Evstratie și când văzu rezistența sa eroică. Apucă turbat o sulită și o înfipse cu putere în inima cuviosului răstignit. Astfel credinciosul ostaș al lui Hristos își află sfârșitul asemenea celor mai curajoși dintre luptători.

Și iată! Îndată ce fericitul își dădu sufletul, apărură un car de foc pe cer, care-l luă și-l urcă către ceruri. În aceeași clipă se auzi o voce dumnezeiască zicând:

- Iată-l pe bunul locuitor al cetății celei cerești!

Sălbaticii chinuitori coborâră trupul martirului de pe cruce și-l aruncară în mare.

---

33 Galateni III, 13.

Oricât de mult l-au căutat însă mai târziu creștinii, nu au reușit să-l găsească. Neștiuta iconomie a lui Dumnezeu se îngriji ca cinstitul trup să ajungă, în chip minunat, la Peșterile de la Lavra. Acolo l-au găsit cu uimire frații monahi, care se salvară și se întorseseră la mănăstire după trecerea invadatorilor, și l-au îngropat cu cinste și doxologii. În acel loc a rămas până astăzi, nestricat și slăvit, săvârșind nenumărate minuni pentru cei credincioși.

Profeția slăvitului martir despre pedepsirea nelegiuitorilor evrei nu întârzie să se împlinească.

La puțină vreme de la sfârșitul său martiric, fu dată o poruncă de către împăratul bizantin, să fie alungați din imperiu toți evreii, să fie confiscate averile lor și să fie uciși conducătorii lor, ca unii ce erau responsabili pentru moartea martirică a multor creștini.

În acord cu ultimele cuvinte profetice ale cuviosului Evstratie, guvernatorul provinciei, protectorul tainic al evreilor, fu ucis, fiind acuzat de instigare și punere la cale a faptelor criminale evreiești.

Acest guvernator era evreu de origine și de credință, om foarte bogat și renumit. Cândva, se prefăcuse că crede în Hristos și ceruse să fie botezat. După botezul său împăratul îl cinsti și-i acordă onoarea de a governa această regiune a Hersonisului. Însă nemernicul, în vreme ce se prefăcea că este creștin, rămăsese în taină în vechea sa credință evreiască și-i îndemna în taină pe cei de același neam cu el să-i cumpere pe robii creștini și să-i forțeze să se lepede de Hristos, iar pentru cei care refuzau să se supună recomanda să fie torturați până la moarte.

Dumnezeu însă, în dreptatea Sa, nu întârzie să descopere această activitate întunecată și satanică a

gubernatorului. Și astfel, prin porunca împăratului, fu declarată prigoana împotriva evreilor, în timp ce conducătorii lor, așa cum am mai spus, au fost condamnați la moarte. Printre cei executați s-a aflat și ucigașul cuviosului Evstratie, care a fost spânzurat de un copac de către soldații împăratului.

Astfel, asemenea Domnului nostru Iisus Hristos a fost sfârșitul slăvit al cuviosului martir Evstratie și asemenea lui Iuda a fost sfârșitul rușinos al antihristului evreu. Și în vreme ce acesta din urmă fu trimis în iadul cel veșnic, viteazul ostaș al lui Hristos, fericitul Evstratie se învrednici să intre în împărăția cerurilor și să psalmodieze acolo împreună cu cetele cele îngerești cântarea de biruință, slăvind neîncetat pe Învingătorul morții, pe Domnul nostru Iisus Hristos.

Cuviosul Nikon Suhoi³⁴

„Aduceți-vă aminte de cei închiși, ca și cum ați fi închiși cu ei; aduceți-vă aminte de cei ce îndură rele, întrucât și voi sunteți în trup”, îi îndemna pe creștinii proveniți dintre evrei, cel încătușat pentru Hristos, apostolul Pavel. Iar acest îndemn al său ne aduce în memorie lanțurile și chinurile pe care le-a suferit și fericitul Nikon.

Iubitorul de Hristos Nikon se trăgea dintr-o familie bogată, boierească, din orașul Kiev. Îi erau indiferente însă bogăția și slava, preferând *«batjocorirea pentru Hristos³⁵»*.

---

34 Suhoi înseamnă uscat, foarte slab.

35 Evrei XI,26.

A venit la mănăstirea Peșterilor și a devenit în scurt timp unul dintre cei mai râvnitori monahi. Își eliberă mintea de orice preocupare lumească și se dedică numai «robiei» salvatoare a ascultării.

Atunci când pământul rus a fost invadat de polofți, a fost dus în robie, pe lângă cuviosul Evstratie, și fericitul Nikon. Legat cu fiare l-au condus către țara lor și l-au închis împreună cu mulți alți creștini.

Când războiul s-a terminat și s-a stabilit armistițiul, unul dintre iubitorii de Hristos de la Kiev, care era foarte bogat, veni cu mult aur, cerând de la polofți să-i răscumpere pe prizonieri. Pe cuviosul Nikon îl ceru printre primii, în semn de respect pentru faptul că era monah. Acesta însă refuză oferta filantropică a creștinului zicându-i:

- Îți mulțumesc, frate. Domnul să te binecuvânteze pentru iubirea ta. Însă eu nu am nevoie de răscumpărarea frăției tale. Eliberează-i mai întâi cu banii tăi pe ceilalți creștini.

Acel creștin inimos se gândi atunci că monahul aștepta poate să fie răscumpărat de rudele sale bogate și de aceea nu insistă mai mult. Plăti cât putu pentru alți creștini, îi eliberă și se întoarse cu ei la Kiev. Aici se întâlni într-o zi cu rudele cuviosului și-i informă despre situația sa și despre locul unde se găsea prizonier.

Fără nici o întârziere aceștia sosiră în țara polofților cu foarte mult aur, ca să ceară eliberarea sa. Îndată ce-i văzu însă, prizonierul le spuse:

- Nu vă cheltuiți degeaba averea voastră. Dacă Domnul ar fi vrut să fi fost liber, nu m-ar fi predat în mâinile barbarilor. El este cel care ne dăruiește și binefacerile, și tot El îngăduie și încercările. «Dacă am

primit de la Dumnezeu cele bune, nu vom primi oare și pe cele rele?»³⁶

Degeaba au tot încercat rudele să-l facă să se răzgândească. Degeaba s-au rugat și au plâns. Robul lui Dumnezeu rămânea statornic în convingerea sa. La sfârșit, înfuriați de “*încăpățânarea*” sa, l-au certat cu asprime și s-au întors la Kiev.

Atunci polofții, văzând că din cauza refuzului monahului pierduseră o mare sumă de bani, s-au înfuriat ca niște fiare sălbatice. Ca să se răzbune pe el au început să-l tortureze fără milă.

Pag. 247 - original

---

36 Iov II, 10.

Timp de trei ani l-au biciuit, l-au pus să calce pe cărbuni aprinși, l-au bătut cu nuiiele de fier și i-au tăiat carnea cu cuțite încinse. Când ajungea în pragul morții, îl lăsau un pic să-și revină și apoi reîncepeau chinurile. Mâncare și apă îi dădeau o dată la două, trei zile, când își aduceau aminte. Atunci când nu-l chinuiau, îl țineau legat de mâini și de picioare cu lanțuri grele de fier. Vara îl lăsau să se usuce sub arșița îngrozitoare a soarelui. Iarna îl lăsau în zăpadă, până când i se învinețea tot trupul de frig.

Și cu toate aceste chinuri îngrozitoare, bravul ostaș al lui Hristos avea forța și curajul să-i întărească moral și să-i susțină duhovnicește pe ceilalți prizonieri, care erau închiși împreună cu dânsul. Prin harul lui Dumnezeu săvârși și nenumărate minuni, spre ușurarea situației lor. Amintim aici două dintre cele mai grăitoare.

Odată s-au îmbolnăvit și au căzut la pământ aproape toți prizonierii, din pricina foametei și a chinurilor îndurate. Cei mai mulți ajunseseră deja la un pas de

moarte. Când au cerut hrană de la gardienii păgâni, aceștia le-au adus să mănânce din jertfele lor idolatre ca să-i întineze. Atunci cuviosul, cu cuvinte înflăcărate le dădu curaj, rugându-i să nu se atingă de jertfele lor. Apoi căzu într-o fierbinte rugăciune. Peste puțin timp minunea se întâmplă! Cu toții s-au ridicat sănătoși în picioare, simțindu-se întregi și bine, sătui și puternici, cu toate că nu mâncaseră și nu băuseră de atâta vreme nimic. Iar peste câteva zile Dumnezeu îngădui să fie cu toții răscumpărați și eliberați.

Altădată se întâmplă să se îmbolnăvească foarte grav căpetenia gardienilor închisorii. Înțelegând că i se apropia sfârșitul, chemă la sine pe soția și pe copiii săi și le porunci ca după moartea sa, să fie răstignit deasupra mormântului său monahul Nikon. Sălbaticul idolatru credea că prin această îngrozitoare jertfă omenească, avea să îmblânzească furia demonilor pe care-i adora, numindu-i zei.

Cuviosul află despre acest plan. Și prevăzând viitoarea pocăință a barbarului, așa cum vom vedea în paginile următoare, se rugă cu căldură la Dumnezeu ca să-l vindece. Și într-adevăr, în aceeași clipă comandantul se vindecă și se ridică sănătos din patul său de suferință. Afundat însă în întunericul idolatriei, dădu slavă demonilor, crezând că aceștia îl vindecaseră!

Apoi continuă să-l amenințe și să-l tortureze pe cuvios, zicându-i:

- Cheamă-ți, ticălosule, rudele să vină să te răscumpere cu aur mult și să te scape din mâinile noastre. Altfel vei avea parte de o moarte amară și chinuitoare!

- Domnul mă va scăpa fără recompensă din mâinile voastre nelegiuite, îi răspunse liniștit cuviosul. Fratele meu

Evstratie, pe care l-ați vândut evreilor și pe care aceia l-au răstignit, a venit și m-a înștiințat că în curând voi fi eliberat. «*Prin rugăciunile cuviosilor părinților noștri Antonie și Teodosie*», mi-a spus, «*peste trei zile te vei afla la mănăstirea Peșterilor*».

Polofții nu au înțeles sensul cuvintelor cuviosului. Comandantul crezu că acesta pusese la cale un plan de evadare. Ca să împiedice aceasta, trase sabia din teacă și începu să-l rănească greu pe cuvios la picioare. Un râu de sânge curgea din venele tăiate ale bravului Nikon, care îndură și acest martiriu fără nici cel mai mic strigăt de durere. Înainte de a pleca, sălbaticul barbar puse o gardă puternică să-l păzească în continuare. Așa era sigur că nu va putea să evadeze.

Au trecut cele trei zile. Iubitorul de oameni Dumnezeu oprise curgerea sângelui din picioarele fericitului, însă rănila erau îngrozitoare și orice încercare de a se mișca era imposibilă.

Deodată, cam pe la amiază, soldații înarmați l-au pierdut pe cuvios din fața ochilor lor. Se făcuse nevăzut! Au auzit numai câteva momente că psalmodia:

- Toată suflarea să laude pe Domnul!...Lăudați pe Domnul din ceruri!...

Peste puțină vreme însă nu au mai auzit nici vocea. Cuviosul plecase deja departe! Fusese într-o clipă dus, în chip nevăzut și minunat, în biserica Preasfintei Născătoare de Dumnezeu de la Lavra Peșterilor!

În timpul acela părinții tocmai săvârșeau slujba Sfintei Liturghii. Când l-au văzut deodată pe cuvios în fața lor, s-au pierdut cu totul! Au întrerupt cântarea și l-au înconjurat uimiți. Cu surpriză și frică l-au întrebat:

- Frate, cum ai ajuns aici...? Noi te credeam deja pierdut! Cum ai venit...? Ce s-a întâmplat cu tine...?

Întrebările cădeau ca o ploaie asupra cuviosului. Acesta la început tăcu, fără să răspundă nimic. Nu vroia, din smerenie, să le destăinuie minunea. Cum să o ascundă însă, când frații îl vedeau legat cu cătușele de fier la mâini și la picioare, cu trupul slăbit și chinuit de foame și de torturi și cu tăieturile cumplite de la picioare...?

Cu toții au continuat să-l roage:

- Te implorăm, frate, spune-ne tot adevărul. Nu ne ascunde nimic, ca să slăvim pe Dumnezeu și să cinstim minunatele Sale lucrări!

Atunci cuviosul le povesti tot ceea ce i se întâmplase de-a lungul anilor de robie. Îi rugă apoi pe frați să nu-i scoată lanțurile, ci să-l lase să-și termine așa viața sa pământească. Însă starețul interveni și spuse:

- Frate, dacă Domnul ar fi vrut să te vadă înlănțuit în continuare, nu te-ar fi eliberat în chip minunat din robie. Fă, deci, ascultare și scoate-le!

Cuviosul făcu ascultare și-i lăsă să i le scoată. Fiarele martiriului său au rămas în biserică. Mai târziu au fost topite și au fost transformate în vase de fier, necesare în biserică.

A trecut multă vreme apoi. Cu polofții se stabilise pacea. Mulți dintre aceștia s-au convertit și s-au botezat, crezând în Hristos. Printre aceștia s-a aflat și familia celui conducător de închisoare, care-i făcuse cuviosului rănile la picioare.

Când după mai mulți ani veni la mănăstirea Peșterilor ca să se închine, îl văzu pe bătrânul cuvios și-l recunosc.

Se duse imediat la stareț. Cu lacrimi de pocăință și de zdrobire îi povesti cu toate amănuntele comportarea sa sălbatică față de sfântul lui Dumnezeu. Își ceru apoi iertare pentru toate acele păcate, pe care le săvârșise pe vremea când încă nu cunoscuse credința cea adevărată. Starețul dădu slavă lui Dumnezeu, îl consolă pe străin și-l povățui pe calea cea dreaptă, spunându-i că se poate întoarce în țara sa.

Acesta însă nu mai voia să plece de la mănăstire! Căzu la picioarele starețului și-l rugă cu lacrimi să-l primească și pe el în rândul monahilor. Impresionat starețul îl acceptă, îl trecu printr-o lungă perioadă de încercare și după ce-l socoti vrednic, îl tunse în monahism.

Polofțul își termină în pocăință viața sa pământească, slujindu-l cu mare dăruire pe fostul său prizonier, pe cuviosul Nikon, și ascultând cu smerenie de toți frații din obște.

În memoria părinților de la Lavra fericitul Nikon a rămas și cu numele de *suhoi*, adică *uscatul*, deoarece din cauza foamei, a setei, a chinurilor și a rănilor îndurate era exagerat de slab, aproape uscat. Era după cuvântul profetului Ieremia: «*S-a uscat pielea sa pe oasele sale, făcându-se precum lemnul*».

Astfel aproape imaterial și fără de trup, cuviosul trăia o viață îngerească pe pământ, arzând pentru iubirea de Dumnezeu și strălucind ca soarele pe tot cuprinsul pământului rus.

După fericita sa adormire, sfințitul său trup a rămas nestricăcios și neschimbat, preamărit de slava cea cerească. El se păstrează așa până în zilele noastre la Lavra Peșterilor și mărturisește prin vindecări și minuni,

despre fericirea pe care o împărtășește în ceruri sufletul cuviosului Nikon, aflat lângă Domnul Iisus Hristos.

Cuvioșii Kuksa ieromartirul și Pimen postitorul

Despre cuvioșii părinți Kuksa și Pimen nu se știu foarte multe lucruri. Sfințenia vieții lor este mărturisită însă cu prisosință de puținele fapte din viața lor, pe care le cunoaștem.

Ieromartirul Kuksa a fost unul dintre părinții mănăstirii Peșterilor pe care Dumnezeu L-a dăruit cu harul preoției. A fost renumit mai ales pentru faptul că a predicat Evanghelia și credința în Hristos către triburile păgâne care locuiau în preajma râului Oka, în Nord-Estul Rusiei. Predica sa înflăcărată, plămădită din adâncul credinței și al dăruirii sale pentru Domnul, transforma întunericul ignoranței în lumină, prin cunoașterea de către miile de idolatri a adevăratului Dumnezeu. Aceștia se botezau apoi și deveneau membri ai sfintei Biserici Ortodoxe.

Împreună cu predica sa inspirată de Dumnezeu, se învrednicea de multe ori să-i lumineze pe noii săi păstoriți și cu diverse minuni și semne dumnezeiești. Prin rugăciunea sa și prin puterea lui Dumnezeu alunga duhurile cele necurate din cei demonizați. Odată a adus prin rugăciunile sale ploaia, după o lungă perioadă de secetă dezastruoasă pentru populație. Altădată făcu prin rugăciune ca un lac foarte întins să sece și să se redea acea porțiune de teren cultivării produselor agricole.

Ca o răsplată a străduințelor sale, fericitul Kuksa se învrednici să primească și cununa martiriului: câțiva idolatri fanatici l-au prins și l-au decapitat, împreună cu

unul dintre ucenicii săi, după ce-i supuseseră pe amândoi la groaznice torturi.

În aceeași perioadă s-a nevoit la Lavra Peșterilor și minunatul Pimen postitorul. Pentru marea sa cumpătare și pentru străduințele ascetice a fost răsplătit de Dumnezeu cu marile harisme ale vindecării bolilor, ale vederii înainte cu duhul și ale citirii gândurilor oamenilor. I-a vindecat pe foarte mulți bolnavi, chiar și pe aceia care se găseau deja în pragul morții, așa cum mărturisesc scrierile părinților din acea vreme. De asemenea avu multe previziuni despre alții și despre sine însuși. Le spusese părinților, de exemplu, cu doi ani înainte data morții sale și modul în care se va săvârși.

Fericitul Pimen se afla în biserică la slujbă, împreună cu ceilalți părinți, în ceasul în care, undeva, departe cuviosul Kuksa și ucenicul său erau martirizați. În clipa în care bravul Kuksa și ucenicul său, la mii de kilometri distanță, își predau sufletele în mâna Domnului, luminatul Pimen stătu în mijlocul bisericii și le spuse cu voce tare:

- Fratele nostru Kuksa și ucenicul său au fost martirizați în acest ceas!

Numai atâta apucă să spună și îndată închise și el ochii pentru totdeauna. Își dădu sufletul în pace în aceeași zi, 27 August, acolo în mijlocul bisericii.

Astfel toți cei trei cuvioși au intrat împreună în bucuria Domnului, unde acum se bucură de *«cele ce ochiul nu a văzut și urechea nu a auzit, și la inima omului nu s-au suit, și pe care Domnul le-a gătit celor ce-L iubesc pe El³⁷»*.

---

37 I Corinteni II,9.

Cuviosul Atanasie zăvorâtul

Zis-a Domnul: «*Eu sunt învierea și viața; cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi. Și oricine trăiește și crede în Mine nu va muri în veac³⁸*». Acestea sunt cuvintele Domnului către sfânta Marta, mai înainte de a-l învia pe fratele ei, dreptul Lazăr. Și ne revin în memorie acum când scriem despre cuviosul părintele nostru Atanasie zăvorâtul.

---

38 Ioan XI, 25.

Cuviosul Atanasie a fost unul dintre cei mai mari asceți ai Lavrei Peșterilor și a trăit în aceasta mulți ani de viață ascetică. După multe străduințe și reușite duhovnicești, cunoscute cele mai multe dintre ele doar de Dumnezeu, a adormit în pace. Trupul său a fost pregătit de către părinți pentru înmormântare. Câteva evenimente neprevăzute, au cauzat însă întârzierea îngropării sale timp de două zile.

În a doua noapte starețul Lavrei văzu în somn un înger al Domnului care-i spuse:

- Omul lui Dumnezeu Atanasie este deja de două zile neîngropat, și tu ai neglijat acest lucru!

Starețul se trezi îngrozit a doua zi de dimineață și alergă împreună cu frații ca să-l îngroape pe cel mort. Însă ce să vadă!

Cuviosul era viu! Ședea pe catafalc și plângea cu amar! Groază și cutremur îi cuprinse pe frați. Au stat

pentru multă vreme fără să poată spune nimic, tulburați de această incredibilă întâmplare. Apoi au început să-l întrebe pe Atanasie:

- Frate, cum te-ai reîntors la viață...? Unde a fost sufletul tău în aceste două zile...? Unde ai fost...? Ce ai văzut și ce ai auzit...? Spune-ne, te implorăm...!

Acesta însă nu răspundea nimic. Repeta numai printre suspine:

- Salvați-vă, fraților, salvați-vă!

- Spune-ne, frate, ca să ne folosim duhovnicește, au insistat părinții.

- Și, dacă am să vă spun, oare veți urma sfaturile mele...?

Cu jurămintele au promis frații, că vor păzi toate câte le va spune.

- Ascultați atunci, le spuse înviatul Atanasie. Trei lucruri trebuie să le păziți ca să vă mântuiți. Mai întâi, să faceți ascultare necondiționată de starețul vostru. În al doilea rând, să vă pocăiți în fiecare clipă pentru păcatele voastre. Și ultimul, să vă rugați neîncetat la Domnul nostru și la Maica Sa ca să vă dăruiască un sfârșit pașnic, și mai ales acesta să vă găsească aici, în mănăstirea voastră, și nicăieri în altă parte. Acestor trei sfaturi, dacă le veți urma, care sunt mai presus decât toate celelalte virtuți, veți fi fericiți. Despre celelalte nu mă întrebați nimic. Și vă rog frumos să mă iertați.

În aceeași zi cuviosul Atanasie se zăvorî în peștera cuviosului Antonie. Trăi acolo încă doisprezece ani! Niciodată nu mai ieși din acea grotă întunecoasă. Niciodată nu mai văzu soarele. Și nimănui nu mai spuse nici măcar un cuvânt. Plângea și se ruga neîncetat ziua și

noaptea, în toți acești ani, mâncând numai un pic de pâine uscată și un pic de apă, o dată la două zile.

Când simți că i se apropie sfârșitul, cuviosul îi chemă din nou pe toți frații din obște și le repetă cele trei sfaturi ale sale. Apoi îi îmbrățișă pe fiecare și adormi în pace.

Sfințitul său trup fu așezat în peștera în care se nevoise în toți acești ani. A săvârșit de multe ori minuni și vindecări.

Unul dintre frați, spre exemplu, pe care-l chema Vavilas, suferea de mulți ani de o boală foarte grea și chinuitoare, care-l ținea numai la pat. În timp ce suferea și gemea de durere, văzu deodată că în camera sa intră un monah care semăna leit cu cuviosul Atanasie și care-i spuse:

- Să vii la mine și te voi vindeca.

Cel bolnav voi să spună ceva, dar nu mai apucă. Monahul se făcuse nevăzut. Atunci îi strigă pe ceilalți părinți care-l îngrijeau și-i rugă să-l ducă la moaștele cuviosului. Odată ajuns le îmbrățișă și se rugă cu lacrimi la zăvorâtul lui Dumnezeu, ca prin rugăciunile sale, să primească de la Domnul vindecarea. Îndată se ridică vindecat!

După această primă minune, cu toții au crezut că fericitul Atanasie era plăcut înaintea Domnului și că era intrat în ceata sfinților.

Cuviosul Nicolae Sviatoșa,
principele de Cernigov

«Deșertăciuni sunt toate cele omenești. Câte nu rămân după moarte! nu merge cu noi bogăția, nu ne

însoțește mărirea, căci venind moartea, toate acestea pier».

Acest adânc adevăr l-a înțeles pe deplin evlaviosul principe Nicolae Sviatoșa. De aceea a hotărât să lase bogăția și slava princiară și și-a «ales partea cea bună» a vieții monahale.

Principele Nicolae a fost fiul domnitorului David Sviatoslavici de Cernigov și nepot al marelui domnitor de Kiev Sviatoslav Iaroslavici, în ai cărui ani de domnie s-a pus temelia bisericii celei mari de la Lavra Peșterilor.

Înflăcărat de dragostea pentru Dumnezeu și aprins de dorul împărăției cerurilor, înțeleptul Nicolae a venit la mănăstire, s-a dezbrăcat de bogatele haine princiare și s-a înveșmântat cu bucurie cu smerita haină monahală.

Nu deveni însă monah numai prin cele exterioare, așa după cum – din păcate! – devin unii dintre monahi.

Încă de la început se distinse prin virtutea ascultării. Cu toate că era fiu de domnitor, niciodată nu a dat dovadă de nesupunere sau aroganță. Niciodată nu a urmat voii sale sau să răspundă cuiva cu cuvinte urâte. Făcea ascultare la bucătăria mănăstirii, ajutându-i pe bucătari cu vrednicie, întotdeauna neobosit și îndeplinind cele mai grele sarcini. Tăia în fiecare zi lemnele necesare și le căra cu spatele de la malurile râului până la mănăstire.

Când frații săi de sânge, principii Iziaslav și Vladimir, au auzit despre munca grea pe care acesta o depunea la mănăstire, au venit la părintele stareț și l-au rugat să-i dea o ascultare mai ușoară. Binecuvântatul Nicolae însă nici nu vru să audă de așa ceva. Mai întâi îi certă cu asprime pe frații săi, pentru amestecul lor nepotrivit în treburile mănăstirii și ale sale. Apoi căzu la picioarele starețului și-l rugă cu lacrimi să-l mai lase

măcar un an în această ascultare grea a ajutorului de bucătar.

Și într-adevăr, l-a lăsat, și nu doar un an, ci trei ani în această ascultare, unde lucră tot mereu cu smerenie, atenție și vrednicie. Apoi i-au dat ascultarea de portar, în care a lucrat pentru alți trei ani, fără să se depărteze niciodată de poarta mănăstirii, în afară de timpul în care mergea la biserică. De aici a fost apoi trimis să slujească la trapeză (sala de mese).

După mai mulți ani de exersare a ascultării, starețul l-a sfătuit să se izoleze deja în chilia sa și să se lupte acolo în liniște pentru mântuire. Ca un adevărat fiu al ascultării fericitul Nicolae s-a zăvorât în chilia sa, unde și-a petrecut timpul în rugăciune, neîncetând de asemenea să lucreze și cu mâinile la împletirea metaniilor de lână. Nu rămânea niciodată fără să lucreze. Cu mâinile împletea și cu buzele, mintea și inima se ruga cu smerenie zicând: «*Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul!*»

În afară de mâncarea modestă de la trapeza mănăstirii cuviosul nu mânca nimic altceva toată ziua. Iar dacă cineva îi dăruia ceva material – fie mâncare, fie bani, fie vreun lucru – se îngrijea repede să-l dăruiască săracilor, spre a scăpa de greutatea acestei responsabilități. Cu binecuvântarea starețului, împărțea și din cele lucrate de dânsul, celor care aveau nevoie. Săracii care veneau la mănăstire vedeau în persoana sa un prieten, un binefăcător și un frate adevărat.

Împreună cu iubitorul de Hristos Nicolae a venit la mănăstire și un bun prieten de-al său, care era în același timp și un foarte bun medic. Se chema Petru și era sirian

de neam. O adâncă iubire frățească îi unea încă din copilărie pe cei doi. De aceea, așa cum erau de nedespărțit în lume, așa ar fi dorit să fie și în cadrul luptei duhovnicești de la mănăstire.

Din nefericire Petru se descurajă din cauza greutăților oferite de viața monahală și nu rămase pentru mult timp ca frate în cadrul mănăstirii. Văzând munca grea pe care o depunea prietenul și altădată stăpânul său Nicolae, văzându-l pe acest copil de principe, care trăise până atunci fără de grijă în bogatele palate princiare, că se lupta acum pentru dobândirea virtuții ascultării și a sărăciei necondiționate, plecă întristat și tulburat. Se duse la Kiev și-și practică acolo meseria sa de doctor.

Cu toate acestea, venea adeseori la Lavra ca să se întâlnească cu vechiul său prieten, stătea multe ore de vorbă cu dânsul și-i spunea:

- Fratele și domnul meu! De ce nu te îngrijești de sănătatea ta...? De ce îți chinui atât de mult trupul cu atâta muncă și posturi aspre...? În acest mod nu vei putea să ridici până la sfârșit jugul lui Hristos...! Dumnezeu nu ne cere o abținere exagerată și străduințe prea grele, ci doar să avem inimă curată și smerită. Tu însă lucrezi aici pentru acești călugări asemenea unui rob cumpărat. Nici nu ești învățat cu un astfel de mod de viață și nici nu este demn pentru un principe ca tine, ca să se ocupe cu niște munci atât de umiltoare. Frații tăi, Iziaslav și Vladimir, sunt nemângâiați de situația în care ai ajuns. Ai fost bogat și slăvit și ai ajuns sărac lipit, smerit și neînsemnat. Boierii, care până mai ieri îți erau ascultători, locuiesc în palate și au toate bunătățile, în timp ce tu, domnul lor, trăiești într-o chilie întunecată, lipsit de orice bun. Care dintre principii Rusiei s-a mai umilit vreodată așa...? Oare tatăl tău David

sau bunicul tău Sviatoslav ar fi făcut așa ceva...? Domnul meu, ascultă-mă și micșorează greutatea străduințelor tale. Altfel vei muri înainte de vreme!

- Fratele meu, răspunse la sfaturile lui Petru cuviosul. Tot ceea ce tu îmi spui acum, eu le-am cugetat foarte bine mai înainte. Află, deci, că nu trebuie să aibă cineva milă de trupul său. De aici provin patimile și distrugerea sufletului. Spui că Dumnezeu nu ne cere atâta abținere și străduințe ascetice, ci mai ales inimă curată și smerită. Aceasta este adevărat. Însă cum să se curețe și să se smerească inima fără asceză, fără post și fără străduințe...? Acesta este singurul drum către curăție și către mântuire. Și toți cei care nu l-au urmat, «*părăsind calea cea dreaptă, au rătăcit*³⁹», după cum ne spune apostolul. Lasă să muncească trupul. Să slăbească. Să se îmbolnăvească. «*...căci puterea mea se desăvârșește în slăbiciune*⁴⁰», spune iarăși apostolul. Și de altfel «*...pătimirile vremii de acum nu sunt vrednice de mărirea care ni se va descoperi*⁴¹». Fără post și fără suferințe, fratele meu, nu vom avea parte de slava viitoare a sfinților. Postul este mama purității și a curăției. Iar truda este tatăl smereniei. «*Smeritu-s-a întru greutateți inima lor*», spune psalmistul. De aceea și eu Îl slăvesc pe Dumnezeu că m-a eliberat de legăturile cele lumești și m-a făcut robul robilor Săi, adică al acestor fericiți monahi. Ce am fost...? Principe...? Și acum ce fac...? Îl slujesc pe cerescul

---

39 II Petru II,15.

40 II Corinteni XII,9.

41 Romani VIII,18.

«*Împărat al împăraților*». Care dintre acestea două este mai presus...? Cât despre frații mei, nu le-am lăsat puterea și averea mea? Să se ocupe cu acestea, de vreme ce-i atrag atât de mult. Și să-și vadă de treaba lor. Eu *«pe toate le socotesc că sunt pagubă, față de înălțimea cunoașterii lui Hristos Iisus, Domnul meu, pentru Care m-am lipsit de toate și le privesc drept gunoaie, ca pe Hristos să dobândesc⁴²»*. Iar tu, de ce dezaprobi postul și cumpătarea mea? Tu, doctor fiind, nu recomanzi de multe ori diferiților bolnavi să se abțină de la anumite mâncăruri, ca să se vindece de suferințele lor trupești? Același lucru îl fac și eu ca să-mi vindec bolile cele sufletești. Iar dacă trupul meu se va îmbolnăvi și va pieri de dragul lui Hristos, câștigul va fi al meu. Și de ce mă consideri mai prejos decât boierii care se bucură de slava cea lumească și trecătoare, de vreme ce eu, dacă Dumnezeu mă va izbăvi prin mila Sa, voi împărăți împreună cu El în veacul cel ceresc...? Cât despre ceilalți domnitori ruși, nu mă interesează că nici unul dintre ei nu a urmat drumul pe care eu l-am ales. Măcar să o fi făcut și ei... Însă am vorbit destul. Ai minte și poți să le judeci și singur pe celelalte. Aceste lucruri să le spui și acelor care te-au sfătuit să vii aici și să mă ispitești.

Din cauza muncii îndelungate și a posturilor aspre, se întâmpla câteodată ca fericitul Nicolae să se îmbolnăvească. Când Petru afla aceasta, îi trimitea diferite plante terapeutice. Însă cuviosul nu le folosea niciodată. Întotdeauna se făcea bine prin ajutorul lui Dumnezeu, ajutor care venea întotdeauna, după ce se ruga fierbinte.

---

42 Filipeni II,8.

S-a întâmplat însă ca odată, să se îmbolnăvească și doctorul. Cuviosul află și-i trimise următorul mesaj: «*Nu lua nici un medicament. Cere vindecarea de la Domnul și foarte curând te vei face bine. Dacă nu mă vei asculta, vei suferi mult*».

Petru promise că va asculta. Pe ascuns însă-și preparase, puțin credinciosul, și un sirop farmaceutic pe care-l bea din când în când. Însă degeaba aștepta vindecarea. Dimpotrivă, situația sa se înrăutăți în așa hal, încât era gata să moară. Numai intensele rugăciuni ale cuviosului l-au salvat. Astfel primi o bună lecție.

Când mai târziu se îmbolnăvi din nou, îl anunță din nou pe cuvios. Acesta îi spuse pentru încă odată: «*Nu lua nici un medicament. Numai roagă-te. În cea de a treia zi, te vei face bine*».

De această dată Petru nu mai îndrăzni să nu asculte. Și într-adevăr, în acord cu cele spuse de cuvios, a treia zi se vindecă. Atunci cuviosul îl chemă la mănăstire.

- Petre, i-a spus, te-am chemat ca să-mi iau la revedere de la tine. Peste trei zile voi pleca din această lume!

Lui Petru nu-i venea să-și creadă urechilor. Căzu la pământ și începu să plângă cu amar.

- Vai mie, frate și doamne al meu! Nu mă lăsa singur! Cine-i va mângâia pe frații tăi...? Cine va mai fi sprijinitorul săracilor, al orfanilor și al văduvelor...? Nu pleca, principele meu, pentru că prin tine mulți s-ar putea salva! De unde ai primit această știre...? De la Domnul? Roagă-L să mă lase pe mine să mor în locul tău!...

Fericitul Nicolae îl ridică cu blândețe de jos și-i spuse:

- Petre, să nu-ți pară rău... Domnul știe cum să aibă grijă și cum să-și ajute întreaga sa creație, pe care a făcut-o din nimic. El poate să-i hrănească pe cei flămânzi, să-i miluiască pe cei săraci și să-i vindece pe cei bolnavi. El te va apăra și pe tine. Iar frații mei să nu plângă pentru mine. Să plângă pentru ei înșiși și pentru păcatele lor. Doar așa își vor găsi iertarea și liniștea în cealaltă viață. Eu nu cer de la Domnul să-mi prelungească viața. De multă vreme eu am murit deja față de cele lumești și trecătoare.

Zicând acestea, cuviosul Nicolae se duse la peșteră ca să-și pregătească locul îngropării sale. Doctorul îl urmă abătut.

- Care dintre noi doi iubește mai mult aceste locuri...?

Pe Petru îl podidiră din nou lacrimile.

- Știu foarte bine, răspuse, că dacă tu ai vrea, Domnul ți-ar prelungi viața. Roagă-L deci pentru asta, și bagă-mă pe mine în acest mormânt.

Cuviosul nu-i refuză această rugămintă lui Petru. Se cufundă pentru o vreme într-o fierbinte rugăciune.

- Facă-se voia ta, dacă Domnul o va îngădui, spuse apoi cu bunăvoință. Mai întâi însă te sfătuiesc să îmbrățișezi și tu îngereasca schimă monahală.

Conform dorinței sale, Petru fu în curând tuns în monahism. Imediat apoi se zăvorî în peșteră, unde timp de trei zile și trei nopți a plâns și s-a rugat pentru mântuirea sa.

În prima zi cuviosul Nicolae veni la dânsul și-l întrebă:

- Frate Petru, vrei cumva să te iau cu mine?

- Nu, răspuse acesta. Vreau – dacă este voia lui Dumnezeu și după cum este și dorința mea – să-mi dai

voie să adorm eu întru Domnul în locul tău. Tu să rămâi aici și să te rogi pentru sufletul meu către Mântuitorul.

- Atunci să priveghezi și să fii gata, frate, deoarece se apropie ceasul. «*Iată Mirele vine!*» Peste trei zile vei pleca din această lume, după cum îți este sfințita ta dorință.

După trei zile de rugăciune neîncetată, fericitul Petru se împărtăși cu Sfintele și de viață făcătoarele Taine, se întinse singur pe catafalc și-și predă sufletul în mâinile Domnului.

După adormirea acestuia, fericitul Nicolae a mai trăit încă treizeci de ani de viață ascetică, fără să părăsească nici măcar o singură zi mănăstirea. După ce ajunsese la înălțimile sfințeniei, iubitorul de Dumnezeu principe se mută și el în corturile dreptilor.

Când s-a aflat despre fericita sa adormire, toți locuitorii orașului Kiev s-au adunat la Lavra, ca să-și ia rămas bun de la dânsul și ca să se bucure de binecuvântarea sfințitului său trup. Frații săi Iziaslav și Vladimir plângeau nemângâiați. Cel dintâi îl rugă pe starețul mănăstirii să-i dăruiască ca binecuvântare și mângâiere crucea, fesul monahal și preșul pe care-l folosisese cuviosul ca să-și facă metaniile. Starețul i le dădu zicând:

- După credința ta, să le ai pe acestea ca ajutor și binecuvântare în viața ta.

Iziaslav le luă și trimise apoi mănăstirii multe daruri.

Se întâmplă ca după câteva luni principele să se îmbolnăvească. Era atât de grav, încât se afla deja în pragul morții. Soția sa, copiii și toți boierii stăteau lângă dânsul și așteptau să-și dea duhul.

Iziaslav era întins pe patul suferinței sale, în stare de inconștiență. În vreme ce așteptau astfel, bolnavul deschise deodată ochii, se ridică un pic și șopti:

- Aduceți-mi un pic de apă de la izvorul mănăstirii Peșterilor!

Apoi căzu din nou în starea de comă.

Câțiva dintre boieri au alergat îndată la mănăstire și au cerut apă de la acel izvor. Starețul le dădu cu bunăvoință din acea apă, cu care mai întâi stropi și mormântul cuviosului Teodosie.

- Luați apă care are binecuvântarea cuviosului părintelui nostru Teodosie. Însă iată! Luați și cămașa de lână care a fost a fericitului Nicolae Sviatoșa și îmbrăcați-l cu ea pe fratele său bolnav. Rugăciunile acestor cuvioși să-l facă bine!

Încă nu intraseră bine boierii în Kiev și principele Iziaslav își reveni din nou în simțiri și spuse:

- Mergeți repede la intrarea orașului și întâmpinați-i pe cuvioșii părinții noștri Teodosie și Nicolae. Vin la noi!

Iar în ceasul în care boierii au intrat în palat, domnitorul a strigat:

- Nicolae...! Nicolae Sviatoșa...!

I-au dat să bea din apa adusă și l-au îmbrăcat cu cămașa. Și – o minune! – îndată se făcu sănătos și se ridică din pat!

Cu toții l-au slăvit atunci pe Dumnezeu și pe cuvioșii sfinții Săi, care dăruiesc atâtea binefaceri oamenilor.

De atunci Iziaslav, de fiecare dată când se îmbolnăvea, se îmbrăca cu acea cămașă și se făcea bine. O purta de asemenea și în timpul campaniilor sale militare,

ca pe o armură de netrecut pentru orice lovitură a dușmanului.

Se spune însă că odată principele păcătui greu Și de frică și rușine, nu mai îndrăznea să poarte cămașa cuviosului. Plecă la război și în prima luptă fu ucis!...

Fie ca prin rugăciunile cuviosului principe Nicolae Sviatoșa să aflăm și noi vindecarea pentru toate bolile sufletești sau trupești, prin harul și iubirea Domnului nostru Iisus Hristos.

Cuviosul Erasmus

Buna chivernisire a bogăției este o poruncă divină. Deoarece bogăția *«este un dar de la Dumnezeu»*. Însă nu toți oamenii, din păcate, nu chivernisesc cum se cuvine darurile lui Dumnezeu. Mulți au fost distruși din cauza bogățiilor: *«S-au dăruit morții trupului de dragul aurului»*.

Două sunt principalele căi prin care se pot investi banii în scopul câștigului sufletesc: fie făcând milostenie, fie contribuind la ridicarea unei biserici sau a unor așezăminte de binefacere.

Cuviosul Erasmus a ales cel de-al doilea mod. În timp ce era bogat și slăvit în lume, când auzi pe sfântul Ioan Gură de Aur că se ruga prin Sfânta Liturghie «*pentru cei ce iubesc podoaba casei*» Domnului, dăruie întreaga sa avere pentru ridicarea și împodobirea bisericii Preasfintei Născătoare de Dumnezeu de la Lavra Peșterilor. Apoi deveni el însuși monah acolo și începu să se împodobească și pe sine cu virtuți, ca pe o «*biserică a Duhului Sfânt*» și ca pe un chip viu al lui Dumnezeu.

Diavolul însă, acest ucigător de suflete, nu întârzie să-i întindă o capcană distrugătoare robului lui Dumnezeu. Când tot aurul fusese deja cheltuit pentru împodobirea bisericii Născătoare de Dumnezeu, fericitul Erasmus începu să se gândească la faptul că chipurile, degeaba se cheltuiseră toți acei bani. «*Vai de mine!*», se gândea, «*nu voi primi nici o răsplată pentru aceasta. Bani mei s-au pierdut degeaba. Trebuia mai bine să-i fi împărțit săracilor*».

Cuviosul nu-și dădu seama că aceste gânduri erau de fapt ispite ale vicleanului. Căzu în mâhnire și în disperare. Nici mângâierile starețului nici sfaturile celorlalți frați nu reușeau să-l ajute și să-l facă să-și schimbe părerea. Începu să trăiască fără să mai respecte rânduielile vieții sale monahale. Pierdea timpul în zadar, fără să se mai lupte duhovnicește, fără rugăciune, fără ascultare, cufundat în cea mai distrugătoare nepăsare și neglijență.

Când părinții au văzut că sfaturile lor nu numai că nu-l ajutau, ci-l mai și înfuriau pe deasupra, au încetat să-i mai vorbească și s-au concentrat mai mult la a se ruga pentru dânsul.

Iubitorul de oameni Dumnezeu nu lăsa să se piardă însă râvna sa de la începutul vieții monahale și virtuțile pentru care se luptase robul Său până atunci. Îngădui ca acesta să se îmbolnăvească grav. Cuviosul ajunsese curând în pragul morții. Timp de șapte zile rămase inconștient, fără să mai poată mânca sau vorbi cu cineva.

În a opta zi starețul chemă întreaga obște lângă patul suferinței acestuia. Văzând părinții că sufletul celui bolnav refuza să iasă, oftau și spuneau:

- Mare nenorocire pe capul fratelui nostru! Și-a petrecut viața în neglijență și trândăvie. Iar acum sufletul său este chinuit și nu poate ieși din trup.

În acea clipă însă – o, minunate sunt lucrurile Tale Doamne! – muribundul Erasmus își reveni în simțiri, se ridică și șezu pe pat.

- Fraților și părinților! Spuse cu voce tare, ca și cum nici nu ar fi fost bolnav. Adevărat ați spus! Sunt păcătos și am trăit în trândăvie. Moartea m-a găsit nepocăit. Dar în timp ce diavolul aștepta cu bucurie sfârșitul meu, mi-au apărut în față cuvioșii părinții noștri Antonie și Teodosie și mi-au spus: «*Frate, ne-am rugat pentru tine Domnului. Iar Acesta, ca un multmilostiv, ți-a mai dat vreme de pocăință*». Apoi am văzut-o pe Maica Domnului care mi-a spus: «*Erasmus! Pentru că ai împodobit biserica mea și ai înfrumusețat-o cu minunate icoane și vase prețioase, am mijlocit pentru tine către Fiul meu. Te voi răsplăti pentru fapta ta. Pentru că pe săraci întotdeauna îi veți avea în preajma voastră și întotdeauna îi veți ajuta. Biserica mea însă, o singură dată se zidește și se împodobește. Ridică-te acum, pocăiește-te din adâncul sufletului pentru păcatele tale și primește schima*

monahală cea mare. Peste trei zile te voi lua lângă mine, pentru că ai iubit podoaba casei mele».

După ce termină de povestit această viziune a sa fericitul Erasmus începu cu suspine și zdrobire de inimă să-și mărturisească păcatele fără rușine în fața tuturor fraților din obște. Apoi se ridică și merse în biserică. Acolo starețul îi dăruie schima monahală cea mare. Apoi cuviosul se izolă și se dăruie rugăciunii neîncetate.

În cea de a treia zi, după cuvântul Maicii Domnului, plecă liniștit către cele cerești.

Cuviosul Aretas

Vrednic și drept este să mulțumim lui Dumnezeu nu numai pentru binefacerile Sale, dar și pentru încercările la care adeseori ne supune. Pentru că încercările care se suportă cu răbdare, îl umplu pe cel drept de bucurie, așa cum oarecând s-a întâmplat cu dreptul Iov, iar pe cel păcătos îl curățesc și-l sfințesc.

O astfel de încercare de la Dumnezeu l-a făcut să-și revină în sine și pe cuviosul Aretas, care se trăgea de la Poloțk și era monah al Lavrei Peșterilor. El suferea de patima iubirii de arginți, rădăcina tuturor relelor, după cum ne spune apostolul Pavel. Aduna pe ascuns în chilia sa bani și obiecte prețioase. Din câștigul lucrului manual cu care se îndeletnicea nu dădea nimic la mănăstire sau la săraci. Însă nici pentru sine nu cheltuia nici un bănuț. Numai aduna continuu...

Cuvântul lui Dumnezeu nu-l sensibiliza. Sfaturile și observațiile starețului nu dădeau nici un rezultat. Povețele celorlalți frați nu-l mișcau.

Într-o noapte, prin îngăduința lui Dumnezeu, niște hoți au intrat în chilia sa și i-au furat tot ce avea, dispărând în noapte.

Când Aretas își dădu seama că fusese jefuit, parcă fu lovit de un fulger. Dezamăgirea sa a fost atât de mare, încât numai intervenția iubitorului de oameni Dumnezeu, l-a scăpat de la a-și pune capăt zilelor. Se sălbătici însă din cauza furiei și a supărării. Din acea zi începu să-i deranjeze pe ceilalți frați, să-i ocărăscă și să le ceară bani. Îi considera pe toți vinovați pentru paguba sa. Deveni un adevărat tiran pentru întreaga obște.

Părinții îl asigurau că ei nu au absolut nici o vină și-l sfătuiau să-și pună încrederea în Dumnezeu.

- Frate, îi spuneau, *«lasă-I lui Dumnezeu toată grija ta, căci El va avea grijă de tine* ⁴³».

Acesta însă refuza categoric să-i asculte. Nu numai că nu dădea nici o atenție sfaturilor lor, ci-i mai și repezea, folosind tot felul de jigniri și expresii necuviincioase. Vicleanul diavol îl stăpâna pe deplin.

Peste puțin timp însă Aretas se îmbolnăvi grav, ajungând în pragul morții. Cu toate acestea nici pe patul suferinței sale nu înceta să se plângă și să-i jignească pe frați. În cele din urmă căzu în stare de comă și rămase pentru mult timp ca și mort. Abia ce mai respira. Frații erau foarte întristați și așteptau să-i vină sfârșitul.

Însă iubitorul de oameni Dumnezeu, *care nu dorește moartea păcătoșilor; ci să se întoarcă și să fie viu*, își trimise mila Sa către robul Său cel chinuit.

Cum stătea așa nemișcat, deodată începu să strige:

---

43 I Petru V,7.

- Doamne, miluiește-mă! Doamne salvează-mă!
Doamne am păcătuit! Ai tăi sunt și nu-mi pare rău că i-am pierdut!

Îndată își reveni în simțiri, se ridică și începu să le istorisească înfricoșat fraților care se strânseseră lângă dânsul, tot ceea ce i se întâmplase.

- Am văzut, spuse, cum au venit lângă mine îngerii și demonii. Au început să se certe între ei pe tema pierderii averii mele. Demonii susțineau cu insistență cu nu numai că nu L-am mulțumit pe Dumnezeu, dar am și blasfemiât prin iubirea mea de arginți și prin comportamentul meu. *«De aceea ești al nostru Aretas»*, îmi spuneau, în vreme ce eu îi priveam îngrozit. *«Ești al nostru și nouă ne vei fi predat!»* Atunci îngerii m-au privit cu tristețe și mi-au spus: *«O omule nenorocit! O monahule nevrednic, care timp de atâția ani ai fost robul patimii iubirii de arginți! Nu te-a trezit nici măcar furtul banilor tăi! Dacă ai fi mulțumit și L-ai fi slăvit pe Dumnezeu pentru a îngăduit să-i pierzi, I s-ar fi făcut milă de tine și te-ar fi iertat. Pentru că ți-ar fi socotit pierderea banilor ca pe un act de milostenie, așa cum a făcut pentru dreptul Iov. Oricine face milostenie prin voia sa, săvârșește o mare faptă bună în fața lui Dumnezeu. Însă și cine pierde fără să vrea bogăția sa, dar vede această pierdere cu înțelegere și dă slavă lui Dumnezeu, este răsplătit de acesta ca și cum ar fi făcut milostenie. Diavolul îi trimite pe hoți ca să fure averile oamenilor și ca să-i facă pe cei care le pierd să se mânie și să spună blasfemii către Dumnezeu!»*

Când am auzit aceste cuvinte ale îngerilor am strigat ceea ce ați auzit: *«Doamne, miluiește-mă! Doamne salvează-mă! Doamne am păcătuit! Ai tăi sunt și nu-mi pare rău că i-am pierdut!»* Îndată ce am strigat aceste

cuvinte diavolii au dispărut, în timp ce îngerii s-au bucurat și apoi au plecat și ei.

Când au auzit cele istorisite frații au dat slavă pentru marea înțelepciune și iubire de oameni a lui Dumnezeu, care găsește întotdeauna mijloacele cele mai potrivite ca să-i aducă pe cei păcătoși la pocăință.

Din acea zi viața lui Aretas se schimbă definitiv. Și în timp ce mai înainte nu știa cum să se mai certe și să-i mai jignească pe frați, acum cu toții admirau blândețea și bunătatea sa.

Fericitul Aretas își petrecu tot restul vieții sale cu adâncă pocăință, cu iubire față de toți, cu desăvârșită ascultare, cu rugăciuni însoțite de lacrimi fierbinți și cu multă cumpătare. Și atât de mult se făcu plăcut înaintea lui Dumnezeu prin smerenia și prin asceza sa, încât, după cuvioasa sa adormire, se învrednici ca sfintele sale moaște să rămână întregi și de mir izvorâtoare, ca un semn al milei Domnului și ca o recunoaștere a vieții sale sfinte.

Cuviosul Titus preotul

Așa cum ne spune sfântul apostol Pavel «*mânia lui Dumnezeu se descoperă din cer peste toată fărădelegea și peste toată nedreptatea oamenilor care țin nedreptatea ca adevăr*⁴⁴». Tot așa însă și «*pacea lui*

---

44 Romani I,18.

Dumnezeu, care covârșește toată mintea⁴⁵», se descoperă către aceia care doresc să devină «fii ai lui Dumnezeu». Aceasta ne-o descoperă foarte clar Domnul și în cazul cuviosului Titus al Peșterilor.

Fericitul Titus era monah al Lavrei și se învrednicise să primească slujirea de preot. Trăirea sa duhovnicească era foarte intensă, îngerească, în vreme ce dragostea sa către ceilalți frați ai obștii era la fel de mare și de sinceră pentru toți.

În vremea aceea trăia la Lavra și un diacon ce se chema Evagrie. Vicleanul diavol, care întotdeauna «*seamănă neghină printre grâu și fuge*⁴⁶», semănă dușmănie între preotul Titus și diaconul Evagrie. Și în timp ce la început nutriseră unul pentru celălalt o adâncă iubire și prietenie, ajunseseră acum să nici nu vrea să se mai vadă în ochi. Atât de mult îi orbiseră furia și ura, încât, când unul dintre ei tămâia prin biserică, celălalt se ridica și pleca. Iar dacă nu pleca, primul trecea pe lângă dânsul fără ca să-l tămâieze!

Cu toate că erau afundați într-un astfel de întuneric al urii, cei doi frați îndrăzneau să slujească Sfânta Liturghie, să ofere cinstitele Daruri și să se împărtășească, uitând se pare porunca Domnului care spune: «*dacă îți vei aduce darul tău la altar și acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău acolo,*

---

45 Filipeni IV,7.

46 Matei XIII,25.

înaintea altarului, și mergi întâi și împacă-te cu fratele tău și apoi, venind adu darul tău ⁴⁷».

Ceilalți frați de sute de ori încercaseră ca să-i împace, însă aceștia nici nu vroiau să audă.

Se întâmplă ca într-o zi să se îmbolnăvească foarte grav preotul Titus. Ajunsesse în pragul morții și deodată a început să plângă cu amar și să se jelească pentru păcatul său.

- Pentru numele lui Hristos, fraților! striga. Fiți buni și mergeți la fratele Evagrie, Spuneți-i să mă ierte, în numele Domnului!

Frații au alergat îndată la diaconul Evagrie. Acesta însă nu acceptă nici acum să-l ierte pe fratele său ce se afla în pragul morții, ci mai mult, începu să-l blesteme și să-l ocărească de departe cu cuvinte pline de ură și răutate.

Atunci frații l-au luat cu forța și l-au adus lângă patul celui suferind ca să se împace. Îndată ce-l văzu, preotul se sculă cu greutate, se întoarse către dânsul și-l imploră plângând:

- Iartă-mă, părinte! Iartă-mă și binecuvântează-mă! Eu plec din această lume!

Însă nici acum nu era mișcat nemilosul Evagrie. Îi întoarse spatele și declară în fața tuturor:

- Niciodată nu mă voi împăca cu tine! Nici în viața de acum și nici în cea viitoare!

Nu apucă însă să termine aceste cuvinte că îndată căzu jos ca și fulgerat!

Părinții alergară să-l ridice, însă și-au dat seama că era deja mort. Trupul său devenise îndată rigid și se răcise

---

47 Matei V,23-24.

ca gheața. Nici membrele trupului nu reușeau să i le mai întindă, nici pleoapele ochilor și nici gura să le închidă.

În aceeași clipă preotul Titus se ridică complet sănătos, ca și cum nu s-ar fi îmbolnăvit niciodată!

Cu groază și cutremur au privit cu toții la moartea fără cinste a răutăciosului Evagrie și la minunata vindecare a preotului Titus. Au început îndată să-i ceară acestuia anumite explicații. Iar acesta le istorisi revelația pe care o avusese.

- Mă găseam, așa cum ați văzut, pe patul de moarte, fără să mă fi împăcat cu Evagrie. Și deodată, ce să văd! Îngerii se apropiaseră de mine, însă au plecat îndată, plângând pentru pierderea sufletului meu. În același timp demonii s-au apropiat și așteptau lângă mine, bucuroși că aveau să-mi câștige sufletul din cauza urii și a răutății. Atunci am strigat cu putere și v-am rugat să mergeți și să-l aduceți lângă mine pe fratele Evagrie ca să ne împăcăm. Când eu m-am întors către dânsul și mi-am cerut iertare, iar el și-a întors fața de la mine, am zărit deodată lângă mine un înger mare și puternic, ce te înspăimânta cu privirea. În mâinile sale ținea o suliță de foc. Cu aceea l-a străpuns fără milă pe Evagrie și acesta căzu mort pe loc. Același înger își întinse mâna și mă ridică din pat și iată, sunt sănătos!

Îngroziți, frații au început să plângă cu amar pentru îngrozitoarea moarte a lui Evagrie. Au ridicat și au îngropat în grabă trupul acestuia, care oferea o priveliște îngrozitoare, așa cum era cu ochii deschiși, cu gura căscată mare și cu membrele trupului strâmbate și înlemnite.

De atunci toți frații, primind această dureroasă lecție de la sfârșitul lui Evagrie, *«s-au îmbrăcat cu*

milostivirile îndurării⁴⁸». Nu au uitat niciodată asigurarea dată de cuviosul Efreim Sirul: «Dacă cineva se întâmplă să moară în timp ce este în dușmănie cu aproapele său, judecata sa va fi fără milă».

Preotul Titus, mai mult decât toți, după această zguduitoare experiență, îndepărtă pentru totdeauna din viața sa nu numai mânia, ci și orice gând rău față de orice frate. După multe străduințe ascetice se învrednici în cele din urmă să adoarmă în pace și să-și predea sufletul în mâinile Domnului.

Sfintele sale moaște mărturisesc peste veacuri, despre slava de care se bucură în corturile cele cerești.

Cuviosul Nifon, episcop de Novgorod

Dacă râvna casei lui Dumnezeu îl «mistuia» pe psalmistul David, pe fericitul Nifon îl mistuia zelul pentru păstrarea credinței ortodoxe și a ordinii canonice pe tot cuprinsul Bisericii Ruse.

Iubitorul de Hristos Nifon a intrat în obștea de la Lavra Peșterilor în anii de domnie ai lui Timotei. Singura sa grijă era să-și împodobească sufletul cu virtuți și de aceea se îndeletnicea cu postul, cu privegherea, cu rugăciunea și cu o aspră asceză.

Faima virtuților sale nu întârzie să depășească zidurile mănăstirii. De aceea, când în 1130 episcopul de Novgorod, sfântul Ioan, după o slujire de douăzeci de ani, se retrase ca să se liniștească la mănăstire, cuviosul Nifon a fost ales în locul său.

---

48 Coloseni III,12.

Îndată ce primi harul arhieriei de la mitropolitul Kievului Mihail II (1130) în prezența a mai multor episcopi ai Rusiei, se dăruie cu aprindere lucrării de a întări credința Ortodoxă în eparhia sa.

Mai întâi avu grijă să se ridice cât mai multe biserici, spre a se putea slăvi în ele numele Domnului și spre a primi poporul hrana cea duhovnicească.

În centrul Novgorodului avu grijă să se zidească biserica de piatră cu hramul Adormirii Maicii Domnului și împodobi biserica mitropolitană a Sfintei Sofia cu o minunată pictură.

Pentru oile cele cuvântătoare ierarhul Nifon se dovedi a fi «*păstorul cel bun*». Învăța și zidea duhovnicește pe păstoriții săi cu predici înțelepte, cu cateheze și cu exemplul vieții sale sfinte. Își amintea întotdeauna de îndemnul sfântului apostol Pavel către sfântul Timotei: «*la aminte la tine însuși și la învățătură; stăruie în acestea, căci, făcând aceasta, și pe tine te vei mântui și pe cei care te ascultă*⁴⁹».

De multe ori fericitul intervenea ca să aducă pacea între domnitorii și locuitorii provinciilor rusești, care se aflau pe atunci în neîncetate certuri și războaie civile. Cu cuvântul său luminat și cu sfaturile sale înțelepte, mijlocise cu timp și fără timp, pentru aducerea păcii între cei aflați în conflicte, după cuvântul apostolului care spune: «*...să urmărim cele ale păcii și cele ale zidirii unuia de către altul*⁵⁰».

---

49 I Timotei IV, 16.

50 Romani XIV,19.

În anii păstoriei sale locuitorii Novgorodului s-au revoltat și l-au alungat pe domnitorul Vsevolod Vostislavici. În locul acestuia l-au chemat pe Sviatoslav Olegovici. Acesta din urmă, îndată ce a preluat domnia, a dorit să încheie o căsătorie necanonică. Arhiepiscopul Nifon nu numai că refuză să săvârșească această slujbă, dar le interzise și tuturor preoților din mitropolia sa să binecuvânteze această fărădelege.

Domnitorul însă nu dădu înapoi. Îi forță pe câțiva preoți, pe care-i adusese cu sine atunci când venise la Novgorod, să slujească Taina Cununii pentru dânsul. Însă și după aceasta bravul ierarh nu încetă să condamne cu curaj fărădelegea comisă, asemănându-se astfel cu profetul David care spunea oarecând: *«Spune-voi mărturiile tale înaintea împăraților și nu mă voi liniști»*.

Vrednică de menționat este și grija binecuvântatului ierarh ca să întrețină relația canonică dintre Biserica Rusă și Patriarhia de Constantinopol.

Când a trecut la Domnul mitropolitul Kievului Mihail⁵¹, domnitorul Iziaslav Motislavici⁵² a convocat sinodul tuturor episcopilor ruși și le-a recomandat să-l

---

51 Alte izvoare menționează că mitropolitul Mihail nu murise, ci plecase la Constantinopol din motive necunoscute.

52 Fiu al marelui domnitor Mostislav Vladimirovici, a cucerit cu forță tronul Kievului în 1146. A fost alungat de pe tron de două ori și domnia lui a fost foarte agitată. Din vremea sa începe o perioadă de decădere a principatelor ruse, până la supunerea lor de către mongoli. A murit la Kiev în 1154.

aleagă în scaunul mitropolitan pe monahul Clement Filosoful, fără ca să ceară mai întâi acordul și binecuvântarea patriarhului de Constantinopol.

S-au supus voinței domnitorului cei mai mulți membri ai sinodului: episcopul Onufrie de Cernigov, Eftimie de Pereghiaslav, Daniel de Gheorghiev, Teodor de Belgorod, Teodor de Vladimir și Ioachim de Turov. Sfântul Nifon nu era de acord însă sub nici o formă. Nu-l speria nici puterea domnitorului și nici hotărârea majorității episcopilor nu o socotea corectă. Se ridică și spuse «*cuvintele adevărului*».

- Cum vom îndrăzni să hirotonim mitropolit de Kiev fără binecuvântarea patriarhului de Constantinopol? Cum să trecem peste ordinea canonică și peste rânduiala tradiției? Botezul și harul le-am primit de acolo. Tronul ecumenic de Constantinopol ne-a adus lumina adevărului, lumina lui Hristos pe pământul rusesc. Tronul ecumenic ne-a făcut din robi ai întunericului fii ai Luminii, ai lui Dumnezeu și ai Răsăritului. De acolo a venit și primul nostru mitropolit Mihail⁵³. De atunci am dat promisiune scrisă să nu hirotonim mitropolit de Kiev fără binecuvântarea patriarhului ecumenic. Cum, deci, acum să

---

53 A fost primul mitropolit al Rusiei (989-991) și se pare că era de neam sirian. El a însoțit-o pe Ana Porfirogeneta, fiind conducătorul misiunilor bizantine în Rusia. L-a botezat pe sfântul Vladimir și a oficiat căsătoria acestuia cu Ana. Apoi a organizat o intensă activitate de convertire și botezare a rușilor din provinciile Suzdal, Novgorod și Rostov. La Rostov a și adormit întru Domnul cam pe la anul 991.

încălcăm acel jurământ, pe care l-am făcut atunci în fața lui Dumnezeu?

Cu creștinească bărbăție, ca un adevărat episcop al Bisericii lui Hristos, fericitul Nifon se opuse dorinței nelegitime a domnitorului. Credea că această abatere canonică ar fi însemnat ruperea Bisericii Ruse de Ortodoxia Răsăriteană.

Doi dintre episcopi, Manuel de Smolensk și Cosma de Poloțk, au fost de acord cu poziția cuviosului Nifon. Ceilalți însă, din cauza fricii față de domnitor, au considerat canonică alegerea mitropolitului, fără aprobarea prealabilă a patriarhului ecumenic. Astfel Clement a fost hirotonit și instalat în scaunul mitropolitan de Kiev la 27 Iulie 1147.

Îndată noul mitropolit a început să facă presiuni asupra sfântului Nifon ca să-l recunoască și să slujească împreună cu dânsul. Însă râvnitorul ierarh și apărătorul rânduielilor canonice-i răspunse cu asprime:

- «*V-ați îndepărtat de Hristos..., ați căzut din har*⁵⁴!»! «*Cel ce nu intră pe ușă, în staulul oilor, ci sare pe aiurea, acela este fur și tâlhar*!»! De vreme ce nu te-ai urcat pe tron după rânduiala canonică a Bisericii noastre, nu ești cu adevărat păstor, ci ești lup! Hoț și tâlhar! De aceea nu accept nici să liturghisim împreună, nici să te pomenesc în diptice ca pe un mitropolit canonic al Kievului, de vreme ce nici tu nu-l pomenești pe patriarhul ecumenic al Constantinopolului.

Înfuriat de această poziție a sfântului, Clement îi recomandă domnitorului să-l închidă în închisoare. Iziaslav îi interzise fericitului Nifon să se mai întoarcă la

---

54 Galateni V,4.

episcopia sa și-i ordonă să rămână între zidurile mănăstirii Peșterilor. Acolo cuviosul Nifon își aduse aminte de «zilele cele de demult», de zilele de asceză, de post, de rugăciune și de liniște petrecute cândva aici. Se ruga cu recunoștință lui Dumnezeu pentru că «*il învrednicise, pentru numele Lui, să sufere ocară⁵⁵*», și pentru că, apărând rânduiala canonică a Bisericii, fusese lipsit de tronul său, la fel ca și Părinții mărturisitori din trecut.

Cu toate acestea, în anul următor domnitorul de Suzdal, Gheorghe Monomahul,⁵⁶ a cucerit Kievul și l-a alungat pe Iziaslav, eliberându-l totodată și pe sfântul Nifon. Cu mare cinste dreptul ierarh s-a întors la Novgorod. Locuitorii orașului, care până atunci fuseseră «*necăjiți și rătăciți, ca niște oi care nu avuseseră păstor⁵⁷*», i-au ieșit în întâmpinare cu lacrimi de bucurie și de emoție, cerând binecuvântarea vrednicului și iubitului lor părinte duhovnicesc.

La scurtă vreme după aceasta și patriarhul ecumenic al Constantinopolului, care aflate despre poziția

---

55 Fapte V,41.

56 Cunoscut și sub numele de Ghiuri Dolgkoruki (1090-1157) a fost domnitor de Rostov-Suzdal între anii 1149-1154 și de Kiev între 1155-1157. A fost și cel care a întemeiat Moscova.

57 Matei IX,36.

sa dărză și corectă față de dreptul canonic bisericesc, îi trimise o scrisoare de mulțumire și de susținere morală. Îl asemena în aceasta cu Sfinții Părinți din vechime, care și-au dat viața, atunci când a fost nevoie, pentru Biserica Ortodoxă.

Câțiva ani mai târziu, patriarhia ecumenică a trimis pentru mitropolia de Kiev pe episcopul Constantin. Sfântul Nifon, plin de bucurie, a venit la Kiev ca să se întâlnească cu acesta și ca să liturghisească împreună. În timpul sederii sale la Kiev fu găzduit la mănăstirea Peșterilor.

La câteva zile însă se întâmplă să se îmbolnăvească deodată foarte grav. Venise deja vremea plecării sale către cămărilor cele cerești. Cu trei zile înaintea adormirii sale, le descoperi părinților de la Lavra o revelație pe care o avusese în acele zile ale suferinței sale:

- Într-o dimineață, am venit la chilia mea ca să mă odihnesc după slujba Utreniei. Mă luă somnul și iată ce am visat. Se făcea că eram în biserica mănăstirii, în strana unde obișnuia să stea fericitul întru adormire Nicolae Sviatoșa. Am început atunci să mă rog cu lacrimi la Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, ca să mă învrednicească să-l văd pe ctitorul sfânt al locașului, pe sfântul Teodosie. În biserică erau strânși foarte mulți părinți. Unul dintre dânșii se apropie de mine și mă întrebă: «*Cumva tu ești acela care vrea să-l vadă pe părintele nostru Teodosie?*» «*Da eu sunt! Dacă este cu puțință, arătați-mi-l!*» Mă luă de mână și mă conduse în sfântul altar. Acolo mi-l arătă pe cuvios, care era în viață! Atunci eu am căzut emoționat la picioarele sale și am făcut o metanie mare în fața sa. El însă mă ridică, mă binecuvântă și-mi spuse: «*Bine ai venit, frate Nifon! De acum înainte vom fi împreună pentru totdeauna!*» În

măinile sale ținea un pergament pe care scria: *«Iată-mă pe mine și pe copii pe care Dumnezeu mi i-a dat!»* Atunci m-am trezit și mi-am dat seama că am avut o revelație de la Dumnezeu, care mă anunța despre apropiata mea plecare. Binecuvântat să fie în veci numele Domnului vieții și al morții!

La treisprezece zile de la această viziune, pe 8 Aprilie, în Sâmbăta Luminată, fericitul Nifon adormi în pace și plecă să se alăture în ceruri turmei celei triumfătoare a cuviosului Teodosie.

Trupul său fu îngropat în peșteră, lângă sfințele moaște ale altor părinți, în vreme ce cuviosul său suflet s-a urcat spre tronul lui Dumnezeu, unde mijlocește pentru noi către Marele Arhiereu Hristos.

PARTEA A PATRA

Cuviosul Nestor cronicarul

Cuviosul Nestor a trăit la mănăstirea Peșterilor pe vremea fericților părinți Antonie și Teodosie, și a consemnat cu multă înțelepciune condițiile în care s-a întemeiat viața monahală în Rusia, având ca model monahismul de la Sfântul Munte Athos.

Născut la Kiev în 1050, a venit de la șaptesprezece ani la Pecerska, dorindu-și să urmeze vieții ascetice. Pe vremea aceea cuviosul Antonie se retrăsese la peștera sa

izolată, în vreme ce cuviosul Teodosie era ocupat cu zidirea mănăstirii.

Înainte de a deveni monah, luminatul de Dumnezeu Nestor fu învățat în cadrul obștii cuvioșilor să se împodobească cu virtuțile monahale. Îi vedea că în toate se trudeau cei dintâi cuvioșii Antonie și Teodosie, dând un viu exemplu tuturor celorlalți frați ai obștei. De la acești doi sfinți stâlpi ai mănăstirii, evlaviosul tânăr, cu smerenie și râvnă, primea toate sfaturile, punându-le în practică. Se hrănea neîncetat cu hrana duhovnicească, ce curgea îmbelșugat din aceste două luminoase izvoare ale Cuvântului.

După fericita adormire a cuvioșilor Antonie și Teodosie tânărul Nestor, care prin viața și lucrarea sa de până atunci dovedise că era deja împodobit cu multe virtuți, se învrednici să primească din mâinile starețului Ștefan tunderea în monahism. Mai târziu fu cinstit să urce și pe prima treaptă a preoției, fiind hirotonit diacon.

În 1080, cuviosul scrisese cronica sa despre pătimirea primilor cuvioși martiri Boris și Gleb, precum și despre viața cuviosului Teodosie.

Când în anul 1091 obștea de la Lavra hotărî să dezgroape sfintele moaște ale cuviosului Teodosie, fericitului Nestor îi reveni, așa cum am văzut, cinstea de a le găsi, după o noapte întregă de săpături obositoare. El a fost martor ocular și al marilor minuni care s-au petrecut atunci.

În anul 1113 scrisese cea mai celebră Cronică a sa, care descrie istoria Rusiei de la anul 850 până la 1110.

Cuviosul nu a încetat niciodată să scrie, până la adormirea sa în pace, petrecută la anul 1114. Domnul îl

slăvi și pe el prin faptul că sfințele sale moaște au rămas nestrucăcioase până în zilele noastre.

Cuviosul Simon, episcopul de Vladimir și Suzdal

Cuviosul Simon, episcopul de Vladimir și de Suzdal, prin viața sa sfântă și prin lucrarea sa păstorească a fost printre aceia care au întărit credința ortodoxă în rândul rușilor.

Fericitul Simon, mai înainte de a deveni episcop, se învrednici să primească schima monahală în cadrul mănăstirii Peșterilor și să urmeze în luptele ascetice și în dobândirea virtuților pe marii trăitori ce s-au nevoit aici.

Ca și arhiereu s-a dovedit a fi într-adevăr *păstorul cel bun*, strălucind prin viața sa sfântă, luminând poporul cu învățătura creștină și dând dovadă cel dintâi de o adâncă iubire a aproapelui. În același timp nu uită să continue și lupta sa ascetică interioară, ca unul ce era mai întâi de toate monah, dăruit cu schima cea mare. Continua să se nevoiască în locuința sa episcopală la fel de mult ca pe vremea când se afla în chilia subterană de la peșteri.

Odată, pe când se ruga, se învrednici să aibă o minunată revelație: Maica Domnului i se arătă pe cer, înveșmântată în haine aurite mai strălucitoare decât soarele. Era însoțită de o mulțime mare de sfinți ai lui Dumnezeu. De-a dreapta și de-a stânga sa ședeau cuvioșii Antonie și Teodosie. Cuviosul se minună de această viziune și o consemnă în cronicile sale.

Fericitul Simon, vrând să le ofere păstoriților săi exemple vii de viață sfântă, se apucă să scrie o cronică

despre viețile cuvioșilor părinți de la peșteri, urmând astfel în lucrarea cronicărească pe sfântul Nestor.

Păstori ca episcop de Vladimir timp de doisprezece ani. Apoi adormi în pace și se urcă cu sufletul la ceruri spre a se întâlni cu Arhireul și Mântuitorul Hristos.

Cinstitul său trup fu îngropat cu mare cinste în peștera de la Lavra, după cum rânduise în testamentul său. Acolo se găsește până în zilele noastre slăvit și nestricat.

Cuviosul Policarp arhimandritul de la Peșteri

După cum îi era și numele (Policarp înseamnă în limba greacă *multe roade*), așa îi era și viața duhovnicească – plină de roadele virtuților.

Cuviosul, după ce se lepădă de toate cele materiale și de ispitele vieții lumești, veni la mănăstirea Peșterilor și intră în cinul monahal. Aici se luptă cu râvnă pentru dobândirea virtuților și pentru înaintarea în viața duhovnicească.

Sămânța virtuților fusese semănată în inima sa de către cuviosul Simon, viitorul episcop de Vladimir și Suzdal, care-i era rudă de sânge. Aceste semințe căzuseră pe *pământul cel bun* și rodiră însutit.

Când cuviosul Simon deveni episcop, îl hirotoni și-l luă cu sine la Vladimir pe fericitul Policarp. Aici cuviosul lucră cu râvnă pentru luminarea poporului lui Dumnezeu și ca să le arate oamenilor *cărările Domnului cele drepte*. Se apucă și scrisese și el despre viețile cuvioșilor părinți de la Lavra, așa cum le auzise povestite de către episcopul său, pentru sporul duhovnicesc al credincioșilor. O copie a acestora o trimise și starețului de atunci Achindin. Astfel viețile acestea au putut fi cuprinse în partea a doua a acestui Pateric.

Mai târziu, spre bătrânețe, cu binecuvântarea episcopului său Simon, cuviosul Policarp părăsi orașul cu viața sa zgomotoasă și se întoarse la Pecerska, pentru a petrece aici în liniște și asceză ultimii ani ai vieții sale. Legătura duhovnicească dintre cei doi cuvioși nu se întrerupse însă. Au avut între dâșii o susținută corespondență pe teme duhovnicești.

Când starețul Achindin trecu la cele veșnice, întreaga obște fu de acord să fie ales în locul său cuviosul Policarp, ca unul ce era printre cei mai experimentați duhovnicește și capabili să-i conducă în continuare pe drumul mântuirii. Alegerea sa ca stareț se petrecu pe vremea în care mitropolit de Kiev era Ioan al IV-lea, iar domnitor Rostislav Motislavici⁵⁸.

---

58 A fost domnitor al Kievului începând cu anul 1154 și până la moartea sa petrecută la anul 1167, dar cu multe întreruperi din cauza luptelor cu ceilalți pretendenți la tron.

Ca stareț, iubitorul de Hristos Policarp a fost foarte riguros în ceea ce privește respectarea canoanelor monahale și păstrarea tipicului impus de cuvioșii Antonie și Teodosie. În persoana sa frații din obște nu găseau numai un părinte iubitor, ci și un înțelept îndrumător duhovnicesc.

Încă și mulți dintre oamenii orașului și dintre conducători veneau la mănăstire ca să se bucure de frumusețea predicilor sale, cât și de sfaturile înțelepte la vreme de restriște. Mulți dintre ei în urma acestor bogate experiențe duhovnicești părăseau bogățiile trecătoare și lumea, intrând cu smerenie în obștea de la Lavra.

Chiar și domnitorul Rostislav a fost atât de marcat de întâlnirile cu starețul încât, s-a spovedit și s-a pocăit de toate păcatele sale anterioare. Deveni îngăduitor și milostiv cu cei sărmani, făcându-le multe binefaceri și iertându-i de multe datorii. De asemenea se îngrijea de nevoile mănăstirii și ale monahilor ei. Cândva ceru de la starețul Policarp să-l primească și pe dânsul în obștea sa. Acesta însă-i spuse:

- Binecuvântate stăpâne, pe tine te-a ales Domnul *ca să săvârșești toată judecata și să împarți dreptatea poporului tău. Această slujbă să o săvârșești cu frică de Dumnezeu până la sfârșit și nu-ți vei pierde răsplata ta.*

- Cinstite părinte, insistă Rostislav, slujirea domnească în lume este în mod inevitabil legată și de multe păcate. Deja mă simt slăbit și epuizat de grijile tronului. Aș dori să-mi petrec ultimii ani de viață, câți mi-au mai rămas, dăruit exclusiv Domnului. Aș vrea să-i imit și eu pe acei împărați și domni care au ales calea cea strâmtă și cu chinuri, schimbând împărăția cea lumească

---

cu cea cerească. Am auzit că Marele Constantin, împăratul Bizanțului, s-a arătat unui călugăr bătrân și sfânt și i-a spus: *«Dacă aș fi știut de ce mare cinste se bucură în ceruri cei care intră în viața monahală, aș fi aruncat de pe mine hainele împărătești de porfiră și m-aș fi făcut monah!»*

- Dacă-ți dorești acest lucru din toată inima, atunci să se împlinească voia Domnului, îi răspunse starețul.

Cu toate acestea evlaviosul domn nu apucă să-și împlinească dorința sa, deși era sincer în inima sa.

Câteva zile mai târziu fu nevoit să plece într-o călătorie și se îmbolnăvi foarte grav în timp ce trecea prin orașul Smolensk. Înțelese că i se apropia sfârșitul și dădu ordin să fie transportat de urgență la Kiev.

Sora sa, Rogneda, văzând starea sa gravă, îl rugă să nu se încumete la o călătorie atât de lungă, ca să nu se înrăutățească și mai mult boala sa.

- Nu, nu! insistă Rostislav. Duceți-mă la Kiev. Și dacă va fi să mă ia Domnul pe drum, să duceți trupul meu în biserica de la Lavra Peșterilor. Iar, dacă Dumnezeu mă va mai lăsa să trăiesc, voi rămâne pentru totdeauna la Lavra și mă voi călugări.

Cu toate acestea peste puțină vreme starea sa deveni și mai gravă. În câteva ore își predă sufletul în mâinile Domnului. Nu apucă astfel să-și îndeplinească dorința sa sfântă. Își termină totuși viața în pocăință, ca un credincios rob al lui Dumnezeu.

Fericitul Policarp a continuat să-i întărească și să-i îndrume duhovnicește pe monahii obștii sale pentru încă mulți ani. Ajunse astfel la adânci bătrâneți și adormi în pace la 24 Iulie 1182.

După sfârșitul său sfânta mănăstire a Peșterilor rămase fără conducător și trecu printr-o grea încercare, deoarece nici unul dintre cuvioși nu accepta să-și asume responsabilitatea stăreției. Pe de o parte din smerenie, iar pe de altă parte din dorința puternică pe care fiecare o avea pentru liniște și lipsa oricărei activități ce ar fi putut să le tulbure programul personal de rugăciune.

O mare tristețe domnea cu toate acestea în întreaga obște. Pentru multe zile fiecare dintre ei nu știau ce să facă. S-au hotărât în cele din urmă să se adune cu toții în biserică și să se roage Domnului și Maicii Sale, precum și sfinților Antonie și Teodosie spre a-i lumina. Aveau speranța că le va veni din cer un semn, care le va arăta pe acela ce era cel mai potrivit pentru a prelua stăreția.

Și într-adevăr. În ceasul în care se rugau cu lacrimi, se întâmplă ceva minunat.

Ca și cum toți ar fi primit deodată același gând tainic în inimile lor strigară în cor:

- Preotul Vasile din Stekovița! Acela să fie starețul nostru!

Fără să mai întârzie s-au dus la Stekovița și au făcut metanie în fața binecuvântatului preot al lui Dumnezeu, Vasile.

- Domnul ne-a vestit, i-au spus, să te alegem stareț și părinte duhovnicesc al întregii noastre obști.

Fericitul Vasile căzu la pământ, făcu și el metanie în fața cuvioșilor și începu să-i implore:

- Părinților sfinți, nu insistați, vă rog. Nu sunt eu vrednic de o asemenea cinste. Cum, cu adevărat, m-ați descoperit aici, unde nu vine mai nimeni...? Cum de m-ați găsit pe mine, care nu am nici o virtute...?

- Ți-am spus, cinstite părinte, că Dumnezeu ne-a înștiințat în chip minunat. Și nu te opune să asculți de voia Sa. Nu vom pleca de aici, până când nu vei veni cu noi.

Insistența și hotărârea cuvioșilor îl făcură pe fericitul Vasile să-i urmeze la mănăstirea Peșterilor.

Tunderea sa în schima cea mare și întronarea sa oficială avu loc câteva zile mai târziu, fiind oficiată de mitropolitul Kievului Nichifor, împreună cu episcopii Lavrentie de Turov și Nicolae de Poloțk.

Iubitorul de Hristos Vasile se dovedi vrednic urmaș al înaintașilor săi, înțelept, statornic și bun cărmaci al corabiei Lavrei, rob credincios și drept al Domnului nostru Iisus Hristos.

Istorisire despre descoperirea cinstitelor moaște ale sfintei Iuliana fecioara

Pe vremea fericitului arhimandrit al Lavrei Peșterilor Elisei Pletenețki (sec. XVII), părinții mănăstirii săpau să facă un mormânt lângă paraclisul Sfântului Ioan Botezătorul și au descoperit pe neașteptate cinstitele moaște ale sfintei Iuliana fecioara. Trupul ei era nestrucătat, întreg și mirosea a mir. Sfânta stătea în mormânt ca și cum ar fi fost o fată vie, ce adormise de curând. Era îmbrăcată într-un veșmânt prețios de mătase și fir de aur. La gât avea un colier din monede de aur și mărgăritare. Pe cap purta o coroaniță de diamante, pe degete inele de aur iar în urechi cercei cu pietre prețioase.

Trupul ei feciorelnic fusese îngropat la baza zidului paraclisului, cu capul spre sud. Deasupra sicriului era o piatră, care avea sculptată pe ea emblema principilor Olsanski. Pe o plăcuță de argint, prinsă pe capacul sicriului

scria: «Prințesa Iuliana Olsanski, fiica principelui Grigorie Olsanski. A adormit fecioară în al șaisprezecelea an al vieții sale».

Părinții au luat cinstitul trup și l-au dus în biserică. L-au lăsat însă acolo, fără să se ocupe în mod special de acesta.

A trecut ceva vreme. Mitropolit al Kievului era pe vremea aceea Petru Movilă⁵⁹. Acestuia îi apărură într-o minunată revelație prințesa Iuliana care-i spuse cu asprime: «- *De ce, preasfințite, îngădui să se poarte cu atâta lipsă de evlavie, monahii de la Lavra, față de feciorelnicul meu trup...? Domnul l-a slăvit cu nesticăciunea! Însă iată! Aceștia, din puțina lor credință, l-au părăsit într-un colț al bisericii și nu-i acordă cinstirea ce i se cuvine, ca și celorlalte sfinte moaște. Până când vei îngădui aceasta...?»*

Tulburat de această viziune, arhiereul se porni îndată spre Lavra. Se închină cu evlavie la sfintele moaște ale fecioarei și dădu poruncă să fie cinstite după rânduiala și tradiția bisericească. În același timp dădu comandă să fie făcută o nouă raclă, împodobită cu cele mai de preț materiale, și să fie așezate în ea sfintele moaște.

---

59 Cunoscut nouă românilor, Petru Movilă se trăgea din aleasa familie moldoveană a Movileștilor. S-a născut în Polonia în 1595 și a adormit la Kiev în 1647. Monah al Lavrei din 1625 și stareț al acesteia din 1627, a făcut din mănăstire cel mai puternic centru de rezistență împotriva propagandei latine ce promova uniția. În 1633 a fost ales mitropolit de Kiev și este cunoscut pentru alcătuirea celebrei sale «Mărturisiri Ortodoxe».

Peste puține zile avură loc slujbele solemne de recunoaștere oficială a sfințeniei prințesei Iuliana, la care au participat împreună cu mitropolitul Petru Movilă și toți episcopii ruși ai sinodului. Sfintele moaște au fost așezate la loc de cinste și au devenit de atunci un izvor de sfințire, pentru credincioșii care au venit cu evlavie să li se închine.

Tradiția păstrează în legătură cu moaștele sfintei Iuliana și următoarea istorisire.

Odată a venit la mănăstire un străin, care a cerut să se închine la sfintele moaște ale părinților de la Peșteri. Era serios și tăcut. În persoana și în comportamentul său putea să vadă cineva o adâncă credință și evlavie. Însă așa cum s-a demonstrat mai târziu, evlavia sa era falsă și ascundea intenții nelegiuite.

După ce se închină la moaștele mai multor cuvioși, îl rugă pe diaconul Liberius, care era pe atunci eclesiarh, să-i deschidă și racla sfintei Iuliana. Fără să bănuiască nimic, înșelat de evlavia ipocrită a “*închinătorului*”, părintele Liberius îi deschise racla și se îndepărtă pentru puțină vreme. Atunci vicleanul vizitator profită de ocazie și fură unul dintre inelele prețioase de pe degetele prințesei. Apoi, văzându-l pe eclesiarh că se apropia, mai făcu o ultimă metanie mare, mulțumi și ieși din biserică.

Nu apucă să facă însă câțiva pași că începu să fie luptat de demoni! Căzu jos și începu să se lovească de pereți și să urle ca un lup sălbatic. Peste câteva minute muri în chinuri groaznice!

Eclesiarhul alergă îngrozit să-i spună cele întâmplate starețului, arhimandritului Elisei. Peste puțin timp se adunară acolo toți frații din obște, mirându-se de această îngrozitoare și neașteptată moarte a închinătorului.

Starețul dădu poruncă să fie căutat cu atenție cel decedat, poate așa ar găsi o explicație a întâmplării. Nu au întârziat să găsească în buzunarul acestuia inelul furat.

- Oare de unde să fi furat acest inel...?, îl întrebă starețul pe eclesiarh.

Acela îl luă și se uită cu atenție la el dar nu reuși să-și amintească de unde era. Se uită pe la toate icoanele și nu văzu să lipsească ceva. Atunci se gândi să deschidă și racla sfintei Iuliana și nu întârzie să-și dea seama că inelul fusese luat de la mâna ei cea dreaptă.

Tot în acea zi se întâmplă să vină la mănăstire unul dintre evlavioșii locuitori ai Kievului, cunoscut al părinților din obște, ce se chema Vartolomeu. Se uită și el la trupul neînsuflețit al hoțului și-l recunosc zicând:

- Aaaa! Cum de se află acesta aici...? Cum a murit...? Îl cunosc! Este un hoț și un eretic. Îl cheamă Vasile!

După această întâmplare înfricoșătoare starețul dădu poruncă să fie agățat acel inel la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, printre celelalte daruri sfințite, iar pe profanator să-l îngroape undeva în afara mănăstirii.

Se istorisește de asemenea că starețul Teodosie Safonovici, de la mănăstirea Sfântului Arhanghel Mihail din Kiev, nu se închinase niciodată la cinstitele moaște ale sfintei Iuliana. Într-o zi însă veni în mare grabă la mănăstire și-l rugă pe eclesiarh să-l conducă repede la racla sfintei.

- Nu te mira de aceasta, îi spuse, că mă vezi așa de tulburat. Astăzi de dimineață, după slujba Utreniei, m-am retras ca de obicei la chilia mea. Acolo am adormit un pic. Mi se arătă atunci în vis un mare grup de cuvioase fecioare, ce stăteau în mijlocul luminii slavei

dumnezeiești. Una dintre ele se desprinsese de celelalte, veni către mine și-mi spuse: «*Sunt prințesa Iuliana fecioara. Trupul meu nestruciat se odihnește în biserica de la Lavra Peșterilor. Tu însă nu ai evlavie și mă desconsideri, neacordându-mi cinstea cuvenită. Pentru aceasta Domnul m-a trimis să-ți spun că și eu mă număr printre sfintele fecioare ce se află în slava Sa!*»

M-am trezit îndată și am alergat într-un suflet aici, ca să mă închin la sfintele sale moaște și să-mi cer iertare pentru lipsa mea de evlavie. Mă rog de asemenea să mijlocească și pentru sufletul meu în fața Domnului, care a așezat-o în slavă.

Fie ca prin rugăciunile sfintei fecioare Iuliana să ne numărăm și noi în ceata sfinților lui Dumnezeu.

Istorisire despre o minune ce s-a petrecut la mănăstirea Peșterilor odată de Sfintele Paști

În 1463 arhimandrit al mănăstirii Peșterilor era fericitul Nicolae.

În ziua de Paști a aceluiași an, ziua în care toți creștinii sărbătoreau *învingerea morții și slobozirea din iad*, unul dintre părinții mănăstirii, cuviosul și virtuosul ieromonah Dionisie Stepa, a intrat în peștera cuviosului Antonie ca să tămâieze cinstitele moaște ale sfinților părinților adormiți. Îl urmau și câțiva frați cu lumânări aprinse. Când ajunsese în locul unde fusese vechea trapeză a

monahilor de la peșteri, fericitul Dionisie tămâie sfintele moaște și spuse cu voce tare:

- Sfinți părinți și frați! Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul ca să ne bucurăm într-însa! Hristos a înviat!

În aceeași clipă – o minune! – toate moaștele și-au ridicat încet capetele și au răspuns cu o voce puternică, cerească:

- Adevărat a înviat!

Cu uimire și sfântă teamă au alergat cu toții și -au istorisit părintelui stareț Nicolae și celorlalți frați cele petrecute. Cu toți au slăvit pe Hristos cel Înviat și pe aleșii robii Săi.

Epilog

Într-o noapte oarecând, Dumnezeu i-a poruncit patriarhului Avraam să iasă afară din cortul său și i-a spus: «*Privește la cer și numără stelele, de le poți număra!*»

Și noi acum îi spunem cititorului iubitor de Hristos: «*Mergi la Peșteri și numără-i pe cuvioșii de acolo, de vei putea să-i numeri*». Să nu crezi că ei sunt numai atâția, câți sunt menționați în cartea pe care acum o ții în mână. Sunt cu mult mai mulți. Nenumărate sunt sfintele moaște care se odihnesc în peșterile de la Lavra! Și dintre acestea puține sunt acelea care aparțin părinților cunoscuți și vestiți. Nu numai viața, dar nici numele celor mai mulți părinți care au trăit aici, nu sunt cunoscute până astăzi. Deoarece nenumăratele războaie, invaziile și distrugerile pe care le-au cunoscut pământul rus au făcut să dispară orice dovadă istorică: cărți, inscripții, cataloage de nume etc....

Numai atotștiutorul Dumnezeu cunoște numărul sfinților asceți ce s-au nevoit la Lavra Peșterilor (Pecerska), de la Kiev, iar numele lor sunt scrise în **cartea vieții**.

În paginile pe care le-ați citit, am adunat toate informațiile pe care ni le oferă cronicarii ruși spre folosul sufletesc al creștinilor ortodocși de pretutindeni și spre cinstirea și memoria cuvioșilor părinți de la peșteri.

Aceluia care ne-a luminat să începem și ne-a învrednicit să terminăm această lucrare, Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Începutul și Sfârșitul tuturor, I se cuvin slava, cinstea și neîncetata mulțumire, împreună și Celui fără de început al Său Părinte și Preasfântului, bunului și de viață făcătorului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. *Patericul Peșterilor de la Kiev, Kiev 1806* (slavonă).
2. *Patericul Peșterilor de la Kiev, Odesa 1903* (rusă).

3. Victor Matei, *Marele Sinaxar al Bisericii Ortodoxe*, vol. 7, Atena 1950, p. 183-209.
4. Metropolitan Filaret of Kiev and Galicia, *The Early History of the Kiev-Pechery Lavra*, The Journal of the Moscow Patriarchate (JMP), 9/1989 p. 16-19 & 10/1989 p. 16-19.
5. Cuviosul Nestor cronicarul, *Cuviosul Teodosie de la Kiev*, traducere din slavonă în greacă de către Arhim. Timotei, ediția a treia, Sfânta Mănăstire Mângâietorul, Oropos, Atica, 1985.
6. Preot Ilia Tsiviki, *Întemeierea primei mănăstiri în Rusia de către sfântul Antonie – Pecerska – și relațiile acesteia cu monahismul bizantin.*, în revista *Teologia*, nr. 43 (1972), p. 230-242.
7. Arhim. Haralamb Vasilopulos, *Monahismul și mănăstirile rusești*, Atena 1980.
8. Feidas, *Compendiu de istorie bisericească a Rusiei de la începuturi și până astăzi*, Atena 1967.
9. I.N. Sabatin, *Pecerska Lavra*, Θ.H.E. vol.10, p.383-385.
10. E. Behr-Sigel, *Cuviosul Antonie de le Pecerska*, Θ.H.E. vol. 2, p. 986-988.

CUPRINS

Prolog	5
Lavra Peșterilor de la Kiev	9

PARTEA ÎNTÂI

Cuviosul Antonie, ctitorul Lavrei Peșterilor	15
Cuviosul Teodosie, stareț al Lavrei Peșterilor	29
Istorisiri despre biserica Adormirii Maicii Domnului de la Lavra Peșterilor	99
Cuviosul Ștefan, episcopul de Vladimir	123
Cuviosul Nikon, starețul Lavrei Peșterilor	126
Cuviosul Varlaam, starețul Lavrei Peșterilor	133
Cuviosul Efrem, episcopul de Pereghiaslav	140
Cuviosul Isaia taumaturgul, episcop de Rostov	144
Cuviosul Damian, ieromonahul taumaturg	147
Cuviosul Ieremia cel văzător cu duhul	151
Cuviosul Matei cel văzător cu duhul	154
Cuviosul Isaachie zăvorâțul	157

PARTEA A DOUA

Cuviosul Nichita zăvorâțul, episcopul de Novgorod	169
Cuviosul Lavrentie zăvorâțul	176
Cuviosul Alipie iconograful	181
Cuviosul Agapie doctorul cel fără de arginți	194
Cuviosul Grigorie taumaturgul	203
Cuviosul Moise Ungarul	213
Cuviosul Ioan mult nevoitorul	225
Cuviosul Prohorie tămăduitorul	231
Cuvioșii Marcu și Teofil ai peșterilor	240
Cuvioșii Teodor și Vasilie de la Peșteri	253
Cuviosul Pimen cel bolnav	273
Cuvioșii Spiridon și Nicodim prescurarii	284

PARTEA A TREIA

Cuviosul Evstratie postitorul și martirul	289
Cuviosul Nikon Suhoi	295
Cuvioșii Kuska ieromartirul și Pimen postitorul	302
Cuviosul Atanasie zăvorâtul	304
Cuviosul Nicolae Sviatoșa, principele de Cernigov	308
Cuviosul Erasmus	319
Cuviosul Aretas	321
Cuviosul Titus preotul	325
Cuviosul Nifon, episcop de Novgorod	328

PARTEA A PATRA

Cuviosul Nestor cronicarul	335
Cuviosul Simon, episcopul de Vladimir și Suzdal	336
Cuviosul Policarp arhimandritul de la Peșteri	338
Istorie despre descoperirea cinstitelor moaște ale sfintei Iuliana fecioara	342
Istorie despre o minune ce s-a petrecut la mănăstirea Peșterilor odată de Sfintele Paști	346
Epilog	348
Bibliografie selectivă	350